

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1946.

Första kammaren.

Nr 22.

Tisdagen den 4 juni.

Kammaren sammanträdde kl. 4 eftermiddagen.

Herr *Carlström* anmälde, att han under gårdagen åter infunnit sig vid riksdagen.

Herr statsrådet *Danielson* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition nr 309, angående överskridande av viss anslagspost i pensionsstyrelsens avlöningsstat för budgetåret 1945/46.

Upplästes och lades till handlingarna följande från justitiedepartementet ankomna

Protokoll, hållet inför statsrådet och chefen för justitiedepartementet den 4 juni 1946.

Till justitiedepartementet hade den 3 juni 1946 från länsstyrelsen i Södermanlands län inkommit fullmakt för verkstadsarbetaren Gustaf Widner, Kolsva, vilken vid ny röstsammanräkning blivit utsedd såsom ledamot av riksdagens första kammare i stället för avgången ledamot av samma kammare.

Vid granskning av fullmakten, som företogs inför chefen för justitiedepartementet samt vidare av vederbörande fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret, framställdes mot fullmakten icke någon anmärkning.

Protokoll över vad sålunda förekommit skulle jämte den granskade fullmakten överlämnas till första kammaren.

I ämbetet:
Kurt Holmgren.

Herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet **Nilsson**, som tillkännagivit, att han hade för avsikt att vid detta sammanträde besvara herr Schlyters interpellation om skärpt lagstiftning mot rattfylleri, erhöll ordet och anförde: Herr talman! Med första kammarens tillstånd har herr Schlyter till chefen för justitiedepartementet riktat frågan, huruvida han hade för avsikt att för riksdagen inom den allra närmaste tiden framlägga förslag om skärpt lagstiftning mot rattfylleri. Det torde ankomma på mig att besvara interpellationen.

Om skärpt lagstiftning mot rattfylleri.

Interpellanten har uttalat, att det allmänt ansåges, att fram i maj trafiksäkerheten å vägarna komme att allvarligt hotas från rattfylleristernas sida, om icke särskilda åtgärder vidtoges häremot. Enligt interpellantens mening borde man icke rygga tillbaka för att främja önskemålet om helynkerhet vid bilkörning genom lagstiftningsåtgärd.

Jag vill erinra om att de nuvarande lagbestämmelserna om rattfylleri trädde i kraft den 1 juli 1941.

Om skärpt lagstiftning mot rattfylleri. (Forts.)

Tidigare stadgades straff för den som vid förande av automobil, motorcykel eller traktortåg var så påverkad av starka drycker, att han kunde antagas icke äga nödigt herravälde över sina handlingar. Straffet utgjorde fängelse i högst ett år eller, där omständigheterna voro mildrande, dagsböter, dock ej under tio.

Enligt motsvarande nu gällande bestämmelse skall den, som vid förande av automobil, motorcykel eller traktortåg varit så påverkad av starka drycker, att det kan antagas att han icke på betryggande sätt kunnat föra fordonet, straffas med fängelse i högst ett år eller, där omständigheterna äro mildrande, med dagsböter, dock ej under tjugufem. Till denna bestämmelse är anknuten en presumptionsregel, som innebär, att om föraren hade en alkoholkoncentration i blodet av 1,5 promille eller däröver, skall han anses ha varit så påverkad av starka drycker som nyss angivits. Ehuru redan före den 1 juli 1941 flertalet av de förare, som befunnos ha mer än 1,5 promille alkohol i blodet, blevo fällda för rattfylleri, måste införandet av denna presumptionsregel ha inneburit en skärpning av lagstiftningen.

Väsentligt större betydelse för möjligheterna att i vidgad omfattning ingripa mot en för trafiksäkerheten farlig alkoholkonsumtion fick dock en annan bestämmelse, som också infördes 1941 såsom komplement till huvudstadgandet om straff för rattfylleri. Numera gäller sålunda, att även om det ej är styrkt, att föraren var så påverkad som förut angivits, så skall han likväl straffas, om alkoholkoncentrationen i hans blod uppgick till 0,8, men ej till 1,5 promille. I detta fall är emellertid straffet endast dagsböter, lägst tio, eller fängelse i högst sex månader.

Vid behandlingen av förslaget om 1941 års skärpningar i rattfyllerilagstiftningen, vilket förslag var grundat på en av generaldirektören Bergquist verkställd utredning, diskuterades frågan om förbud mot all förtäring av rusdrycker under och viss tid före körningen. Departementschefen anförde sålunda:

»1934 års lagstiftning har icke, trots att normalstraffet i jämförelse med tidigare gällande stadganden i ämnet skärpts från böter till fängelsestraff, förmått minska antalet rattfylleribrott. Detta antal har tvärtom intill den nu rådande krisens början visat en ständig ökning. Även om denna ökning delvis förklaras av motortrafikens allt större omfattning, så visar likväl det årliga antalet brott, vilket för år 1938, året före krisens inträde, utgjorde 1 615 fall, en ur trafik-säkerhetssynpunkt alltför hög siffra.

Med hänsyn till nu nämnda förhållanden kunde en rationell lösning av denna lagstiftningsfråga synas vara, att straff fastställdes för all förtäring av rusdrycker under och viss tid före körningen. Enligt utredningsmannens mening skulle emellertid tiden ännu icke vara mogen för införande av en sådan lagstiftning i vårt land. Det vore uteslutet, anför utredningsmannen, att en lagstiftning av denna typ skulle vinna förankring i folkmedvetandet. I ett stort antal fall skulle lagens stränghet leda till att personer, som enligt allmän erfarenhet icke utgjort någon fara för trafiken, skulle komma att straffas. Lagen skulle därför, särskilt om stränga straffpåföljder föreskrevs, för många te sig som upprörande orättvis. Fara kunde uppstå att den allmänna respekten för lagarna minskades, och det vore heller icke uteslutet att marken kunde beredas för spioneri och andra trakasserier. Lagstiftningens uppgift borde vara att från förande av motorfordon hindra den, som är så påverkad av alkohol, att han enligt vad allmän erfarenhet giver vid handen är olämplig som förare.

Hänsyn måste uppenbarligen tagas till vad utredningsmannen sålunda anför. Då det gäller att bekämpa den fara, som alkoholförtäring i samband med förande av motorfordon innebär, torde det vara mest ändamålsenligt att successivt föra lagstiftningen fram mot strängare regler och därigenom undan för undan

Om skärpt lagstiftning mot rattfylleri. (Forts.)

vänja motorförarna till allt större varsamhet i umgänget med rusdrycker. Lagstiftningens uppfostrande syfte synes på detta sätt bäst tillgodoses.»

Till det här citerade uttalandet kan jag i allt väsentligt ansluta mig. Därav följer emellertid icke, att jag anser tiden nu vara inne att upptaga frågan om en ytterligare skärpning av rattfylleribestämmelserna. Enligt min mening har tillräcklig erfarenhet ännu icke vunnits i fråga om verkningarna av 1941 års skärpta bestämmelser. Dessa ha visserligen varit i tillämpning under fem år, men under denna tid ha onormala förhållanden rått på motorfordonstrafikens område. Vidare bör erinras, att en särskild trafiksäkerhetsutredning för närvarande pågår genom 1945 års trafiksäkerhetskommitté. Såsom en av de viktigare uppgifterna för denna kommitté ingår givetvis att utreda även frågan om lämpliga åtgärder för att motverka rattfylleriet. Det är enligt min mening ingalunda uteslutet, att det kan finnas mer angeläget att genom skärpt övervakning söka upprätthålla respekten för gällande bestämmelser än att skärpa dessa. I varje fall böra resultaten av denna utredning om möjligt avvaktas innan nuvarande bestämmelser ändras. Jag har således icke för avsikt att inom den närmaste tiden framlägga förslag om skärpt lagstiftning mot rattfylleri.

I avvaktan på de ändringar i denna lagstiftning, som måhända längre fram kunna visa sig påkallade, är det av största vikt, att från såväl statligt som enskilt håll en intensiv upplysningsverksamhet hålles i gång i syfte att för motorfordonsförarna klargöra de allvarliga konsekvenser både för dem själva och för övriga trafikanter, som ett framförande av motorfordon efter alkoholförtäring kan medföra. Jag vill erinra om att i avsikt att minska de speciella svårigheter och risker, som övergången från kris- till fredstrafik otvivelaktigt kommer att medföra, på initiativ av trafiksäkerhetskommittén en hela landet omfattande trafiksäkerhetskampanj bedrivits denna vår.

Herr Schlyter: Herr talman! Jag ber att få tacka herr kommunikationsministern för att han velat svara på min interpellation, fastän jag riktat den till justitieministern såsom rättsskipningens högste vårdare, och för att jag i mycket god tid fått taga del av svaret.

Då statsrådet Zetterberg så nyligen offentligen uttalat sig för helnykterhet vid ratten såsom en frivillig sak, var det otvivelaktigt mycket lämpligt, att interpellationssvaret avgavs av den för rattfyllerilagstiftningen inom regering- en närmast ansvarige departementschefen.

I själva verket har svaret redan varit lämnat därigenom att interpellationen av 13 mars icke besvarats tidigare. Interpellationen gällde, huruvida regeringen hade för avsikt att under den allra närmaste tiden — alltså efter 13 mars — framlägga förslag om skärpta nykterhetskrav med hänsyn till, som jag uttryckte det, »den fram i maj hotande faran för trafiksäkerheten från rattfylleristernas sida».

Departementschefen omtalar nu, varför han icke *har* framlagt något förslag. Uppenbarligen skulle det vara olämpligt att så här sent under riksdagen komma med någon ny kungl. proposition.

En interpellationsdebatt i mars kunde ha haft till uppgift att söka påverka departementschefen från riksdagens sida. I detta ögonblick kan en debatt få praktisk betydelse som ett led i propagandan för ökad nykterhet vid ratten. Jag skall därför be att få säga ett par ord.

Departementschefen anser tiden ännu icke vara inne att upptaga frågan om en skärpning av rattfylleribestämmelserna. Jag vill erinra om att redan 1941 års lagutskott föreslog en skärpning av den då framlagda kungl. propositionen. Enligt denna proposition — vilken antogs av riksdagen — skulle straff inträda, när alkoholkoncentrationen i blodet uppgick till 0,8 promille. Utskottet

Om skärpt lagstiftning mot rattfylleri. (Forts.)

föreslog i stället 0,5 promille. Jag undrar om kammaren vet vad för en spritkonsumtion dessa siffror normalt motsvara?

För en person av min egen kroppsvikt är enligt en av professor Wädmark efter lagens antagande publicerad skrift »Alkoholblodprovet» 0,8 promille — alltså den lägsta straffbelagda alkoholkoncentrationen, på gränsen till straffrihet — den sannolikaste alkoholkoncentrationen två timmar från alkoholförtäringens början, om jag druckit 4 stora snapsar å 5 centiliter eller t. ex. 1 snaps, 1 öl, 1 stor konjak och 1 rejäl grogg. Stannar jag vid 3 stora snapsar, kan jag alltså ur blodprovssynpunkt känna mig på den säkra sidan. Hur skall det kunna bli någon nykterhet vid ratten, herr talman, så länge folk vet, att de normalt inte kunna bli straffade på grund av blodprov, bara de inte druckit mera än hela krogransonen?

Vid lägre kroppsvikt inträder den förbjudna promillehalten tidigare, liksom en viss spritkvantitet kan ge en högre alkoholkoncentration än den sannolikaste. För en man om 70 kg vikt är det sålunda tänkbart, att 0,8 promille kan föreligga redan efter $2\frac{1}{2}$ snapsar. Men även vid denna vikt är 0,8 promille tre timmar efter alkoholförtäringens början det normala efter 4 stora supar.

Kan det verkligen vara förnuftigt att bibehålla en lagstiftning som tillåter sådant? Finns det någon i denna kammare, som skulle anse det anständigt att sätta sig vid ratten efter att ha konsumerat 15 å 20 centiliter sprit? Och hur många personer av den natur, att de sätta i sig 20 centiliter sprit före bilkörsele, ha omdömet att stoppa spritkonsumtionen, sedan de uttömt det av lagen låt mig säga uppmuntrade kvantum? Att ha 20 centiliter i sig är för resten bara en lindrigare förseelse, som kan straffas med böter. Det riktiga rattfylleriet inträder, enligt de anvisningar lagen lämnar, först med 1,5 promilles alkoholkoncentration, vilket — vid min kroppsvikt — två timmar efter spritkonsumtionens början sannolikast motsvarar 6 stora snapsar eller 30 centiliter.

För fem år sedan ansåg jag, att man som ett steg på vägen kunde acceptera första lagutskottets förslag om straff för rattfylleri vid 0,5 promille, vilket motsvarande $2\frac{1}{2}$ snapsar, gott mål. Enligt min mening har tiden nu ridit förbi denna ståndpunkt. Tyckte inte kammaren, att det av herr statsrådet upplästa uttalandet av hans företrädare för fem år sedan till försvar för 0,8 promille, alltså de 4 snapsarna, lät skäligen föräldrat?

»Tiden är ännu icke mogen» för helnykterhet vid ratten, citerades det. »Det är uteslutet», hette det vidare, »att en sådan lagstiftning skulle vinna förankring i folkmedvetandet.» Emellertid medgav 1941 års kommunikationsminister, att lagstiftningen borde successivt föras fram mot strängare regler och därigenom undan för undan vänja motorförarna till allt större varsamhet i umgänget med rusdrycker.

Har månne inte, herr talman, svenska folket verkligen på dessa fem år blivit moget för lite större nykterhet? Är det på rattfylleristernas mognad man väntar? Eller på de överkördas? Skulle vi inte till en början kunna vara mogna för billigare försäkringspremier för helnyktra bilförare?

Jag har en bestämd känsla av att allmänhetens indignation mot rattfylleriet väsentligen skärpts. Så nog skulle en skärpning kunna vinna förankring i folkmedvetandet. I Norge är 0,5 promille redan förankrad.

För fem år sedan skulle det icke ha fallit någon in att föreslå vare sig publicering i pressen av straffregister över rattfyllerister eller prygel som straffskärpning för rattfylleri, vilket däremot nu inträffat. Kunde det inte vara skäl att, innan man diskuterar så drastiska och osmakliga reaktioner, börja med att förbjuda spritkonsumtion de närmaste timmarna före bilkörningen? Stockholms distriktsloge av IOGT gjorde på sitt årsmöte den 5 maj ett uttalande, vari det klagades över att det tyvärr fortfarande förekommer, att även ansvarig trafik-

Om skärpt lagstiftning mot rattfylleri. (Forts.)

personal bryter mot den självklara regeln om helnykterhet i och före tjänstgöring.

Att kommunikationsministern, då han inte ville experimentera med ett spritförbud nu i vår för att möta den överhängande faran, för närvarande önskar avvakta resultatet av 1945 års trafiksäkerhetskommittés utredning, finner jag mycket naturligt. Men det vore av intresse att få veta, när herr statsrådet väntar förslag från kommittén och om riksdagen kan emotse något förslag till nästa år. Enligt min mening är det fara i dröjsmål.

Nu har icke heller jag någon kolartro på lagstiftning. Allra minst älskar jag straffskärpningar. Men rattfylleriet är ett så allvarligt samhällsont, att jag anser varje medel, som icke är inhumant, men ändamålsenligt ur samhällsskyddets synpunkt, böra försökas i kampen mot det onda. Till de inhumana medlen kan jag *icke* räkna kravet på helnykterhet.

Herr talman! Jag anklagar den nuvarande lagstiftningen för att den uppmuntrar den svage till att börja snapsa, för att sedan kasta sig över honom med straff när han inte stoppar i rätt tid, och detta genom en lagfäst priskurant, som kan tillåta en person av viss genomsnittlig vikt att ostraffat ta upp till 4 snapsar, som betraktar mellan 4 och 6 snapsar som en ringare polisförseelse och som klämmer till på allvar först vid 6 snapsar eller däröver.

Häri instämde herr *Forslund*.

Herr **Wagnsson**: Herr talman! Jag kanske skulle kunna nöja mig med att instämma med interpellanten i det utmärkta anförande, som han nyss hållit. Det är emellertid ett par synpunkter, som jag gärna ville föra fram och få intagna i kammarens protokoll.

Först vill jag då i likhet med kommunikationsministern framhålla, att i den kampanj för ökad trafiksäkerhet, som nu pågår, måste kravet på nykterhet vid ratten starkt poängteras. Såsom många gånger har framhållits och även nu betonats både av statsrådet i hans interpellationssvar och av interpellanten i hans anförande här, orsakas en mycket stor procent av alla trafikolyckor direkt eller indirekt av förarens alkoholpåverkan. Man kan också a priori utgå från att det måste förhålla sig på det sättet, ty en olycka beror ju oftast på motorförarens handlingssätt i en viss situation. En och annan olycka kan ju bero på materialfel hos fordonet eller på vägens beskaffenhet eller på andra trafikanter, men också i dessa fall kan förarens reaktion i ett visst givet läge medföra, att olyckan begränsas eller undviks.

Vi veta ju, att bilistens handlingssätt bestämmas av hans nervsystem. Han måste ständigt ha uppmärksamheten spänd. När han iakttar något som ur hans synpunkt är oroande, bör hans omdömesförmåga anvisa honom, vad han har att göra. Han måste snabbt kunna välja vad som är det i varje situation riktiga. Ju längre reaktionstiden blir, desto mera ökar faran.

Det är påvisat många gånger, att också en måttlig alkoholförtäring påverkar det centrala nervsystemet. Sinnesskärpan minskar, och härigenom upptäcker föraren faran senare. Omdömesförmågan nedsättes, och därmed ökas ju hans rådvillighet. Förmågan att snabbt välja mellan olika alternativ minskar, och reaktionstiden ökar. Med andra ord, hans körskicklighet försämras. Detta sker samtidigt som hans dristighet ökar. Bilisten har ju efter spritförtäring en subjektiv känsla av välbefinnande. Han tror sig köra skickligare och bättre, och han känner sig säkrare vid ratten. Men den fysiologiska alkoholforskningen har fastslagit, att riskerna äro större, då han har förtärt alkohol.

De praktiska erfarenheterna bestyrka också detta. Av olika undersökningar, både in- och utländska, är det särskilt en amerikansk undersökning, som till-

Om skärpt lagstiftning mot rattfylleri. (Forts.)

drar sig intresse. Den är utförd av North-western University Traffic Institute och publicerad i The Journal of the American Medical Association.

Denna undersökning skiljer sig från de tidigare undersökningarna, bl. a. därigenom, att siffrorna över hur många procent av trafikolyckorna, som vållats av alkoholpåverkade motorförare, kombinerats med uppgifter om i vilken utsträckning alkoholpåverkan föreligger hos förare i allmänhet på samma vägar och under i övrigt ungefär samma förhållanden som där olycksfallen inträffat. Undersökningen är utförd i två etapper. Det skulle vara för omständligt att här redogöra för undersökningsmetoden eller analysera undersökningens resultat. I korthet var tillvägagångssättet följande. Alkoholhalten i blodet undersöktes hos 270 motorförare, som orsakat trafikolyckor med sådana skador, att de föranlett intagning på sjukhus. Man skaffade sig sedan ett jämförelsematerial genom att inom samma undersökningsområde låta en uniformerad polis hejda sammanlagt 1 750 personer och med tillhjälp av en specialbyggd apparat, en s. k. drunkometer, snabbt analysera dessas utandningsluft. Av de hejdade förarna var det bara tjugufyra, som vägrade ställa sig till förfogande för undersökningen.

Vad framgick nu av denna undersökning? Jo, av 1 750 personer hade 12 procent alkohol i kroppen, de flesta mycket ringa. Men 2 procent hade 1 promille, och en femtedel av dessa hade mer än 1,5 promille. Av de förare som orsakat olycksfallen hade däremot inte mindre än 46,6 procent, alltså fyra gånger så många som i normalfallen, alkohol i kroppen. Mer än 1,5 promille fanns i 13,8 procent av olycksfallen, alltså 33 gånger så ofta som i normalfallen. Om risken för påverkan — alltså för de normalblodiga — sättes till 1, erhåller man olycksfallsrisken enligt en uträkning på följande sätt. Man får för personer med högst 0,03 promille i blodet praktiskt taget ingen olycksfallsrisk. Mellan 0,04 och 0,9 är risken tre gånger så stor som i de normala fallen. Vid 1—1,4 promille är risken tretton gånger så stor och när man kommer upp till över 1,5 promille, är risken inte mindre än 55 gånger så stor som hos förare utan någon alkoholpåverkan.

Den refererade undersökningen var amerikansk. Det finns också europeiska, ja skandinaviska undersökningar, som utförts efter andra metoder, men vilkas resultat pekade på samma riktning.

Den praktiska slutsatsen av detta har också kunnat dragas på bl. a. ett område, som berördes av interpellanten i hans anförande. Han uttalade, som kammareren nyss hörde, en önskan, att försäkringspremierna för de helnyktra skulle nedsättas i relation till den minskade risk som föreligger för dem. En sådan reducering av premierna har också ett svenskt försäkringsbolag gjort. De helnyktras försäkringsbolag, Motorförarna, kan erbjuda sina försäkringstagare väsentligt lägre premier än andra bolag. Erfarenheten har visat — och det rör sig här om en mera än tioårig erfarenhet — att skadefrekvensen för försäkringstagarna i Motorförarna genomsnittligt varit omkring 35 procent lägre än för försäkringstagare i andra bolag. Denna lägre skadefrekvens beror säkerligen främst på den mindre risken för olycka, då föraren är helnykter.

Det utslutande för helnyktra förare avsedda bolaget har som nämnts kunnat erbjuda sina försäkringstagare lägre premier. Efter fyra års skadefri körning erhålles inte mindre än 40 procent lägre trafikförsäkringspremier än något annat bolag kan erbjuda. För yrkesgruppen handelsresande blir det ännu förmånligare. De äro ju utsatta för alldeles särskilda risker, vilket givetvis i hög grad beror på deras yrke, som medför, att de ofta trafikera vägarna, även sent på kvällarna, men i någon mån också på att de göra detta efter att ha intagit måltider, som inte varit alldeles befriade från åtminstone ett visst an-

Om skärpt lagstiftning mot rattfylleri. (Forts.)

tal av de snapsar som herr Schlyter här talade om. Handelsresandena behöva efter fyra prickfria år inte betala mera än hälften så hög premie som i andra försäkringsbolag. *Det visar sig alltså, att rattnykterhet lönar sig. Det är en god affär både för den enskilde och för samhället.*

Det synes mig under sådana förhållanden mycket önskvärt, om man ur ren uppfostringssynpunkt kunde åstadkomma en skärpning av nu gällande lag. Kommunikationsministern förklarade visserligen nyss i sitt interpellations-svar, att det vore mera angeläget att genom skärpt övervakning söka upprätthålla respekten för gällande bestämmelser än att skärpa dessa. Häremot skulle jag vilja genmäla, att man bör det ena göra och det andra icke låta. En skärpt övervakning är mycket önskvärd, och jag tackar statsrådet för att han ställt en sådan i utsikt. Men det bör och får icke utesluta tanken på en skärpt lagstiftning. Den nu så starkt ökade trafiken påkallar extraordinära åtgärder. *Samhället får efter förmenandet inte visa alltför stor flatthet emot dem, som av tanklöshet eller brist på ansvarskänsla utsätta sig själva och andra vägtrafikanter för alldeles onödiga olyckor.*

I detta anförande instämde herr *Olsson, Oscar*, och herr *Elmgren*.

Herr Englund: Herr talman! Vad som uppkallade mig att här göra ett inlägg var det uttalande av statsrådet, genom vilket han sökte täckning för sin ståndpunkt i den hänvisning till den allmänna opinionen, som utredningsmannen bakom 1941 års lagstiftning hade gjort.

Det karakteristiska i denna fråga är nämligen, att det allmänna omdömet saknar förmåga att dra gränsen mellan det farliga och det icke farliga området. Jag skulle gissa, att om man sållar det allmänna omdömet inställning beträffande onykterhet, som är farlig, respektive icke farlig vid ratten, skulle man finna, att uppfattningarna fördela sig tämligen jämnt omkring 1,5 promille, som är gränsen för den absoluta legalpresumtionen i nuvarande lag. Läkarna med sina vanliga kliniska undersökningar komma ungefär till 1 promille. Men de förtjänstfulla vetenskapliga undersökningar som ägt rum under de senare åren — varvid en svensk forskare, docenten Goldberg vid karolinska institutet, för närvarande intar tätplatsen — ha visat, att tröskeln för alkoholpåverkan i fråga om vissa elementära funktioner, som äro av vikt vid bilkörning, ligger så lågt ner som vid 0,3 promille, d. v. s. avsevärt under den gräns, som för närvarande är fixerad i den svenska lagen. Att det är en siffra, som inte bara är av intresse vid det teoretiska laboratorieexperimentet, utan också har praktisk betydelse i trafiken, visar den av herr Wagnsson citerade amerikanska undersökningen, som är den förnämsta hittills beträffande den praktiska betydelsen av alkoholpåverkan i biltrafiken. Det visade sig vidare, herr statsråd, att — jag upprepar herr Wagnssons siffra — i gränsområdet fram till 0,9 promille, d. v. s. obetydligt över den gräns vi nu fixerat i lagen, är risken tre gånger så stor som hos den som inte har någon alkohol i blodet. Jag ifrågasätter, herr talman, huruvida inte en riskstegring till det tredubbla är en tillräcklig anledning till ingrepp.

Man kan också lägga en annan synpunkt på frågan. Storleksordningen av det antal olycksfall som betingas av en alkoholpåverkan, som representeras av värdena närmast under 0,9, är betydande. Den amerikanska undersökningen visar, att överhuvud taget 40 procent av alla trafikolyckor av här undersökt typ — sådana som föranledde intagande på sjukhus — voro alkoholbetingade. Av dessa 40 procent kommo endast 14 procent på dem som ligga i det nuvarande svenska straffområdet över 1,5 promille. 11 procent föllo mellan 1,0 och 1,4 promille, och

Om skärpt lagstiftning mot rattfylleri. (Forts.)

inte mindre än 15 procent kommo inom det område, där för närvarande knappast finnes någon form av bestraffning i den svenska lagstiftningen. Den största posten av trafikolyckorna i den amerikanska undersökningen var alltså betingad av de alkoholgrader, som praktiskt taget inte alls äro föremål för någon reaktion inom den svenska rätten.

Här finns med andra ord ett farligt område, som inte allmänheten och inte ens den kliniskt arbetande läkaren har möjlighet att fastställa, utan där det enda sättet att få ett teoretiskt klarläggande är en undersökning av den typ som man har gjort i Amerika. Om herr statsrådet ägde ett starkt intresse på detta område, skulle det vara mycket lätt för honom att låta upprepa den amerikanska undersökningen, så att man kunde få siffrorna anpassade efter svenska förhållanden. Vi skulle då slippa att såsom mått på de alkoholbetingade trafikolyckorna få den svenska statistikens 5 à 6 procent, när deras antal i själva verket torde i storleksordning kunna jämföras med den amerikanska undersökningens 40 procent.

På en annan punkt skall jag emellertid be att få i viss mån ansluta mig till statsrådet. Jag tror, att mycket väsentliga förbättringar skulle vara möjliga genom ändring i lagtillämpningen. Jag skulle därvidlag för min del vilja förorda, att man ändrade en sekundärbestämmelse till rattfyllerilagen, nämligen den bestämmelse som anger, under vilka betingelser polisen får ta blodprov. För närvarande får en polisman ta blodprov, under förutsättning att han misstänker alkoholpåverkan på grund av vederbörandes uppträdande. Eftersom polisen är i samma fördömelse som allmänheten och den uteslutande kliniskt arbetande läkaren att inte ha tillräckligt fina metoder för att konstatera sådan alkoholpåverkan av de lägre graderna, som inte märks tydligt i det allmänna uppförandet, men som är farlig ur trafiksäkerhetssynpunkt, betyder detta att genom polisens nät, när det gäller att plocka fram dem som vid olycksfall kunna tänkas vara alkoholpåverkade, slipper ett mycket betydande antal personer som faktiskt stå under sådan alkoholpåverkan. En ändring av denna föreskrift därhän, att polisen får rätt att ta blodprov vid varje trafikolycka, eller rent av blir pliktig att göra det med hänsyn till att alkoholskadorna äro en så betydande del av totala antalet skador, skulle ge oss större säkerhet att längre fram på grundval av svenskt material ytterligare lagstifta i denna fråga.

Herr talman! Jag skulle också vilja förorda, att regeringen övervägde att skärpa generalpreventionen av redan förefintliga straffbestämmelser på det sättet, att man liksom då vi hade ett hastighetsmaximum för trafiken skickade ut poliser, som kontrollerade, att bestämmelserna efterlevdes. Då skedde det genom att poliserna följde vederbörande och konstaterade deras fart. Nu skulle man med hjälp av den enkla och för allmänheten icke med några som helst obehag förenade metod, som användes vid den amerikanska undersökningen, kunna låta ett trafikkommando inom polisen ha rätt att ta stickprov och undersöka alkoholhalten hos trafikanterna genom deras utandningsluft. Trafikanterna riskerade då att bli avslöjade även om de hade en lägre alkoholhalt i blodet och inte företedde någon sådan rubbning i sitt uppträdande, som med nuvarande grunder ger polisen anledning att ingripa. Det finns anledning att antaga, att sådana i mindre grad alkoholpåverkade, nu i betydande omfattning förekomma i trafiken, men det finns också anledning att antaga, att denna nya risk att när som helst bli avslöjad skulle komma att i hög grad minska deras antal och därmed också deras andel i trafikolyckorna.

Herr talman! Det finns således även från herr statsrådets utgångspunkter möjlighet att med avsevärd effekt modifiera nuvarande praxis och därmed på ett verkningfullare sätt, skulle jag tro, än genom trafiksäkerhetskampanjer minska alkoholskadorna i den svenska motortrafiken.

Om skärpt lagstiftning mot rattfylleri. (Forts.)

Herr **Bärg, Johan**: Herr talman! Jag kan inte bidra i denna debatt med några vetenskapliga utläggningar eller överhuvud taget komma med någon anvisning om hur man skall kunna förfara i denna besvärliga fråga.

Såväl statsrådet som interpellanten talade emellertid om den allmänna opinionen och sade, att den skulle ha svårt att förlika sig med så drastiska åtgärder som att påbjuda fullständig nykterhet vid ratten. Det är möjligt, att allmänheten har den uppfattningen att det vore för mycket begärt. Jag har dock svårt att tro det. Jag kan ju få vara en det allmänna medvetandets ropande röst i öknen i detta fall. Om jag får vara det, skulle jag vilja uttala min förtrytelse över att samhällsmakten tycks stå tämligen vanmäktig, när det gäller att åstadkomma en mänsklig och förnuftig ordning på detta område. Om därtill intresse för saken i tillräcklig grad fattas, är det ändå sorgligare. Dag efter dag läser man i tidningarna spalt upp och spalt ned den ena historien efter den andra, som upprör sinnena. Där berättas om bilterrorister, som fara omkring mer eller mindre onyktra och köra över barnstackare och gamlingar, och unga och friska människor också för den delen, ty ingen kan klara sig som råkar ut för dem. Men samhällsmakten har ingenting att komma med utom prov och undersökningar av hur mycket sprit de ha förbrukat, och sedan utmäter man straff, som jag tror den upprörda allmänheten helt enkelt tycker äro »larviga».

Man kan säga, att vi nu inte tala om de verkliga bilisterna utan om de där urbota fylleristerna, som gå och låna bilar och köra omkring och ställa till fruktansvärda olyckor och spektakel. Det är en sak, som förundrat mig i detta sammanhang. Om jag stjälar en rock och aldrig så väl behöver den, så betraktas det som stöld, men om en fylltokig människa utan vidare tar en bil och kör ut i bygderna med den och vråker den i ett dike, så kallas det *lån* och betraktas som sådant i många stycken. Jag vet inte, vad det överseende botten i, som tar sig sådana uttryck. När jag ser på de straffsatser som rattfyllerister, även gentlemannaaufförer, bli ådömda, har jag den där gamla känslan — som naturligtvis är felaktig, men det är så mycket vari vi på lagtolkningens område okunniga människor ta fel — att det ser ut, som om det nästan låg en liten ursäkt i att människan inte var nykter — man kunde ju inte begära så mycket av vederbörande!

Jag undrar, hur långt man verkligen kommer genom att hålla på att mäta graden av spritpåverkan. Det är kanske ingenting annat att göra, det är kanske så sorgligt ställt, att samhällsmakten inte kan finna på några medel som äro någorlunda effektiva, och då får man väl dras med det. Jag har en känsla, herr statsråd, som jag vet är oförenlig med ett humant straffsystem, men jag skulle vilja ge sådana där människor prygel. Stryk skulle de ha, om ingenting annat hjälper! Detta är ett medel, som man inte rekommenderar i allmänhet, ja inte allvarligen ens i förevarande fall men det upprör ens sinne, när man ser rattfylleristernas framfart. Och dessutom har man en känsla av att människorna börja vänja sig vid denna framfart som en naturlig ordning, varför reagensen inte blir densamma som den borde bli.

Jag vill sluta detta hackiga anförande, herr statsråd, med att säga, att finns det en någorlunda förnuftig åtgärd, med vilken man kan komma till rätta med detta, så spara inte på krutet! Det här är ingenting att kela med. Jag tror, att herr statsrådet kommer att vinna förståelse hos den stora mängden människor för sådana åtgärder.

I herr Johan Bärags yttrande instämde herrar *Gustav Emil Andersson, Björck och Sundelin*.

Om skärpt lagstiftning mot rattfylleri. (Forts.)

Herr statsrådet Nilsson: Herr talman! Jag skulle kunna på det hela taget instämma med de föregående ärade talarna i vad de ha sagt beträffande vådan av alkoholkonsumtion i samband med bilkörning. Jag förstår herr Bärge så innerligt väl, när han frågar sig, om samhällsmakten verkligen ingenting har att komma med för att komma till rätta med detta problem. Det är klart, att det vore frestande — det skall jag erkänna — att försöka lösa detta problem med ett Alexanderhugg. Även jag har, när jag har läst dessa olyckskrönikor — som man kanske skall kalla för »olyckskrönikor» inom citationstrecken, därför att det ofta gäller mer eller mindre självförvållade olyckor — velat tillgripa den utväg, som interpellanten har fört fram, och lösa knuten på ett sådant sätt. Jag är bara inte så alldeles säker på att den blir löst därigenom.

Jag kan också till nöds förstå herr Bärge, när han i sin förtrytelse gör gällande, att han skulle vilja återinföra prygelstraffet i detta sammanhang. Men, herr Bärge, vi ha i så många andra avsenden lärt oss tro på upplysningens klara soluppgång, och jag måste bekänna att jag tror att man i detta avseende kommer längre med upplysning än med straffbestämmelser och straffsatsar — även om man i ett visst läge, nämligen om utvecklingen skulle fortsätta som nu, möjligen måste tillgripa skärpta straffbestämmelser.

Det gäller emellertid, såsom här har sagts tidigare, i första hand att förhindra rattfylleriet, och meningarna äro fortfarande delade om hur det skall gå till. Det gäller vidare att så långt det är möjligt övervaka lagarnas efterlevnad. Det kan kanske, såsom den ärade interpellanten gjorde gällande, synas som om den hänvisning jag har gjort till departementschefsuttalandet av 1941 kan vara föråldrad. Även jag vet, att det tyvärr särskilt när det gäller bilkörning är så, att när vinet går in går vettet ut. Även jag är fullt på det klara med att om man kunde göra någonting, som definitivt satte stopp för rattfylleriet, skulle man göra det genast. Men typiskt är, att trots att man sedan 1941 sagt sig, att man successivt skulle försöka komma fram till strängare regler, så har hittills ingenting gjorts. Jag skulle tänka mig, att när trafiksäkerhetsutredningen tillsattes föregående år, var avsikten att man skulle komma in även på detta och andra problem i syfte att åstadkomma större trafiksäkerhet. Denna utredning, som nu arbetar, har givit mig en försäkran att om möjligt komma fram med sina förslag så tidigt, att jag i min tur skall kunna lägga fram proposition till nästa års riksdag. Det är med hänsyn härtill kanske förklarligt, att jag inte i det nuvarande läget vill tillgripa den i och för sig frestande utvägen att komma med det s. k. Alexanderhugget. Det är i varje fall min syn på saken, att man bör avvakta, vad trafiksäkerhetsutredningen kommer till för resultat, och sedan träffa sina avgöranden med utgångspunkt därifrån.

Vad herr Schlyter sade om de nuvarande lagarna, som han anklagade för att rent av uppmuntra den svage till alkoholförtäring, kan i och för sig vara i varje fall retoriskt riktigt. Men när han på sin tid för sin del anslöt sig till tanken på att dra gränsen vid 0,5 promille, så betydde det ju att han i alla fall anslöt sig till ett lagförslag, gentemot vilket man kan rikta samma anklagelse som han i dag riktade mot den nuvarande lagbestämmelsen. Jag kan dock förstå om han tycker, att med hänsyn till vad som skett under den senaste tiden och den starkt vidgade trafiken och alla de frestelser, som följa med densamma, befinner man sig i dag i ett läge, där man vill gripa efter medel, med vilkas hjälp man snabbare kan komma till rätta med det onda.

Jag kan emellertid försäkra, att därest man från trafiksäkerhetsutredningen som man lovat lägger fram sina förslag i så god tid, att vi kunna få tillfälle att behandla dem vid nästa års riksdag, så kommer också jag att göra allt för

Om skärpt lagstiftning mot rattfylleri. (Forts.)

att påskynda behandlingen, så att man verkligen kan få en ingående och allvarlig diskussion om dessa för trafiksäkerheten så viktiga problem vid den då nämnda tidpunkten.

Herr **Rosander**: Av statsrådets svar framgick tydligt, att han inte har för avsikt att nu komma med något förslag i detta ämne, och det vill jag i likhet med övriga talare livligt beklaga. Jag vill också understryka, vad herr Bårg sagt om den allmänna opinionen. När man rör sig ute i bygderna träffar man aldrig på någon människa, som överhuvud taget vill försöka försvara rattfylleristerna, och diskussionerna sluta oftast med att för bilister borde det vara förbjudet att använda alkohol.

Även om det ingenting blir gjort åt den saken nu, så fäste jag mig dock vid en sak, som jag tyckte var det verkligt positiva i statsrådets svar, nämligen att man skulle se till, att lagarna efterföljas i detta fall. Nu få de nykterhetsvårdande organen, nykterhetsnämnder och länsnykterhetsnämnder, föra en ganska hopplös kamp i bygderna för att överhuvud taget något så när uppehålla lagarnas efterlevnad. Vi komma ofta i konflikt med landsfiskaler, stadsfiskaler och länsstyrelser om vilka som överhuvud taget skola tilldelas körkort eller inte. När bilister ha förbrutit sig uppenbart och det är fråga om att dra in körkortet, blir det en ny kamp. En del landsfiskaler och stadsfiskaler vilja gärna se genom fingrarna, och går frågan till länsstyrelserna göra de i många fall på samma sätt.

Jag tar därför fasta på det uttalande, som gjordes av statsrådet, och utgår från att vederbörande få sig en vink om att de böra tillse, att åtminstone denna sak bör bevakas på ett helt annat sätt än hittills.

Häri instämde herr *Nilsson, Bror*.

Friherre **De Geer**: Herr talman! Denna fråga är så utomordentligt viktig, att också jag vill tillåta mig att säga några ord. Jag instämmer i uttalandet, att det behöver tas verkliga krafttag mot rattfylleriet.

Jag skall, herr talman, tillåta mig omnämna ett yttrande, som jag hörde häromdagen även om det är mycket möjligt och mycket troligt att det är överdrivet. Jag skulle färdas med en yrkeschaufför på en av de mera trafikerade vägarna utanför Stockholm. Det var en lördagskväll, och när jag beställde körningen, sade chauffören med en viss tveksamhet: »Jag skall åtaga mig körningen, men jag är inte mycket hågad.» Det fanns nämligen ett utvårdshus där någonstans, och han ansåg, att 90 procent av dem, som körde därifrån på kvällarna, voro så pass angripna av alkohol att det var livsfarligt att färdas där. Jag har sagt att jag tror, att detta uttalande är mycket överdrivet — jag hoppas det åtminstone — men det visar trots allt att saken är mycket allvarlig.

Jag har emellertid inte begärt ordet för att speciellt tala om nykterhetsfrågan. Jag skulle vilja ta fasta på ett uttalande av kommunikationsministern, som tydligen ställde i utsikt, att det skulle kunna åvägabringas en kraftigare övervakning. Herr statsrådet har också sagt, att upplysningen har en oerhörd betydelse, och det instämmer jag fullständigt i men jag tror dock att den stora trafiksäkerhetspropaganda, som för närvarande pågår, skulle bli mycket effektivare om herr statsrådet kunde genomdriva att det samtidigt kom till stånd en kraftigare övervakning av trafiken. Jag vet inte hur mycket herr statsrådet har möjlighet att själv vara ute och titta på trafikanterna på vägarna. Den som det har måste ovillkorligen säga sig, att det är alldeles fantastiskt, vad folk kör oförsiktigt. Man kan studera den saken i alla delar av vårt land, och det behöver inte vara en lördagskväll utan kan ske när som helst. Man måste, om man själv är gammal chaufför, förvåna sig oerhört över att det finns människor,

Om skärpt lagstiftning mot rattfylleri. (Forts.)

som äro jämförelsevis erfarna bilförare och ändå kunna köra på det vårdslösa sätt som de göra. Jag tror inte, herr talman, att olyckorna bero uteslutande på alkoholen utan även på det alldeles ohejdat oförsiktiga sätt, varpå man numera anser sig kunna färdas fram.

För ett antal år sedan var det mycket modernt att tala om det orättfärdiga i att ställa till med trafikfallor. Jag måste bekänna att jag själv på den tiden tyckte, att det var orätt med sådana fallor. Men jag måste, herr talman, säga att jag mycket börjar luta åt att någonting i den vägen behöver återupplivas när man ser hur folk färdas fram. Även äldre erfarna bilister köra på fel sida av vägen i kurvorna, så att man nätt och jämnt hinner komma undan, om man möter dem — ofta är det bara tur om man kommer levande därifrån. Man ser här i Stockholm och överallt hur oerhört många nya förare som utbildas. Stockholms gator äro fulla av körskolebilar, och man måste med verklig förskräckelse säga sig: när de erfarna förarna kunna köra så oförsiktigt, hur skall det då bli, när alla dessa nya hinna ut på vägarna? I synnerhet om de förtärt alkohol dessförinnan.

Jag vill därför för min del framhålla, att det vore oerhört värdefullt om herr statsrådet ville med mycken kraft försöka få fram en effektiv övervakning av de vårdslösa bilisterna snarast möjligt. Det kan väl inte vara nödvändigt att vänta på den där kommitténs resultat, som vi alla gå och vänta på, utan jag förmodar, att regeringen skall ha möjlighet att redan nu komplettera upplysningsverksamheten genom att låta anordna ett stort antal stickprov av tillsyn och på det sättet få en uppfostrande övervakning. Det behöver väl inte nödvändigt bli böter, när man vid den övervakningen träffar på någon syndare. Det kan i många fall räcka med att det blir en vägledande övervakning och att man kan få bilisterna att inse, hur orimligt oklokt de ofta färdas fram.

Herr Sandler: Herr talman! Medan vi vänta på en lagstiftning med strängare straffregler, skulle jag vilja fästa kammarens uppmärksamhet på en punkt, där det kan göras någonting redan nu. Det finns någonting, som är viktigare än att med stränga straff fälla rattfylleristerna, sedan de gjort sina bravader, och det är helt naturligt att hindra de potentiella rattfylleristerna att få sitta vid ratten. Det antyddes också i kommunikationsministerns anförande, att en utredningsman tryckt just på denna punkt; man skulle hindra sådana, som äro direkt påvisbart olämpliga, att få utöva yrket.

Därmed kommer man in på frågan om behörighet att inneha körkort, och det är på den punkten, som jag vill inrikta uppmärksamheten. Länets nykterhetsnämnd har för några månader sedan vänt sig till mig med en förfrågan huruvida länsstyrelsen ville företaga en allmän omprövning av alla körkorts-innehav, som äro registrerade hos länsstyrelsen. Jag har nödgats svara, att länsstyrelsen icke kan åtaga sig detta. Det är ett arbete av mycket omfattande beskaffenhet och ett arbete, som om det skulle utföras i ett län givetvis borde förekomma jämväl uti andra län och således vara framkallat av ett centralt initiativ. Särskilt är att märka, att ett mycket stort antal av körkortsinnehavarna icke längre vistas i det län, där de en gång blivit registrerade såsom innehavare av körkort. Jag har emellertid sagt att jag anser, att om de lokala nykterhetsnämnderna med sin personkänedom kunna komma till länsstyrelserna med utredningar som visa att en körkortsinnehavare är så opålitlig i sina alkoholvanor, att han inte vidare bör betros med att vara körkortsinnehavare, äro länsstyrelserna behöriga att upptaga detta till prövning och bära göra det med beaktande av trafiksäkerhetens intresse så långt gällande bestämmelser det medgiva.

Nu vill jag fästa herr statsrådets uppmärksamhet på att en länsstyrelses

Om skärpt lagstiftning mot rattfylleri. (Forts.)

handläggningsfrihet är mycket starkt begränsad när det gäller rätten att draga in ett körkort. Det är mycket snäva gränser, som uppställts i lagen. Bestämmelserna äro dock inte sådana, att de utesluta att ett körkort indrages, om det genom en tillförlitlig utredning kan påvisas, att en viss person genom sina alkoholvanor är positivt olämplig att vara betrodd med innehavet av körkort.

Jag har velat, herr talman, fästa uppmärksamheten på att denna möjlighet till omprövning i enskilda fall föreligger. En lokal razzia på detta område skulle säkerligen inte vara någon behaglig företeelse, men så allvarlig, som situationen för närvarande ter sig, tror jag att det är nödvändigt att inventera alla de möjligheter, som stå till buds för att komma till rätta med frågan.

Ordet lämnades härefter till herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet **Zetterberg**, som meddelat, att han ämnade vid detta sammanträde besvara herr Schlyters interpellation angående ifrågasatt publicering av rattfylleristers namn, och nu yttrade: Herr talman! I en med kammarens tillstånd framställd interpellation har herr Schlyter till mig riktat följande fråga:

Ang. ifrågasatt publicering av rattfylleristers namn.

Anser herr statsrådet lämpligt, att polismyndighet på en viss plats i landet utan stöd av författning tar initiativ till en publiceringsåtgärd, som avser att utgöra en straffskärpning, eller skulle icke herr statsrådet anse lämpligare att, om sådan straffskärpning erfordras, förslag till lagbestämmelser härom av regeringen föreläggas riksdagen till antagande?

Av interpellationen framgick, att anledningen till den varit en tidningsnotis, enligt vilken polismästaren på en ort utanför Stockholm skrivit till en journalistförening i orten och föreslagit, att föreningen i trafiksäkerhetens intresse skulle uttala sig för att namnen på rattfyllerister publicerades. Av senare meddelanden i tidningarna torde kammarens ledamöter ha sett, att den stad, som åsyftades, var Göteborg, och jag skall till en början lämna en redogörelse för vad jag har inhämtat om det som förekommit i saken.

Polismästare Fontell i Göteborg har meddelat mig, att han den 21 mars höll en presskonferens i anledning av den nu pågående trafiksäkerhetskampanjen. På förslag av en av de närvarande journalisterna upptogs där till diskussion frågan, om rattfylleristers namn borde publiceras i de dagliga tidningarna. De närvarande voro ense om att frågan hade sådan betydelse, att den borde tas upp av Publicistklubben och journalistföreningen. Samtidigt uttalades det önskemålet, att poliskammaren skulle hemställa till föreningarna att upptaga frågan, vilket ansågs mera effektivt än om någon medlem gjorde det. Fontell lovade att så skulle ske.

I anledning därav avsånde Fontell den 4 april ett brev i saken till journalistföreningens västra krets i Göteborg. Eftersom det i pressen förekommit oriktiga uppgifter om detta brev skall jag be att få läsa upp det i dess helhet:

»Inför den väntade ökningen i trafiken och den bl. a. därav föranledda ökningen i trafikolyckornas antal ha myndigheterna anmodats att vidtaga alla åtgärder, som lämpligen kunna ifrågakomma för att skapa trivsamma trafikförhållanden och trafiksäkerhet.

Vid en konferens mellan undertecknad, polismästare, och representanter för de dagliga tidningarna i Göteborg samt för Tidningarnas telegrambyrås härvarande lokalredaktion diskuterades bl. a. frågan huruvida rattfylleristers namn borde publiceras. Frågan är givetvis av mycket intrikat natur med hänsyn till de risker för tryckfrihetsåtal, som förefinnas, därest publiceringen skulle ske innan vederbörande verkligen dömts för rattfylleri, samt även med hänsyn till bl. a. vederbörandes familj och släktingar, som kunna åsamkas lidande

Ang. ifrågasatt publicering av rattfylleristers namn. (Forts.)
 därav. Ur rent profylaktisk synpunkt skulle säkerligen offentliggörande av namnen, ja kanske till och med enbart hotet därom, emellertid ha en stor betydelse. Då frågan är av synnerlig vikt har poliskammaren — utan att själv taga direkt ställning till densamma — velat underställa densamma föreningens bedömande. Detta är så mycket mera angeläget som ett eventuellt publicerande av rattfylleristernas namn givetvis bör ske i samförstånd mellan alla dagliga tidningar och efter enhetliga linjer.

Publicering kan tänkas ske antingen då alkoholkoncentrationen efter av polisläkare taget prov visat sig innehålla mer än 0,8 promille, eller efter det åklagaren förordnat om åtal eller slutligen efter det dom i målet fallit.»

Såsom framgår härav, innebar polismästarens skrivelse icke att han förordade publicering av namnen utan endast att han föreslog frågans upptagande till diskussion samt angav vissa skäl för och emot publicering. Enligt vad som uppgivits i tidningsnotiser beslöt journalistföreningen förorda, att man publicerade namnen och att detta skulle ske sedan dom fallit i målet.

Av den nu lämnade redogörelsen framgår, att den polismyndighet, som torde ha åsyftats med interpellationen, icke har tagit initiativ till någon publiceringsåtgärd. Jag delar interpellantens uppfattning, att det skulle ha varit olämpligt om så hade skett.

Jag övergår nu till den av interpellanten i andra hand framställda frågan, huruvida icke, om det erfordrades en sådan straffskärpning som publicering, förslag till lagbestämmelser härom borde av regeringen föreläggas riksdagen. Härvid vill jag till en början erinra om vissa grundläggande principer i fråga om offentlighet vid domstolarna och om återgivande i tryck av vad som där förekommer.

Som bekant gäller hos oss i princip, att domstolarna i första instans skola hålla offentliga förhandlingar. Uttryckliga författningsbestämmelser härom tillkommo 1881, men det var då ingen nyhet, som infördes. Då numera muntliga förhandlingar med parterna hållas i viss omfattning även i hovrätterna, äro även dessa offentliga. Vissa betydelsefulla undantag från denna princip ha emellertid stadgats, i det att förhandlingarna i vissa fall må föras inom stängda dörrar. En del av dessa undantag ha tillkommit i samhällets intresse, t. ex. då målet angår något, som med hänsyn till rikets säkerhet bör hållas hemligt för främmande makt; detta kan vara fallet i spionmål. Även mål om sedlighetsbrott handläggas ofta på detta sätt. Andra undantag från offentlighetsprincipen ha motiverats av hänsyn till de enskilda personer, som direkt eller indirekt beröras av en rättegång. Detta kan gälla t. ex. familjemål av olika slag och även vissa mål, där affärshemligheter kunna röjas.

Rätten att i tryck, framför allt då i tidningspressen, återge vad som förekommer vid en rättegång ansluter sig nära till reglerna om offentlighet vid själva rättsförhandlingarna. När dessa ha varit offentliga, är det alltid tillåtet att i tryck återge handlingarna i målet, såsom polisrapporter, inlagor och domstolens protokoll med den däri intagna domen. Har målet däremot handlagts inom stängda dörrar, få protokoll och andra handlingar ej utlämnas, innan domstolen slutbehandlat målet, och domstolen äger föreskriva, att handlingarna även därefter skola vara hemliga under viss tid. Det finns alltså ett lagligt förbud mot att publicera en dom endast ifall målet enligt nyssnämnda regler handlagts inom stängda dörrar och domstolen i anslutning härtill förordnat om hemligstämpling av handlingarna i målet.

Den grundläggande principen, att domstolsförhandlingar skola vara offentliga utom i vissa undantagsfall, som motiveras av ett särskilt starkt offentligt eller enskilt intresse, och att förhandlingarna, med viss begränsning i fråga om dessa undantagsfall, skola få refereras i pressen, är av den största betydelse

Ang. ifrågasatt publicering av rattfylleristers namn. (Forts.)

för tilliten till rättskipningen. Det finns enligt min mening icke någon anledning att inränga rattfyllerimålen bland undantagen från denna princip.

Vad jag hittills sagt har emellertid endast avsett vad som gäller enligt lag, således i vad mån man har *rätt* att i pressen återge det som förekommit i en rättegång. Självfallet är det emellertid endast en liten bråkdel av alla offentligt handlagda rättegångar, som bli refererade i pressen. Detta urval sker kanske delvis något slumpartat, men till stor del göres det enligt vissa regler, som anbefallts av pressens egna organisationer. Dessa regler ha stort intresse i detta sammanhang, och jag vill därför i korthet återge något av vad de innehålla.

Det är Publicistklubben, som till tidningar och nyhetsbyråer utsänt vissa uppmaningar och rekommendationer angående publicering bl. a. av brottmål. Första gången gjordes detta redan 1923. Det har sedan upprepats, och senast utsände klubben en promemoria i detta ämne i mars 1944. Enligt denna promemoria böra tidningarna icke — eller åtminstone ej med utsatta namn — publicera sådana brottmål, där *villkorlig dom kan ifrågakomma*. Undantag skall dock gälla för mål om smuggling eller om *grövre trafikföreselser*. Till denna senare kategori måste tydligen räknas mål om rattfylleri, och dessa mål höra alltså icke till dem i vilka Publicistklubben avråder från publicering.

Då pressen för närvarande faktiskt icke i någon större utsträckning och i varje fall ej konsekvent publicerar uppgifter om åtal eller domar för rattfylleri, är skälet härtill således varken lagbestämmelser eller de interna regler, som pressens egna organisationer uppställt och rekommenderat. Skälet måste vara den rent journalistiska synpunkten, att dessa mål ofta anses sakna så stort allmänt intresse eller nyhetsvärde, att de böra omnämnas.

När det i den nu pågående kampanjen för större trafiksäkerhet har föreslagits, att rattfylleristernas namn systematiskt skulle publiceras i pressen kan alltså konstateras, att en sådan publicering är tillåten enligt gällande lag och ej strider mot de interna överenskommelser, som jag nyss talade om. Inför de allvarliga risker för människors liv och hälsa, som rattfylleri medför, är det naturligt att olika slag av motåtgärder övervägas. Att systematiskt publicera dessa fall på ett sätt som inte tillämpas i fråga om andra brott, är emellertid å andra sidan ägnat att inge betänkligheter i flera hänseenden. Utan att nu kunna ingå på alla de viktiga synpunkter, som måste beaktas vid en sådan avvägning, vill jag i detta sammanhang särskilt framhålla, att den ifrågasatta systematiska publiceringen av en viss kategori brottslingar skulle innebära, att pressen gick utanför sin primära uppgift, nämligen att förmedla sådana nyheter, som ha mera allmänt intresse, och påtog sig en rent kriminalpolitisk uppgift. Det kan, reellt sett, vara befogat att, som interpellanten gör, tala om en viss »straffskärpning» i sådant fall. Hur strängt själva straffet för ett brott skall bli, har emellertid omsorgsfullt avvägts vid lagens utformning och straffets utmätande.

Interpellanten har frågat, om icke en dylik straffskärpning — om den alls komme i fråga — borde regleras genom lagstiftning. Av vad jag nyss sagt torde emellertid framgå, att jag hyser betänkligheter mot en sådan tanke, och jag förutsätter att interpellanten under sådana förhållanden ej anser det behövt att gå närmare in på frågan om i vilken form den i så fall skulle genomföras. Å andra sidan kan, som jag förut framhållit, något lagligt *hinder* för offentliggörandet icke införas utan att man antingen föreskriver att dessa mål skola handläggas inom stängda dörrar — vilket jag inte har kunnat förorda — eller också frångår principen att en allmän handling, som är offentlig, i regel också får återges i tryck.

Det är därför min uppfattning, att denna fråga fortfarande bör bedömas av

Ang. ifrågasatt publicering av rattfylleristers namn. (Forts.)
pressen och dess organisationer. En lämplig form för behandling av dylika spörsmål finns också i sådana rekommendationer av Publicistklubben, som jag nyss har talat om. Att olika praxis tillämpas på olika orter är uppenbarligen ej lämpligt. Den av Publicistklubben i mars 1944 utsända promemorian innehåller rekommendationer i en hel rad ömtåliga frågor om publicitet, och det förefaller mig som om dessa uttalanden vore väl genomtänkta och ansvarsfullt avvägda. Det finns all anledning tro, att pressen skall med samma omsorg och ansvarskänsla lösa även det problem, som nu har ställts under diskussion.

Herr **Schlyter**: Herr talman! Jag ber att till herr justitieministern få framföra mitt tack för att han velat svara på denna interpellation och även för att jag sedan en lång tid varit innehavare av svaret.

Min interpellation den 25 april grundade sig på denna notis: »Göteborg den 19 (TT). Vid Svenska journalistföreningens göteborgskrets årsmöte på torsdagskvällen förelåg en skrivelse från polismästare Fontell att föreningen i trafiksäkerhetens intresse skulle uttala sig för att namnen på rattfyllerister skulle publiceras. Kretsmötet beslöt enligt styrelsens förslag uttala sig för att namnen på rattfyllerister publicerades sedan dom fallit.»

Nu har justitieministern utrett frågan om polismästarens andel i göteborgsaktionen. Polismästaren uppger sig ha föranletts till tjänsteåtgärden från utomstående håll. Han hade hållit en presskonferens i anledning av trafiksäkerhetskampanjen. Härvid uttalades — tydligen av någon närvarande pressman — önskemålet att poliskammaren skulle hemställa till Publicistklubben och journalistföreningen att upptaga frågan om publicering av rattfylleristernas namn i de dagliga tidningarna, vilket förslagsställaren ansåg mera effektivt än om någon föreningsmedlem väckte ett sådant förslag. Polismästaren, som uppenbarligen ensam ansvarar för sina ämbetshandlingar, har tydligen själv funnit angeläget, att hemställan blev effektiv, och avlät därför den 4 april ett brev i saken till journalistföreningens västra krets i Göteborg. Huruvida samma brev avläts till Publicistklubben har icke upplysts.

Justitieministern uttalade i sitt svar, att han delade min uppfattning, att det skulle ha varit olämpligt om polismästaren tagit initiativ till någon publiceringsåtgärd.

Jag är fullt nöjd med svaret. Om ett sådant utredande initiativ, som det polismästaren tog genom brevet den 4 april, har anstiftats av en utomstående eller inte synes mig emellertid skäligen likgiltigt.

Till grund för polismästarens förslag om publiceringen låg icke några journalistiska synpunkter utan den rent kriminalpolitiska, att ett offentliggörande av namnen — såsom vi hörde justitieministern läsa upp — skulle ha »stor profylaktisk betydelse».

Detta mycket svårbedömda kriminalpolitiska spörsmål tror jag tryggare skulle ha prövats i ett riksdagsutskott efter en kungl. proposition än av en enskild förening efter propå av en poliskammare. Jag vågar icke upptaga kammarens tid med ett försök att ytterligare belysa frågan om en systematisk förteckning i pressen över rattfylleristerna, då den ju numera under alla omständigheter får antagas hava förfallit.

Ett bland landets ledande kulturblad, med säte i polismästarens egen stad, har tagit avstånd från förslaget att tidningarna i infamerande syfte skulle offentliggöra namnen på en viss kategori brottslingar. »Meningen med detta förslag», säger tidningen, »var icke att trygga rättssäkerheten utan att skärpa straffet. Någoting sådant kan tidningspressen icke åtaga sig. Skall rattfylleristerna schavottera, må det ske på överhetens ansvar, icke på tidningsutgivarens.»

Ang. ifrågasatt publicering av rattfylleristers namn. (Forts.)

De flesta tidningar, som yttrat sig i frågan, ha emellertid icke hållit isär denna synpunkt från pressens självklara rätt att ur allmänna journalistiska synpunkter publicera vad den behagar.

Jag har aldrig varit nog beskäftig att sälla mig till dem, som velat uppfostra pressen i det ena eller andra avseendet, och jag överlämnar liksom justitieministern med obegränsat förtroende till Publicistklubben att bedöma vad som ur allmänna upplysnings- och kontrollsynpunkter bör publiceras eller icke.

Justitieministern citerar emellertid — som vi hörde nyss — en av Publicistklubben i mars 1944 utsänd PM, enligt vilken tidningarna icke böra med utsatta namn publicera brottmål, där villkorlig dom kan ifrågakomma. Undantag skulle dock gälla för mål om bland annat grövre trafikförseelser. »Till denna senare kategori måste tydligen räknas mål om rattfylleri», fortsätter justitieministern. Jag förmodar, att justitieministern menar grövre rattfylleri. Jag har nämligen svårt att tro, att Publicistklubben i mars 1944 räknade ett under synnerligen förmildrande omständigheter begånget rattfylleri varav ingen skada följt eller som kanske endast föranlett böter till sådana grövre trafikförseelser, vid vilka tidningarna borde publicera brottslingens namn, och jag uppfattade som sagt icke heller justitieministerns uttalande så. Publicistklubbens uttalande lär därför icke kunna tagas till intäkt för en systematisk publicering av straffregister över dömda rattfyllerister. Det är också alldeles säkert, att det icke finns någon tidning i vårt land, som publicerar alla mål om rattfylleri.

En ansedd stockholmstidning uttalade redaktionellt den 17 februari, »att rättegångars principiella offentlighet och rätten att publicera offentliga handlingar helt enkelt inte får ifrågasättas». Tidningen fortsatte sedan: »Polis- och domstolsreportaget är inte något led i straffutmätning och fångvård, utan en garanti åt allmänheten — de utomstående och de intresserade, de dömda och de frikända — för procedurernas kvalitet och oväld samt för lagstiftningens överensstämmelse med rättskänslan.»

Detta uttalande, herr talman, kan icke väcka någon gensaga. Men det skulle illa överensstämma med lagens förbud mot publicering av fångvårdens straffregister att i pressen — utan någon garanti för att likheten inför lagen upprätthålles — organisera ett offentligt straffregister över en viss kategori brottslingar i uttryckligen angivet syfte, icke att tillgodose allmänhetens lojala nyhetsintresse eller kontrollen över rättsvårdens handhavande, utan i stället att biträda staten i dess brottsprevenerande verksamhet.

Jag kan avsluta mitt tack för justitieministerns utredande svar på samma sätt som när jag nyss tackade kommunikationsministern: »Rattfylleriet är ett så allvarligt samhällsont, att jag anser varje medel, som icke är inhumant men ändamålsenligt ur samhällsskyddets synpunkt, böra försökas i kampen mot det onda.» Jag anser dock varken prygelstraff eller publicering i pressen av straffregister över rattfyllerister höra till de humana medlen. Söker man, såsom polismästaren i Göteborg, efter ett profylaktiskt medel mot rattfylleri, kan jag icke rekommendera något bättre än lagfäst helnykterhet under och viss tid före bilkörning.

Herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet **Zetterberg**, som förklarar sig ämna vid detta sammanträde besvara jämväl herr Herlitz interpellation angående användningen av termerna »lag» och »förordning», erhöll ånyo ordet och anförde: Herr talman! Herr Herlitz har frågat mig, huruvida jag vore villig att ange de grundsatser, som enligt min mening borde bestämma an-

Ang. användning av termerna »lag» och »förordning».

Ang. användning av termerna »lag» och »förordning». (Forts.)
vändningen av termerna »lag» och »förordning» samt om jag vore beredd att, exempelvis genom framläggande av de åsyftade grundsatserna i en proposition, lämna riksdagen tillfälle att taga ståndpunkt till desamma.

I anledning av dessa frågor vill jag till en början erinra, att spørsmålet om författningars beteckning senast år 1939 var föremål för denna kammars uppmärksamhet. Till svar å en av herr Herlitz nämnda år framställd fråga i ämnet meddelade dåvarande chefen för justitiedepartementet, att Kungl. Maj:t sedan slutet av år 1937 som huvudregel tillämpat, att författning icke gäves titel av *lag* i annat fall än då den förutsatte lagrådsgranskning eller eljest grundlagsenligt skulle ha denna titel. Författning, som utan att tillhöra nu angivna grupp förelades riksdagen för antagande eller godkännande, betecknades i regel som *förordning*, och annan författning i regel såsom *kungörelse*, *stadga*, *reglemente* eller *instruktion*. Departementschefen framhöll emellertid vidare, att vissa undantag skett från dessa huvudregler. Sålunda hade man i särskilda fall av praktiska skäl tagit hänsyn till att författning på visst område enligt vedertaget bruk haft benämning, som ej stode i överensstämmelse med nyssnämnda regler, och därför frångått dessa. Vidare hade vid ändring i gällande författningar åt ändringen i allmänhet givits samma titel, som den författning hade, vilken varit föremål för ändringen.

De sålunda angivna riktlinjerna ha i stort sett följts av Kungl. Maj:t även efter år 1939. Såsom herr Herlitz påpekat i sin motivering till de nu framställda frågorna torde visserligen i en del fall ha gjorts undantag från de uppställda huvudreglerna. Dessa undantag torde emellertid i många fall ha berott på att man icke i onödan velat frångå den terminologi, som tidigare använts inom området i fråga. I den mån undantag skett från reglerna om användningen av termerna »lag» och »förordning», torde dessa undantag i allmänhet ha gått i den riktning, som herr Herlitz synes vilja förorda, eller att användningsområdet för termen »lag» utvidgats.

Jag är ense med herr Herlitz om att det från praktiska synpunkter är lämpligt, att man vid rubricering av författningar följer enhetliga regler. Det var även av den anledningen, som de nyss återgivna principerna fastställdes år 1937. Jag vill icke påstå, att dessa principer i allo äro fria från invändningar; självfallet kan man ha olika åsikter i denna terminologiska fråga. Å andra sidan synas de fastställda grundsatserna i stort sett ägnade att bidra till en önskvärd reda på området. Med hänsyn härtill finner jag det knappast lämpligt att förorda en principiell omläggning av dessa ganska nyligen uppställda grundsatser. I detta sammanhang vill jag även framhålla, att en författnings ingress lämnar upplysning om den konstitutionella ordning i vilken författningen tillkommit.

Vad angår den framställda frågan, om jag är beredd att, exempelvis genom att framlägga grundsatserna för de olika termernas innebörd i en särskild proposition, lämna riksdagen tillfälle att taga ståndpunkt till desamma, vill jag svara, att detta rubriceringsspörsmål knappast torde vara av sådan vikt, att en dylik åtgärd är påkallad. Jag vill framhålla, att riksdagen självfallet har att, när förslag till författning förelägges riksdagen, taga ställning även till spørsmålet, huru författningen bör betecknas.

Herr Herlitz: Herr talman! Jag ber att till herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet få frambara mitt vördsamma tack för att han velat svara på min fråga. Svarets innehåll har icke i allo ingivit mig samma tillfredsställelse. Särskilt beklagar jag, att herr statsrådet inte är intresserad av att lägga fram sina synpunkter på denna sak för riksdagen i en sådan form, att riksdagen får tillfälle att ta ståndpunkt till dem. Jag tror att herr statsrådet

Ang. användning av termerna »lag» och »förordning». (Forts.)

i någon mån har underskattat det intresse, som finnes inom riksdagen för denna sak — och som jag vid flera tillfällen bl. a. har erfarit från lagutskottshåll — och på samma gång kanske något överskattat möjligheten för utskotten att ta itu med en sådan sak som denna utan att få ledning från departementen.

Kammarens ledamöter tycka kanske att det är en löjligt liten terminologisk fråga, som jag här besvärar kammaren och statsrådet med; det kan tyckas att jag inlåter mig på rena statsrättsliga petitesser. Men jag är angelägen att från början betona att jag inte riktigt ser saken så.

Vad jag utgår från är angelägenheten av att det för myndigheterna och för allmänheten framstår så klart och tydligt som möjligt, när det är riksdagen som med sin auktoritet står bakom en utfärdad författning, så att man sålunda säkert vet, att detta är beslutat av riksdagen, detta står fast och kan icke ändras förrän konung och riksdag därom förena sig, detta kan icke rubbas genom av Kungl. Maj:t meddelade dispenser. Jag skulle nästan vilja säga, att det är ett led i den medborgerliga uppfostran, att vi få en sådan klarhet över författningarnas innebörd.

En sådan klarhet få vi kanske i någon mån genom de ingresser, som herr statsrådet åberopat, men jag vill om dem säga, att till och med om jag skulle försöka fråga mina ärade kolleger här i kammaren om den rätta innebörden i sådana termer som »med riksdagen», »på riksdagens förslag», »i överensstämmelse med riksdagens beslut» och »efter riksdagens hörande», skulle kanske en viss tvekan om svaret inställa sig. Och ännu större torde denna tvekan bli hos den stora allmänheten. Härtill kommer förresten att dessa ingresser icke alltid återfinnas t. ex. i våra lagböcker.

Jag har för min del ansett — herr statsrådet känner min uppfattning, som jag utförligt utvecklat i annat sammanhang — att för det ändamål jag avser skulle användas ordet *lag*. Det har man gjort hos oss mer och mer sedan många år tillbaka, liksom man har gjort det i andra länder, där man har vant sig att se ordet »lag» som det för alla människor tydliga uttrycket för att folkrepresentationen är med om beslutet.

Regeringens program från år 1937 går i stället ut på att de författningar, som komma från riksdagen, skola vara av två slag. Somliga kallas för lagar och andra kallas för förordningar; namnen »lag» och »förordning» reserveras alltså för författningar, som utgå från riksdagen.

Ehuru jag tycker att denna uppdelning är ytterligt lärd, utpekulerad och konstig, kunde den ju gå an, ifall den tillämpades konsekvent. Statsrådet säger också att »i stort sett» har den tillämpats. Men det är väl ändå en överdrift. Jag har samlat ihop en del uppgifter först och främst om i vilken omfattning termen *lag* begagnas. Den har begagnats i ett otal fall, där den *icke* skulle ha begagnats enligt de gällande principerna. Jag måste besvära med att få till kammarens protokoll fästa en uppräkningslista, som det kan vara av värde att ha sammanställd.

Vi ha sålunda efter 1937 fått »lagar» om skyldighet för kommun att fullgöra vissa av krig m. m. föranledda arbetsuppgifter, om vissa skyldigheter för kommun i avseende å utrymning, om förhandlingsrätt för kommunaltjänstemän och om vissa av landsting eller kommun drivna sjukhus. Vi ha fått en rad »lagar» om dyrtidstillägg och dylikt å folkpensioner, vidare »lagar» om förskottering av underhållsbidrag till barn, angående särskilda grunder för kloockar- och organistlöns bestämmande, om arbetslöshetsnämnd, om undervisning och vård av bildbara sinnesslöa, om vad iakttagas skall i anledning av kronans övertagande av den allmänna väghållningen på landet samt om vägnämnder.

Jag förstår så väl att man har gjort dessa avvikelser. Man har böjt sig för

Ang. användning av termerna »lag» och »förordning». (Forts.)
traditionen, som man inte velat förgripa sig på — man har med andra ord erkänt att grundsatserna inte gå att upprätthålla. Och jag utgår från att man kommer att fortsätta på detta sätt. Vi skulle chockeras litet var, om vi t. ex. komme att enligt programmet från 1937 ersätta vår gamla hederliga fattigvårdslag med en *förordning* om socialhjälp, eller om vi finge vår polislag ersatt av en *polisförordning*. Jag skulle förresten vilja våga påstå, att undantagen nog i själva verket äro talrikare än de fall, där man verkligen enligt principerna har ersatt förut bestående »lagar» med »förordningar».

Jag är naturligtvis i och för sig nöjd med att utvecklingen gått i den riktning jag önskat, men det är ganska tråkigt att man inte längre har några principer för uppdelningen. I den vetenskapliga litteraturen ha grundsatserna från 1937 registrerats. Men vi måste ju tala om för den ungdom som studerar ämnet, att det i verkligheten går till på ett helt annat sätt!

Vad som på sätt och vis är ännu betänkligare är ändå, att namnet »förordning» icke, såsom man tänkt sig, förbehålles för sådana författningar, som riksdagen varit med om. Också härvidlag får jag lov att besvära kammarens ledamöter med en uppräknig, som emellertid inte på långt när är fullständig utan allenast exemplifierar. Vi ha fått en ny lotteriförordning, förordning om indrivning av utskylder hos vissa skattskyldiga, förordningar om handel med preventivmedel och med vissa bestämmelser angående fosterfördrivande medel, förordningar angående yrkesmässig automobiltrafik, om kontroll av vattenledningsvatten och angående klassificering av kött, inskrivningsförordningen, förordningen angående rätt för länsstyrelse att meddela förelägganden i vissa brandskyddsärenden o. s. v.

Även på denna punkt står man sålunda ungefär på samma status som man gjorde före år 1937: man använde nämligen ordet förordning dels i sådana fall, då Konungen handlat av egen auktoritet, och dels i sådana fall, där riksdagen varit med. Det är detta som enligt min mening alldeles särskilt medför, att man för allmänheten fördunklar riksdagens funktion i statslivet, icke gör det möjligt för allmänheten att överblicka, i vilka fall den står inför båda statsmakterna och i vilka fall den står inför Kungl. Maj:t ensamt.

Herr statsrådet yttrade, att de fastställda grundsatserna voro ägnade att bringa reda på området, och jag skulle till nöds kunna underskriva den satsen. Men den *tillämpning*, som dessa grundsatser har fått, förtjänar nog ett helt annat betyg. Där föreligger i själva verket den största oreda. Då jag säger detta, bör jag kanske tillfoga — fastän det väl är klart för alla — att herr statsrådet inte har någon del alls i ansvaret för de förhållanden, som härutinnan råda. Det nuvarande tillståndet innebär helt enkelt, att vi inte ha några principer alls, och jag tror ändå att det förr eller senare måste gå upp för litet var, att detta är en olägenhet. Särskilt, vill jag föreställa mig, skulle man väl från riksdagshåll kunna ha intresse av att hålla sig till en klar och tydlig och för alla fattbar form, i vilken riksdagen kan framträda då den gör sin auktoritet gällande inför folket.

Justerades protokollet för den 28 nästlidne maj.

Föredrogs ett från andra kammaren ankommet protokollsutdrag, nr 436, med delgivning av nämnda kammares beslut över dess första tillfälliga utskotts utlåtande nr 14, i anledning av väckt motion angående demokratisering av medaljutdelningen till statens befattningshavare.

Herr **förste vice talmannen**: Jag hemställer, att första kammaren, som den 29 nästlidne maj bifallit sitt första tillfälliga utskotts i dess utlåtande nr 16 gjorda hemställan, vilken överensstämmer med andra kammarens enligt det nyss upplästa protokollsutdraget fattade beslut, måtte finna delgivningen av andra kammarens beslut ej föranleda vidare yttrande.

Vad herr förste vice talmannen sålunda hemställt bifölls.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:
nr 303, angående anslag till teckning av ytterligare aktier i aktiebolaget Ceaverken, m. m.;
nr 304, angående anslag till teckning av ytterligare aktier i Svenska skiferoljeaktiebolaget; samt
nr 305, angående avskrivning av nya kapitalinvesteringar för budgetåret 1946/47.

Vid föredragning av Kungl. Maj:ts proposition nr 306, med förslag till beräkning av inkomsterna å riksstaten för budgetåret 1946/47, m. m., hänvisades denna proposition, i vad den rörde botten-skatt enligt 18 § förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt, till bevillningsutskottet och i övrigt till statsutskottet.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 307, med förslag till förordning om preliminärt uttagande av värnskatt för senare hälften av budgetåret 1946/47.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 308, med förslag till investeringsplan för budgetåret 1946/47.

Föredrogos och bordlades ånyo konstitutionsutskottets utlåtande nr 18, statsutskottets utlåtanden nr 156—175, bevillningsutskottets betänkanden nr 34—36, sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottets utlåtande nr 1, bankoutskottets utlåtanden nr 12 och 50—52, jordbruksutskottets utlåtande nr 61 samt första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 9.

På framställning av herr talmannen beslöts att bankoutskottets utlåtande nr 12 skulle på föredragningslistan för morgondagens sammanträde uppföras näst efter samma utskotts utlåtande nr 52.

Föredrogs och bordlades Kungl. Maj:ts denna dag avlämnade proposition nr 309.

Avgåvos och bordlades nedannämnda motioner:
nr 364, av herr *Gränebo* m. fl.,
nr 365, av herrar *Holmbäck* och *Lindblom*,
nr 366, av herr *Elofsson*, *Gustaf*, och herr *Persson*, *Ivar*, samt
nr 367, av herr *Anderson*, *Axel Ivar*, och herr *Velandér*,
alla i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa åtgärder till främjande av bostadsförsörjningen.

*Interpellation
om påskyndande av
elkraftutredningens
arbete.*

Herr Hesselbom erhöi på begäran ordet och yttrade: Herr talman! I skrivelse till Kungl. Maj:ts hemställde 1942 års riksdag om utredning rörande möjligheterna att genom statlig medverkan mera planmässigt än hittills trygga landets och särskilt den svenska landsbygdens försörjning med elektrisk kraft (Riksdagens skrivelse nr 199/1942). Efter Kungl. Maj:ts bemyndigande den 18 dec. 1942 tillkallade dåvarande statsrådet och chefen för handelsdepartementet åtta utredningsmän för verkställande av den av riksdagen begärda utredningen. Utredningsmännen har antagit namnet »elkraftutredningen».

Genom cirkulärskrivelser till producenter och distributörer av elektrisk kraft infortrade elkraftutredningen år 1943 uppgifter angående distributionsområdet, tariffer och andra avgifter m. m. avseende samtliga hithörande företag inom landet. Något resultat av utredningens arbete eller några förslag ha ännu ej förspotts.

Frågan om vårt lands försörjning med elektrisk kraft torde inom den allra närmaste framtiden få ökad aktualitet. Detta gäller icke minst landsbygden och då speciellt jordbruksnäringen. I den mån lättnader inträda i fråga om tillgången på elektrisk materiel och den av statsmakterna understödda rationaliseringen av jordbruket fortskrider kan man emotse en kraftig ökning av särskilt jordbrukets behov av elkraft. Den extensiva elektrifieringen av den svenska landsbygden, som nu i det närmaste är genomförd, måste därför ersättas av en intensiv elektrifiering för att möjliggöra utnyttjandet av elkraften för skilda ändamål. Enligt min uppfattning, som grundar sig på gjorda erfarenheter, förmår ej den nuvarande organisationen på detta område att lösa härmed sammanhängande frågor på ett rationellt, ekonomiskt och i övrigt tillfredsställande sätt. Då elkraftutredningen har att pröva härmed sammanhängande frågor synes det angeläget att utredningen bedrivs så, att förslag till åtgärder kunna framläggas till prövning snarast möjligt.

Under hänvisning till vad jag sålunda anført får jag anhålla om kammarens benägna tillstånd att till statsrådet och chefen för handelsdepartementet få framställa följande frågor.

1) Hur långt har elkraftutredningen kommit i sitt arbete och när kan man påräkna att förslag i olika avseenden komma att framläggas?

2) Om det skulle visa sig att förslag från elkraftutredningen ej är att förvänta inom den närmaste tiden, har statsrådet då för avsikt att vidtaga åtgärder för påskyndande av utredningens arbete?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågakvarande spörsmål finge framställas.

Anmäldes och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 210, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ombyggnad till normalspår av vissa av Blekingenäätets järnvägar jämte i ämnet väckta motioner;

nr 211, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förändring i avseende å löneställning och antal beträffande vissa ordinarie befattningar vid kommunikationsverken m. m.;

nr 286, i anledning av väckta motioner om lotsverkets övertagande av handhavandet av säkerhetsanordningar till ledning för fiskefartyg;

nr 287, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1946/47 till om- och tillbyggnadsarbeten vid statens skeppsprovvningsanstalt m. m.;

nr 288, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående reglering av anställnings- och avlöningsförhållandena för folkskolans överlärare m. m.;

nr 289, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående lån med statlig kreditgaranti åt den, som avlagt akademisk eller därmed jämförlig examen, m. m. jämte i ämnet väckt motion;

nr 290, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1946/47 till uppförande av ett radiohus i Stockholm;

nr 291, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förbättring av landsbygdens telefonförhållanden jämte i ämnet väckta motioner;

nr 292, i anledning av väckta motioner angående inplacering å övergångsstat av personal, som i samband med statens övertagande av enskild järnväg övergått i statens järnvägars tjänst före den 1 juli 1945;

nr 293, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående kreditgivning till Finland;

nr 294, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 till bidrag till internationellt återuppbyggnadsarbete; samt

nr 295, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till konjunkturinstitutet för budgetåret 1946/47.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 5.48 eftermiddagen.

In fidem

G. H. Berggren.

Onsdagen den 5 juni förmiddagen.

Kammaren sammanträdde kl. 11 förmiddagen.

Justerades protokollen för den 29 nästlidne maj och den 1 innevarande månad.

Herr statsrådet **Ericsson**, som tillkännagivit, att han hade för avsikt att vid detta sammanträde besvara herr Axel Ivar Andersons interpellation om begränsning av den statliga pappersförbrukningen m. m., erhöll ordet och anförde: Herr talman! Med kammarens tillstånd har herr Axel Ivar Anderson frågat mig, vilka åtgärder som av regeringen vidtagits eller planerats för att begränsa den statliga pappersförbrukningen och för att framkalla ökad sparsamhet med papper på olika områden. Till svar härpå får jag anföra följande.

De siffror rörande pappersförbrukningen, som angivits i interpellationen, överensstämmer i huvudsak med de uppgifter som jag erhållit. Den inhemska konsumtionen av papper av olika slag har, såsom framgår av dessa siffror, mer än fördubblats under de senaste tio åren, under det att papperstillverkningen minskat något. För att kunna tillgodose de angelägna exportbehoven måste därför eftersträvas såväl en ökning av produktionen som en inskränkning i den inhemska förbrukningen.

Vad de i interpellationen efterfrågade sparsamhetsbefrämjande åtgärderna beträffar, så genomfördes redan förra året genom tidningsutgivareföreningens förmedling vissa frivilliga besparingar vid användningen av tidningspapper. Konsumtionen av tidningspapper inom landet, som år 1935 utgjorde ca 67 000

Om begränsning av den statliga pappersförbrukningen m. m.

Om begränsning av den statliga pappersförbrukningen m. m. (Forts.) ton, hade år 1945 ökat till ca 127 000 ton. Genom de frivilliga besparingsåtgärderna räknar man med att förbrukningen av tidningspapper under innevarande år skall hålla sig vid omkring 125 000 ton. Vid genomförandet av de överenskomna inskränkningarna försöker man att så långt möjligt taga hänsyn till förändringar i de olika tidningarnas pappersbehov på grund av upplageökning och dylikt. Förhandlingar pågå för närvarande mellan bränslekommissionen samt tidningsutgivare- och boktryckareföreningarna om utsträckande av besparingsåtgärderna även till andra periodiska skrifter än de hittillsvarande. Samtidigt eftersträvas att få till stånd en ökning av produktionen.

Beträffande den av interpellanten särskilt uppmärksammade statliga pappersförbrukningen kan erinras om att redan tidigare vid skilda tillfällen föreskrifter i besparingssyfte meddelats myndigheterna. Förutom 1907 års s. k. normalpappersförordning, som lämnar detaljerade föreskrifter rörande de statliga myndigheternas pappersanvändning, ha sålunda t. ex. i ett cirkulär till förvaltningsmyndigheterna den 5 juni 1931 bestämmelser meddelats, som avse att hindra onödiga remisser och undvika ett vidlyftigt skrivsätt i remissyttrandena. Vidare ha i cirkulär den 1 december 1939 och den 18 september 1942 åtgärder anbefallts i syfte att nedbringa myndigheternas utgifter för expenser och publikationstryck. Dessa olika åtgärder påverka även myndigheternas förbrukning av papper. Den statliga pappersförbrukningen är dessutom föremål för en fortlöpande teknisk kontroll från statskontorets tryckerikonsuments sida, varvid man strävar efter att använda tunnare och billigare papper och undvika onödigt stora blankettformat. Ytterligare föreskrifter äro för närvarande under utarbetande, som skola ålägga myndigheterna särskild sparsamhet med papper och angiva olika åtgärder som i detta syfte kunna vidtagas, såsom minskning av radavstånd och marginaler, användning av enklare papperskvaliteter, begränsning av antalet kopior, ytterligare inskräpande av kravet på ett kort skrivsätt, förenkling av blanketter m. m.

I fråga om omslagspapper och övrigt emballage har en omfattande sparsamhetspropaganda just igångsatts. Denna propaganda har planlagts i samråd med Sveriges köpmannaförbund, Kooperativa förbundet och en del kvinnoorganisationer. Avsevärda papperskvantiteter borde här kunna sparas utan att det behöfve medföra en alltför kännbar standardsänkning. Jag är också övertygad om att den varuköpande allmänheten med jämnmod kommer att finna sig i de eventuella besvärligheter som ett minskat användande av omslagspapper kan innebära.

Vid överläggningar med representanter för de politiska partierna har upplysts, att partierna ämna söka begränsa sin pappersförbrukning vid årets valrörelse.

Det är helt naturligt att papperet i ett land som Sverige kommit att få en alltmer utbredd användning. Mot denna utveckling finnes i och för sig intet att invända. De sparsamhetsåtgärder som nu vidtagas syfta heller icke till annat än att inskränka den pappersförbrukning som har en ren överflödskaraktär. Att avsevärda resultat här stå att vinna framgår av att redan en besparing om 10 procent av den sammanlagda konsumtionen skulle öka våra exportmöjligheter med ej mindre än 50 000 ton. Resultatet blir emellertid i första hand beroende av den goda viljan och det intresse som kommer att visas från myndigheternas och allmänhetens sida.

Herr Anderson, Axel Ivar: Herr talman! Jag ber att till herr statsrådet Ericsson få framföra mitt tack för det svar han har lämnat på min interpellation.

Svaret innehöll kanske inte så många nyheter. Det mesta av det som här

Om begränsning av den statliga pappersförbrukningen m. m. (Forts.)
meddelades är ju känt dels genom de uppgifter, som ha lämnats i interpellationen, och dels genom uttalanden, som statsrådet nyligen gjort i olika sammanhang. Men man kan genast konstatera, att svaret var positivt; statsrådet vitsordade, att uppmärksamheten är riktad på möjligheterna att göra besparingar även på andra områden än där man hittills satt in sparsamhetsaktionen, nämligen tidningarnas pappersförbrukning.

Den pappersransonering, som har genomförts för tidningarnas del, är till namnet frivillig, men i realiteten tvångsmässig. Tidningarna kunna inte få ut mera än den kvantitet som är fastställd genom ett avtal som har träffats mellan tidningarna och pappersbruksföreningen. Inom den ramen måste tidningarna hålla sig, och det sker som bekant genom en begränsning av texten. För flertalet större tidningar har denna begränsning sedan i höstas varit tio procent av den samlade textvolymen.

Nu tror jag inte att tidningarnas läsare i regel ha lagt märke till denna begränsning. Det är åtminstone mycket få tidningar som från läsekretsen hört några klagomål. Däremot är det klart att en så pass stor begränsning medför stora svårigheter och ganska stora problem för tidningsledningarna. Men de ha i varje fall kunnat bemästras, och nu går ransoneringen ganska smärtfritt. Huruvida den kan upprätthållas under alla förhållanden är en sak som man inte nu kan yttra sig om. Man får komma ihåg, att den stundande valkampanjen kommer att ställa särskilda anspråk på tidningarna, och det är möjligt att tidningarna måste begära någon lättnad.

Effekten av begränsningen av texten är att tidningarna ha kunnat sänka sina anspråk på papper från 133 000 ton till 127 000 ton per konsumtionsår. Nu beräknar man, som statsrådet framhöll, att genom besparingsåtgärder kunna hålla sig nere i omkring 125 000 ton. Det är ju inte så mycket som därmed vinnes, men det är dock en kvantitet, som inte är alldeles betydelselös, och tidningarna vilja med detta lämna sitt bidrag till de nödvändiga besparingarna. Att man inte har kunnat gå längre beror på två omständigheter. Tidningarnas upplagor ha särskilt under det senaste året starkt ökats, och vidare ha av omständigheter, som det är svårt att här utreda, annonserna åtminstone för tillfället kraftigt ökat. Genom ökningen av upplagorna och den ökade annonsvolymen har en betydande papperskvantitet tagits i anspråk, men denna ökning av papperskvantiteten har genom textbegränsningen kunnat hållas inom den uppdragna ramen, och därutöver ha några tusen ton kunnat sparas.

De dagliga tidningarnas möjligheter att vidta ytterligare åtgärder äro begränsade, men otvivelaktigt finns det utrymme för besparingar när det gäller andra publikationer än dagstidningarna. Det har även utanför tidningsvärlden väckt uppmärksamhet att under det senaste året startats en del tidningar av synnerligen tvivelaktigt värde, i ett par fall halvpornografiska publikationer. Man hoppas nu att genom samarbete med pappersbruksföreningen i fortsättningen kunna förhindra tillkomsten av sådana publikationer, och jag tror att alla skola vara ense om att inga berättigade intressen bli lidande på restriktioner i detta hänseende.

Nu är det emellertid inte bara fråga om tidningarna. Det framgår av statsrådet Ericssons svar, att uppmärksamheten nu riktats även på andra möjligheter att spara papper. Den propagandakampanj, som statsrådet ställer i utsikt, emotses med intresse. Utan tvivel kan mycket göras av både enskilda och myndigheterna för att nedbringa papperskonsumtionen. Beträffande staten är det emellertid påfallande, att statsrådet i sitt svar håller sig mera till den tekniska sidan och redogör för de föreskrifter, som utfärdats, och de åtgärder som vidtagits för att reglera den statliga pappersförbrukningen. Det finns emellertid också en reell sida som inte bör underskattas. Jag tror att jag bäst

Om begränsning av den stilliga pappersförbrukningen m. m. (Forts.)
kan konkretisera vad jag menar, om jag pekar på en sådan publikation som det första utlåtandet från parlamentariska undersökningskommissionen som för några dagar sedan utdelades här i kammaren. Det är ett utomordentligt vidlyftigt aktstycke. Man frågar sig: skall det vara absolut nödvändigt att i fortsättningen trycka så utförliga publikationer? Jag skulle kunna välja andra exempel som kanske äro än mera slående, men detta är det färskaste. Vi fingo för någon tid sedan en vidlyftig proposition angående beredskapsarbeten, som upptog en förteckning på arbeten, om vilka vi inte veta, om de alla komma att genomföras. Man frågar sig, om det skall vara nödvändigt att i en sådan omfattning trycka dylika publikationer och om det inte i stället kan räcka med att materialet överlämnas till vederbörande riksdagsutskott. Jag tror att riksdagen kan vidta högst betydande besparingar i sin papperskonsumtion, och i det syftet har ju nu också tillsatts en utredning, som jag hoppas skall ge resultat.

Det är inte bara riksdagen utan också en hel del andra institutioner, som skulle kunna ålägga sig större sparsamhet i fråga om pappersförbrukningen. Alla våra kommittéer och kommissioner av olika slag kunna säkerligen var inom sitt verksamhetsområde göra en hel del för att spara. Inte tror någon att det i onödan slösas med papper i den egentliga statsförvaltningen. Där är nog sedan gammalt kravet på återhållsamhet inskräp hos vederbörande och även övervakningen mycket sträng. Det är snarare i de mera tillfälliga statliga inrättningar och verk, som nu uppstått, som man kan tala om ett pappersslöseri. Och framför allt tror jag att man kan tala om det när det gäller vissa former av s. k. upplysningsverksamhet, eller kanske det snarare borde heta propaganda. På det området finns det otvivelaktigt mycket stora möjligheter till besparingar. Man frågar sig, om det skall vara nödvändigt att alltjämt uppehålla den verksamhet med cirkulär, meddelanden och propagandaalster, som under kriget införts. Man får t. ex. nästan varje dag i sin brevlåda tre eller fyra och ibland kanske ännu fler meddelanden från olika främmande legationer här i staden, som skicka ut översättningar av tidningsartiklar o. s. v. Det sker i mycket betydande upplagor, som förbruka inte så litet papper. Jag förmodar att det kommer att sägas, att det inte skulle vara tillrådligt att här söka införa några restriktioner. Jag tror i alla fall att det i allra högsta grad skulle motsvara den svenska publikens önskemål. Och det finns många andra områden där det ligger mycket nära till hands att gå hårdare fram för att minska papperskonsumtionen.

Av statsrådet Eriessons svar drar jag den slutsatsen, att det i fortsättningen blir bränsleministern som kommer att handha dessa spörsmål. Det tror jag skall hälsas med tillfredsställelse. Ty utan tvivel är det nödvändigt att få en enhetlig planläggning av vår pappersförsörjning och i samband därmed också av de besparingsåtgärder, som kunna och böra vidtagas för att Sverige i största möjliga utsträckning skall kunna fullgöra sina förpliktelser utåt och bevara de exportintressen som kunna bli av väsentlig betydelse för framtiden.

Anmäldes och godkändes bankoutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 296, i anledning av väckta motioner om ersättningar i anledning av kroppsskada, ådragen under olycksfall i arbete eller under militärtjänstgöring; och nr 297, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om hypoteksaktiebolag.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 309, angående överskridande av viss anslagspost i pensionsstyrelsens avlöningsstat för budgetåret 1945/1946.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet nedannämnda motioner:

nr 364, av herr *Gränebo* m. fl.,
nr 365, av herrar *Holmbäck* och *Lindblom*,
nr 366, av herr *Elofsson*, *Gustaf*, och herr *Persson*, *Ivar*, samt
nr 367, av herr *Anderson*, *Axel Ivar*, och herr *Velander*,
alla i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa åtgärder till främjande av bostadsförsörjningen.

Vid förnyad, punktvis skedd föredragning av konstitutionsutskottets utlåtande nr 18, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag om rätt att i mål och ärenden som tillhöra stats- eller kommunalmyndighets handläggning insända handlingar med posten m. m., i vad propositionen angår förslag till lag angående ändring i lagen den 26 november 1920 om val till riksdagen, m. m., bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr 156, i anledning av vissa i Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1946/47 behandlade allmänna principfrågor;

nr 157, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1946/47, i vad propositionen avser justitiedepartementets verksamhetsområde;

nr 158, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1946/47, i vad propositionen avser försvarsdepartementets verksamhetsområde;

nr 159, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1946/47, i vad propositionen avser socialdepartementets verksamhetsområde;

nr 160, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1946/47, i vad propositionen avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner;

nr 161, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1946/47, i vad propositionen avser finansdepartementets verksamhetsområde;

nr 162, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1946/47, i vad propositionen avser ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde;

nr 163, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1946/47, i vad propositionen avser handelsdepartementets verksamhetsområde;

nr 164, angående anslag för budgetåret 1946/47 till rundradiosändare för kortvåg i Hörby;

nr 165, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt disposition av vissa äldre reservationsanslag under fjärde huvudtiteln;

nr 166, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa frågor om befrielse från ersättningsskyldighet;

nr 167, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1946/47 till bidrag till kristidsnämndernas verksamhet;

nr 168, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1946/47 till åtgärder för främjande av tillverkningen av tegelrör;

nr 169, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag för budgetåret 1946/47 till riksförsäkringsanstalten m. m.;

nr 170, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag för budgetåret 1946/47 till fängvården m. m., jämte i ämnet väckta motioner;

nr 171, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1946/47 till statens tvångsarbets- och alkoholistanstalter, jämte i ämnet väckta motioner;

nr 172, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1946/47 till ersättning till Stockholms stad för underhåll av fångar i stadens rannsakningsfängelse; samt

nr 173, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1946/47 till allmän bostadsräkning m. m.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

*Anslag till av-
löningar åt di-
striktsbarn-
morskor m. m.*

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 174, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående anslag för budgetåret 1946/47 till bidrag till avlöningar åt distriktsbarnmorskor samt angående provisorisk förbättring av deras löneförmåner jämte i ämnet väckta motioner.

I innevarande års statsverkproposition hade Kungl. Maj:t under femte huvudtiteln föreslagit riksdagen att till Bidrag till avlöningar åt distriktsbarnmorskor m. m. för budgetåret 1946/47 anvisa ett förslagsanslag av 3 300 000 kronor.

Därjämte hade Kungl. Maj:t i proposition nr 227, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för den 29 mars 1946, föreslagit riksdagen medgiva, att provisorisk löneförbättring under nämnda budgetår finge beredas distriktsbarnmorskorna i huvudsaklig överensstämmelse med i statsrådsprotokollet angivna riktlinjer.

Det i propositionen nr 227 framlagda förslaget innebar, att till varje distriktsbarnmorska, som under nästa budgetår eller del därav innehade ordinarie befattning, skulle utgå ett månatligt tillägg å lönen av 50 kronor eller för helt år med 600 kronor.

I samband med Kungl. Maj:ts förevarande förslag hade utskottet till behandling förehått två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av fröken *Andersson* m. fl. (I: 302) och den andra inom andra kammaren av herr *von Friesen* m. fl. (II: 467), i vilka hemställts, att riksdagen måtte besluta, att ett lönetillägg om 1 200 kronor skulle utgå till distriktsbarnmorskor, som innehade ordinarie befattning, från och med ingången av budgetåret 1946/47, att distriktsbarnmorskorna måtte, under samma villkor som gällde befattningshavare i statens tjänst, för innevarande budgetår erhålla ett kontant engångsbelopp om 300 kronor samt att riksdagen måtte anvisa härför erforderliga medel.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet på anförda skäl hemställt, att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 302 och II: 467

a) medgiva, att provisorisk löneförbättring under budgetåret 1946/47 finge — med anlåtande av förslagsanslaget till Bidrag till avlöningar åt distriktsbarnmorskor m. m. — beredas nämnda barnmorskor i huvudsaklig överensstämmelse med i statsrådsprotokollet över socialärenden för den 29 mars 1946 angivna riktlinjer,

Anslag till avlöningar åt distriktsbarnmorskor m. m. (Forts.)

b) till Bidrag till avlöningar åt distriktsbarnmorskor m. m. för budgetåret 1946/47 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 3 300 000 kronor.

Fröken Andersson: Herr talman! Jag hade inte tänkt att ta kammarens tid i anspråk på denna punkt, men sedan både läkare och socialarbetare ha talat med mig om hurudant läget i själva verket är, förstår jag att det är värre än vad vi trodde, när motionen skrevs. Jag skall därför i största korthet anlägga några synpunkter på detta problem.

Propositionen innehåller bl. a. förslag om provisorisk avlöningsförbättring för distriktsbarnmorskorna. Detta förslag har framlagts, trots att en kommitté sysslar med den frågan. Detta om någonting tycker jag är ett bevis för att läget är minst sagt tryckt på detta verksamhetsfält.

Det måste betonas, att det behövs en väsentlig förbättring om man skall råda bot för missförhållandena. Man kan säga att den provisoriska förbättring, om vilken förslag här föreligger, till synes är ganska väl tilltagen. Men å andra sidan tycker jag att man inte får se höjningen av lönerna allenast i relation till läget sådant det just nu är, ty lönerna ligga på en så låg nivå, att den förbättring, som behövs, enligt min övertygelse måste vara väsentligt större än vad Kungl. Maj:t här föreslår.

Från olika håll — bland annat från 1941 års befolkningsutredning, medicinalstyrelsen, statens sjukhusutredning av år 1943 samt socialstyrelsen — där man har yttrat sig över befolkningsutredningens förslag, har man starkt betonat nödvändigheten av väsentliga löneförbättringar för att få rätsida på hela frågan om tillströmningen till barnmorskeyrket. Medicinalstyrelsen säger t. ex.: »En nödvändig förutsättning för en fullgod förlossningsvård är en kvalitativt högtstående barnmorskekår med en utbildning och avlöning som till fullo motsvarar deras ansvarsfulla och självständiga arbete.» Nu är det emellertid så, som väl alla känna till, att det är en tendens till såväl kvalitativ som kvantitativ försämring beträffande förlossningsvården just på denna punkt och att, som jag nämnde nyss, läget är verkligt allvarligt.

För att först lägga den kvantitativa synpunkten på problemet kan jag nämna, att i befolkningsutredningens betänkande, som kom i november 1945, påvisades det att antalet vakanta tjänster den 1 april 1945 var inte mindre än 165, därav 97 anstalts- och 68 distriktsbarnmorsketjänster. Med anledning av läget har medicinalstyrelsen i april 1944 hemställt hos Kungl. Maj:t om extra kurser, till vilka riksdagen har beviljat anslag. Hur har det nu lyckats att få i gång dessa kurser? Jag skall bara i förbifarten ange några siffror. Hösten 1944 måste en sådan planerad extra kurs inställas på grund av brist på elever. I januari 1945 skulle det ha varit en kurs för 36 elever, men det blev endast 24. Hösten 1945 skulle det också ha varit en kurs för 36 elever, men det blev endast 25, och i januari 1946 var det endast 14 sökande till kursen, varför denna måste inställas.

Kvalitetssidan av saken är inte mindre allvarlig än den kvantitativa sidan. Man har ju inom förlossningsvården som på andra områden strävat att få fram fullgod arbetskraft. Sålunda medgavs det efter framställning från medicinalstyrelsen år 1943, att det vid barnmorskeanstalten i Stockholm endast skulle intagas elever med sjuksköterskeexamen eller med minst två års utbildning vid sjuksköterskeskola. Detta krav på höjning av standarden har av lätt insedda skäl icke kunnat upprätthållas, utan tendensen går i den riktningen, att man får upphäva snart varje som helst krav på kvalifikationer för inträde till kurserna. Som exempel kan jag nämna, att före 1944 tillströmningen åtminstone var så stor, att man i regel kunde upprätthålla kravet på två års kurs vid folkhögskola, medan man nu inte ens har kunnat upprätthålla detta krav. Till den

Anslag till avlöningar åt distriktsbarnmorskor m. m. (Forts.)
kurs, som skall börja i Stockholm den 1 augusti 1946, ha sålunda endast 30 sökande med tvåårskurs vid folkhögskola anmält sig, och kursen skulle ha 36 elever.

Det föreligger alltså här en tendens av så allvarlig beskaffenhet, att jag tycker det är på tiden att taga krafttag för att få rätsida på det hela. Nu säger utskottet i sitt utlåtande, att ett bifall till motionerna skulle medföra att barnmorskorna skulle komma i högre löneläge än distriktsköterskorna. Jag förstår inte riktigt den synpunkten, ty om en grupp har för låga löner så följer ju inte med nödvändighet därav att man inte, vilket det rör sig om i detta fall, rent tillfälligt kan ge avkall på likställighetskravet.

Nu är det som sagt så, att en kommitté håller på att utreda frågan, och det kommer väl förslag om förändring av distriktsbarnmorskornas löner. Såväl departementschefen som utskottet säger, att den provisoriska förbättring, som här är föreslagen, väl kommer att ligga »inom ramen för den blivande definitiva löneregleringen». Som jag har sagt är det av vikt att man ser till att förbättringen blir sådan, att bristen på distriktsbarnmorskor inte ökas, och minst lika viktigt är det att kvaliteten inte försämras i sådan grad, att förlossningsvården kommer i allvarlig fara. Ty är det inte, mina damer och herrar, ganska egendomligt, att man lägger ned många miljoner på förvård och eftervård och allt vad det heter när det gäller blivande mödrar och nyblivna mödrar, medan man är ganska njugg när det gäller att utbilda barnmorskor i sådan kvantitet och av sådan kvalitet, att mödrarna in spe bli omhändertagna i tillräcklig utsträckning och på ett kvalitativt tillfredsställande sätt?

Jag har redan sagt, att ett bifall till utskottets hemställan skulle vara ett steg i rätt riktning, men jag tycker att steget är för kort. Det är ju så, att man visserligen inte nu provisoriskt kan ge en större förbättring än vad som sedan kommer att definitivt genomföras, men jag skulle till slut ändå vilja uttrycka den förhoppningen, att den ram, inom vilken lönehöjningen kommer att röra sig, blir väsentligt större än vad man från olika håll tycks ha räknat med.

Jag har, herr talman, intet yrkande.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i förevarande utlåtande hemställt.

Vid förnyad, punktvis skedd föredragning av statsutskottets utlåtande nr 175, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under sjätte huvudtiteln gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1946/47 till Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut m. m., bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogos ånyo bevilningsutskottets betänkanden:

nr 34, i anledning av väckta motioner om skattefrihet för Nobelstiftelsen;

nr 35, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändrad lydelse av den vid förordningen den 30 juni 1943 (nr 477) om skatt å vissa pälsvaror fogade förteckningen över pälsskinn; samt

nr 36, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 1 § förordningen den 31 januari 1932 (nr 17) om accis å silke, m. m.

Vad utskottet i dessa betänkanden hemställt bifölls.

Föredrogs ånyo sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottets utlåtande nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående prisutjämningsavgifter m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

Ang. prisutjämningsavgifter m. m.

I en den 29 mars 1946 dagtecknad proposition, nr 237, hade Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över folkhushållningsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen

att lämna Kungl. Maj:t fortsatt bemyndigande för tiden till och med den 30 juni 1947 att, med iakttagande av vad i propositionen anförts, meddela föreskrifter om uttagande av prisutjämningsavgift samt

att godkänna vad föredragande departementschefen föreslagit beträffande dispositionen av influtna prisutjämningsavgifter.

Departementschefens berörda förslag innebar bland annat, att av de avgifter, som influtit eller komme att inflyta under innevarande budgetår, ett belopp av 11 miljoner kronor skulle disponeras till en fond för forskningsändamål, medan 5 miljoner skulle avsättas till sociala ändamål och återstoden tills vidare fonderas för att disponeras tillsammans med de medel, som komme att inflyta efter den 1 juli 1946.

I anledning av propositionen hade inom riksdagen väckts följande motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 331 av herr *Bondeson* m. fl. och II: 510 av herr *Stattin* m. fl., vari hemställts, att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 237 måtte såsom sin mening uttala, att Föreningen för växtförädling av skogsträd borde av influtna prisutjämningsavgifter å trävaror tillerkännas dels största möjliga löpande anslag ur den föreslagna forskningsfonden om 11 miljoner kronor, dels ock ett engångsbelopp om 553 000 kronor för utförande av erforderliga nybyggnadsarbeten m. m.; samt

2) motionen II: 509 av herrar *Hedlund* i Rådomb och *Jonsson* i Skedsbygd, vari hemställts, att riksdagen måtte hemställa hos Kungl. Maj:t, att det måtte tagas under övervägande, huruvida influtna prisutjämningsmedel kunde helt användas till en utjämning av priserna å hemmamarknaden och exportmarknaden och dessa medel sålunda återbäras till de kategorier, som normalt vore delaktiga av skogsnäringens intäkter.

Utskottet hade i det nu föredragna utlåtandet på återopade grunder hemställt,

A) att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 237, lämna Kungl. Maj:t fortsatt bemyndigande för tiden till och med den 30 juni 1947 att, med iakttagande av vad i propositionen samt i utlåtandet anförts, meddela föreskrifter om uttagande av prisutjämningsavgift;

B) att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 237 ävensom de likalydande motionerna I: 331 av herr *Bondeson* m. fl. och II: 510 av herr *Stattin* m. fl., godkänna vad föredragande departementschefen i propositionen föreslagit beträffande dispositionen av influtna prisutjämningsavgifter med den ändring, som föranleddes av vad utskottet i utlåtandet anförte; samt

C) att motionen II: 509 av herrar *Hedlund* i Rådomb och *Jonsson* i Skedsbygd icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

I motiveringen hade utskottet anförte bland annat följande:

»Vad slutligen angår användningen av prisutjämningsavgifterna kan utskottet i huvudsak ansluta sig till vad departementschefen därutinnan föreslagit. Utskottet får sålunda tillstyrka, att till en fond för forskningsändamål disponeras 11 miljoner kronor samt att för sociala ändamål avsättas 5 miljoner kronor. Med hänsyn till vad utskottet inhämtat angående den av

Ang. prisutjämningsavgifter m. m. (Forts.)

föreningen för växtförädling av skogsträd bedrivna verksamheten finner utskottet emellertid jämväl de i de likalydande motionerna I: 331 och II: 510 framställda önskemålen böra tillgodoses. Utskottet anser sig således böra föreslå, dels att föreningen för växtförädling av skogsträd ur den förenämnda fonden för forskningsändamål tillerkännes så stort löpande anslag, som kan finnas skäligt, dels ock att föreningen tilldelas jämväl ett engångsanslag, motsvarande erforderligt belopp för täckande av vissa i nämnda motioner berörda engångskostnader för nybyggnadsarbeten m. m. för en beräknad kostnad av 553 000 kronor. Sistberörda engångsanslag bör, efter Kungl. Maj:ts närmare prövning, enligt utskottets mening utgå av de medel, som kvarstå sedan ovannämnda avsättning av 11 miljoner kronor för forskningsändamål och 5 miljoner kronor för sociala ändamål ägt rum. Vad därefter återstår av de under innevarande budgetår influtna prisutjämningsavgifterna torde på sätt departementschefen föreslagit böra fonderas för att disponeras tillsammans med de under nästkommande budgetår infllytande avgifterna.»

Herr **Sten**: Herr talman! Detta utlåtande handlar ju om flera olika, var för sig synnerligen betydelsefulla frågor. I vad det rör det fortsatta bemyndigandet för Kungl. Maj:t att uttaga prisutjämningsavgifter finns det ingenting att erinra emot vad utskottet har anfört. Senare har det blivit bekant till vilken höjd som man nu anser sig bli nödsakad att ta ut prisutjämningsavgifter, och det är klart att detta medför vissa konsekvenser för de närmast berörda näringsgrenarna och deras arbetare, något som utskottet inte har gått in på och som inte heller var anledningen till att jag begärde ordet.

Men så ha vi frågan om dispositionen av de influtna prisutjämningsavgifterna. Därvidlag har utskottet anslutit sig till Kungl. Maj:ts förslag om bildande av en forskningsfond och tillsättande av en styrelse, som skall pröva ansökningar om bidrag ur denna fond, och avgörandet skall sedan, i varje fall i de betydelsefullare frågorna, ligga hos Kungl. Maj:t. Det är då i viss mån ägnat att överraska, att utskottet har ansett sig kunna direkt tillstyrka en motion som har väckts beträffande ett av de olika ändamål, som man har tänkt sig kunna tillgodose med dessa medel. Den skogligen forskningen är ju ett mycket rikt förgrenat arbetsfält; vi ha det område som rör produktionsforskningen och förnygringsforskningen, vi ha det betydelsefulla område som rör rationalisering av skogsarbetet för att där öka effektiviteten av den mänskliga arbetsinsatsen, och även träforskningen är ju ett mycket omfattande arbetsfält i vad det rör sammansättningen av och egenskaperna hos skogens produkter samt dessas rationella förädling och utnyttjande. Jag satt häromdagen på ett sammanträde, där man behandlade sågverksindustriens rationalisering, och den frågan visade sig då till en ganska betydande del bestå av ett aktuellt forskningsprogram.

Med hänsyn härtill och med hänsyn till att utskottet har ansett det principiellt riktigt att ordningen på detta område blir den som Kungl. Maj:t har föreslagit, alltså att de olika ändamålen få vägas mot varandra inom ett sakkunnigt organ och att Kungl. Maj:t på basis därav träffar sina avgöranden, så är det som sagt något överraskande att detta bevillningsutskott vid behandlingen av den motion, som jag nyss berörde, har etablerat sig som ett statsutskott och utan vidare fördelat en del av de till buds stående medlen. När man visste att det hade väckts endast en motion, där man hade ingått på frågan om medlens fördelning på de olika ändamålen, så kunde man ju inte gärna föreställa sig annat än att utskottet skulle anse det ändamålsenligt att anförtro även denna sak åt den tilltänkta styrelsen och åt Kungl. Maj:t enligt de uppdragna riktlinjerna. Det är mycket möjligt att växtförädlingen bör ha

Ang. prisutjämningsavgifter m. m. (Forts.)

dessa pengar och inte endast en skälig andel av det löpande anslaget; det finns ingenting att erinra emot vad utskottet har sagt just i det senare avseendet. Man har inte sträckt sig så långt som motionärerna, som vilja att största möjliga löpande anslag skall utgå, utan man talar om »så stort löpande anslag, som kan finnas skäligt», alltså efter avvägning av de olika ändamålen mot varandra, såsom jag här har nämnt. Men man har dessutom i enlighet med motionärernas hemställan direkt föreslagit ett anslag på sammanlagt 553 000 kronor för täckande av vissa engångskostnader för nybyggnadsarbeten, och det är detta som jag måste ställa mig något frågande inför. Det enda som utskottet hänvisar till såsom motivering är följande ord: »Med hänsyn till vad utskottet inhämtat angående den av föreningen för växtförädling av skogsträd bedrivna verksamheten — — —.» Jag skulle vilja veta vilka upplysningar som ha inhämtats, vilken sakkunskap som har tillhandagått utskottet när det har vågat sig på att direkt tillstyrka motionen.

Om man har följt debatten under senare år på det skogliga forskningsområdet, så måste man ha funnit att växtförädlingen givetvis å ena sidan är en nödvändig och nyttig sak, men att den å andra sidan är mycket omstridd. Jag skall inte närmare gå in på detta material, men jag vill nämna att man vid olika tillfällen, när man har talat om denna verksamhet — och man kan väl också säga gjort reklam för den — har sträckt sig mycket långt. Man har bidragit till att skapa det intrycket, att det inte skulle vara någon fara med våra råvarutillgångar och med våra avverkningar sedan man nu har funnit på denna utomordentliga metod att medelst växtförädlingen på kort sikt påverka våra skogars avkastning. Detta är anledningen till att en av våra främsta målsmän för den skogliga forskningen och den skogliga vetenskapen för ett par tre år sedan ansåg det nödvändigt att tillrättalägga hela denna diskussion genom ett mycket utförligt inlägg, eftersom det intryck, som man medvetet eller omedvetet har skapat, ju eljest skulle ha kunnat få synnerligen farliga konsekvenser för vår avverkningspolitik. I det diskussionsinlägg, som då med en utförlig motivering gjordes, drogs den slutsatsen, att det under de närmaste 30 åren icke kunde inträffa någon av fröurvalet föranledd avverkningsökning. Totalskörden stiger sedan långsamt, så att ökningen efter 60 år kan beräknas uppgå till 3 procent för att om 100 år uppnå och stanna vid en beräknad siffra av 8 procent. Det är alltså, såvitt jag kan förstå, ådagalagt, att en så sent inträffande och så obetydlig skördeökning icke kan påverka avverkningsciffran under den närmaste framtiden. Och det betonades i detta sammanhang — jag vill starkt stryka under detta — att skördeökningar av en helt annan storleksordning kunna förväntas därigenom, att man i andra avseenden genomför en god skogsvård på alla marker genom avverkning av gamla, dåligt producerande bestånd, genom borttagande av skräpskog, genom rationell gallring, hyggesrensning, kultivering av gamla och nya kalmarker, avlysning av bete, dikning o. s. v. Även detta påverkar givetvis endast så småningom och ganska långsamt virkesbalansen, och det ger inte så stora möjligheter att så att säga i förväg diskontera denna produktionsökning i dagens avverkningspolitik, men det är i alla fall uppenbart, att man måste gå alla dessa vägar, och det är lika uppenbart, att här som på andra områden genvägar kunna bli senvägar.

Den citerade granskarens slutord lödo:

»Situationen på det skogliga området är i själva verket så allvarlig, att den icke kan eller får betraktas på det sätt, som man ibland från växtförädlingens och dess målsmäns sida gör. Det behövs en jätteinsats för att sätta våra skogsmarker i nöjaktigt producerande skick, men detta praktiska

Ang. prisutjämningsavgifter m. m. (Forts.)

skogsvårdsarbete kan i allt väsentligt läggas efter gamla beprövade linjer. Det är ett arbete, som kräver mycket stora uppoffringar, och det ligger därför en stor fara i att man fäster alltför stort avseende vid enbart växtförädlingen. Det medför lätt, att återuppbyggnadsarbetets nödvändighet bortskymmes.»

Såsom vi veta har föreningen för växtförädling av skogsträd bildats på privat initiativ. Det finns en riktig sak i motionen, som förtjänar att i detta sammanhang understrykas, nämligen när det sägs, att försämrade konjunkturer på virkes- och trämassemarknaden kunna helt äventyra nuvarande stödmöjligheter från skogsbrukets och skogsindustriernas sida för denna förening. Det beror ju delvis på att staten varit något för försiktig, varit något för sent ute beträffande sina mått och steg med avseende på den speciella gren av skogsforskning, som växförädlingen innebär. Nu har emellertid årets riksdag beslutat, att det statliga skogsforskningsinstitutet skall förse med en genetisk avdelning. Den statliga forskningen har ju visat sig ha särskilda förutsättningar att med framgång bedriva en växtförädlingsverksamhet enligt urvalsmetoden. Det krävs här nämligen ett intimt samarbete med övrig skoglig forskning, i främsta rummet med produktionsforskningen.

Det är därför ett önskemål, att den verksamhet, som bedrivs av föreningen för växtförädling av skogsträd, blir fastare samordnad med skogsforskningsinstitutets arbete. Jag vill minnas att årets riksdag fogat en sådan önskan — eller man kanske kan säga ett sådant villkor — vid sitt beslut om en förstärkning av de statliga resurserna på området. Härom sägs ingenting i detta utskottsutlåtande. Det hade ju eljest varit önskvärt, att man såsom en erinran till den andra parten hade givit uttryck åt nödvändigheten av ett dylikt samarbete. Ja, man har till och med i utskottsutlåtandet trollat bort en reservation i norrlandskommitténs förslag på denna punkt. Kommittén hade enats om att en viss del av avkastningen från denna fond skulle gå till den av denna förening bedrivna verksamheten, men så hade man tillagt »eller, i fall föreningen skulle bli föremål för omorganisation, till motsvarande ändamål». Detta tillägg har fallit bort i utskottets uttalande. Där talas i detta sammanhang endast om föreningen för växtförädling av skogsträd. Just på grund av de i motionerna berörda omständigheterna, alltså att den privata verksamheten på detta område är i så hög grad för sitt ekonomiska stöd från industriens och skogsbrukets sida beroende av konjunkturerna, fanns det dock ett starkt intresse för att i större eller mindre omfattning överföra denna verksamhet på den statliga forskningen och därmed införa den ordning, som är den riktiga på alla forskningsområden, nämligen att den statliga forskningen bedriver vad man kallar grundforskning, under det att de olika näringsgrenarna ta hand om den mera kortsiktiga tillämpningsforskningen.

Nu vill jag som jag förut sade inte ställa något yrkande, utan endast fråga vad utskottet inhämtat, som inte redovisats i utlåtandet utan endast anförts muntligen inför utskottet — om det är endast vad föreningen för växtförädling av skogsträd anført eller om utskottet varit i kontakt med någon annan sakkunskap för att få denna verksamhet bedömd och inställd i sitt rätta sammanhang.

Jag förstår mer än väl, att växtförädlingen har en uppgift att fylla på detta område, och jag bestrider inte, att det kan vara motiverat att ge föreningen detta stöd även i form av ett engångsanslag, men jag skulle känt mig betydligt tryggare, om även den saken hade fått gå till prövning av en särskild styrelse och av Kungl. Maj:t, såsom här är tänkt beträffande frågan i stort. Man nödgas onekligen sätta ett frågetecken, när ett bevillningsutskott på detta sätt utan vidare etablerar sig såsom ett statsutskott.

Ang. prisutjämningsavgifter m. m. (Forts.)

Herr **Wehtje**: Herr talman! I fråga om den föreslagna åtgärden rörande uttagande av prisutjämningsavgifter råder det ju inga delade meningar. En sådan åtgärd är helt visst under nuvarande förhållanden ofrånkomlig. Vi få emellertid hoppas, att det är en övergångsanordning, som vi efter hand skola komma ifrån.

Jag skall emellertid inte göra något längre uttalande härom. Det är om medlens användande jag tänkt säga några ord.

Av de för innevarande budgetår till förfogande stående medlen, vilka beräknas uppgå till omkring 20 miljoner kronor, är det ju föreslaget, att omkring 11 miljoner kronor skulle disponeras till en fond för forskningsändamål, 5 miljoner avsätts för sociala ändamål och 553 000 kronor gå till föreningen för växtförädling av skogsträd. Vad därefter återstår föreslås böra fonderas för att disponeras tillsammans med de avgifter, som komma att inflyta nästa år.

Beträffande årets medel är kanske inte så mycket att säga, men beträffande de mycket stora belopp, som beräknas komma att inflyta under nästkommande år — bortåt 40 miljoner kronor — synes det mig ha varit önskvärt, att från utskottets sida redan nu understrukits, att man borde beakta den synpunkt som kanske är den mest vägande för uttagandet av dessa prisutjämningsavgifter, nämligen att man med uttagandet av dessa avgifter ville försöka motverka inflytandet på den inhemska prisnivån av de väsentligt högre exportpriserna. Man uttar alltså dessa prisutjämningsavgifter i syfte att motverka en inflation. Under sådana förhållanden tycker jag det hade varit på sin plats, att man sagt ifrån att medlen skulle disponeras med tanke härpå; att de alltså i första hand skulle fonderas och deras köpkraft få göra sig gällande endast då särskilda skäl tala därför. Detta hade, anser jag, utskottet bort framhålla.

Med anledning av de uttalanden, som herr Sten gjort beträffande anslaget till föreningen för växtförädling av skogsträd, vill jag fästa uppmärksamheten på att detta belopp enligt utskottet skulle användas för vissa erforderliga, mycket angelägna nybyggnadsarbeten. Utskottet har inte närmare motiverat detta, men utredning har ju gjorts från utskottets sida på så sätt, att föredraganden, föreståndaren för föreningen, professor Sylvén, redogjort för verksamheten och även lämnat en uttömmande redogörelse för det arbete föreningen bedrivit och de arbetsresultat som redan uppnåtts. Det är uppenbart, att detta är ett mycket långsiktigt arbete, vars resultat inte kan beräknas föreligga förrän om många år. Inom den närmaste framtiden kunna knappast några praktiska resultat bli synliga, men man kan helt visst bedöma i vilken riktning resultatet av arbetet komma att gå. Det arbete på skogsträdsförädlingens område som vetenskapsmännen utfört och de arbetsresultat som uppnåtts äro ju både allmänt kända och erkända. Detta arbete har ju inte pågått så länge. Det är i viss mån ett fullföljande av ett arbete, som tidigare bedrivits på ett annat område av växtförädlingen — det står väl numera alldeles klart för hela vårt folk, att vår brödsädesförsörjning under det sista årtiondet och särskilt under kriget varit i hög grad beroende av vad växtförädlarna och de på detta område arbetande vetenskapsmännen kunnat åstadkomma.

Jag tycker inte det kan råda någon som helst tvekan om att det arbete, som här bedrivs, är utomordentligt betydelsefullt och väl förtjänt av det stöd, som här är avsett att lämnas. Stödet skulle ju lämnas efter prövning av Kungl. Maj:t, varför utskottet inte haft anledning att gå närmare in på detaljerna i detta avseende.

Herr Sten antydde också, att det på detta område likasåväl som på andra forskningsområden borde genomföras en arbetsfördelning på så sätt, att staten skulle svara för grundforskningen och företagen och det praktiska livet

Ang. prisutjämningsavgifter m. m. (Forts.)
för den övriga delen, den tillämpade forskningen. Så har det väl inte blivit ännu på detta område. Men om jag inte är fel underrättad, understödjes den verksamhet, som bedrivs av föreningen, också av de statliga organen. Jag tror att domänverket ger ett inte obetydligt stöd åt denna verksamhet.

Med dessa ord, herr talman, ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Andersson, Elon: Herr talman! Jag besitter inte samma utomordentliga sakkunskap som herr Sten på detta område och kan således inte ingå i någon dispyt med honom om värdet av de olika forskningssträvandena på skogsbrukets område. Jag kan följaktligen inte heller diskutera med herr Sten om vilka åtgärder som från utskottets sida borde ha föreslagits och från riksdagens sida företagits för att på ett bättre sätt än som för närvarande sker kunna samordna den forskning, som föreningen för växtförädling av skogsträd bedriver, med den forskning som i övrigt försiggår på området.

Jag skall här inskränka mig till att försöka lämna besked om vilka motiv utskottet haft, när utskottet utvidgat det förslag till medlens disposition, som Kungl. Maj:t förelagt riksdagen och som utskottet tillstyrkt, till att gälla även ett engångsanslag till föreningen för växtförädling av skogsträd.

Såsom kammarens ledamöter torde ha konstaterat, beräknas av den fond på 11 miljoner kronor, som Kungl. Maj:t föreslagit för forskningsändamål, föreningen tillföras avkastningen av ett belopp uppgående till ungefär 4 miljoner kronor. Föreningen är vidare för att kunna fortsätta sitt arbete i behov av vissa trängande byggnadsanslag. Kunna inte de mycket aktuella byggnadsfrågorna lösas på ett tillfredsställande sätt inom en nära framtid, kommer föreningens arbete att lida allvarligt avbräck. Dessa byggnadsbehov äro så stora, att avkastningen på de beräknade 4 miljoner kronorna inte räcker till ens för dem och ännu mycket mindre kan ge något överskott till stöd av föreningens verksamhet i övrigt. Skall man ge föreningen det handtag, som den behöver, har det förefallit utskottet synnerligen önskvärt, att man utöver det ordinarie årliga anslag, som beräknas utgå till föreningen, ger ett extra engångsanslag, så att den kan tillgodose sitt behov av byggnader. Det är anledningen till att utskottet ansett sig böra vid sidan av den disposition av nu tillgängliga medel, som Kungl. Maj:t föreslagit, uppta även det i motionerna framburna kravet på ett engångsbelopp om ungefär 500 000 kronor till byggnader. Jag skulle vilja påpeka, att utskottet dock gjort utbetalandet av anslaget beroende av Kungl. Maj:ts prövning. Utskottet anser det riktigt, att Kungl. Maj:t skall få pröva storleken av anslaget och underkasta föreningens byggnadsplaner den granskning ur olika synpunkter, som kan vara önskvärd.

Till vad herr Wehtje anför om utskottets sätt att ta reda på hur föreningens anslagsbehov uppkommit, har jag endast att ytterligare tillägga, att utskottet ansett sig finna stöd för sin bedömning av både nyttan av föreningens verksamhet och angelägenheten av de anslag som äskats i de yttranden angående fördelningen av medlen, som avgivits över kommitténs förslag och i vilka domänstyrelsen, Sveriges skogsägareförbund och Sveriges skogsägareföreningars riksförbund ansett det skäligt, att utöver avkastningen från 4-miljonersfonden ett belopp på ungefär 500 000 kronor borde ställas till föreningens förfogande för de nödvändiga byggnadsarbetena.

Jag vet inte vilket värde herr Sten tillmäter domänstyrelsens och de båda skogsägareföreningarnas omdöme. För min personliga del finner jag det vara ganska värdefullt. Jag har i varje fall ansett det vara så värdefullt, att det tillsammans med de upplysningar i ämnet, som lämnats i utskottet, bort utgöra tillräckliga skäl för att tillstyrka motionen.

Ang. prisutjämningsavgifter m. m. (Forts.)

Att utskottet valt att föreslå täckande av medelsbehoven utanför de av Kungl. Maj:t föreslagna 11 miljoner kronorna till forskningsändamål har berott på att vi ansett det vara oklokt att redan från början beröva denna fond ett så betydande belopp som en halv miljon kronor. Eftersom det finns pengar tillgängliga utöver det av Kungl. Maj:t föreslagna anslaget, som eljest skulle fonderas till nästkommande år, har utskottet ansett sig oförhindrat föreslå detta engångsbelopp. Jag tror att de prisutjämningsavgifter, som komma att uttagas under nästa år, bli så pass betydande, att alla skäligen anspråk på medel till skogsforskningen och till återuppbyggande av våra ganska hårt åtgångna skogar skola kunna fyllas inom ramen för det belopp, som nästkommande år står till riksdagens förfogande.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr **Björnsson**: Herr talman! Jag blev verkligen litet förvånad över herr Stens anförande. Till att börja med föreföll det mig ur rent konstitutionell synpunkt litet egendomligt, att herr Sten rubricerade detta utskott såsom ett bevillningsutskott. Om man ser närmare efter framgår det av texten, att det är ett sammansatt bevillnings- och jordbruksutskott, och ett jordbruksutskott har ju att granska en hel del anslagsfrågor. Den lilla snedbelysning av utskottets verksamhet, som man gör sig skyldig till när man säger, att detta utskott usurperat statsutskottets befogenhet, tycker jag knappast är riktigt berättigad.

Det som emellertid framför allt gjorde mig intresserad att få en del närmare upplysningar i denna fråga av herr Sten, som uppenbarligen känner sig ha sakkunskap på detta område, var ett par yttranden, som han fällde om träförädlingens ekonomiska betydelse för vår skogsvård.

Den viktigaste invändningen var ju den av rent praktisk natur, att om folk drar för snabba slutledningar av låt oss kalla det för den reklam, som gjorts för träförädlingen, skulle man enligt herr Sten riskera, att andra möjligheter att höja vår skogsmarks produktivitet skulle försummas. Det har jag aldrig hört talas om. Alla människor ha ju klart för sig, att då man planterar träd är det en mycket lång omloppstid man rör sig med. Det är ju ett rent av mycket använt motiv i våra sagor och i annan folklöre, att om man planterar ekollon och slipper stå till svars för vad man gjort till dess skörden kan tas, kan man vara rätt lugn under sin återstående livstid. Det känner ju alla människor till.

När herr Sten här bekänner sig tro på en kalkyl, som säger, att träförädlingen inte kan ge en höjning av produktiviteten med mer än 3 procent efter 60 år och med 8 procent efter 100 år, tror jag han skjuter betydligt över målet. Detta är efter min mening en profetisk uppgift, som jag inte vill bestrida riktigheten av, men jag tillåter mig betvivla, att den obetingat håller. Vem kan räkna ut nu vad träförädlingen överhuvud taget kan ge för resultat? Det kan ingen göra. Och därför tror jag, att lika väl som man skall akta sig för en alltför stor pessimism och räkna med bakslag för denna verksamhet — vi ha ju bevittnat bakslag på liknande försök tidigare — lika väl skall man akta sig för en alltför stor optimism. Jag tror att det är klokt att hoppas på det bästa och vara beredd på det värsta.

Sedan var det en annan synpunkt, som jag också skulle vilja passa på att bemöta. Det föreföll mig som om herr Sten hade en något för snäv uppfattning, när det gäller att bedöma nödvändigheten av att samorganisera denna verksamhet med annan verksamhet. Har nu ett enskilt initiativ satt i gång en sak, som man kan hoppas en hel del på, även om man inte vet hur mycket, tycker jag inte man skall vara alltför rädd för att de byråkratiska cirklar, som äro uppdragna på andra håll, i någon mån rubbas. Vi ha ju på åkerväxtförädling-

Ang. prisutjämningsavgifter m. m. (Forts.)

ens område konstaterat, att den konkurrens, som uppstår mellan ett privat företag och en praktiskt taget helstatlig institution, inte är till skada utan såvitt man kan förså i övervägande grad till nytta. Jag vill erinra om att ett av våra största framsteg på veteodlingens område, som kanske nu redan börjar bli en smula gammalt, gjordes av en privat institution.

Slutligen skall jag, herr talman, bara i korthet säga ett par ord om anledningen till att ett avsteg gjorts från den principiellt riktiga ordningen, att stödet till denna anstalt borde utgå ur det belopp, som är anslaget för forskningsändamål och således prövas av en styrelse och därefter av Kungl. Maj:t. Anledningen var för mig helt enkelt den, att jag ansåg, att detta skulle medföra en ogynnsam tidsspillan. Även om det nu dröjer länge innan resultaten av växtförädlingen bli synliga, är det väl ändå viktigt, att man får börja så tidigt som möjligt med verksamheten och att man inte nödgas avbryta utvecklingen på grund av alltför snävt tillmätta ekonomiska resurser.

Genom Kungl. Maj:ts prövning av anslaget till dessa byggnadsföretag, som ju avse vanliga bostadsbyggnader, tror jag också att man fått tillräcklig parlamentarisk garanti för att inte några alltför stora olyckor skola ske på detta område.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr **Sten**: Herr talman! Jag har ju fått svar på mina frågor om vad som ligger bakom utskottets uttalande, att utskottet »inhämtat upplysningar» angående denna förenings verksamhet.

Det är ju klart, att man från den institution, som begär detta stöd, kan förebbringa en motivering härför och är mycket intresserad av att snarast möjligt få detsamma. Någon saklig prövning av opartiska personer, något som man ju hade kunnat vänta skulle ligga bakom detta uttalande, har emellertid inte förekommit. Men då nu talesmännen för utskottet särskilt understryka att man även inom utskottet tänkt sig en närmare prövning genom Kungl. Maj:t, kan jag bara framhålla, att det ju ännu finns möjligheter till en prövning, och vi behöva därför inte längre diskutera den saken.

Beträffande de yttranden, som avgivits av organisationerna både för skogsbruket och för hemmansskogsbruket samt av domänstyrelsen, måste jag bekänna, att dessa inte imponerat på mig på samma sätt som på utskottets ordförande. Ty vi få komma ihåg, att det är dessa organisationer och deras intressenter, som upprättat denna institution. Det är därför ganska naturligt, att de vilja begagna tillfället att från sig själva avlasta en betydande del av de förpliktelser, som de iklätt sig, när det nu står medel till förfogande, som de givetvis med en viss rätt kunna säga vara deras.

Vad sedan beträffar talet om optimism och pessimism ber jag att få betona, att jag fäst mycket stort avseende vid de föredrag, som hållits av de ledande vetenskapsmännen på detta område, professor Nilsson-Ehle och professor Sylven, föredrag som sedan legat till grund för ledande artiklar i stora sydsvenska tidningar under rubriken »Skogen räcker» och där man kommit till den slutsatsen, att vad som hittills betraktats som ett slags överavverkning icke längre utgör samma fara för skogskapitalet som tidigare. Och även om representanterna för utskottet sätta min sakkunskap inom citationstecken, är det möjligt att ett mångårigt intresse för en sak också kan avsätta spår i form av vissa insikter. Här har jag dock egentligen endast åberopat diskussionsinlägg av män, som veta mera om dessa ting än vad jag gör.

Men när man som jag under de senaste årtiondena kommit till klarhet om att vi ha ett skogsvårdsprogram, som före kriget uppskattades till 60 miljoner dagsverken och som i de inventeringar, som ligga till grund för beredskapssta-

Ang. prisutjämningsavgifter m. m. (Forts.)

ten, är uppskattat till 50 miljoner dagsverken, och när man sedan på olika områden, när det gäller skogsarbetets rationalisering och såverksarbetets rationalisering, kommer i kontakt med det ena stora forskningsprogrammet efter det andra, bör det inte vara så underligt, att man är anhängare av den uppfattning, som Kungl. Maj:ts proposition företräder, nämligen att avvägningen mellan de olika ändamålen skall ske på ett ställe, nämligen hos denna styrelse och hos Kungl. Maj:t, och att inte vissa ändamål skola gynnas på andras bekostnad. Det var det enda syftet med mitt förra inlägg på denna punkt. Det ingick i detsamma, att jag mycket väl kan tänka mig att det är fullt berättigat att denna verksamhet får dessa medel, både engångsanslaget och medlen för den löpande verksamheten. Men jag hade, såsom jag också framhöll, helst sett att man i fråga om användningen av dessa medel hade följt den väg Kungl. Maj:t tänkt sig.

Efter vad som nu anförts från utskottsrepresentanternas sida och efter de förklaringar, som lämnats, har jag ingen anledning att ställa något yrkande. Jag hoppas endast, att denna debatt i någon mån skall ha bidragit till att denna fråga kommer på rätt köl i fortsättningen, både i den allmänna debatten och när det gäller fördelningen av de medel som nu ställas till den skogliga forskningens förfogande.

Herr Anderson, Axel Ivar: Herr talman! Debatten har ju rört sig om en detalj i det föreliggande frågekomplexet. Det är verkligen ett frågekomplex vi här ha att göra med. Det är en mängd utomordentligt betydelsefulla frågor, som berörs av det föreliggande förslaget om prisutjämningsavgifter.

Såsom framhölls vid behandlingen av det i fjol av Kungl. Maj:t framlagda förslaget har denna fråga en betydande principiell räckvidd. Jag skulle här vilja påpeka ett par saker, som ligga på det principiella, men också i någon mån på det praktiska planet.

Vid frågans behandling i fjol underströk bevillningsutskottet liksom även i år »vikten av att uttagandet av avgifter i görligaste mån kommer till stånd efter överenskommelse med vederbörande exportindustrier». Förra året träffades en överenskommelse mellan dåvarande handelsministern och representanter för trävaruindustrierna om att avgiften skulle vara 30 kronor per standard. Sedermera höjdes som bekant avgiften till 40 kronor per standard. Av propositionen framgår emellertid inte, att denna höjning faktiskt vidtogs utan samråd och utan överläggning med industrien. I år ha, såvitt jag har mig bekant, inga försök gjorts att åstadkomma en överenskommelse i frågan.

I årets proposition heter det: »Angeläget är vidare, att innan prisutjämningsavgift fastställes berörda parter erhålla tillfälle att framföra sina synpunkter.» Det är tydligt, att detta är ett önskemål, som regeringen kan tillmötesgå, om den så vill, men som den också kan nonchalera. Det har tydligen skett i år. Jag skulle vilja starkt understryka betydelsen av att regeringen i fortsättningen handlar så som i fjol förutsattes både i propositionen och från bevillningsutskottets sida, nämligen att man i görligaste mån söker komma till en överenskommelse med vederbörande exportindustrier om dessa avgifter. Jag skulle också gärna ha sett, att i utskottsutlåtandet intagits ett mera positivt yttrande i denna riktning, och likaså hade det säkerligen varit befogat att göra ett bestämt uttalande om att de inflytande medlen, de medel som dessa exportavgifter ge, inte böra ingå i den allmänna budgeten. Ett sådant uttalande gjordes i fjolårets proposition i detta ärende. I år har man nöjt sig med att säga, att »medlen böra disponeras med beaktande av medlens ursprung och särskilda karaktär».

Jag har, herr talman, velat framhålla dessa synpunkter på det föreliggande

Ang. prisutjämningsavgifter m. m. (Forts.)
spörsmålet. Det är synpunkter, som i fjol riksdag och regering voro eniga om, men som förtjäna att understrykas även vid frågans behandling i år.

Herr Anderberg: Herr talman! Jag har med stort intresse hört herr Stens inlägg beträffande anslaget till föreningen för växtförädling av skogsträd. Det är klart, att de synpunkter, som herr Sten lade på detta spörsmål, äro värda allt beaktande. Det är dock på ett par punkter, som jag inte kan underlåta att komma med ett bemötande.

Herr Sten gjorde gällande, att utskottet inte haft någonting annat att bygga på vid sitt ståndpunktstagande än motionerna och den uppläggning av frågan som föredraganden, professor Sylvén, gjort inför utskottet. Jag vill här meddela, att jordbruksutskottet vid två tillfällen under innevarande riksdag, dels vid Ekebo i Svalöv, dit institutionens centrala ledning är förlagd, och dels vid norrlandssektionens station i Dalfors, gjort sig noga underrättat om det arbete, som bedrivs inom denna förening, och vi ha samtliga inom utskottet blivit verkligen glatt överraskade över de resultat man där uppnått och de möjligheter man har att nå resultat på detta forskningsområde. Det kan ju inte vara möjligt att i detalj lämna en redogörelse för detta arbete. Jag skulle endast vilja erinra om vilken oerhörd betydelse nedbringandet av omloppstiden på detta område haft och kommer att ha för vår försörjning.

Sedan var det en liten detalj, som jag fäste mig vid i herr Stens anförande. Han sade, att bevillningsutskott inte hade rätt att på detta sätt uppträda som ett anslagsbeviljande utskott och komma med ett äskande av denna art. Jag fäster uppmärksamheten på att det här dock varit ett sammansatt bevillnings- och jordbruksutskott, och ett sådant torde ha både rätt och möjlighet att göra det.

Det kan inte bestridas, att de ändamål, som herr Sten särskilt ömmar för, äro synnerligen betydelsefulla, men när utskottet nu föreslagit en avsättning av 11 miljoner kronor för forskningsändamål och 5 miljoner kronor för sociala ändamål, medel som efter hand komma att växa i betydande omfattning, torde det finnas möjligheter att tillgodose även de ändamål, som ligga herr Sten särskilt varmt om hjärtat.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets utlåtande.

Herr statsrådet **Gjöres:** Herr talman! Det av herr Ivar Anderson hållna anförandet ger mig anledning att säga ett par ord, innan detta ärende blir avgjort.

Jag delar hans uppfattning, och det har också kommit till uttryck i departementschefsyttrandet till propositionen, att man vid fastställandet av utjämningsavgifter, då så är möjligt, bör förhandla med vederbörande intressenter och söka komma till ett samförstånd. Det gjorde vi förra året. Vi hade ingående och jag kan kanske säga ganska segslitna resonemang med företrädarna för exportindustrien, och vi lyckades åstadkomma en överenskommelse, men funno oss en vacker dag ställda inför den situationen, att exportnäringens företrädare förklarade sig inte vara beredda att stå för den träffade uppgörelsen. Jag minns inte själva ordalagen, men till effekten var beskedet sådant. Under sådana förhållanden måste frågan avgöras av Kungl. Maj:t utan vidare förhandlingar med industrien, som så klart hade förklarat, att man inte var beredd att söka föra den träffade uppgörelsen i hamn.

Det är riktigt som herr Anderson säger, att den avgift, som sedermera kom att fastställas, blev högre än den avgift man preliminärt överenskommit om vid de förda förhandlingarna. Att så blev fallet beror på den omständigheten, att efter sakkunnigas bedömande den prissättning, som kom till uttryck i det engelska avtalet, på grund av förskjutningar i sorteringen kom att ligga så

Ang. prisutjämningsavgifter m. m. (Forts.)

pass mycket högre än vad vi vid förhandlingarnas förande utgingo från, att en alltför stor spänning kom att uppstå mellan inlandspriset och exportpriset. På grund härav fann man i regeringen det vara motiverat och riktigt att sätta avgiften högre, och jag vill för min del säga, att jag efteråt beklagar, att vi inte satte avgiften ännu högre, ty även med den höjning av avgiften, som vi vidtog, blev spänningen alltför stor mellan inlandspriset och exportpriset, med mycket ogynnsamma återverkningar på inlandsmarknaden ända fram till den dag som i dag är.

Även i år ha resonemang förts med intressenterna, närmast med företrädarna för Svenska trävaruexportföreningen. Dessa resonemang ha varit mycket ingående, men de ha inte lett fram till fullständig enighet om avgiftens storlek. Det är uppenbart, att det här består eller kan bestå en ganska naturlig motsättning mellan myndigheterna och representanterna för industrien. Den nu fastställda avgiften är också något högre än den av trävaruexportföreningen föreslagna, men avståndet mellan föreningens förslag och den fastställda avgiften är inte så stort, att man synes kunna ta det till intäkt för antagandet, att vi inte eftersträvat att ta tillbörlig hänsyn till industriens intressen.

Herr Anderson, Axel Ivar: Herr talman! Jag ber att få tacka folkhushållningsministern för hans uttalande och den mycket bestämda försäkran, som han avgav, att regeringens önskan var att denna sak i fortsättningen skulle behandlas och om möjligt avslutas efter överenskommelser med respektive industrier. Syftet med mitt anförande var just att understryka det uttalande, som i fjol gjordes av riksdagen.

Statsrådet talar om att orsaken till att regeringen i fjol utan att samråda med industrien höjde avgiften från det ursprungligen överenskomna beloppet 30 kronor till 40 kronor var att industrien inte hade kunnat stå fast vid den ursprungliga överenskommelsen, och det är möjligt att det förhåller sig så. Jag har emellertid hört flera versioner av vad som förekommit vid dessa förhandlingar. Det är tydligen mycket delade meningar därom och om vilken ståndpunkt som intagits från olika håll. Detta är kanske förklarligt, då det är fråga om ett så nytt och svårlost spörsmål och om ett ingripande av så allvarlig principiell karaktär som här är fallet.

Att industriens representanter i den situationen vilja ha största möjliga säkerhet kan man nog förstå, och deras begäran, att ingenting skall göras utan att samråd har skett mellan regeringen och industrien, förefaller mig vara fullt berättigad. Det är därför med tillfredsställelse som jag nu hör att statsrådet har samma uppfattning, och jag hoppas att denna frågas behandling i fortsättningen också skall ske i det tecknet, att samråd mellan statsmakterna och representanter för de näringsgrenar, som det här gäller, äger rum inför varje steg som man avser att ta.

Herr Sten: Herr talman! Endast ett kort tillägg.

Man har här anspelat på den befattning jag har med »den statliga byråkratien» på detta område. Jag är då angelägen om att säga, att mitt intresse för denna sak är av betydligt äldre datum. Det diskussionsinlägg, som öskt kom mig i tankarna när jag läste utskottets utlåtande, gjordes cirka ett och ett halvt år innan jag hade någon sådan befattning.

Men när jag har sett på detta organisationsarbete inom växtförädlingens område mot bakgrunden av vad jag vet om hur oerhört mycket annat som är ogjort inom skogsforskningen och skogsvården, har det för mig framstått såsom ett försök från storskogsbrukets sida att genom en uppreklamerad insats på detta område skaffa sig ett fribrev från att göra något annat. Och jag hade

Ang. prisutjämningsavgifter m. m. (Forts.)
 en otäck känsla av att om man stillatigande var med om att besluta i enlighet med detta utskottsutlåtande, så gjorde man sig själv och riksdagen medansvarig i denna avlatshandel.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, bifölls vad utskottet i det under behandling varande utlåtandet hemställt.

Vid förnyad föredragning av bankoutskottets utlåtande nr 50, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående reglering av vissa familjepensioner m. m., bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Ang. den statliga penningpolitiken m. m. Föredrogs ånyo bankoutskottets utlåtande nr 51, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt befrielse för riksbanken från skyldighet att inlösa av banken utgivna sedlar med guld m. m.

I en den 29 mars 1946 dagtecknad proposition, nr 218, som hänvisats till bankoutskottets förberedande handläggning, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att riksbanken finge för tiden från och med den 1 juli 1946 till och med den 30 juni 1947 vara fritagen från skyldigheten att vid anfordran inlösa av banken utgivna sedlar med guld efter deras lydelse, med rätt dock för riksbanken att, då förhållandena därtill gäve anledning, före utgången av nämnda tid återupptaga inlösningsen av bankens sedlar.

Utskottet hade i det nu ifrågavarande utlåtandet hemställt, att riksdagen måtte bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition.

I motiveringen hade utskottet i anslutning till föredragande departementschefens anförande till statsrådsprotokollet gjort vissa uttalanden angående utvecklingen av det ekonomiska läget i vårt land efter vapenstilleståndet samt angående den statliga penningpolitiken m. m., varvid utskottet anförte bland annat följande:

»Med hänsyn till det ömsesidiga samband som föreligger mellan pris- och lönepolitiken finner utskottet anledning att liksom i fjol varna mot konsekvenserna av en prisupptrivande lönestegring. En alltför långt driven lönehöjning skulle ogynnsamt påverka penningvärdet både från kostnadssidan och genom att möjliggöra en än ytterligare ökad varuefterfrågan, vilken i rådande knapphetsläge icke kan tillgodoses. Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att lönesituationen är särskilt känslig för ytterligare lönestegringar med hänsyn till att en höjning av socialstyrelsens levnadskostnadsindex med endast några få enheter automatiskt skulle utlösa en förhöjning av dyrtidskompensationen till flertalet löntagare. Det ligger väl även i löntagarnas eget intresse att, så länge bristande varutillgång omöjliggör en reell standardhöjning och faran för inflatorisk prishöjning består, iakttaga återhållsamhet i fråga om krav på lönehöjningar. Av lika stor vikt är det givetvis att under det kritiska övergångsskedet inom näringslivets *alla* områden största möjliga återhållsamhet iakttages i fråga om prishöjningar, som i nuvarande läge skall rubba jämvikten i det labila prissystemet. I själva verket är det för såväl företagare som löntagare ett gemensamt intresse att pris- och löneutvecklingen icke antager inflatorisk karaktär. Med hänsyn härtill synes det kunna ifrågasättas, huruvida icke medverkan från parterna på arbetsmarknaden borde påkallas för att såvitt möjligt ernå en stabilisering av priser och löner för viss tid framåt.»

Ang. den statliga penningpolitiken m. m. (Forts.)

Vid utlåtandet hade reservation anmälts av herrar *Nordenson* och *Wiberg*, vilka likväl ej antytt sin åsikt.

Herr **Nordenson**: Herr talman! Jag har till det föreliggande utskottsutlåtandet fogat en blank reservation, och jag skall därför be att få göra några randanmärkingar till detsamma. I stort sett kan jag ansluta mig till de synpunkter, som bankoutskottet har givit uttryck åt, men jag anser att utskottet i vissa hänseenden skulle kunnat ge dem en mera pregnant utformning och på en del punkter kunde ha gått något längre i sitt ställningstagande.

Vad skildringen av läget beträffar, tror jag det hade varit lyckligt, om bankoutskottet något kraftigare understrukt, att vi i nuvarande stund ha kommit ganska långt bort ifrån den situation, som vi befunno oss i när det program uppgjordes, vilket man alltjämt vill slå vakt omkring. Den för pristoppets upprätthållande nödvändiga förutsättningen, nämligen upprätthållandet av ett lönestopp, har ju nu i själva verket bortfallit. Vi måste säga oss, att lönestoppet för närvarande är genombrutet. Vi ha i dag faktiskt en stark lönerörelse, som går fram på bred front. Därför kan man nu knappast tänka sig att få till stånd någon nämnvärd prissänkning. Man skulle egentligen kunna karakterisera dagens läge så, att vad vi kunna hoppas åstadkomma är att bevara den nuvarande prisnivån.

Även den är som vi veta hotad. Det framhålles både i propositionen och i utskottsutlåtandet, att en fortsatt export utan motsvarande import innebär en mycket allvarlig press och att vi måste vidtaga skyddsåtgärder mot ett sådant läge. Men även här måste vi säga oss, att lönepressen utgör ett starkt hot. Skola vi kunna bemästra situationen, måste vi få ett grepp om inkomstsidan. Det synes mig därför som om utskottet hade bort något starkare understryka vikten av att lönerörelserna dämpas och hållas tillbaka, om det skall vara möjligt att upprätthålla dagens läge. Det framhölls här i debatten för fjorton dagar sedan av priskontrollnämndens dåvarande ordförande, att den pågående lönerörelsen är så pass allvarlig att den, om den fortsätter, kommer att bryta igenom pristoppet. Det innebär då också, att vi inte heller kunna försvara den mera blygsamma positionen att upprätthålla ögonblickets prisnivå.

I fråga om underbalanseringen har utskottet anslutit sig till de uttalanden, som gjorts av finansministern i propositionen angående omsättningsskatten, men utskottet har gjort det i ganska allmänt hållna ordalag. Finansministerns uttalande synes mig ganska svårtolkat. Han säger visserligen, att om underbalansering skall ske, bör den ske enligt enkla och klara regler. Men han har själv tydligen ganska laxa begrepp om saken, när han talar om att kan man underbalansera med 100 miljoner kronor, så kan man underbalansera även med 150 eller 200 miljoner kronor. Oklarheten på den punkten gör, att jag tror det hade varit önskvärt, om utskottet något starkare tryckt på faran av en underbalansering i ett läge sådant som det vi nu ha, nämligen en högkonjunktur med vad man kan kalla överfull sysselsättning. Varje underbalansering måste i ett sådant läge genom den köpkraftsspridning, som det medför, innebära en allvarlig press på prisnivån och därmed ett hot mot penningvärdet.

Vad räntepolitiken beträffar, kan jag helt ansluta mig till bankofullmäktiges och utskottets uppfattning, att en räntesänkning för närvarande inte bör ifrågakomma. Utskottet har emellertid undvikit att taga ställning till frågan om rörelser i motsatt riktning. Jag tror det hade varit lyckligt, om utskottet där sagt ifrån, att inför en tendens till stark, inflationistisk prisstegring även en räntehöjning kan komma i fråga såsom ett medel att dämpa denna tendens. Jag tror det hade varit av värde, om utskottet gjort ett sådant uttalande, därför att det skulle ha varit ett stöd för riksbanksfullmäktige, i händelse de

Ang. den statliga penningpolitiken m. m. (Forts.)

funnit sig böra vidtaga en sådan åtgärd, som ju praktiskt taget för oss alla — inte bara för näringslivet, utan även för den enskilde — i stor omfattning måste innebära en ganska besvärlig belastning. Ett sådant uttalande skulle alltså ha varit en värdefull tillgång för riksbanksfullmäktige.

Jag skall icke fördjupa mig vidare i detta utlåtande, men det är, herr talman, en liten sak, som jag skulle vilja beröra i detta sammanhang. Jag gör det med en viss tvekan, därför att den berör utskottets interna arbete, men jag tror att den har en viss betydelse för hela vårt riksdagsarbete.

Genom tillmötesgående från ordföranden i utskottet hade jag tillfälle att på ett tidigt stadium taga del av ett korrektur till utlåtande, som jag fann i alla avseenden väl motsvara de synpunkter som i utskottet lagts på detta problem. När kallelse sedan utgick och förslagstryck utdelades till utskottets medlemmar, fann jag att rätt stora ändringar voro vidtagna, och jag blev upplyst om att ordföranden hade vidtagit dem efter samråd med finansministern. Nu är det ju alldeles klart, att en medlem av ett utskott, han må, vara ordförande eller inte, har full frihet att konferera med sina meningsfränder, de må sitta i regeringen eller utanför, och att taga upp de synpunkter som därvid framföras. Vad som gjort mig mycket betänksam, det är däremot att ett förslag till utskottsutlåtande på detta vis kommuniceras med en regeringsledamot och att ändringar vidtagas på detta stadium, innan utlåtandet har kommit under utskottets ögon.

Nu vill jag uttryckligen säga, att jag har fullkomligt klart för mig, att vår ordförande inte på minsta vis har haft någon avsikt att på något sätt binda utskottet, och jag vill i detta sammanhang gärna vitsorda, att vårt arbete i bankkoutskottet alltid skett i mycket fria och trevliga former, icke minst tack vare ordförandens sätt att leda förhandlingarna. Men jag tror att denna sak har en viss betydelse för hela vårt sätt att arbeta i riksdagen. Den berör i viss mån hela frågan om riksdagens relationer till kanslihuset. Riksdagen har ju alltid mycket noggrant slagit vakt om sin självständighet, och vi veta ju att våra utskott grundlagsenligt skola arbeta självständigt, och utan någon kommunikation med regeringen, i så måtto att det i grundlagen är fastslaget, att regeringens ledamöter icke få vara närvarande vid överläggningarna. På senare tiden har den synpunkten framförts, att detta vore en föråldrad bestämmelse och att det borde ske en uppluckring. Det kom något av åren omkring 1930 en motion här i första kammaren, undertecknad av bl. a. herr Gustav Möller, där det begärdes en mängd grundlagsändringar och bland annat föreslogs att statsråden skulle ha rätt att delta i utskottens förhandlingar. Man motiverade detta med att det skulle stärka regeringens position och vara av värde för att åstadkomma en slagkraftigare regeringsmakt. Konstitutionsutskottet avstyrkte förslaget, och detta kan man säga, med en dubbel motivering. Herr Möller framhöll i debatten, att man talade både om att utskottens självständighet härigenom skulle äventyras och om större beroende än nu för regeringen i förhållande till riksdagen. Man skulle kunna spetsa till denna motivering så, att åtgärden skulle göra en svag regering svagare men göra en stark regering ännu starkare.

Jag tror att i det läge, vari vi befinna oss, nämligen med en regering som har ett så starkt parlamentariskt underlag, att den har majoritet i bägge kamrarna, är det ganska angeläget, att man ser till att riksdagen och enkanterligen utskotten arbeta så fritt som möjligt. Det är ju som sagt klart, att en kommunikation skall kunna äga rum genom de enskilda medlemmarna, men det är fråga om hur långt denna kommunikation skall gå. I det fall som här föreligger är det uppenbart, att man skulle kunna tänka sig, att utskottet med hänsyn till uttalanden som det tidigare gjort skulle kunna komma att in-

Ang. den statliga penningpolitiken m. m. (Forts.)

taga en inställning, som i någon mån avveke från den ställning som finansministern intagit, eftersom han ju i vissa viktiga punkter frångått det program, kring vilket vi tidigare slagit vakt och som bankoutskottet varit mycket angeläget att hävda vid upprepde tillfällen under de senare tiderna. Det är då klart, att det är ytterligt ömtåligt, om det uttalande som skall göras av utskottet får en retusch genom kommunikation just med finansministern. Vi ha förmånen att i vårt utskott ha ett sekretariat, som i allmänhet framlägger mycket, mycket goda förslag till uttalanden, förslag som äro väl genomarbetade och i allmänhet ge ett mycket allsidigt uttryck för den debatt som hållits, men om dessa förslag sedan underkastas en sådan justering, så återspegla de ju icke till fullo den debatt som har hållits, och detta är enligt min mening ägnat att i hög grad förskjuta och försvåra arbetet.

Denna tendens gör sig gällande på många områden här i riksdagsarbetet. Vi märka, hur det allt mer visar sig en tendens att hårt slå vakt kring Kungl. Maj:ts propositioner och ogärna tillåta några justeringar, och man har en mycket stark känsla att detta emanerar just ifrån kanslihuset. Jag kan icke underlåta att understryka detta, ty jag tror att det är en fara för den fortsatta utvecklingen. Om vi skola ha en verklig parlamentarism, särskilt när vi nu ha majoritet för regeringspartiet i bägge kamrarna, är det ju ytterst angeläget, att oppositionen verkligen har möjlighet att göra sig gällande och möjlighet att påverka utvecklingen, men finner oppositionen, att den möter ett alltför hårdnackat motstånd och en alltför stor ovilja att taga hänsyn till dess synpunkter, så är det klart, att oppositionen lätt övergår till tom slentrian. Mitt intryck från mitt riksdagsarbete här är att när vi sätta oss i utskottet till att behandla propositionerna och det gäller problem, där alla verkligen på allvar försöka komma till den bästa saklösningen, finns det möjlighet för alla parter att påverka varann. Oppositionen kan påverka majoriteten och tar själv intryck av motargument, och det kan komma fram någonting som måhända i viktiga punkter avviker från propositionen men som kanske också utgör en verklig saklig förbättring.

Det har många gånger från regeringspartiets sida framhållits önskvärdheten av en kraftig opposition. Jag vill erinra om att hans excellens statsministern många gånger beklagat, att t. ex. näringslivet är så litet företrätt och att dess synpunkter i så ringa grad här kunna föras fram i arbetet. Då vill jag säga, att vill man verkligen ha en sådan opposition och ha den sakligt framförd, så skall man inte göra arbetet alltför tungt, för att inte säga hopplöst, genom att ge oppositionen känslan av att dess möjligheter att påverka utvecklingen från början äro reducerade till ett minimum. Oppositionen måste ha känslan att den genom sakliga skäl och rimlig argumentering verkligen kan komma att påverka händelseutvecklingen; det är enligt min mening en verklig livsbetingelse för vårt parlamentariska liv.

Jag har tagit denna episod till anledning att föra fram dessa synpunkter, inte därför att jag anser att den varit särskilt markant, utan därför att jag ansett att frågan överhuvud taget borde ventileras i riksdagen, men jag har naturligtvis på den punkten inget som helst yrkande, liksom jag inte heller har det beträffande propositionen.

Herr andre vice talmannen: Herr talman! Bankoutskottet har i detta sitt utlåtande försökt att ge en analys av det läge som föreligger på det penningpolitiska området. Utskottet har pekat på de faror som föreligga och de möjligheter som finnas. Utskottsutlåtandet överensstämmer i själva tankogången med den kungl. propositionen och med de uttalanden som ha gjorts av bankofullmäktige. I alla dessa dokument framhålles det, att det icke finns någon

Ang. den statliga penningpolitiken m. m. (Forts.)

tvekan om att dessa faror föreligga och att åtgärder böra vidtagas för att möta desamma. Men det finns ju ingen tvekan om att utvecklingen har rört sig i försämrande riktning sedan propositionen avgavs. Detta är anledningen till att bankoutskottet har ansett sig ha inte bara en möjlighet utan också en skyldighet att höja rösten en smula ifrån det läge som förekommer i propositionen och bankofullmäktiges uttalande, att vi med till och med något större allvar än man gjort i dessa dokument pekat på de risker som utan tvivel finnas. Det finns ingen tvekan om att risken för en skärpning av den inflatoriska tendensen fortskrider och att många krafter verka i den riktningen. Det finns en pressning både från producenter och löntagare, och vilka mäktiga krafter dessa järnsidor kunna uppbringa, det äro väl alla medvetna om.

En annan medverkande omständighet är den, jag vill inte säga direkt oväntade, brist på varor som för närvarande föreligger. Vi ha också att göra med inflytanden ifrån utlandet. Icke minst har man i dessa avseenden pekat på den oroande utvecklingen i Förenta staterna, som särskilt herr Domö uppehöll sig vid i ett anförande i den bekanta interpellationsdebatten för någon tid sedan. Dessa inflytanden från utlandet kunna ju överföras till vårt land på olika sätt. De kunna komma genom en undervärdering av den svenska valutan, och de kunna komma också på andra vägar. Vårt land har ju både under kriget och särskilt efter krigets avslutande fått uppträda i välgörarens roll. Vi ha inte bara skickat matvaror och andra förnödenheter till våra grannländer och även längre bort liggande länder; vi ha också i de många handelsavtal och betalningsavtal av olika slag som ha träffats fått påtaga oss rätt så betydande krediter till dessa andra länder, och även i de förhandlingar som ännu i dag föras, t. ex. nu om avtal med Sovjetunionen, är det ifrågasatt, att vi skola påtaga oss ytterligare sådana kreditförpliktelser. Det är naturligt, att den där föreställningen finns, att vårt land, som har sluppit ifrån krigets förhärjande verkningar och som har kunnat leva sitt eget trygga liv, medan flertalet av jordens övriga länder förött både sina mänskliga och ekonomiska krafter, skulle ha både förpliktelser och möjligheter att hjälpa till att resa världen ur dess ruiner, men det blir allt mera klart, att den där politiken icke kan föras, utan att allvarliga risker uppstå för oss själva och framför allt för vårt penningväsen. Om vi skola kunna fullfölja denna hjälpverksamhet av olika slag, så är det en absolut konsekvens, att vi själva underkasta oss de umhäranden, den asketism som är nödvändig för att denna hjälpverksamhet skall kunna fullföljas utan risk för våra ekonomiska förhållanden både i det närvarande och i framtiden.

Faran hotar alltså ifrån olika håll, man skulle nästan kunna säga från alla håll, och faran för inflation kan avvärjas endast genom att alla nationens krafter uppåtdas. Det hjälper inte med ett enstaka ingripande. Det nödvändigaste är att man har det stora sammanhanget i den ekonomiska politiken klart för sig. Utskottet har för sin del åtminstone försökt att ge en verklig analys av detta sammanhang och att peka både på faran och på de medel som böra tillgripas för att faran skall kunna avvärjas. Vi ha påkallat återhållsamhet både från producenter och löntagare.

Vad nu lönerna beträffar, så är det ju, som alla förstå och alla veta, ett ömtåligt kapitel. Ifrån det parti som jag har äran att representera ha vi uppställt som program, att man skall försöka återställa minst de reallöner som funnos före kriget, alltså 1939. Jag tror alltjämt att det finns möjlighet att vidhålla det programmet. Å andra sidan är det lika nödvändigt, att man vid detta återställande icke släpper loss krafter, som minst av allt ha några skänker att ge åt löntagarna. En löneförbättring, som bara betyder att man får flera och större slantar att röra sig med men icke får mera mat på bordet eller bättre kläder att sätta på sig, är ju inte någon löneförhöjning att stå efter.

Ang. den statliga penningpolitiken m. m. (Forts.)

Det är väl snarare så att man kan säga, att en inflation är en oförsonlig fiende till varje rationell lönepolitik, och om man nu särskilt tänker på de stora mål som den svenska riksdagens och denna regerings politik främst tar sikte på i dessa tider, nämligen de stora sociala reformerna, är det uppenbart att deras värde skulle väsentligt reduceras, för att inte säga fullständigt äventyras, genom en inflatorisk utveckling av det slag, som vi och ännu mera andra länder, t. ex. Tyskland, hade efter förra kriget. Om en sådan utveckling tilllättes, skulle de folkpensioner på 1 000 kronor, som vi komma att bevilja i år, om några år icke vara värda mer än de nuvarande folkpensionerna äro — 300 kronor eller så. Man kan alltså med gott samvete säga, att det icke är något offer som begäres vare sig av löntagare eller av producenter, om man förutsätter att de skola medverka i denna strävan att hålla inflationen inom dess gränser. Det är dessa gruppers egna intressen, som man här tar sikte på.

Samma krav som man ställer på löntagarna måste man ju också ställa på producenterna, givetvis icke minst på jordbrukarna, därför att deras produkter ju intaga en så framskjuten plats i levnadskostnaderna i landet. Bankoutskottet har naturligtvis inga illusioner om att dess pekpinna utan vidare skola leda till att producenter och löntagare knäfalla och ropa halleluja. Jag har för min del många gånger understrukt, att penningpolitiken liksom allt annat är en det möjligas konst. De mäktiga organisationer som stå emot varandra — löntagarnas, industriens och jordbrukarnas — komma säkert även i forisättningen att mäta sina krafter, men man bör hoppas att det inom dessa organisationer skall finnas gehör för deras egna verkliga intressen, om de klargöras för dem. Då vi förra gången förde dessa parter samman, blev det ju åtminstone en relativ enighet om vad den situationen krävde. Bankoutskottet har för sin del uttalat en förhoppning om att det skall kunna lyckas även denna gång att föra parterna tillsammans i gemensamma och fruktbarande förhandlingar, och jag ser till min tillfredsställelse i tidningarna i dag — i den mån man kan lita på uppgifterna — att finansministern för sin del är inne på den tankegången och kommer att försöka förverkliga den.

Herr Nordenson har uttalat, att han hellre skulle ha sett bankoutskottets utlåtande utformat i mera pregnanta ordalag, särskilt det som säges om lönestoppet. Det borde understrykas mera. säger han, att lönerna skola hållas tillbaka. Ja, jag förstår, att detta är det område som ligger herr Nordensons hjärta närmast, men jag är inte säker på att om man understryker detta mer eller mindre skarpt med betoning på arbetsgivarsynpunkten, detta leder till ett bättre och lyckligare resultat än när man resonerar lugnt, som utskottet har försökt att göra. Jag upprepar vad jag sade om det möjligas konst. Så är det också i fråga om lönepolitiken.

Vad underbalanseringen av budgeten beträffar, så menar herr Nordenson, att både finansministern och utskottet på den punkten uttryckt sig oklart. Jag förstår inte riktigt vad han syftar på. Utskottet har för sin del uttalat sig i samma riktning som finansministern, och finansministern har inte bara i denna proposition utan även i en annan deklarerat, att budgeterna böra vara balanserade. Men eftersom herr Nordenson anmärker på den bristande klarheten hos finansministern och bankoutskottet, menar han säkert, att han själv och det parti han representerar i denna debatt äro klarare på den punkten. Jag har inte samma mening som han. När man läser den motion som högern har avgivit i anslutning till finansministerns uppläggning av de stora sociala problemen, letar man förgäves efter den där klarheten, som herr Nordenson tydligen menar att han och hans parti besitta. Jag tycker att det som mest präglar denna motion är just dunklet och oklarheten, strävan efter att säga litet med många ord, men den genomgående tendensen i denna motion är dock det ekonomiska lättsinnet.

Ang. den statliga penningpolitiken m. m. (Forts.)

Vad de underbalanserade budgeterna angår, så borde det väl vara en naturlig strävan hos de riksdagsmän och partier, som vilja befrämja jämvikt i budgeten, att medverka till att riksdagen icke lägger på stora och små anslag — framför allt inte stora — som tillägg till regeringens äskanden utan att samtidigt anvisa, varifrån dessa pengar skola tagas. Jag har inte märkt för min del, att högern har ålagt sig någon återhållsamhet i det stycket. Vi behandlade för en stund sedan här ett förslag ifrån statsutskottet, som hade lagt till en ganska god penning utöver regeringens yrkande i fråga om den där kortvågssändaren. Jag hörde inte att herr Nordenson uppträdde i kammaren och höjde sin röst mot denna lättsinniga budgetbehandling. Här i kammaren blev ju förslaget bifallet utan diskussion; i andra kammaren har det fallit. Jag hörde en stund på debatten i andra kammaren. Jag tyckte nära på att det var högern som ledde diskussionen emot finansministern, som kämpade för att man skulle tillämpa sunda budgetmetoder.

Vad nu beträffar herr Nordensons sista yttrande om en enligt hans mening osund samverkan mellan utskottet och finansdepartementet, behöver jag inte säga många ord om det. Jag är ense med herr Nordenson om att utskotten skola vara självständiga; de skola inte ta direktiv ifrån departementen. Men detta utesluter ju inte, att man kan resonera med en minister om utformningen av ett utlåtande. Det är sant att det är förbud i grundlagen för statsråden att vara i utskotten. Jag kan också tillägga, att jag för min del ogillar denna bestämmelse, som jag tycker är onödig. I många fall hade det varit lyckligt, om man hade kunnat inbjuda en minister till ett utskott och resonera med honom om ett fall. Bestämmelsen om att ministrarna inte få vistas i utskotten härstammar från en tid, som vi för länge sedan ha lämnat bakom oss, en tid då regering och parlament ansågos stå i en absolut motsättning till varandra. De voro två fiendliga makter, och ministrarna fingo inte komma för nära riksdagsmännen och korrumpa dem. För närvarande är det ju så att regeringen är en delegation av riksdagen, den baserar sig på riksdagens förtroende och kan överhuvud taget inte existera utan detta förtroende. Riksdag och regering äro inte längre två fiendliga makter, utan de äro olika delar av samma arbetande maskineri. Jag tycker för min del att det under sådana förhållanden inte finns någon anledning att längre vidhålla denna motsättning och detta förbud. När nu detta förbud finns, får det ju respekteras, men det kan väl inte utesluta, att man, som jag sade, konfererar i vissa saker. I detta fall blev, vill jag säga, resultatet av konferensen mellan mig och finansministern bara rent formella ändringar av vissa uttryck. Jag har för min del ansett att det är bra och till och med av mycket stor vikt, att man i denna fråga kommer fram till enhetliga uppfattningar och även enhetliga utformningar. Det är ju inte lyckligt om i fråga om penningpolitiken bankoutskottet skall ha en uppfattning, finansministern skall ha en annan och kanske bankofullmäktige en tredje uppfattning. Det är absolut nödvändigt att den politik, som föres, baserar sig på en för alla gemensam och enhetlig uppfattning.

Herr Nordenson säger att det vore så mycket nödvändigare att i detta fall icke idka ett alltför intimt samröre med finansministern, som denne i väsentliga stycken hade frångått det program för penningpolitiken, som riksdagen tidigare har uppdragit. Finansministern är ju här själv, så att han kan fråga för egen räkning. Men jag vill verkligen för riksdagens räkning fråga: i vilka stycken har finansministern frångått denna politik? Menar t. ex. herr Nordenson att det är i fråga om lönerna som finansministern har frångått den lönestopps- och prisstoppspolitik, som vi tidigare uttalade oss för? I så fall måste jag säga, att också herr Nordenson — ja, både herr Nordenson och hela högerpartiet — har frångått denna av riksdagen knäsatta politik. Herr Nordenson

Ang. den statliga penningpolitiken m. m. (Forts.)

har säkert ute på den fria marknaden varit med om att höja löner ganska avsevärt sedan den tiden, och här i riksdagen har han varit med om att inte bara votera, utan även utan protest votera, avsevärda höjningar för de löntagargrupper, som riksdagen själv regerar över. Kan den anmärkningen riktas emot finansministern, att han har frångått den politik, vars riktlinjer vi drogo upp under krigsåren, så drabbar den anklagelsen i lika hög grad herr Norden-son och det parti, han representerar.

Herr talman! Jag har intet mer att tillägga, utan vill endast sluta mitt anförande med att yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr **Linderot**: Herr förste vice talman! Jag tänker inte rikta några förebråelser vare sig emot departementschefen eller mot utskottet för att det föreliggande dokumentet icke ger några särskilt exakta anvisningar om vilka vägar man tänker följa i den ekonomiska politiken i allmänhet och i penningpolitiken, som det här gäller, i synnerhet.

Den ekonomiska och politiska väderleken är nog sådan att det är tillrådligt för dem, som skola styra den ekonomiska skutan, att de segla med lösa skot. Men trots allt måste man ju segla, och någon kurs måste man ha. Därför har ju också utskottet sökt att ge så långt gående anvisningar, som utskottet i nuvarande ovissa läge ansett sig kunna göra. Det är i fråga om några punkter i dessa anvisningar, som jag har tänkt yttra mig.

Vad angår en huvudpunkt i den ekonomiska politik, utskottet rekommenderar, nämligen att alla krafter skola inriktas på en stabilisering av penningvärdet, råder, såvitt jag kan förstå, fullkomlig enighet. Ingen förordar några rubbningar av penningvärdet vare sig åt det ena eller det andra hållet, såvida dylika rubbningar kunna undvikas. Så långt är alltså allting gott och väl.

Emellertid diskutera såväl finansministern som utskottet de faror som föreligga eller som kunna tänkas inom närmare tid uppstå för penningvärdets stabilitet, och de rikta vår uppmärksamhet på några av dessa faror. Bland annat säger man, att exportpolitiken måste uppmärksammas såsom i nuvarande utformning innebärande en fara för penningvärdet, och här upptäcka vi det mycket intressanta och för säregenheterna i det nuvarande läget mycket karakteristiska, att det uppstår ekonomiska faror för oss här i landet därför att vi få för bra betalt för vad vi sälja. Detta är ju tämligen intressant. Utskottet har riktat vår uppmärksamhet på att man får så mycket betalt i utlandet för vad som exporteras, att detta förhållande, om särskilda åtgärder icke vidtagas, kan medföra en prisstegring inom landet, som åstadkommes av de höga priserna på utländska marknader. Med hänsyn härtill förordar utskottet ökad återhållsamhet vid exportpolitikens utformning. Man tänker sig med andra ord införa restriktioner. Såvitt jag förstår, kommer man att söka medel och metoder för att ingripa i exportindustriens verksamhet, förminska exportkvoten, kvantiteten och värdet eller på annat sätt ingripa restriktivt.

Jag måste uttala en stark betänksamhet emot dessa planer. Jag förstår, att ett läge kan uppstå, då en restriktiv exportpolitik kan vara nödvändig. Men äro vi för närvarande i det läget? Finnas inte andra medel, med utgångspunkt från vad vi här ha diskuterat om penningvärdets stabilisering, att motverka de faror, som utskottet har riktat uppmärksamheten på?

Jag tror att det finns andra medel än att bara ta sikte på en restriktiv exportpolitik, ty det är ju heller inte så värst roligt vare sig för finansministern eller för exportindustriens män, om ingripande restriktioner här skulle genomföras. Jag tror som sagt att andra medel finnas.

Här ha vi ju i dag diskuterat frågan om prisutjämningsmedlen från de

Ang. den statliga penningpolitiken m. m. (Forts.)
exporterande trävaruproducenterna i landet. Regeringen har fullmakt att för, såvitt jag förstår, vilken exportindustri som helst vidtaga precis samma åtgärder som för trävaruindustrien, och då kunde man ju genomföra prisutjämningsavgift för sådana exportindustrier, som förtjäna synnerligen grova pengar på utländska marknaden. Har man kunnat komma överens med trävaruexportörerna, torde man kunna komma överens såväl med exportörer av maskiner som med andra exportörer. Man skulle på så sätt säkerligen kunna använda de prisutjämningsavgifter, som man kunde få från exportindustrien, för att motverka prisstegrande tryck på den inre marknaden medelst olika medel och metoder, som jag inte här anser mig behöva utveckla.

Jag ville bara i sakfrågan hemställa till statsmakterna att beakta de möjligheter, som riksdagen har givit och som således redan finnas, för att exportindustrien inte skall behöva strypas.

Utskottet rekommenderar vidare en skärpt kontroll över investeringsverksamheten. Detta är mycket riktigt tänkt. Jag bara beklagar, att inte någon av de kloka män, som ha formulerat detta uttalande i bankoutskottet, hade något att säga, då vi diskuterade frågan om investeringsverksamheten i anledning av en motion, som jag, bland andra, har varit med om att väcka här i riksdagen och som gick ut på att vi ville ge investeringsrådet ökade befogenheter. Det slog man bort med alla möjliga både lagtekniska och författningstekniska invändningar, men åt själva saken, att man, liksom nu, måste ha i tankarna en kontroll över investeringarna, ville man då inte ge något som helst erkännande i diskussionen med oss.

Nu har emellertid bankoutskottet alldeles oberoende av den ståndpunkt, som dess enskilda ledamöter intogo vid behandlingen av vår motion om investeringsrådet, skrivit, att en skärpt kontroll över investeringsverksamheten kan bli erforderlig. Jag tror att den redan är erforderlig. Med de ovissheter och vanskligheter, som man här rör sig med och som finansministern klargjort för oss och bankoutskottet ytterligare understrukit, är det tämligen givet, att statsmakterna måste ta sikte på en tämligen effektiv kontroll över investeringarna.

Det kanske förresten kan tillåtas mig att som en liten parentes anföra följande. Vi ha vid innevarande riksdag diskuterat motioner, som det kommunistiska partiet har väckt rörande planeringsinstitut och rörande investeringar. Dessa motioner ha ju fått en tämligen omild behandling. Man har velat karakterisera dem såsom demonstrationsförslag från vårt partis sida. Jag kan inte underlåta att göra en liten erinran om dessa saker inför de bekymmer, som bankoutskottet här ger uttryck för; för att minska dessa bekymmer måste man vidtaga sådana åtgärder som vi ha förordat. Detta utlåtande är alltså en utomordentlig illustration till att vi inte ha drivit demonstrationspolitik utan verkligen riktat riksdagens uppmärksamhet på högst väsentliga och aktuella angelägenheter icke minst i fråga om den ekonomiska politiken. Nå, detta var emellertid bara en parentes.

Jag vill säga några ord till frågan om räntan. Herr Nordenson uttalade sig, såvitt jag hörde rätt, ganska oreserverat för en räntehöjning, och han menade att situationen egentligen redan nu skulle kräva en förändring av räntepolitiken i denna riktning. Jag kan inte riktigt förstå, vilka fördelar herr Nordenson därvidlag anser att man skulle kunna uppnå. Jag tror att ett bibehållande av den nuvarande räntenivån är fördelaktigt. Om jag vore finansminister, skulle jag inte ens vara rädd för att ytterligare sänka räntan. Naturligtvis måste man då vidtaga vederbörliga åtgärder på en del andra områden. Men då herr Nordenson, som ju säkerligen är större expert på åtskilliga sådana här frågor än vad jag anser mig vara, har förordat en räntehöjning, skulle jag vilja, därest herr Nordenson tar till orda ännu en gång i debatten, be honom

Ang. den stilliga penningpolitiken m. m. (Forts.)

att därvid närmare förklara, vilka fördelar som skulle kunna uppnås i vår allmänna ekonomiska utveckling genom att en räntehöjning nu företages.

Vad herr Nordenson i övrigt diskuterar med regeringen och bankoutskottets ordförande — om regerings- respektive majoritetens förtryck här i riksdagen — har jag såsom nästan permanent undertryckt minoritet ingen anledning att lägga mig i, utan det få väl vederbörande klara upp. I anledning av diskussionen i frågan kan jag emellertid inte underlåta att säga såsom min mening, att om vi hade en finansminister, som inte försökte att påverka bankoutskottet rörande penningpolitiken, så skulle jag omedelbart föreslå, att han skulle få lov att avgå och sluta upp med att vara finansminister, ty till finansminister behöva vi verkligen ingen robot, utan vi få lov att ha en tänkande finansminister och dessutom också en handlande finansminister. Jag måste därför säga, att jag i sakfrågan verkligen inte kan ge ett finger åt den uppfattning, herr Nordenson här givit uttryck åt.

Emellertid, herr förste vice talman, har jag ytterligare en synpunkt, som jag finner det viktigt att införa i denna diskussion. Utskottet har formulerat en ståndpunkt rörande pris- och lönestopp, som måste ytterligare diskuteras. Utskottet vänder sig till parterna på arbetsmarknaden och hemställer om en stabilisering av priser och löner för viss tid framåt.

Jag tror inte att det är bra att utskottet gör denna hemställan, ty skall man kunna genomföra ett pris- och lönestopp utan vådor, så måste åtskilliga andra ekonomiska åtgärder komma till, vilka utskottet här inte ens har kunnat beröra därför att de inte ligga inom utskottets kapacitetsområde. Med tanke på lönepolitiken är det faktiskt en illusion att tro att man skall kunna genomföra lönestopp, när priserna faktiskt krypa uppåt ideligen, stadigt och jämnt. Jag hade vid en diskussion här i kammaren under höstriktsdagen 1944 anledning att tala med ett statsråd om möjligheterna att i längden upprätthålla prisstoppet, och jag sade: »Hur går det nu med er politik, om exempelvis det hela utlöser sig i låt oss säga en strejk inom metallindustrin?» Två månader efteråt hade vi strejk i metallindustrin, och det var i fråga om förlorade arbetsdagar den största arbetskonflikt, som svenskt näringsliv någonsin haft att utstå. Jag menar att man bör dra litet lärdom av sådant. Det går nämligen inte i den situation, vari vi nu befinna oss, att övertyga arbetare och löntagare i allmänhet om att de just nu skola offras för att vi skola behålla en stabil prishöjning eller för att vi skola kunna upprätthålla kronans värde. Jag tror att jag talar med viss sakkunskap, i varje fall när jag rör mig på dessa områden, och jag skulle vilja tillråda statsmakterna att inte söka räddningen på det ekonomiska fältet i en ny lönestoppspolitik.

Man måste, därest man siktar till en stabilisering av lönenivån, genomföra en priskontroll av betydligt större effektivitet än den priskontroll, vi för närvarande ha. Man måste driva ned priserna på en del varor, och man kan inte bara med hänvisning till att den eller den varan, vars pris stegrats, inte behöver köpas, helt enkelt förbise en mängd av de prisstegringar, som förekomma. Om ni t. ex. gå ned på Hötorget och köpa ett blomkålshuvud, få ni betala det efter 45 öre hektot, men då skall blasten följa med. När vi hemma i min familj vägde upp ett sådant blomkålshuvud för sig och blasten för sig, funno vi att båda delarna vägde precis lika mycket vardera. I verkligheten få vi alltså betala för blomkålen 9 kronor per kilogram, och jag anser inte blomkål vara någon lyxvara.

Jag skulle kunna ge en mängd andra exempel, men sådana prisstegringar äro ju allbekanta och behöva därför inte exemplifieras. Först och främst får man alltså laga så, att prisstegringen stoppar, och sedan får man driva ned de oskäligt och orimligt uppdrivna priser, som redan finnas på vissa produkter.

Ang. den statliga penningpolitiken m. m. (Forts.)

Därefter kommer den svenska arbetarklassen, tjänstemän och löntagare i allmänhet, att, liksom de alltid ha varit, visa sig synnerligen resonabla i fråga om lönerna. Men rekommendera inte, som bankoutskottet här har gjort, på så lösa boliner ett lönestopp, vilket i varje fall inte i längden kommer att kunna upprätthållas utan kommer att utlösa nya strejker i stil med metallstrejken, som ju var ett svar på lönestoppspolitikerna!

Herr förste vice talman! Detta var de väsentligare anmärkningar jag hade att göra till det föreliggande dokumentet. Jag bör kanske tillägga i fråga om prispolitiken, att finansministern har riktat uppmärksamheten på jordbrukspriserna. Utskottet har visst tappat bort den sidan av saken. Jag vet inte, om den kanske var med i första korrekturet och om därefter någon ändring har skett i det stycket, men det spelar ju i detta fall ingen roll. Jag tror inte heller, i likhet med vad jag sagt om lönerna, att man skall göra till en huvudsak just nu att försöka trycka jordbrukspriserna. Skälen härför vill jag inte närmare utveckla — det skulle föra mig alldeles för långt. Jag vill bara uttala såsom min mening att det inte skulle komma att verka lyckosamt, om man ginge in för en eventuell relativförsämring av jordbrukspriserna i förhållande till andra produktpriser. Jag tror inte, att man på den vägen har att vinna någon rättelse beträffande de ekonomiska svårigheterna. Jag tror i stället, att statsmakterna böra försöka få litet mera grepp om hela det ekonomiska livet. Man bör exempelvis söka reglera, såsom jag har rekommenderat här, prisutjämningsavgifterna och utvidga systemet med prisutjämningsavgifter till all exportindustri, där saklig motivering härför kan föreligga. Man måste hålla exportindustriens hjul i gång, och man måste söka att ta sig fram med andra åtgärder än dem som jag här har något kritiserat.

Jag ber i övrigt att få ansluta mig till de synpunkter utskottet har lagt på frågan. Utskottet har säkerligen rätt fattat det ekonomiska lägets alla vanskligheter. Jag har ju redan uttryckligen anslutit mig till dess ståndpunkt i fråga om investeringskontrollen, och jag ansluter mig sålunda, herr förste vice talman, i högst väsentliga punkter till vad utskottet och finansministern ha framfört i dessa stycken. Jag är ense med dem i fråga om målsättningen. Stabiliseringen av penningvärdet tror jag är ett gemensamt intresse, ehuru väl man ju alltid försöker att skrämja just arbetarklassen för inflationens farligheter. Det är något ensidigt, men det behöver ju inte diskuteras, när vi i alla fall äro överens om målsättningen, vilket kanske är det väsentliga. Jag har emellertid velat ange dessa avvikande synpunkter, som jag tror i varje fall äro förtjänta att övervägas av statsmakterna vid den fortsatta utformningen av penningpolitiken här i landet.

Jag har, herr förste vice talman, intet yrkande.

Herr förste vice talmannen, som för en stund övertagit ledningen av kammarrens förhandlingar, tillkännagav, att anslag utfärdats till sammanträdets fortsättande kl. 7.30 eftermiddagen.

Herr Bärq, Johan: Herr förste vice talman! Herr Nordenson slutade sitt anförande med att tillkännage ett mera allmänt ogillande av den kommunikation, som då och då råder mellan utskotten och regeringen, närmast det departement, vars angelägenheter vid olika tillfällen föreligga till behandling. Jag skulle inte ha besvärat kammaren att säga någonting med anledning av detta, om inte samma klagotoner hade kommit från samma håll i annat sammanhang. Dessutom vände sig herr Nordenson inte enbart mot vad som möjligen har förekommit mellan finansministern och bankoutskottet, utan talade om förhållandet i allmänhet mellan utskotten och Kungl. Maj:t. Jag vill säga

Ang. den statliga penningpolitiken m. m. (Forts.)

herr Nordenson — vilket inte bör vara främmande för honom — att ett sådant samråd mellan utskottens ledamöter, enkannerligen utskottsledningen, och vederbörande departementschefer är någonting som har praktiserats, såvitt jag vet, sedan jag började i riksdagen, och det är ju länge sedan dess. Det är ingen företeelse, som är typisk för förhållandet mellan ett majoritetsparti, i den mån ett sådant har funnits här, och en regering, som bygger på detta parti. Otoliga gånger har jag såsom tillhörande minoriteten under utskottsarbetet i riksdagen stått i förbindelse med, gjort förfrågningar hos och sökt påverka vederbörande departementschef i frågor, där jag har velat få mina synpunkter beaktade, och jag har aldrig funnit, att detta haft något ont med sig. Många gånger har det förekommit, att departementschefer tillhörande annat parti ha frågat mig och andra utskottsledamöter, huruvida ett förslag av den eller den beskaffenheten skulle tagas upp i utskottet på det eller det sättet, således för att känna sig för. Jag kan heller inte finna något ont i det. Detta behöver ju inte innebära, att ett utskott gör sitt ställningstagande beroende på hur en departementschef vill ha det, men oftast är det ju på det sättet, att vid en frågas behandling dyker det upp spörsmål av den beskaffenheten, att man har behov av att i departementet, där frågan har handlagts mera ingående än som i allmänhet kan ske i ett utskott, göra sig underrättad om huruvida de eller de synpunkterna ha blivit beaktade så som man anser borde ha skett, innan regeringen intog sin ställning. Jag förstår, att en minoritet inom ett utskott känner sig missbelåten över att dess synpunkter inte bli beaktade. Men, herr Nordenson, i vad mån utskottet tar hänsyn till de av minoriteten förfäktade synpunkterna måste göras beroende av huruvida det sakliga innehållet i synpunkterna är starkt nog att vinna beaktande. Man kan inte ta hänsyn till en minoritet, bara därför att den är en minoritet, oavsett vilka skäl minoriteten kan förebringa. Men jag har mer än en gång funnit, att när en minoritet — jag har själv i många år tillhört en minoritet, och jag vet hur det går till — inte får sin vilja igenom, så ligger det nära till hands för den att skylla på osakliga skäl.

Vi ha under de senaste veckorna haft ärenden till behandling i bevillningsutskottet, där herr Nordenson också hör hemma. Jag beklagar, att herr Nordenson inte haft tillfälle att nu liksom förr, då herr Nordenson livligare deltog i arbetet, vara med och erfarat, att detta utskott i det föreliggande ärendet gjort en rad av ändringar, som äro helt beroende på framställningar ifrån riksdagsminoriteten. Såvitt utskottet har kunnat bedöma, har det funnits sakliga skäl för dessa ändringar. Om det nu har varit möjligt för utskottsledningen att också förmå finansministern att hålla med om det och inte sätta sig på tvären, så tycker jag, att även en minoritet skulle kunna sätta värde på en sådan arbetsmetod. Har man inte arbetat efter de riktlinjerna, riskerar man kanske, att resultatet blir vad det blev för statsutskottet i andra kammaren i dag. Om en minoritet har fört fram riktiga synpunkter och utskottet har gett sin anslutning till dessa, men frågan faller på grund av motstånd från departementschefen, synes det mig ha varit mycket bättre, att man försökt mjuka upp även statsrådet, så att han kan lära sig inse, att minoriteten kan ha rätt ibland.

Jag har velat säga detta, herr förste vice talman, därför att jag inte tror, att det föreligger något verkligt skäl att anse att den sak, som herr Nordenson har fört fram, kan kasta någon skugga över den sorts parlamentarism, som praktiseras och som jag här nu har ordat om. Blir det icke något annat förtryck över minoriteten än vad som enligt min erfarenhet kan uppstå på det sättet, tror jag inte, att minoriteten har skäl att klaga.

Jag vill sluta, herr förste vice talman, med att stryka under att detta är

Ang. den statliga penningpolitiken m. m. (Forts.)

en sak, och en annan sak är att vägra att höra på vad en minoritet har att säga. Det är förkastligt. Särskilt som ställningen nu är i riksdagen då ett parti i det närmaste har majoritet i båda kamrarna, är det mera angeläget än eljest att noggrant ompröva alla framställningar, krav och önskemål från minoritetspartierna. Det är en förpliktelse, som måste åvila en majoritet under ett parlamentariskt system. För mitt ringa vidkommande, i den lilla mån jag har kunnat ha något inflytande på arbetet i något hörn av riksdagshuset, har jag ansett — och det tror jag vi skulle kunna enas om — som en viktig angelägenhet att vi noggrant pröva och väga vad en minoritet framställt önskemål om. Men detta innebär ju inte en förpliktelse att säga ja till allting som kommer från en minoritet, bara därför att vederbörande parti är i minoritetsställning.

Herr statsrådet **Wigforss**: Herr talman! Jag har kanske inte så stor anledning att yttra någonting i denna debatt, eftersom jag i väsentliga delar kan ansluta mig till vad bankoutskottet har sagt. Jag vill emellertid bara understryka, att utskottets uttalanden ju äro hållna i så pass allmänna ordalag — lika väl som propositionens — att det utan tvivel är möjligt att i dem inlägga något olika innebörd.

Jag har uppfattat — för att nu anknyta till vad herr Linderot har sagt — rekommendationen i fråga om återhållsamhet när det gäller lönerna, inte såsom en isolerad åtgärd, ett lönestopp utan hänsyn till vad som i övrigt sker, utan närmast på samma sätt som herr Linderot, och jag förmodar att inte heller utskottets ledamöter ha någon annan mening än att återhållsamheten skall vara ett led i en politik, som på olika vägar försöker komma till rätta med rådande prisstegringstendenser.

Vad frågan om investeringskontrollen beträffar, tror jag att det för närvarande råder mycket stor enighet. I fråga om kontrollen över utrikeshandeln kan jag inte se, att det uttryckligen står i utskottsutlåtandet, att man skulle begränsa exporten. Men även om det inte står där, menar jag, att man i viss utsträckning måste tänka sig även den möjligheten. Vi ha alla en önskan om att våra exportvaror skola gå ut i största möjliga omfattning och väl även att de skola säljas till högsta priser, ehuru det i en bristsituation i världen inte bara är angenämt att sitta med monopolvaror, som världen ropar efter och som vi på grund av denna efterfrågan kanske få onormalt höga priser för. Det är klart, att vi ha anledning att skicka ut dessa varor i största möjliga utsträckning, men det finns en punkt, där man måste fråga sig, var gränsen skall gå för vad som skall skickas ut. Det förhåller sig ju nämligen så, att man inte ens med den strängaste priskontroll kan behärska prisutvecklingen, om knappheten på hemmamarknaden blir allt för stor. Man måste därför finna en avvägning, så att tillgången på varor här hemma inte är så liten, att bristen bryter igenom varje försök till priskontroll. Det har ju visat sig tendenser härtill, när det gällt vår svenska trävarumarknad, där det påstås från många håll, att man trots priskontrollen bjuder högre priser än som äro förenliga med normalpriserna. Där måste göras en avvägning, och ett av medlen — även om man får använda det med försiktighet — måste vara att så avväga exporten, att hemmamarknaden icke utsvältes på varor och därigenom en prisstegring blir oundviklig.

När jag kommer till vad herr Nordenson yttrade, kan jag inte underlåta att på ett par punkter rätta den uppfattning han har fått dels av vad jag har skrivit och dels om hur vissa åtgärder verka. Herr Nordenson satte likhetstecken emellan en underbalansering av budgeten och en ökning av köpkraften. Man kan inte utan vidare göra det. Det är väl ändå på det viset, att

Ang. den statliga penningpolitiken m. m. (Forts.)

om staten lånar till vissa utgifter, så är effekten av denna upplåning beroende på varifrån pengarna komma. Vi anta, att vi ha en underbalansering på 200 miljoner och att vi få låna dessa pengar. Jag uttrycker det så enkelt att jag säger: om de 200 miljonerna i lån komma från precis samma källor som de från vilka 200 miljoner i skatter skulle ha kommit, kan inte skillnaden i fråga om något slags inflatorisk effekt vara så stor. Och jag föreställer mig, att man under nuvarande förhållanden vid en sådan mycket måttlig underbalansering av budgeten skall kunna låna dessa pengar på ett sådant sätt, att det icke innebär någon utvidgning av den köpkraft, som verkar prisuppdrivande.

Jag vet, att jag i fråga om budgetens balansering har tagit ett steg, som herr Nordenson anser oriktigt, men däremot vill jag göra den invändningen, att herr Nordenson har läst mitt yttrande i finansieringsplanen felaktigt. Om jag inte missuppfattade herr Nordenson, yttrade han, att jag i fråga om underbalanseringen gör uttalanden som — låt mig kalla det så — äro vaga och därför farliga. Han tycktes mena, att jag skulle ha sagt, att om man kan underbalansera med 100 miljoner, så kan man också underbalansera med 150 eller 200 miljoner. Det är raka motsatsen till vad jag har sagt. I finansieringsplanen har jag just framhållit, att om man utan vidare underbalanserar, så kommer folk att säga: kan man underbalansera med 100 miljoner, kan man väl underbalansera med 150 och med 200 miljoner. Det kan kanske vara av visst intresse att konstatera, att jag har skrivit på följande sätt: »Vid detta praktiska avgörande kan man nämligen inte lämna ur sikte, att någorlunda enkla regler äro nödvändiga, om inte riskerna för en rent godtycklig avvägning av utgifternas omfattning skola inställa sig. Om en underbalansering på t. ex. 100 milj. kr. godtages utan annan motivering än att sträng balansering inte kan visas vara nödvändig, har man svårt att avvisa ytterligare 50 eller 100 eller 150 milj. till uppenbarligen nyttiga ändamål.» Det är tydligen på detta, som herr Nordenson bygger sin uppfattning, men den omedelbara fortsättningen lyder: »Någon helt ofrånkomlig motivering för en sträng balansering av budgeten kan sålunda inte presteras. Men om man inte vill hamna i godtycke, måste man finna en linje, som någorlunda enkelt kan beskrivas och sedan åberopas.» Det är just därför att jag ser, hur frestande det är, sedan man har sagt, att man har en underbalansering med 100 miljoner kronor, att anse, att man kan underbalansera med ytterligare 50 miljoner, som jag menar, att skall man våga sig in på en underbalansering, måste man finna en regel härför eller i alla händelser sätta en gräns, som icke får överskridas. Jag har tänkt mig, att den gränsen skulle bestå i att man inom regeringen och därefter inom riksdagen kommer överens om vilka begränsade utgifter man kan täcka med lånemedel och sedan obrottsligt håller detta. Det är det som har gjorts, att jag i dag i andra kammaren har talat emot ett anslag, som är ganska litet, men som såvitt jag förstår skulle bryta mot den principen. Jag kan sålunda här bara säga, att herr Nordenson har missförstått min uppfattning och att vi i grund och botten i praktiken äro eniga, även om vi inte äro eniga om att det skall vara möjligt att i någon mån och på vissa bestämda punkter använda lånemedel i stället för att ta ut skatt.

Beträffande den stora konstitutionella frågan om förhållandet mellan en departementschef och det utskott, som behandlar hans propositioner, behöver jag inte tillägga någonting utöver vad som har sagts. Men jag kanske skulle kunna belysa saken från en annan sida. Om det skulle innebära något farligt, att man inom utskottet privat konfererar med en regeringsledamot, bör man väl också reagera mot att en regeringsledamot på samma sätt konfererar med utskottsledamöter. Men jag kan försäkra, att det icke är och icke har varit

Ang. den statliga penningpolitiken m. m. (Forts.)

något ovanligt, att innan en proposition framlägges, konfererar man med sina meningsfränder inom utskottet för att få ungefärlig klarhet över vad de mena om den ståndpunkt man har intagit, och det kan mycket väl hända att propositionen i vissa hänseenden kommer att få en annan utformning efter en sådan konferens. Jag kan inte inse, att detta i ett parlamentariskt styre är något oriktigt, utan det är tvärtom det naturliga. Jag förmodar, att även när representanter för herr Nordensons parti ha suttit i regeringen, ha vissa propositioner behandlats inom dessa regeringsledamöters riksdagsgrupp. Det förekommer inom den riksdagsgrupp, som jag tillhör, och det är alldeles naturligt, att meningarna där få komma till uttryck och man söker finna en väg till enighet. Jag skall gärna erkänna, att i många fall nya synpunkter ha kommit fram från gruppens ledamöter, lika väl som ju var och en vet, att bevillningsutskottet på många punkter ändrar på propositioner, som jag har lagt fram, varvid det har förefallit naturligt, att man konfererat, innan man slutgiltigt tagit ståndpunkt.

Jag tror, att det hela bottnar i att herr Nordenson har en annan uppfattning än jag om vad parlamentarism innebär. Enligt min mening innebär parlamentarism inte, att man inom utskotten skall försöka under alla förhållanden skriva sig fram till enighet. Jag tror tvärtom, att om det finns en majoritet och en minoritet, gör minoriteten minst lika god nytta genom att klart utforma sina egna ståndpunkter och härigenom kanske förmå majoriteten att mera noga överväga sina egna. Om man däremot till varje pris vill försöka komma fram till enighet, hamnar man i den form av parlamentarism, som vi upplevat under krigsåren och som jag inte hade trott att någon skulle sakna.

Herr Friggeråker: Herr förste vice talman! Jag skall inte närmare beröra den överläggning som nu ägt rum om huruvida finansministern påverkat utskottet. Jag vill endast säga, att under de 26 år, som jag har varit ledamot av bankoutskottet, har jag för min del icke vid något tillfälle tagit intryck av eller låtit mig påverkas av någon regeringsledamot. När det gäller de olika ärendena — icke minst penningpolitiska uttalanden — brukar bankoutskottet alltid försöka göra sina omprövningar så grundliga som möjligt. Jag skulle också vilja tillägga, att om kammarens ledamöter närmare pröva de uttalanden vi gjorde 1944 och 1945 och nu göra i år, skola de finna, att utskottets synpunkter äro ganska hållfasta och att vi tämligen klart framställt utvecklingen sådan som den verkligen har tett sig. Hade vederbörande myndigheter, som ha ansvaret för den penningpolitiska utvecklingen, beaktat de synpunkter som bankoutskottet uttalade såväl år 1944 som under fjolåret, skulle kanhända läget i ett visst hänseende ha varit annorlunda än vad det är i dag.

I bankoutskottets utlåtande behandlas nu riktlinjerna för den statliga penningpolitiken, och vi ha all anledning att noga uppmärksamma det penningpolitiska läget. Det föreligger ju en utpräglad tendens till ökad spänning mellan köpkraft och varutillgång. Denna tendens förstärkes genom kostnadsstegringar på vissa importvaror samt de lönehöjningar, som ha ägt rum. Prisnivån har härigenom icke kunnat hållas nere, utan visar en rörelse uppåt. Utskottet har såväl i år som de båda föregående åren understrukt, att man måste beakta och ta hänsyn till det ömsesidiga sambandet mellan pris- och lönepolitiken. Utskottet varnade i fjol för konsekvenserna av långt drivna löneförhöjningar, vilka måste få till följd, att priserna drivas uppåt, på grund av att löneförhöjningarna öka näringslivets produktionskostnader. De skärpa också efterfrågan på varor och verka även av denna anledning prisförhöjande i det knapphetsläge på konsumtionsvaror, som nu råder.

Så länge 1942 års överenskommelse om pris- och lönestopp respekterades,

Ang. den statliga penningpolitiken m. m. (Forts.)

förlöpte utvecklingen på ett tillfredsställande sätt i penningpolitiskt hänseende. Det fanns balans mellan varutillgång och priser. Priskontrollnämnden kunde då upprätthålla ett nästan 100-procentigt prisstopp. Senare har detta icke varit möjligt på grund av förskjutningar uppåt av lönenivån, ty i så fall hade många industrier måst slå igen.

I utlåtandet om penningpolitiken från 1944 års bankoutskott tillät sig utskottet föreslå i enlighet med grundsatserna för pris- och lönestoppet, att de folkgrupper, som hade det ekonomiskt sämst ställt, borde få sina inkomster något förbättrade. Här förelåg också ett verkligt behov. Vi ville minska klyftan mellan de sämst ställda grupperna och dem, som intogo en mera gynnad ställning i inkomsthänseende. Jag får här tillägga, att vi i utskottet voro mycket starkt intresserade för att göra detta uttalande. Och varför? Jo, det var därför att vi siktade till att åstadkomma största möjliga rättvisa emellan de olika lönegrupperna och då särskilt stödja och hjälpa de sämst ställda.

Jag vill tillägga, att man inte heller hade behövt befara någon prisstegrande verkan av denna åtgärd. Hade man följt utskottets försiktiga linje, hade man kunnat bemästra prisläget. Men genom de allmänna löneförhöjningar, som skett på senare tid, har man brutit sönder grunden för 1942 års överenskommelse. Det är nog gott och väl, att man vill återställa 1939 års reallön, men om en ny allmän prisstegring sätter in, försvagas kronans köpkraft, och därmed går också vinsten av löneökningen förlorad för löntagarna.

Utskottet understryker nu i det föreliggande betänkandet, att det är av vikt att på näringslivets olika områden all möjlig återhållsamhet iakttas i fråga om prishöjningar. I detta uttalande riktar utskottet, som sig bör med hänsyn till det rådande läget, en vädjan till näringslivet i dess helhet att beakta faran av en inflation. Herr andre vice talmannen uttalade bland annat, att det i mycket hög grad ankommer på jordbruket, om man skall kunna hålla prisen nere. Jag vill då med några ord erinra om att vad jordbruket beträffar ha denna närings utövare trots alla svårigheter, som förefunnits under kriget, lyckats hålla produktionen uppe, så att livsmedelsförsörjningen i sin helhet varit synnerligen god. Den blev faktiskt bättre under krigets sista år än den var under dess första år. Vidare har det varit möjligt att ge en avsevärd hjälp med livsmedel till våra grannländer. Man får inte glömma bort, att svårigheterna varit mycket stora för landets jordbrukare. Jag erinrar om — och det finns skäl för detta — de dåliga skördeåren 1941 och särskilt 1942 samt de påfrestningar, som den militära beredskapstjänsten har inneburit. Bristen på arbetskraft var stor, och många gårdar fingo skötas av jordbrukarhustrurna med hjälp av minderåriga barn och äldre föräldrar. Därtill kom brist på foder och brist på gödningsämnen. Jordbrukarna ha under dessa krigsår, jag vill understryka det, gjort sitt bästa troget och trofast såsom varje god medborgare bör göra i ett svårt och kritiskt läge.

Att livsmedelsförsörjningen kunnat ordnas så bra och att ingen har behövt svälta eller lida nöd beror på den jordbruksidkande befolkningens, icke minst småbrukarnas och lantarbetarnas, stora lojalitet, idoghet och förmåga till anpassning.

I detta sammanhang får man inte heller glömma de tjänster jordbrukets ekonomiska föreningsrörelse gjort folkhushållet. Den har utgjort ett oundgängligt stöd för våra kristidsmyndigheter, som burit ansvaret för livsmedlens lagring och distribution. Att de missförhållanden, som rådde under förra världskriget, icke nu ha upprepats får i viss mån tillskrivas den större erfarenhet och insikt, som har funnits hos kristidsmyndigheterna, men framför allt beror det på den ekonomiska föreningsrörelsens styrka och utbredning. Den har synnerligen kraftigt medverkat till att handeln med livsmedel i det stora hela

Ang. den statliga penningpolitiken m. m. (Forts.)
gått på legala vägar. Den ekonomiska föreningsrörelsens strävan har varit att visa sin lojalitet mot såväl myndigheterna som den konsumerande allmänheten. Detta anser jag vara så mycket mer värt att uppskatta och värdera, som produktionen av livsmedel skett och sker till priser, som torde vara de lägsta i Europa, ja, kanske bland de lägsta i hela världen, härvid inräknat länder, som icke deltagit i kriget. Enligt uppgifter synas livsmedelspriserna i Schweiz, Spanien, Portugal m. fl. länder vara betydligt högre än hos oss. Detta gäller även länder som Holland, Belgien och Frankrike. I England äro ju en del livsmedelspriser lägre än hos oss, men detta beror därpå, att den engelska regeringen beviljat subsidier för att hålla livsmedelspriserna nere. Jordbrukarna ha här kompenserats med ett belopp, som enligt uppgift år 1945 uppgick till fyra miljarder och i år beräknas till sex miljarder. Trots detta äro vissa livsmedel exempelvis mjölk dyrare i England än i Sverige.

Med hänsyn till de i hög grad stegrade lönerna och produktionskostnaderna torde producentpriserna på livsmedel vara låga i förhållande till priserna på kläder, skodon, manufakturvaror och bosättningsartiklar m. m. Även maskiner och redskap kunna här nämnas. I fråga om livsmedel föreligger heller inte någon kvalitetsförsämring. Man kan därför inte säga, att jordbrukets producentpriser ligga på en sådan nivå, att de utgöra ett mera väsentligt bidrag till penningförsämringen.

Nu förordar utskottet en stabilisering av penningvärde och räntenivå. Jag vill för min del med all kraft understryka detta uttalande. Det är enligt min uppfattning en trängande nödvändighet, att en dylik stabilisering sker. Såväl näringslivet i dess helhet som jordbrukarna behöva ett stabilt penningvärde och en stabil räntenivå. Det inger tillit och förtroende och stimulerar till ökad produktion och företagsamhet samt inverkar gynnsamt på samhällsutvecklingen i dess helhet.

Jag har, herr talman, ingenting annat än ett erkännande av och tillstyrkan till den motivering och de uttalanden, som förekomma i det föreliggande bankoutskottsutlåtandet.

Herr Uhlén: Herr talman! Jag begärde ordet med anledning av att herr Nordenson påyrkade kraftigare hänsynstagande till den fara för penningvärdet, som kommer från löntagarsidan genom löneutvecklingen. Jag hävdar i det närmaste en rakt motsatt uppfattning, nämligen att den faran inte minst inom det parti, som herr Nordenson tillhör, i utomordentlig grad har överbetonats under den senare tiden, ja, i så hög grad, att den har fått skymma bort all annan anledning till fara för penningvärdet. Jag har därför, herr talman, velat erinra om några fakta, som man inte bör bortse från i detta sammanhang.

Jag förmodar, att ingen i denna kammare eller i riksdagen överhuvud taget vill bestrida, att löntagarnas reallöner böra ökas i samma takt och omfattning som den reala nationalinkomsten per arbetsför individ. Det är ju överhuvud taget förutsättningen för att löntagarna skola få en rättvis andel av nationalinkomstens stegring, av välståndstegringen.

Om vi då titta på några fakta i sammanhanget, har jag anledning konstatera, att finansministern i sin finansplan har accepterat professor Lundbergs beräkning av nationalinkomstens stegring. Sedermera har högern i sin motion med anledning av finansplanen accepterat samma beräkning, nämligen att under 1930-talet nationalinkomsten per arbetsför individ stegrades med 26 procent. Professor Lundberg har i samma beräkning också konstaterat, att stegringen av den reala nationalinkomsten per arbetsför individ under perioden 1940—1944 motsvarar 4 procent. Den totala stegringen är, nedräknad till dagens penningvärde, omkring 15 procent. Jag tillägger också, att den totala

Ang. den statliga penningpolitiken m. m. (Forts.)

stegringen för 1930-talet i själva verket är 50 procent. När dessa siffror ha räknats ned till 26 procent för 1930-talet och 4 procent för perioden 1940—1944, innebär det självklart, att siffrorna äro räknade i underkant, kanske åtskilliga procent, vilket ju också kan tillrädas framför att räkna några procent i överkant. Alltså kunna vi konstatera en stegring av nationalinkomsten per arbetsför individ sedan 1930 med i runt tal 30 procent. Mot denna stegring svarar en stegring av reallönen från 1929 till 1939 med 11 procent, alltså mindre än hälften av den reala stegringen av nationalinkomsten under 1930-talet. Under kriget sjönk ju reallönen och var vid bottenläget omkring 11—12 procent under 1939 års nivå. Sedan har den stegrats undan för undan, så att man kan räkna med att under förra året 1939 års reallöneläge genomsnittligt taget återerövrades. Detta betyder ju inte, att alla löntagargrupper återerövrat 1939 års löneläge. Framför allt torde väl de privatanställda tjänstemännen i mycket stor utsträckning ännu icke ha fått full kompensation för levnadskostnadsstegringen under kriget.

Uppgifterna äro baserade på Lönestatistisk årsbok fram till 1944. Senare officiella uppgifter föreligga inte. De 5 procent, varmed lönerna nu anses överstiga 1939 års reallöneläge, har man kommit till genom en approximativ beräkning. Men om vi i alla fall acceptera den siffran, finna vi alltså, att för dagen 16 procents lönestegring motsvarar den stegring av nationalinkomsten per arbetsför individ, med 30 procent, som uppnåddes redan 1944. Jag vill inte påstå, herr talman, att den andel av välståndsstegringen, som sålunda under många år har undanhållits löntagarna, nu ligger på hyllan, där man utan vidare kan ta den. Sannolikt har en del av denna löneandel uppslukats på annat sätt inom produktionen, låt oss säga genom ökade omkostnader på grund av krissvårigheter, som vi ännu inte ha övertunnit. Jag vill heller inte, herr talman, ett enda ögonblick bagatellisera faran av en inflation. Jag har så mycket mindre anledning att göra det, som jag alltid i min offentliga verksamhet på detta område har varnat för inflation — av naturliga skäl, ty det är alltid löntagarna, som få plikta hårdast för inflationen. Jag har bara velat påvisa, att lönemarginalen dock under alla förhållanden har varit så stor, att det nu inte finns anledning att peka på löneutvecklingen som den enda faran för penningvärdet, eller ens den största faran. Om man alltför ivrigt pekar på lönerna, skymmer man undan alla andra anledningar, och icke nog med det — man kan på förhand ursäkta dem, som ha intresse av att bryta prisstoppet.

Den vanligaste anledningen till inflation är ju den, att företagare och kanske i all synnerhet företagare inom den kategori, som vi kalla för distributörer, visa lust att höja priserna, oavsett om de kunna åberopa något lönemotiv för dessa stegringar eller inte. De höja priserna framför allt därför att efterfrågan ökas, de höja priserna helt enkelt därför att de få sälja mer, de höja priserna, när det blir knapphet på en vara o. s. v., oavsett om de kunna åberopa ökade löner eller inte. Det föreligger naturligtvis stor anledning att varna för den faran, och om man nu skulle anse, att löneutvecklingen innebär en fara för inflation, så är det framför allt därför att de företagare, som jag nu åsyftar, bruka åberopa lönestegringarna som anledning till att höja varupriserna och detta som regel procentuellt mer än vad lönerna ha stegrats. Om man alltför ivrigt pekar på faran från lönesidan och inte alls talar om andra faror, ger man ju de företagare, som anse sig ha intresse av att bryta lönestoppet, på förhand ett argument för att göra det. Man ger dem på förhand en ursäkt för att de bryta prisstoppet. Och det är ju, vad man inte bör göra.

Enligt min mening föreligger det därför minst lika stor anledning att varna för att faran av löneutvecklingen överbetonas som att varna för löneutvecklingen i och för sig. Jag anser med andra ord, att man har anledning att i mycket

Ang. den statliga penningpolitiken m. m. (Forts.)

hög grad varna för en sådan argumentation, som innebär, att man motverkar sitt eget föregivna syfte, vilket i detta fall i mycket hög grad kan misstänkas bli följden.

Beträffande de medel man i allmänhet bör anlita, skall jag inskränka mig till att instämma med herr Linderots, av finansministern åtminstone i den delen understrukna anförande. Men om jag skulle tillåta mig att rekommendera ytterligare ett medel, ehuru ett sådant på lång sikt, så vore det, att man inom företagarkretsar och företagarorganisationer tittade litet närmare på vårt oerhört överdimensionerade, oerhört arbetskraftslukande och oerhört kostnadsslukande distributionssystem. Det är framför allt där inflationsfaran finns. Där förekommer också en privatbeskattning av sådan natur, att den utgör en ständig fara för inflation och ett ständigt hinder för att löntagarna skola få sin rättvisa andel av välståndsökningen.

Herr Ljungdahl: Herr talman! Jag avstår från att hålla något vidlyftigare anförande, då jag i huvudsak kan instämma i vad herr Friggeråker här har anfört.

Herr Nordenson: Herr talman! Det är en hel del frågor, som ha riktats till mig, och invändningar, som ha gjorts, som jag har anledning att här ta upp.

Jag vill börja med vad herr Linderot sade om räntan, ty där vill jag göra en rättelse. Han uppfattade tydligen mitt anförande som ett förord för en omedelbar räntehöjning. Det var det inte, utan vad jag framhöll var, att utskottet enligt min mening borde ha rört även vid frågan om en räntehöjning och därvid ha givit uttryck för den uppfattningen, att om starka inflations-tendenser göra sig gällande, böra riksbanksfullmäktige överväga att ta även detta medel i anspråk. Jag har därmed icke sagt, att detta omedelbart skall göras, men jag anser, att det är angeläget att man håller fast vid att detta medel, som sedan gammalt är det klassiska för att reglera penningvärdet, inte helt tappas bort. Jag har gjort det med den motivering, som jag också angav, att det vore värdefullt om bankoutskottet gjorde ett sådant uttalande, därför att det skulle göra det lättare för riksbanksfullmäktige, i händelse de funne läget vara sådant att det påkallade en dylik åtgärd, att då också vidta den.

Herr andre vice talmannen gjorde en del invändningar, och jag kan inte ta upp dem allesamman. Han ställde särskilt en fråga till mig, och den gällde, på vilken punkt statsrådet Wigforss avviker från det program, som vi ha uppställt för oss tidigare och som man alltjämt hävdar är det, som vi skola slå vakt omkring. Då vill jag närmare precisera, att i det program, som antogs redan 1942 och bekräftades 1944, gavs det uttryck för den principen, att penninginkomsterna varken borde stiga eller sjunka men att man skulle eftersträva ett ökat realvärde på inkomsterna och att detta borde nås därigenom, att lättnader i varutillgången och därav följande möjligheter att sänka priserna skulle utnyttjas på det sättet, att man skulle åstadkomma en förbättring av försörjningen och låta lättnaderna i krisens tryck komma alla till del — återhämtningen av lönerns realvärde skulle således ske genom en prissänkning. Detta program har inte fullföljts därigenom att finansministern givit signalen till lönestegringar och uttryckligen förklarat, att möjligheterna till prissänkningar hellre böra utnyttjas så, att lönerna stegras för dem, som äro anställda i produktionen av de varor, vilkas priser kunna sänkas. Detta är enligt min mening en diametralt motsatt uppfattning mot den, som programmet från början har givit uttryck för. På den punkten har finansministern hissat helt nya signaler, och detta har en mycket stor betydelse på grund av de förhållanden, under vilka vi arbeta.

Ang. den ställiga penningpolitiken m. m. (Forts.)

Finansministern underströk i sitt anförande gentemot mig, att lönestoppet inte är det enda medel vi ha. Vi måste använda även andra, sade han och vände sig mot vad han tydligen ansåg vara en överbetoning av lönefrågan, som jag skulle ha gjort mig skyldig till. Men vad jag här liksom vid ett flertal tillfällen velat understryka är, hur ytterligt ömtåligt löneproblemet är på grund av att vi inte ha några verkliga medel för att genomföra ett lönestopp. Det är en enorm skillnad mot prisstoppet. Om någon vill pressa upp priserna, ha vi ju *lagliga* medel att hålla en sådan strävan tillbaka, och där kunna myndigheterna med ett visst lugn ta det knorr, som kommer, ty de äga möjlighet att hålla igen. Men när det gäller lönekraven finns inte denna möjlighet. Den enda möjlighet vi ha att åstadkomma en hämning i fråga om lönestegringar är att för allmänheten och löntagarna klargöra, hur angeläget det är att löntagarna hålla sina anspråk tillbaka. Vi kunna ju inte göra annat än vädjanden, det är det enda »maktmedel» vi ha.

Det är därför det är så ömtåligt att släppa loss på den punkten. Det är därför det är så farligt, när landets finansminister själv ger signalen till en stormning av detta lönestopp. Det är detta jag har reagerat emot, och jag vill här understryka, att jag inte nu har velat direkt ta ställning till frågan huruvida lönerna för ögonblicket ha det rätta läget. Vi ha ju sagt i programmet, att vi skola försöka hålla dem kvar i det läge, som de befunno sig i.

Det är möjligt, att herr Uhlén har rätt i sina uppgifter. Mig överraskade de mycket. Det låter onekligen förvånande, att lönestegringen skulle vara så låg, och jag måste tillåta mig att i någon mån betvivla hans siffror, men jag skall inte ingå på den saken. Jag vill dock bestämt understryka, att när jag här så starkt talat om faran av att lönestegringarna få fortgå, så gör jag mig icke till tolk särskilt för arbetsgivarsynpunkterna, utan jag har nöjt mig med och strängt hållit mig till att ge uttryck för de synpunkter, som här ha hävdats av en på området särskilt ansvarig person, nämligen priskontrollnämndens ordförande. Jag vill erinra om att herr Bergvall inte blott för fjorton dagar sedan, utan vid upprepade tillfällen under alla penningdebatter de senare åren med mycket stor oro har understrukit den fara, som ligger i den fortgående lönepressningen, samt direkt deklarerat, att om den fortsätter, kommer hela prisstoppet att sprängas. Då nu prisstoppet är det, som herr Wigforss anser såsom hörnstenen i sin penningpolitik, må det väl inte vara så underligt, om man är angelägen om att han skall behärta detta vårt argument och därmed kanske också i någon mån ändra sin politik och försöka dämpa den stormlöpning, som äger rum mot lönestoppet.

Vad beträffar underbalanseringen är det med stor tillfredsställelse jag konstaterar, att jag på en punkt har missuppfattat finansministern, nämligen när jag trodde, att han själv skulle ha menat, att har man hundra miljoners underbalansering, kan man lika gärna gå upp till trehundra miljoner. Så hade jag verkligen läst honom, men det är mycket glädjande, att så inte är hans avsikt. Vad som emellertid här enligt min mening kvarstår, är det faktum att här saknas de klara linjer, som han själv efterlyser. För min del tror jag, att det är mycket svårt att dra upp några bestämda linjer och säga att vissa utgifter skola vi taga med underbalansering, men andra utgifter inte. När man nu emellertid som finansministern här ansluter sig till den tanken, att vi skola kunna tillåta en viss underbalansering även i ett högkonjunkturläge, vilket såvitt jag förstår mycket starkt strider mot de varningar, som göras i den Hammarskjöldska promemorian, är det så mycket angelägnare att vi få en utformning av dessa regler. Så länge dessa regler saknas, måste man med en viss oro se, att finansministern fortfarande håller fast vid att han skall kunna slå in på en underbalansering. Han menar nu här att jag skulle gjort det fel-

Ang. den statliga penningpolitiken m. m. (Forts.)

slutet, att en underbalansering ovillkorligen vore en press på prisnivån via den ökade köpkraften, vilket icke skulle vara fallet om en underbalansering inte skedde. Jag vill erinra om att problemet är rätt komplicerat. Man kommer väl inte ifrån att om man gör utgifter, låt vara med lånemedel, varvid man således suger upp penningarna ur marknaden, men huvudsakligen använder dem för att öka konsumtionen, så åstadkommer man därmed också en ökning av köpkraften och därmed en press på priserna. Jag medger alltså, att problemet är rätt komplicerat, men jag tror inte att finansministern kommer ifrån det förhållandet, att även en sådan finansiering med upplåning kan medföra en dylik press.

Jag skall, herr talman, ytterligare något beröra den fråga, som jag här tidigare har tagit upp, ehuru den strängt taget inte hör till dagens debattämne, nämligen frågan om riksdagens och särskilt utskottets förhållande till regeringen. Jag vill då först och främst klart deklarerera, att det är fullkomligt naturligt, att en viss kommunikation äger rum. Likaväl som en utskottsledamot konfererar med sin partiledning, anser jag det naturligt om medlemmar i ett majoritetsparti konfererar med dem, som sitta i regeringen. Jag tror, att en sådan kommunikation är både nyttig och nödvändig. Det är emellertid här fråga om i hur hög grad regeringen utövar ett tryck på utskotten och sätter sin prägel direkt eller indirekt på utskottens arbete.

Herr Bårg har här deklarerat, hur han ser på den saken. Han har framhållit, att han för sin del alltid ansett det naturligt att taga hänsyn till och höra på minoriteten, men att han inte kan finna det rimligt att minoriteten därför nödvändigtvis skall få vara med och sätta sin prägel på utlåtandena. Jag vill då med nöje vitsorda, att bevillningsutskottets ordförande under den tid, då jag hade tillfälle att arbeta mera kontinuerligt i bevillningsutskottet — det har tyvärr inte varit mig möjligt under senare åren — i hög grad bemödade sig om att låta alla olika åsikter komma fram och göra sig gällande. Det är emellertid inte riktigt detta, som jag har anmärkt på, utan saken ligger något annorlunda till. Jag skulle vilja säga, att det tvärtom är det förhållandet, att jag vid vissa tillfällen funnit, att jag verkligen har kunnat påverka bevillningsutskottet att taga hänsyn till minoritetssynpunkterna, som har skapat den egendomliga situation, som jag påtalat. Det har nämligen visat sig, att ehuru man kunnat påverka utskottets medlemmar har det hela likväl i sista hand slutat med att någon ändring inte kommit till stånd.

Eftersom den här frågan nu har rullats upp på allvar, kan jag inte underlåta att här anföra ett exempel för att belysa vad jag syftar på. År 1938 framlades ett förslag till nya skattelagar och blev föremål för bevillningsutskottets behandling. Där förekom en hel del viktiga nyheter. Beträffande de juridiska personernas beskattning hade en kommitté föreslagit, att grundprocenten, efter vilken skatt skulle utgå, skulle vara åtta procent, men att uttagningsprocenten skulle avvägas efter behov. Det framhölls, att uttagningsprocenten för juridiska personer borde kunna varieras i förhållande till procenten för de fysiska personerna, detta för att man under en lågkonjunktur skulle kunna skona företagsamheten. I propositionen föreslogs en grundprocent på tio, och vidare förordades denna rörlighet beträffande uttagningsprocenten, så att den skulle kunna bli en annan för de juridiska personerna än för de fysiska, fortfarande under motivering att jämkningen skulle kunna ske nedåt. När denna fråga behandlades i utskottet tillät jag mig intaga en ståndpunkt, som jag icke utan rätt stor svårighet fick mina meningsfränder att biträda, nämligen att vi borde gå med på propositionens förslag om tio procent, men att vi borde hålla på att uttagningsprocenten skulle vara densamma för fysiska som för

Ang. den statliga penningpolitiken m. m. (Forts.)

juridiska personer; i varje fall skulle procenten för de juridiska personerna ej få överskrida procenten för de fysiska.

Under den diskussion, som fördes i utskottet, befanns det, att det förelåg mycket stora sympatier för en sådan tankegång, då ett anslutande till den skulle betyda, att utskottet skulle komma med ett enhälligt utlåtande beträffande några av de mest framskjutna punkterna. Framstående utskottsmedlemmar förklarade för sin del, att de vore med på detta, och det sades att saken var att betrakta som klar. Dagen därpå fick man besked att det inte gick att ordna frågan på detta sätt; det hade kommit bud från högre ort, att man inte där kunde gå med på att en sådan åtgärd företogs. Det är sådana fall som jag anser vara utslag av tendenser, som jag finner mindre lyckliga, d. v. s. att det sedan man i ett utskott lyckats vinna gehör för sina synpunkter bland kollegerna — även bland dem, som tillhöra ett annat parti — plötsligt kommer signaler, som kasta om det hela.

Jag vill understryka, att vårt ståndpunktstagande i det relaterade fallet hade vållat en smula förvåning, ty man observerade att vi ju då avstodo från den present, som herr Wigforss sades vilja ge näringslivet för att bereda det lindring. Denna uppoffring voro vi dock beredda att göra för att skapa fasta linjer. Vad hände sedan? Jo, man underströk i utskottet, att en lindring beträffande uttagningsprocenten för juridiska personer borde kunna användas vid tillfällen av lågkonjunktur, men att uttagningsprocenten eljest, under normala förhållanden, borde vara densamma som för fysiska. Året därpå befunno vi oss i det läget, när vi skulle justera budgeten, att det till sist förelåg en brist på tretton miljoner kronor; vi hade en budget på en och en halv miljard, och bristen utgjorde sålunda något mindre än en procent. Inkomsterna flödade rikligt ur olika källor, både tullar och annat, och överhuvud taget var inkomstutfallet under året enligt alla rapporter mycket gynnsamt. Det var en mycket lätt sak att balansera budgeten med ett enda penndrag genom att räkna upp någon av de olika skatteköllorna, vare sig de direkta eller de indirekta. Men vad skedde? Jo, då föreslog finansministern, att det skulle ske en differentiering beträffande uttagningsprocenten, så att man skulle uttaga en högre procent på de juridiska personerna, 130 vill jag minnes, mot blott 120 på de fysiska, och det förslaget gick igenom. Detta stod i alldeles uppenbar strid med det uttalande, som hade gjorts av bevillningsutskottet, där det klart sagts ifrån att uttagningsprocenten under normala förhållanden skulle vara densamma för båda kategorierna. Det beslut, som fattades, borde ha varit en stor överraskning även för utskottets medlemmar, ty det innebar en tolkning av denna rörelsefrihet, som gick rakt emot vad som förut angivits. Med en motivering, som gick i *en* riktning, hade man genomfört ett beslut, som kunde tolkas i *båda* riktningarna, och herr finansministern utnyttjade omedelbart detta för att åstadkomma en åtgärd i rakt motsatt riktning mot den avsedda.

Vad jag här vill påtala är det förhållandet, att sedan man i utskottet realliter hade kommit till samförstånd om att man skulle kunna enas om en viss linje, så får man ett klart bakslag från kanslihuset.

Det är den arten av ingripanden, som jag måste ställa mig ytterst betänksam emot. Det är här jag menar, att man får någonting av ministerstyrda utskott, vilket jag anser vara ganska farligt. Det strider emot vad jag menar med parlamentarism. Jag menar inte med parlamentarism som finansministern antydde att man ovillkorligen skall jämka ihop klart motsatta åsikter, det vore ju en fullständigt förvriden tolkning. Men om jag verkligen med sakskaäl kan övertyga mina meningsmotståndare och kolleger om att vi kunna jämka ihop

Ang. den statliga penningpolitiken m. m. (Forts.)

oss om en enig linje och ett sådant resultat omöjliggöres genom ingripanden från högre ort, så är detta dålig parlamentarism.

Ja, herr talman, vad jag har anfört kanske skulle kunna räcka, men eftersom detta spörsmål enligt min mening är ganska viktigt och eftersom herr Bärge har varit vänlig nog mot mig att mycket allvarligt ge sin ståndpunkt tillkänna, skall jag verkligen tillåta mig att beröra ytterligare ett fall, som är ganska intressant. Jag skall taga upp en annan erfarenhet, som jag tror belyser vad det är som jag här syftar till. Jag hoppas, att bevillningsutskottets ordförande skall kunna verifiera min uppgift.

När vi på sin tid behandlade krigskonjunkturskatten var man inom bevillningsutskottet rätt bekymrad för denna skatt, ty man var medveten om att det var mycket svårt att draga gränslinjen mellan sådana inkomster, som verkligen härrörde från kriget, och sådan inkomststegring, som framkommit genom en naturlig utveckling. Det påpekades från näringslivets håll, att den skatteskala, som föreslagits, med hänsyn till denna svårighet var betänkligt hög. Vi menade att man inte, med hänsyn till svårigheten att rätt avgöra vad som verkligen var krigskonjunkturbetonad vinst, borde lägga skatteskalan fullt så högt, utan vi yrkade på en sänkning. Det visades en viss förståelse från utskottets sida i denna del, och jag tror, att utskottets ordförande skall kunna erinra sig ett litet samtal, som vi hade och i vilket jag framhöll, att jag trodde, att det vore oklokt om man från utskottets sida gick alltför hårt fram. Jag underströk att näringslivet klart och tydligt hade gått med på att en krigskonjunkturskatt borde uttagas, men att man var mycket angelägen om att den skulle drabba så rättvist som möjligt och att det skulle kännas mycket hårt om den föreslagna skatteskalan antogs. Jag sade, att även en mindre justering av skatteskalen skulle ha en god psykologisk verkan utan att medföra alltför stor minskning av inkomsterna. En sådan justering skulle ge näringslivet en känsla av att man från riksdagens sida verkligen sökte att på allvar utmäta denna skatt så rättvist som möjligt.

Jag tror, att dessa synpunkter vunno en viss förståelse; i varje fall gjorde de det hos utskottets högt ärade ordförande, som till slut, när jag föreslog att han skulle framföra dem för sina kolleger, förklarade att jag enligt hans mening borde gå till finansministern och för honom framlägga mina synpunkter. Jag invände ju, att jag var övertygad om att detta inte skulle leda till något resultat, men det slutade i alla fall med att jag på ordförandens direkta uppmaning gick upp till finansministern och lade fram mina synpunkter. Jag möttes då med ett bleklagt nej med den motiveringen, att de höga skattesatserna vore nödvändiga av psykologiska skäl. Jag tillät mig då invända, att om finansministern för sin del förklarade, att han kunde gå med på en lägre skatteskala, skulle man inte därmed på något sätt ha spolierat de psykologiska verkningarna; det var själva skatten, som var avgörande, inte själva skatteprocenten. Jag tillät mig framhålla, att om det finns någon människa i detta land, som har auktoritet i fråga om att lägga på höga skatter, så är det finansminister Wigforss. Jag tillät mig framhålla att om finansministern skulle medge att han efter närmare övervägande funnit att han kunde gå med på en något lägre skatteprocent, skulle ingen i detta land våga påstå att herr Wigforss inte lägger tillräckligt tunga skatter på svenska folket. Den faran föreföll mig vara den fullkomliga chimären. Herr finansministern sade emellertid blankt nej, och detta vidarebefordrades naturligtvis och ledde till att skatteskalen utan vidare antogs.

Jag kan inte undgå att i sådana förhållanden se ett utslag av att i vissa fall en alltför hård hand lägges på utskottens arbete från kanslihusets sida, och det är detta, som jag menar är en fara för arbetet. Det är således inte

Ang. den statliga penningpolitiken m. m. (Forts.)

själva kommunikationen som jag vänder mig emot; jag har ju själv visat, att jag anser att en sådan kan komma in fråga, då jag följde uppmaningen att tala med finansministern. Och jag skulle alltså, om jag hade något på hjärtat, inte genera mig ett ögonblick för att lägga fram det för honom. Vad jag emellertid är betänksam emot är att påverkningarna från regeringens sida bli så starka att man, även om man kan påverka sina kolleger, finner att man möts av en vägg. Man säger helt enkelt sitt veto.

Det här i dag föreliggande fallet, som gäller bankoutskottets utlåtande, ligger ju litet annorlunda till. Men jag vidhåller, att saken har en viss betydelse, ty om ett utskottsforslag sådant som detta blir i väsentliga punkter modifierat — låt vara inte direkt omskrivet — måste detta väsentligen påverka utskottets ställningstagande. Det är naturligtvis alltid mycket svårare att sedan återinföra sådana synpunkter, som funnits där från början, därför att de framförts tidigare under diskussionen, men som sedan strukits.

En sak till vill jag säga gentemot bankoutskottets ordförande. Han sade att de ändringar, som vidtagits, voro av rent formell art. Det voro de emellertid inte, ty just synpunkten rörande möjligheten av en räntestegring var uttalad i det första utkastet men hade försvunnit i det senare. Det anser jag nog vara en saklig förändring av utlåtandet.

Herr talman, därmed tror jag, att jag har berört de viktigaste punkterna, som ha anförts mot mig.

Herr **Uhlén** erhöll nu ordet för kort genmäle och yttrade: Herr talman! Med anledning av att herr Nordenson tvivlade på de siffror, som jag begagnade, vill jag upplysa om att siffrorna rörande nationalinkomstens stegring finnas i finansministerns finansplan, och jag vill minnas också i högerns egen motion in anledning av denna finansplan; i varje fall ha siffrorna accepterats där.

Siffrorna rörande löneutvecklingen äro hämtade ur lönestatistisk årsbok, alltså socialstyrelsens årsbok beträffande lönerna, och gälla de fyra huvudgrupper, som där äro upptagna i kategorien arbetare, nämligen arbetare inom industri, hantverk, handel och transportväsen.

Jag skulle slutligen vilja fråga herr Nordenson om han inte medger, att han gör sig skyldig till en både saklig och terminologisk överdrift, då han säger att finansministern har »gått till storms» emot lönestoppet. Jag tror knappast att det uttrycket kan anses motiverat.

Herr **andre vice talmannen**: Herr talman! Det, som sagts här i debatten, föranleder mig bara till några korta repliker.

Herr Linderot sade, att det inte går att upprätthålla lönestoppet, när priserna ideligen krypa uppåt. Nej, det är klart att det inte går, men just därför har bankoutskottet tryckt på det intima sammanhang, som finns mellan prisutvecklingen och löneutvecklingen. Det går inte att hålla den ena fronten men inte den andra. Det måste råda en samstämmighet både när det gäller de mål, som man uppställer, och de medel, som man använder, på det ena området lika väl som på det andra.

Jag tror dock, att herr Linderot i någon mån har misstolkat förhållandena. Det har ju genomförts en inte så liten lönestegring under den sista tiden, och detta har skett med bibehållande i stort sett av det prisläge, som rådde innan denna lönehöjning inträdde. Det kan ju sägas i någon mån vederlägga den uppfattning, som jag också gjort mig till tolk för, nämligen att utvecklingen måste löpa parallellt på de olika områdena. Men det förhåller sig naturligtvis på det sättet — som jag tror finansministern i en tidigare debatt an-

Ang. den statliga penningpolitiken m. m. (Forts.)
tydde — att det såväl inom de stora industriföretagen som bland jordbrukarna har funnits betydande fonderade besparingar, som ha kunnat användas för en viss löneförhöjning utan att priserna på produkterna behövt gå i höjden. Men å andra sidan är det klart, att en sådan utveckling inte kan fortgå hur länge som helst. Man kommer rätt snart till en punkt där det inte går längre, och bankoutskottet har den uppfattningen, att vi nu äro framme vid den gräns där vi kunna säga: Hitintills, men icke vidare.

Herr Linderot gav sin anslutning principiellt till utskottets ståndpunkt, då han förklarade sig vara anhängare av penningvärdets stabilisering. All right. Men då måste han också vara anhängare av de medel, som behövas för att komma till detta resultat. Det heter ju i en gammal vers: »Att till Korintus hinna är begäret ej nog». Man måste taga det steg, som erfordras för att komma fram till Korintus. Och härvidlag kan det tydligen inte bli fråga om några andra medel än dem, som bankoutskottet pekat på i sitt utlåtande. Om herr Linderot är anhängare av målet, måste han vara anhängare också av medlen.

Herr Linderot menade att utskottet har tappat bort jordbrukspriserna. Det tror jag inte. Jag skall peka på vad som står på sidan 5 i utskottsutlåtandet. Det står där: »Av lika stor vikt är det givetvis att under det kritiska övergångsskedet inom näringslivets *alla* områden största möjliga återhållsamhet iakttages i fråga om prishöjningar, som i nuvarande läge skall rubba jämvikten i det labila prissystemet.» När det talas om *alla* områden, ingår naturligtvis däri även jordbruket. Jag vill inte förneka, att i en tidigare version av detta utlåtande stod jordbruket särskilt omnämnt; »icke minst jordbruket» stod det på ett ställe. Det var herr Mattsson i andra kammaren, som lyckades peta bort den formuleringen. Det var alltså inte genom herr finansministerns »osunda» ingripande, som detta kom bort, utan det var i utskottet, som justeringen skedde. Vi böjde oss för den uppfattningen, att det inte fanns någon anledning att särskilt utpeka jordbruket. När man talar om *alla* områden ingår naturligtvis jordbruket däri.

Herr Nordenson menade, att utskottet hade bort klarare säga ut, att möjligheten till en räntehöjning finnes. I sammanhang med allt ordande om finansministerns manipulationer i utskotten så menade herr Nordenson, att en sådan formulering kommit bort på grund av ingripande från finansministerns sida. Jag vill erinra herr Nordenson om att i det förslag till utlåtande, som förelåg efter mina konferenser med finansministern, fanns en formulering intagen, vari det sades, att situationen kan utveckla sig därhän att en räntehöjning kan bli erforderlig. Om nu detta förslag till utlåtande var hallstämplat av finansministern, var han ju inte motståndare till en sådan åtgärd. Det var i utskottet, som vi till och med voterade om den här saken, och jag voterade — det vill jag faktiskt erinra om — på samma sida som herr Nordenson. Jag anser emellertid, att utskottsutlåtandet alltjämt pekar även på den möjligheten. Utskottet erinrar först om att bankofullmäktige äro eniga om att en räntestegring i nuvarande läge icke bör ifrågakomma. Sedan står det: »Utskottet, som delar denna fullmäktiges uppfattning, vill framhålla vikten av att riksbanken genom sin med finansieringen av statsutgifterna samordnade kreditmarknadspolitik fortsättningsvis söker upprätthålla balansen på kapital- och penningmarknaderna.» Den som läser detta uttalande måste finna, att utskottet anvisar även räntehöjningen såsom ett av de medel, som äro nödvändiga för att, därest en sådan situation uppstår, åstadkomma den balans om vilken det talas.

Nu finns det ju olika uppfattningar om räntans betydelse inom det penningpolitiska systemet. Under den klassiska nationalekonomiens tid var räntan

Ang. den statliga penningpolitiken m. m. (Forts.)

strängt taget det enda medel, som man ansåg att en penningvårdande institution hade till sitt förfogande för att upprätthålla balansen på penningmarknaden. Den ståndpunkten är ju numera övergiven. Utvecklingen har kanske gått till motsatt överdrift, i det många nationalekonomer nu anse, att räntans större eller mindre höjd är någonting för själva penningpolitiken oväsentligt. Den uppfattningen har inte jag, och den har inte heller bankoutskottet. Men jag vidhåller i alla fall att det påpekande, som herr Nordenson frågar efter, finns i utlåtandet.

Jag frågade herr Nordenson, på vilka punkter han ansåg att finansministern hade frångått de direktiv, som tidigare varit gällande och som han själv be-
svurit, och herr Nordenson bekräftade den förmodan jag gav uttryck åt, att det rörde sig om lönerna. Han påpekade att de tidigare direktiven gingo ut på att försörjningen i landet skulle förbättras genom att priserna sänktes, genom att importen blev fri och fraktkostnaderna sjönko och att överhuvud taget en allmän sänkning av varupriserna skulle möjliggöra en förbättring av försörjningsläget för människorna i landet utan att man behövde höja lönerna.

Nu menade herr Nordenson, att finansministern har frångått denna uppfattning. Han har »gett nya signaler», och därigenom har han ändrat på de gamla direktiven. Jag tror att herr Nordenson förväxlar finansministern med världsutvecklingen. Det är inte finansministern som har ändrat sig, utan det är utvecklingen som inte har behagat följa de linjer, som den svenska riksdagen och även finansministern tidigare uppdragit. Det har inte blivit så, att fraktkostnaderna minskat, att varorna strömmat in över landet och att vi som en följd härav fått lägre priser. Tvärtom har knappheten på varor ökat, och läget har överhuvud taget blivit ett helt annat än det vi räknade med, när vi uttalade, att pris- och lönestoppet borde upprätthållas.

De är alltså inte herr Wigforss som har gett nya signaler; han har böjt sig för det nödvändiga. Det har också herr Nordenson gjort. Han har nämligen som jag nyss sade varit med om löneregleringar på den privata marknaden. Han kan säga, att han har böjt sig för fackföreningarnas krav, men också herr Wigforss har böjt sig för de ekonomiska nödvändigheterna. Jag kan därför inte se annat än att finansministern och herr Nordenson då det gäller frångående av de linjer, som tidigare uppdragits, sitta i precis samma båt. Skall man fördöma finansministern, får man också fördöma herr Nordenson och det parti han tillhör.

Herr Nordenson tycks ha haft betydligt sorgligare upplevelser i bevillningsutskottet än i bankoutskottet. Jag vill inte blanda mig i den uppgörelse han här haft med herr Bårg, men då han använde det uttrycket — tydligen också med hänsyftning på förhållandena inom bankoutskottet — att »regeringen har utövat tryck på utskotten», så måste jag personligen reagera ganska kraftigt. Jag har för min del inte givit efter för något tryck. Jag har resonerat med finansministern beträffande formuleringarna i detta utlåtande och i de stycken, där jag ansåg att han hade bättre formuleringar, böjt mig för hans uppfattning. Men skulle finansministern ha utövat något tryck på mig eller velat förmå mig att acceptera några ståndpunkter eller formuleringar, som jag ogillade, skulle jag ha sparkat tillbaka ganska duktigt, och jag tror att bankoutskottet skulle ha sparkat tillsammans med mig och herr Nordenson. I verkligheten voro finansministern och jag ense om ståndpunkterna, och de formuleringar, som voro bättre än dem vi själva hade hittat på, tyckte jag inte det fanns någon anledning att motsätta sig.

Jag vidhåller alltså, att jag anser att det många gånger kan vara nyttigt att konferera med en minister om ett ärende, men eftersom herr Nordenson nu framställer saken som om detta vore något system, som i allmänhet tillämpades

Ang. den statliga penningpolitiken m. m. (Forts.)

när det gäller även bankoutskottets utlåtanden, måste jag säga att detta faktiskt är första gången som jag har konfererat med finansministern på detta sätt. Skulle det vara ett syndafall, så är det alltså ett tillfälligt sådant.

Men det finns ju färskta exempel på att det ibland kan vara bra att stå i kontakt med en finansminister. Hade statsutskottets ledamöter i förväg talat med finansministern om anslaget till kortvägssändaren i Hörby, skulle de kanske besparat sig smäleken att få ett enhälligt statsutskottsutlåtande avslaget, vilket som bekant i dag skedde i andra kammaren — hur det går i den gemensamma voteringen vet man ju inte, men det är fara värt att resultatet blir detsamma där.

Jag upprepar också vad som här förut är sagt om att systemet, att utskottsledamöter tala med statsråd och att statsråd tala med utskottsledamöter, inte är någonting som de socialdemokratiska statsråden och de socialdemokratiska riksdagsmännen hittat på. Det har tillämpats i alla tider här i landet, även när det fanns högerministrar, och det är ju inte så länge sedan. Det är bara så att herr Nordenson har upptäckt detta förhållande först sedan det artade sig till att bli bara socialdemokratiska statsråd.

Till slut vill jag ännu en gång framhålla vad jag nyss sade om att föreställningen, att det är så syndigt att statsråden ha ett finger med i utskottens arbete, bottnar i en annan parlamentarism än den vi nu ha. Det kommer kanske att heta, att jag har uppgivit riksdagens självständighet och handlingsfrihet om jag säger, att det naturliga i den nuvarande parlamentarismen är, att regeringen leder riksdagsarbetet. Det vidhåller jag. Och när så är förhållandet kan jag inte anse det vara något så förfärligt stort syndafall, om en minister får se ett utskottsutlåtande, innan det går i tryck eller innan det justeras av utskottet självt, och t. o. m. har möjlighet att göra erinringar mot det. Jag anser det tvärtom vara ett naturligt utflöde av den nu moderna parlamentarismen.

Herr Lindblom: Herr talman! Sedan jag begärde ordet ha många talare yttrat sig, och jag kan därför fatta mig kort. Jag vill emellertid anföra ett par synpunkter på detta utlåtande, som kanske kunna ha något värde.

Utlåtandet vill vara ett uttryck för det allvarliga läge, som vi nu ha kommit in uti. Hur man sedan har nått fram till den eller den formuleringen anser jag inte vara så oerhört viktigt. Huvudsaken är ju, att vad man säger är ett allmänt uttryck för den uppfattning man har. Jag vill hänvisa till förra årets uttalande av bankoutskottet i samma fråga; jag har nyss läst igenom det och kan konstatera, att de farhågor, som utskottet förra året uttalade inför utvecklingen, också ha besannats. Det finns därför särskild anledning att i år något starkare än i fjol understryka lägets allvar.

En av de punkter, som diskussionen här har rört sig om, gäller löntagarnas ställning. Jag vill för min del säga, att jag inte i utskottets uttalande inlägger den meningen, att lönejusteringar inte under några förhållanden kunna ifrågakomma. Det är ju orimligt, att en viss grupp människor under en lång följd av år skall vara i hög grad underkompenserad, därför att man vill bibehålla en bestämd prispolitik. Jag anser för min del att den underkompensation, som hitintills har förekommit, måste utjämnas, även om man naturligtvis bör beakta just vad utskottet säger om att det närvarande läget är sådant, att bristande varutillgång omöjliggör en reell standardhöjning.

Som bekant pågå för närvarande underhandlingar i lönefrågan för en stor grupp av löntagare, som under en lång följd av år haft svårigheter, och jag anser att det skulle vara synnerligen orättvist att utifrån vad som säges i detta utlåtande resonera på det sättet, att man ingenting skall göra när det gäller denna grupp. Vad man särskilt bör beakta är enligt min mening närmast det

Ang. den statliga penningpolitiken m. m. (Forts.)

förhållandet, att bristen på arbetskraft i många fall utnyttjas på det sättet, att man bjuder över varandra utan hänsynstagande till kostnaderna och därigenom saxar upp lönerna undan för undan, så att man inte vet var man slutligen kommer att hamna. Det är denna lönepolitik man särskilt bör vända sig emot.

Sedan skulle jag vilja understryka behovet av att en viss återhållsamhet iakttages i fråga om allmänna byggnadsföretag och investeringsverksamheten i stort, såsom också framhålles av utskottet. Det råder som bekant ganska stor brist på både materiel och arbetskraft, och kraven från olika offentliga institutioner ökas mer och mer. Om man faller undan för dessa krav, komma svårigheterna givetvis att ytterligare ökas. Särskilt med hänsyn till läget på bostadsmarknaden är det uppenbart, att man måste söka hålla nybyggnadsverksamheten för offentliga institutioner inom så snäva gränser som möjligt. Nästa vecka kommer på kamrarnas bord ett utskottsutlåtande med förslag om att man för att genomföra den nya processreformen skall igångsätta en rad mycket omfattande byggnadsföretag för underrätterna och hovrätterna. Jag tar detta bara som ett exempel på hur man från skilda håll utan hänsynstagande till det allmänna läget ökar sina krav, så att det uppstår svårigheter i det gemensamma. Det exempel jag nämnde visar — vi ha ju ännu inte haft tillfälle taga ställning i den frågan — hur man genom åtgärder på olika håll ytterligare försvårar läget.

Vad beträffar räntepolitiken, som här har varit föremål för en rätt stor diskussion, ber jag att få hänvisa till vad utskottet sade förra året. Med anledning av den räntesänkning, som då hade ägt rum i februari månad, uttalades att man hade att se denna fråga på något längre sikt för att kunna bedöma verkningarna av den vidtagna åtgärden. Sikten är visserligen ännu inte så lång, men jag tror inte att någon skulle vilja stiga upp och säga, att vi ha kommit i ett svårare läge på grund av denna räntesänkning. Jag tror att man inte heller nu har anledning att intaga annan ståndpunkt till denna fråga än utskottet gjort i sitt utlåtande. Utskottets uttalande om räntepolitiken är av mycket stor betydelse. Säkerligen är det tusenden och åter tusenden av människor, som önska se riksdagens ståndpunkt i just dessa frågor, och det uttalande bankoutskottet har gjort måste därför enligt min mening tillmätas ett utomordentligt värde.

Det är också högst önskvärt att de synpunkter med hänsyn till det ovissa läget och framtidsutsikterna, som utskottet givit uttryck åt i slutet av utlåtandet, i största möjliga utsträckning kunna komma att lända till efterrättelse.

Vad beträffar diskussionen om vissa detaljer i utlåtandet liksom om hur detsamma tillkommit anser jag den för min del vara av mindre vikt. Det väsentliga är den allvarsstämning inför läget, som blir totalintrycket av detta utlåtande och som det verksamt bör kunna bidraga att inpräglade.

Herr Bårg, Johan: Herr talman! Jag skall endast säga några få ord.

Jag måste vidgå, att jag inte tyckte att herr Nordensons exempel på förtryck från departementets sida innehöll så särdeles mycket. Hur förhållandena voro, när statsskattefrågan 1928 behandlades, kan jag nu inte erinra mig. Det är ju så mycket som förekommer inom ett utskott under årens lopp, och särskilt som det nu är många år sedan denna fråga behandlades, är det orimligt att begära att jag skall kunna komma ihåg detaljerna.

Vad däremot beträffar frågan om krigskonjunkturskatten, erinrar jag mig verkligen att jag efter ett samtal med herr Nordenson — det var väl i korridoren här ute, om jag minns rätt — sade honom, att han själv kunde gå ned

Ang. den statliga penningpolitiken m. m. (Forts.)

och övertyga finansministern om att det han sade var riktigt, därför att jag inte orkade göra det. Någonting i den vägen var det som förekom. Och att det finns envetna statsråd är ju känt.

Däremot känner jag inte riktigt igen det, som jag tyckte att herr Nordenson ville ge uttryck åt, nämligen att jag skulle ha anslutit mig till hans synpunkter och sedan ändrat uppfattning. Vill herr Nordenson påstå det, så får jag väl tro det, men nog tycker jag att det är mig litet olikt, eftersom jag brukar anses vara en smula försiktig — det står herr Velander för övrigt nu bredvid mig och vitsordar med en bifallsnickning. Därför får jag allt lov att ha saken närmare klarlagd för mig, innan jag känner mig övertygad om att jag hade gett min anslutning till en linje, som jag sedan frångick.

Att jag hänvisade herr Nordenson till finansministern är ju ingen märkvärdighet. Vid samtal som förekommit i olika angelägenheter har jag ett otal gånger uppmanat personer, som haft några önskemål, att själva tala med vederbörande statsråd. Det har också åtskilliga gånger inträffat, att jag efter en överläggning med något av statsråden haft ett samtal med en och annan högerman, som genom sin uppläggning av saken har övertygat mig om att han haft starkare skäl för sin ståndpunkt än statsrådet för sin. Jag har då försökt övertyga vederbörande statsråd härom, och ibland har det lyckats. Ingen av oss är så vis, att han kan allting. Och den som inbillar sig att han är så vis skall man minst lita på! Ingen är så vis, att han inte bör kunna ta intryck av en klok bevisföring och på grund därav förmå sig att ändra uppfattning. Jag tillåter mig dock att uttala — förlåt mig herr Nordenson — en smula tvivel på att jag hade gett mitt stöd åt herr Nordensons linje och sedan ändrat uppfattning. Det är någonting som jag inte känner igen. Men det må vara hur det vill med den saken.

Det talas om att förhållandet nu är speciellt, eftersom vi ha ett majoritetsparti. Jag kan berätta, att det för åtskilliga år sedan fanns en finansminister tillhörande högerpartiet, som hade en ful vana, eller om ni hellre vilja kalla det en god vana, att innan han framlade något förslag särskilt i skattefrågor be mig att komma ned, så att han fick rådgöra med mig och höra, huruvida jag trodde, att utskottet skulle vara villigt att gå på den eller den eller den linjen. Jag gav honom råd så gott jag kunde. Jag avrådde honom åtskilliga gånger från att framlägga förslag, som enligt min mening inte skulle ha godtagits, och han lydde även ibland. Jag tror, att det kanske inte skedde någon så stor skada genom detta.

Min mening är att det alltjämt kommer att fortsätta efter ungefär samma linjer. Oavsett vilken regering som sitter — om det är en högerregering eller en socialdemokratisk regering — kommer det att ske underhandsuppöknelser. Detta betyder inte att jag vill säga, att det är en god ordning att ett statsråd genom hot eller med andra liknande medel söker påverka ett utskott. För min del har jag icke varit utsatt för någonting sådant. Den erfarenheten har jag inte någon gång behövt göra, men väl har det hänt att ett statsråd och jag såsom ledamot av utskottet haft olika meningar. Jag har ibland bidragit till att utskottet gått på en linje, som ogillats t. ex. av finansministern, och jag har då kunnat få hålla till godo med att vara bland dem, som rönt bakslag, och det har jag fått tåla. Det är inte så sällan sådant inträffar. Men att söka förebygga ett lämpligt samarbete mellan utskottens ledningar och vederbörande departementschefer är en oklok åtgärd. Det skall vara öppenhet och klara linjer i handlandet. Och att principen som sådan är oriktig och inte överensstämmer med ett parlamentariskt styrelsesätt eller ett tillbörligt levnadssätt på det politiska livets område, vill jag bestrida.

Ang. den statliga penningpolitiken m. m. (Forts.)

Herr Nordenson: Herr talman! Jag skall be att med några ord få uppehålla mig vid vad herr Bärög sade.

Jag vill inte göra gällande, att herr Bärög hade deklarerat en ståndpunkt och sedan frångick den. Det tror jag inte att han gör. Men vad jag vill göra gällande är, att han hade rönt ett synnerligen starkt intryck av den argumentering jag framförde. Jag får kanske påminna om att samtalet fördes i bevillningsutskottets ordföranderum och att det var herr Bärög själv som under mina protester ringde upp finansministern och bad, att jag skulle få komma ned för att framlägga mina synpunkter. Herr Bärög var så vitt jag förstår ganska starkt influerad av det förslag jag hade framfört. Att sedan herr Bärög kanske fann, att saken inte hade den vikt och betydelse, att han ville gå in för min linje, när finansministern inte accepterade den, är någonting som naturligtvis stod honom fritt. Det vill jag alltså inte klandra honom för. Men jag skulle våga den hypotesen att, om någon annan den gången hade varit finansminister, skulle det ha varit betydligt lättare att få igenom en ändring på den punkten.

Detta exempel är just ett bevis på att herr Bärög alltid har varit mycket öppen för andras argumentering, och det vill jag än en gång vitsorda. Men hans veneration för finansministern har kanske ändå varit så stor, att den för honom vägt mera än även sådana argumenteringar, som annars möjligen skulle ha varit utslagsgivande för honom.

Jag vill inte uppehålla tiden mycket längre, men herr Åkerberg sade här i fråga om lönepolitiken, att jag skulle vara i samma situation som herr Wigforss och att vi båda hade varit tvungna att ta hänsyn till världsutvecklingen. Jag måste vidhålla, att här verkligen föreligger en frontförändring hos herr Wigforss, som ingalunda var nödvändigjord av yttre betingelser. Jag erinrar om den fråga, som herr Strand i remissdebatten år 1945 riktade till finansministern: om en ökad marginal beträffande en viss vara uppkommer, bör då priset på varan sänkas eller bör man låta denna ökade marginal komma de i produktionen anställda till del i form av en lönehöjning? Finansministern svarade härpå direkt, att han ansåg att det borde vara en löneförhöjning. Jag kan med bästa vilja inte komma ifrån att detta är en ståndpunkt, som direkt avviker från det tidigare programmet, och jag kan inte finna annat än att den i det läget var mycket allvarlig, därför att denna ståndpunkt måste innebära ett incitament för arbetarna att gå på med sina lönekrav. När vi nu, som så ofta har framhävts, ha en solidarisk lönepolitik här i landet, betyder detta en löneframstöt utefter hela fronten.

Herr Uhlén ogillade bestämt, att jag på tal om denna frontförändring hos finansministern sade, att han »gick till storms» mot lönestoppet. Det är ett mycket kraftigt ord, det erkänner jag. Men när saken är så klart uttalad, när frågan preciserats såsom skedde och finansministern gav ett såvitt jag förstår uttryckligt svar i en viss riktning, och då ju finansministern intar en utomordentligt central ställning i finanspolitiken — ja, då blir det i realiteten en signal till anstormning. Sedan kan man diskutera vilka ord man vill använda, men i realiteten är det en ytterligt allvarlig sak som här ägt rum.

Slutligen vill jag säga herr Uhlén, att om jag uttalat några tvivel så gäller det ingalunda riktigheten av de siffror, som han uppger. Men jag är tveksam om man direkt kan tolka dem så som han gjorde och om det inte därvidlag möjligen behövs vissa korrekationer.

Herr andre vice talmannen: Herr talman! Jag vidhåller som min uppfattning, att herr Nordenson tillskriver finansministern ett inflytande, som denne inte har haft, och att han vid bedömandet av den roll finansministern har spe-

Ang. den statliga penningpolitiken m. m. (Forts.)

lat under de sista åren av löneutvecklingen samt vid betraktelser rörande hela penningpolitiken förväxlar orsak och verkan. Under kriget hade givetvis de flesta av oss den uppfattningen, att utvecklingen efter kriget skulle gå i den riktningen, att ett återställande av den gamla reallönen och det gamla penningvärdet huvudsakligen skulle kunna ske på det sättet, att priserna sänktes och därigenom människornas levnadsstandard inom ramen av bibehållna löner skulle kunna förbättras. Att inte det programmet förverkligades kan ju inte vara finansministerns fel, eftersom han har gjort vad han har kunnat för att förverkliga det. Det är krafter, över vilka han inte har kunnat råda, som ha åstadkommit att läget i dag är ett helt annat än vad vi ännu för ett år sedan föreställde oss att det skulle kunna bli. Jag minns inte ordalagen i herr Strands fråga, och jag minns inte heller på vilket sätt finansministern besvarade den, men enligt mitt förmenande skall man, om man plockar fram protokollet, finna att den uppfattning som herr Nordenson har, d. v. s. att finansministern där gav nya signaler för penningpolitiken, är djupt felaktig.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, bifölls vad utskottet i det nu föredragna utlåtandet hemställt.

Vid förnyad föredragning av bankoutskottets utlåtande nr 52, angående fullmäktiges i riksgäldskontoret förslag till utarbetande av ett person- och sakregister till riksdagens protokoll med bihang för åren 1941—1950, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande bankoutskottets utlåtande nr 12, angående regleringen för budgetåret 1946/47 av utgifterna under riksstatens tolfte huvudtitel, innefattande anslagen till pensionsväsendet, utom i vad angår anslagen till allmänna indragningsstaten.

Punkterna 1—5.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 6.

Lades till handlingarna.

Punkten 7.

Utskottets hemställan bifölls.

Ang. skogsvårdsstyrelsernas organisation m. m.

Föredrogs ånyo jordbruksutskottets utlåtande nr 61, i anledning av Kungl. Maj:ts propositioner dels med förslag till förordning om ändring i förordningen den 30 maj 1941 (nr 350) angående skogsvårdsstyrelser, m. m. dels ock angående anslag till Skogsvård m. m.: Ersättning åt skogsvårdsstyrelser för visst biträde vid virkesavverkning m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

I en till riksdagen avläten proposition, nr 126, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

A. antaga vid propositionen fogade förslag till förordning om ändring i förordningen den 30 maj 1941 (nr 350) angående skogsvårdsstyrelser och till förordning om skogsvårdsavgift;

Ang. skogsvårdsstyrelsernas organisation m. m. (Forts.)

B. godkänna de grunder för skogsvårdsstyrelsernas verksamhet och personalförhållanden samt verksamhetens finansiering m. m., som departementschefen i propositionen förordnat;

C. för skogsstyrelsen fastställa ändrad personalförteckning och godkänna ändrad avlöningsstat;

D. för budgetåret 1946/47 å riksstaten under nionde huvudtiteln anvisa

a) till Skogsstyrelsen: Avlöningar ett förslagsanslag av 215 700 kronor;

b) till Skogsstyrelsen: Omkostnader ett förslagsanslag av 51 000 kronor;

c) till Skogsvård m. m.: Bidrag till skogsvårdsstyrelsernas verksamhet ett reservationsanslag av 6 150 000 kronor;

d) till Skogsvård m. m.: Statens skogsodlingsanslag ett reservationsanslag av 175 000 kronor.

Vidare hade Kungl. Maj:t i en till riksdagen avlåten proposition, nr 246, likaledes under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att till Skogsvård m. m.: Ersättning åt skogsvårdsstyrelser för visst biträde vid virkesavverkning m. m. å riksstaten för budgetåret 1946/47 under nionde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 400 000 kronor.

I samband härmed hade utskottet till behandling förehäft ett flertal i ämnet väckta motioner.

I motionen I: 285 av herrar *Wagnsson* och *Aman*, likalydande med II: 445 av herr *Kyling* m. fl., hade hemställts, att riksdagen måtte besluta, utom annat, att förste distriktsskogsmästare, distriktsskogsmästare och biträdande distriktsskogsmästare för placering i löneklass skulle äga tillgodoräkna sig den tid före den 1 juli 1946, som de innehåft motsvarande befattning hos skogsvårdsstyrelse.

I det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget till förordning om ändring i förordningen den 30 maj 1941 (nr 350) angående skogsvårdsstyrelser var 2 § så lydande:

Hos skogsvårdsstyrelse skola vara anställda befattningshavare i enlighet med för styrelsen gällande, av Kungl. Maj:t fastställd personalförteckning. Dessa befattningshavares anställnings- och avlöningsvillkor skola av styrelsen bestämmas enligt av Kungl. Maj:t utfärdad avlöningsreglemente.

Skogsvårdsstyrelse må därjämte anställa övrig för dess verksamhet erforderlig personal. Vid bestämmande av anställnings- och avlöningsvillkor för denna personal skall styrelsen ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, som må av Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, av skogsstyrelsen meddelas.

Över skogsvårdsstyrelses beslut om tillsättande eller entledigande av personal hos styrelsen samt om tillämpning av gällande avlöningsföreskrifter må klagan föras hos Kungl. Maj:t inom trettio dagar efter den dag, då beslutet tillkännagivits genom anslag i styrelsens lokal.

Beslut om tillsättande av länsjägmästare skall underställas Kungl. Maj:ts prövning.

4 § sista stycket i samma förordningsförslag hade följande avfattning:

Vid fullgörande av sin uppgift har skogsvårdsstyrelsen att ställa sig till efterrättelse vad i övrigt finnes föreskrivet i författningar och av Kungl. Maj:t eller skogsstyrelsen meddelade bestämmelser.

Kungl. Maj:ts förslag till förordning om skogsvårdsavgift innehöll följande övergångsbestämmelser:

Denna förordning träder i kraft såvitt angår 4 § den 1 juli 1946 och i övriga delar den 1 juli 1947.

Ang. skogsvårdsstyrelsernas organisation m. m. (Forts.)

1 § andra stycket och 4 § förordningen den 11 oktober 1912 (nr 275) om skogsvårdsavgift skola upphöra att gälla den 1 juli 1946. I övriga delar skall sistnämnda förordning upphöra att gälla den 1 juli 1947. I fråga om skogsvårdsavgift, som skall erläggas för virke som eftertaxerats till skogsaccis för år 1946 eller tidigare år, skola dock bestämmelserna i 1 § första stycket och § 2 i den sålunda upphävda förordningen fortfarande äga tillämpning.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet under återopande av vad däri anförts hemställt,

A. att riksdagen måtte

1) antaga förenämnda förslag till förordning om ändring i förordningen den 30 maj 1941 (nr 350) angående skogsvårdsstyrelser och till förordning om skogsvårdsavgift;

2) godkänna de grunder för skogsvårdsstyrelsernas verksamhet och personalförhållanden samt verksamhetens finansiering m. m., som utskottet i det föregående förordat;

3) för skogsstyrelsen fastställa under punkten införd personalförteckning;

4) godkänna under punkten införd avlöningsstat för skogsstyrelsen att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1946/47;

5) för budgetåret 1946/47 å riksstaten under nionde huvudtiteln anvisa

a) till Skogsstyrelsen: Avlöningar ett förslagsanslag av 215 700 kronor;

b) till Skogsstyrelsen: Omkostnader ett förslagsanslag av 51 000 kronor;

c) till Skogsvård m. m.: Bidrag till skogsvårdsstyrelsernas verksamhet ett reservationsanslag av 6 200 000 kronor;

d) till Skogsvård m. m.: Ersättning åt skogsvårdsstyrelser för visst biträde vid virkesavverkning m. m. ett förslagsanslag av 400 000 kronor;

e) till Skogsvård m. m.: Statens skogsodlingsanslag ett reservationsanslag av 175 000 kronor;

B. att motionerna I: 285 och II: 445, I: 286 och II: 442, I: 287, I: 288 och II: 450, I: 289 och II: 453, I: 290 och II: 449, I: 291 och II: 452, I: 292, I: 293 och II: 444, I: 294, I: 295 och II: 448, II: 446 samt II: 451, i den mån de ej kunde anses besvarade med vad utskottet förut anført, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Utskottets motivering omfattade 13 särskilda avdelningar med följande rubriker, nämligen

I. Inledning.

II. Huvuddragen av skogsvårdsstyrelseutredningens förslag.

III. Skogsvårdsstyrelsernas ställning och sammansättning m. m.

IV. Skogsvårdsstyrelsernas arbetsuppgifter.

V. Förslag till normalprogram för skogsvårdsstyrelsernas verksamhet («skogsprogrammet»).

VI. Skogsvårdsstyrelsernas personalbehov.

VII. Personalens anställnings- och avlöningsvillkor.

VIII. Finansieringen av skogsvårdsstyrelsernas verksamhet.

IX. Skogsvårdsstyrelsernas medelsförvaltning. Kontroll och tillsyn.

X. Övergångsarrangeringar och anslagsberäkningar för skogsvårdsstyrelsernas del m. m.

XI. Skogsstyrelsen.

XII. Ersättning åt skogsvårdsstyrelser för visst biträde vid virkesavverkning m. m.

XIII. Statens skogsodlingsanslag.

Reservationer hade avgivits

under avdelning III av herrar *Bondeson* och *Stattin*, vilka i anslutning till

Ang. skogsvårdsstyrelsernas organisation m. m. (Forts.)

motionerna I: 291 och II: 452 samt I: 295 och II: 448 ansett, att sista stycket av 4 § i förslaget angående ändring av skogsvårdsstyrelseförordningen bort utgå;

under avdelning VII av herr *Bondeson*, vilken i anslutning till motionerna I: 291 och II: 452 ansett

dels att besvärsrätten enligt tredje stycket av 2 § i förslaget angående ändring av skogsvårdsstyrelseförordningen bort utformas till att gälla allenast ordinarie befattningar,

dels och att länsjägmästarna bort erhålla löneställning, motsvarande lönegraderna A 28, A 29 och A 30 i stället för respektive A 27, A 29 och A 30;

under avdelning VIII av herrar *Tjällgren*, *Gabrielsson*, *Bondeson*, *Pettersson* i Rosta och *Stattin*, vilka i anslutning till motionerna I: 290 och II: 449, I: 294, I: 295 och II: 448 på anförda skäl hemställt, att riksdagen måtte besluta att avslå Kungl. Maj:ts förslag till ny förordning om skogsvårdsavgift utom i vad gällde upphävande av gällande förordning i ämnet.

Angående sättet för utlåtandets föredragning yttrade

Herr **Tjällgren**: Herr talman! I avseende å föredragningen av jordbruksutskottets utlåtande nr 61 hemställer jag, att detsamma må företagas till avgörande punktvis samt punkterna A 1 och A 2 på följande sätt:

Under punkten A 1 föredragas först de däri tillstyrkta förordningsförslagen vart för sig, paragrafvis med övergångsbestämmelser, ingress och rubrik sist. Härvid iakttages, att författningstext ej må behöva uppläsas i vidare mån än sådant av någon kammarens ledamot begäres. Sedan båda förordningsförslagen blivit genomgångna, föredrages utskottets hemställan i punkten A 1.

Punkten A 2 företages till avgörande på det sätt, att först föredragas utskottets under avdelningarna III—X i utlåtandet gjorda uttalanden, under avdelningen X dock med undantag av vad som rör anslagsberäkningarna och förordningsförslagen. Sedan ifrågavarande uttalanden blivit genomgångna, vid vilken genomgång texten ej må behöva uppläsas, föredrages utskottets hemställan under punkten A 2.

Vid behandlingen av den del av utlåtandet, varom först uppstår överläggning, må denna omfatta utlåtandet i dess helhet.

Härtill lämnade kammaren sitt bifall.

Punkten A 1.

Det av utskottet tillstyrkta förslaget till förordning om ändring i förordningen den 30 maj 1941 (nr 350) angående skogsvårdsstyrelser.

2 §.

Herr **Sundberg**: Herr talman! Under fyra decennier ha skogsvårdsstyrelser verkat i vårt land med uppgift att hindra skogsskövling och höja skogsavkastningen å enskilda skogar. Att en viss misstro från skogsägarnas sida gjorde sig gällande, när skogsvårdsstyrelseinstitutionen år 1903 inrättades, var ganska naturligt. De voro oroliga för att denna halvstatliga organisation skulle komma att ingripa hämmande och besvärande i fråga om skogshushållningens praktiska handhavande. Utformningen av skogsvårdslagen i dess första edition i förening med de moderata reglerna för skogsvårdsstyrelseverksamhetens drivande gjorde emellertid, att skogsägarna lojalt accepterade den nya lagen och ganska snart efter dess ikraftträdande gingo in för ett positivt och förtroendefullt samarbete med skogsvårdsstyrelserna. De ha heller icke blivit besvikna på dessa. Tack vare den självständiga ställning, som lagen inrymde åt

Ang. skogsvårdsstyrelsernas organisation m. m. (Forts.)
skogsvårdsstyrelserna, kunde dessa, fria från byråkratiska former, fullgöra sin delikata och svåra uppgift på ett sätt, som redan från början ingav allmänt förtroende. Till denna förstående inställning från allmänhetens sida bidrog icke minst den omständigheten, att landsting och hushållningssällskap fingo rätt att utse två av skogsvårdsstyrelsens tre ledamöter. Dessa representanter betraktades redan från början som bygdens egna förtroendemän inom skogsvårdsstyrelsen, och man såg hos dem en garanti för att statens tunga hand ej skulle komma att vila över den nya institutionen och den enskilda skogsverksamheten, utan att tillbörlig hänsyn skulle tagas till bygdens särpräglade förhållanden. Med tillfredsställelse kan konstateras, att Kungl. Maj:t i den nu föreliggande propositionen liksom jordbruksutskottet i sitt utlåtande accepterat den tankegång, som ursprungligen inspirerade lagstiftarna i fråga om skogsvårdsstyrelsernas sammansättning. De helstatliga intentionerna ha således åtminstone på denna punkt ej gjort sig gällande i det föreliggande förslaget.

Med så mycket större beklagande måste jag konstatera, att i ett annat viktigt avseende de ursprungliga intentionerna för skogsvårdsstyrelseverksamheten icke fullföljts, utan snarare förbytts i sin motsats. Jag syftar på den självständiga och fria ställning, som tidigare inrymts åt skogsvårdsstyrelserna vid deras utövande av sin verksamhet. Det skall visserligen utan omsvep erkännas, att utvecklingen på det skogliga området blivit sådan, att det icke går eller icke är lämpligt att under nuvarande förhållanden i alla avseenden bibehålla självständighetsprincipen på sätt tidigare varit fallet. Skogsvårdsstyrelserna äro själva medvetna härom, och det är de själva som tagit initiativet till en utredning av skogsvårdsstyrelseverksamheten, varvid de påpekat de flesta av de brister, som föranlett det nu framlagda ändringsförslaget och som redovisas i 1944 års skogsvårdsstyrelseutrednings betänkande liksom i propositionen och i utskottets utlåtande. Det synes mig angeläget att detta påpekas, ty det framgår inte vare sig av den kungliga propositionen eller av utskottets utlåtande.

De skäl, som föranledde skogsvårdsstyrelserna att begära en revision av skogsvårdsstyrelseförfattningarna, voro i huvudsak följande:

Hittills tillämpade principer för skogsvårdsstyrelseverksamhetens finansiering ha i många fall lett till att län i stort behov av uppbyggande åtgärder i skogligt hänseende ha fått stå tillbaka för län, som icke haft detta behov i samma grad. Orsaken härtill har varit, att de förra länen på grund av tidigare, alltför starka skogsavverkningar inte haft möjlighet att inom den nya skogsvårdslagens ram verkställa större uttag ur skogarna, med påföljd att deras skogsvårdsavgifter och därmed också deras inkomster blivit små, eftersom just skogsvårdsavgiftsmedel till stor del finansierat skogsvårdsstyrelseverksamheten. Andra län med rikare skogstillgång och större skogsavverkning ha däremot lättare kunnat finansiera sin verksamhet och även effektivisera densamma. En ändring av dessa förhållanden är uppenbarligen av nöden, på det att alla län, som därav ha behov, skola kunna verkställa en upprustning av sina skogar och skogsmarker till ett tillstånd, som motsvarar en god skogsvårdsfordringar. På grund härav och på grund av att det beror på sammansättningen av skogsägarkategorierna i respektive län — där stora, välskötta bolags- och domänskogar finnas, inflyter det rikligt med skogsvårdsavgifter utan att skogsvårdsstyrelsen har några egentliga utgifter för tillsynen av dessa skogar, och det beror alltså inte närmast på en mer eller mindre väl genomförd organisation, att vissa skogsvårdsstyrelser ha en god, andra en svag ekonomi — är det inte ur allmän synpunkt lämpligt och försvarligt att som hit-

Ang. skogsvårdsstyrelsernas organisation m. m. (Forts.)

tills låta skogsvårdsavgifterna i allt väsentligt återbördas till de egna länen på sätt föreslås i motionen nr 446 i andra kammaren.

Ett annat skäl för den av skogsvårdsstyrelserna påyrkade omorganisationen är den ojämnhet, som råder de olika skogsvårdsstyrelserna emellan när det gäller antalet anställda tjänstemän och deras avlöningsförhållanden. Skogsvårdsstyrelsen var inne på tankegången att låta organisationen förbli orubbad för att jämka från år till år, från fall till fall, men Kungl. Maj:t biföll skogsvårdsstyrelsernas framställning om en utredning, byggd på ett objektivt och enhetligt bedömande av personalbehovet. — Även i fråga om undervisnings- och upplysningsverksamheten, beträffande tjänstemännens pensionsförhållanden, styrelsernas medelsförvaltning, revision etc. förelågo brister eller saknade enhetliga direktiv.

De önskemål och krav, som sålunda framförts från skogsvårdsstyrelsehåll, ha i stort sett blivit beaktade i det betänkande, som avgivits av 1944 års skogsvårdsstyrelseutredning. I den kungliga proposition, som föreligger vid årets riksdag, och det utskottsbetänkande, som med anledning därav nu ligger på kammarens bord, ha emellertid skogsvårdsstyrelserna blivit bönhörda på ett sätt som ej var väntat. I propositionen respektive utskottsbetänkandet har man visserligen tillmötesgått många av önskemålen från skogsvårdsstyrelsehåll, men man har därutöver slagit in på linjer, som i själva verket innebära en attack mot en av hörnstenarna i den nuvarande institutionen, nämligen den relativt stora självbestämmanderätt som hittills inrymts åt densamma. Man är på skogsvårdsstyrelsehåll och inom vida kretsar bland skogsägarna förvånad och förstämnd över detta. När en allmänt utbredd mening i landet råder därom, att en av de mest bidragande orsakerna till det lyckliga resultat, som skogsvårdsstyrelserna ha kunnat inregistrera under sin 40-åriga verksamhet, just varit den frihet, som de besuttit i sin förvaltning, frågar man sig: Är det nödvändigt med det hot mot skogsvårdsstyrelseverksamhetens bedrivande i hävdvunna former, som inrymmer i den föreslagna skogsvårdsstyrelseförordningens fjärde paragraf, enligt vilken skogsvårdsstyrelsen vid sidan av de lagar och författningar, som riksdagen beslutat, utan vidare skall äga rätt utfärda särskilda bestämmelser, som det åligger skogsvårdsstyrelserna att följa? Fara finnes för att en snara härmed kan komma att läggas om skogsvårdsstyrelsernas hals, en snara som när som helst och utan riksdagens hörande kan dragas åt när man tycker det passar.

Departementschefen har själv sagt många vackra ord om skogsvårdsstyrelserna och deras under fria former bedrivna verksamhet. Ur propositionen citerar jag sålunda följande: »Skogsvårdsstyrelserna ha under sin 40-åriga tillvaro i hög grad tillvunnit sig skogsägarnas förtroende och måste anses i stort sett ha fyllt sina ofta svåra och grannliga uppgifter på ett tillfredsställande sätt.» På ett annat ställe säger departementschefen: »Denna uppgift» — nämligen att övervaka skogsvårdslagarnas efterlevnad — »har emellertid mer och mer kommit att skjutas i bakgrunden, och skogsvårdsstyrelsernas förnämsta arbete har blivit att bidra till skogsvårdens befrämjande och vara bärare av det allmännas intresse att skogsvårds- och avverkningspolitiken i landet föres efter kloka och framsynta linjer.» Dessa lovordande omdömen ha utlöst tillfredsställelse och tacksamhet inom landets skogsvårdsstyrelsekretsar, men man frågar sig och förvånar sig över hur departementschefen från dessa utgångspunkter kunnat komma till den slutsats, som följer omedelbart efter uttalandena i fråga och som utformats i en sats av följande lydelse: »Detta torde nödvändiggöra en förstärkning av det allmännas inflytande i skogsvårdsstyrelsernas verksamhet.» Hade det inte, frågar man sig, varit mera logiskt att resonera ungefär på följande sätt: »Då skogsvårdsstyrelserna inte blott

Ang. skogsvårdsstyrelsernas organisation m. m. (Forts.)

visat sig kapabla att på ett ur skogsvårds- och allmän synpunkt tillfredsställande sätt fullgöra de uppgifter av huvudsakligen fiskalisk karaktär, som statsmakterna från början anförtrodde dem, utan därutöver i mån av skogsforskningens och skogshushållningens utveckling i vårt land av eget initiativ gått in för ett allt mera positivt uppbyggande skogsvårdsarbete, som resulterat i att i dag som är denna gren av skogsvårdsstyrelseverksamheten är den dominerande, så finnes ingen anledning för staten, som har fullt upp på så många andra håll, att lägga sig i den interna skogsvårdsstyrelseverksamheten i annan mån än som är oundgängligen nödvändigt med hänsyn till genomförandet av en viss önskvärd enhetlighet i fråga om för hela landet gemensamma och likartade uppgifter.» Detta hade varit en rättvis och chevaleresk gest av vår jordbruksminister, en gest som högt skulle ha skattats av skogsfolket i vårt land. Säkert skulle det allmänna icke ha blivit lidande därpå, utan tvärtom skulle ett sådant förtroende ha skapat en arbetsglädje och ansvarskänsla bland de arbetande krafterna ute på fältet, som skulle ha stimulerat dem till ett om möjligt ännu mera intresserat och intensifierat skogsvårdsarbete. Jag vågar vädja till statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet att taga sin ståndpunkt till denna fråga i förnyat övervägande, och jag vädjar till kammarens ärade ledamöter att godkänna det förslag på denna punkt, som framställes i motionen nr 291 i denna kammare och som går ut på att fjärde paragrafen, sista stycket i skogsvårdsstyrelseförordningen i stället för den i propositionen föreslagna lydelsen må bibehålla sin nuvarande lydelse.

I nära samband med skogsvårdsstyrelsernas självbestämmanderätt står även en annan fråga, som enligt min mening utformats på ett lyckligt sätt i utredningens betänkande men däremot icke i propositionen och utskottsbetänkandet. Jag syftar på den rätt till viss avsättning av medelsreserver, som utredningen ansett böra tillkomma skogsvårdsstyrelserna. Samma ändamål, som avsetts med dessa medelsreserver, skola enligt propositionen och utskottsbetänkandet tillgodoses dels genom att i skogsvårdsstyrelsernas stater en särskild post upptages för oförutsedda utgifter, dels därigenom, att det skall vara skogsvårdsstyrelserna »obetaget att inom ramen för fastställda stater vidtaga de medelsdispositioner, vilka kunna betingas av ändrade förhållanden eller andra anledningar». Detta låter ju bra, men den tänkta anordningen skall enligt propositionen icke vara gällande utan vidare, utan däri varslas om närmare föreskrifter. Då dessa kunna bli nog så restriktiva och då man kan befara att posten »oförutsedda utgifter» ej kommer att motsvara vad som avsetts med medelsreserven, är man inom skogsvårdsstyrelsesekretsar orolig över den vändning sakerna sålunda tagit. Man är rädd för att denna utveckling kan komma att innebära en centralisering och byråkratisering av skogsvårdsstyrelseverksamheten och därmed verka direkt hämmande på det produktiva, uppbyggande skogsvårdsarbetet.

Jag vill därför rekommendera kammaren att gå in för den linje som föreslås i motionen nr 291 i denna kammare och som helt sammanfaller med utredningens förslag på denna punkt. Den innebär en större rörelsefrihet för skogsvårdsstyrelserna och en mindre administrationsapparat för såväl det centrala verket som de lokala styrelserna, samtidigt som förstatligandets idé avvisas genom att skogsvårdsavgifterna skola användas till styrelsernas omkostnader i stället för att inlevereras till statskassan.

De värden, som ur hela det svenska folkhushållets synpunkt äro förbundna med skogsnäringen, äro utomordentligt stora. Insikten härom torde stå klar för de flesta. Vad man däremot inte lika allmänt känner till är att våra skogars produktionsförmåga är outnyttjad i skrämmande hög grad. Följande siffror tala härvid ett dystert språk: kalmarker 900 000 hektar, vanhävdade hagmar-

Ang. skogsvårdsstyrelsernas organisation m. m. (Forts.)

ker 200 000 hektar, tras-, rest- och skräpskogar 300 000 hektar samt marker i behov av dikning 1 000 000 hektar. Ofantliga vidder finnas sålunda, som ha ett otillfredsställande skogstillstånd. Det är ett nationalekonomiskt intresse av rang, att dessa marker snarast möjligt försättas i fullt produktivt skick. Det blir skogsvårdsstyrelsernas stora uppgift i framtiden att lösa dessa frågor. I sakens natur ligger, att detta inte kan ske på en gång. Brist på arbetskraft, plantor, frö etc. ställer sig hindrande i vägen. Men det borde för envar klart framstå, att så snart och i den mån de hindrande faktorerna kunna elimineras, böra åtgärder vidtagas för att upprusta våra eftersatta skogar. När man stannat vid att räkna med ett genomförande av det s. k. normalprogrammet till endast omkring 65 procent, har man enligt min mening varit alltför räddhågad och pessimistisk. Det innebär, att 77 år skulle komma att förflyta, innan våra mer eller mindre improduktiva skogsmarker i sin helhet satts i gott skick. Någon aktivisering av skogsvårdsstyrelseverksamheten medger inte 65-procentlinjen för landet i sin helhet. För vissa län skulle den till och med komma att betyda en inskränkning i den hittills förda verksamheten. Under sådana förhållanden är enligt min mening det enda riktiga att gå in för 75-procentlinjen såsom regel med rätt för de skogsvårdsstyrelser, som på grund av arbetarbrist eller dylikt icke mäktat detta, att tills vidare något inskränka verksamheten för att åt andra, som ha bättre möjligheter, inrymma rätt att gå längre än till 75 procent. På detta sätt skulle vi inom rimlig tid kunna få ut den avkastning ur våra skogar som vi så väl behöva för förseende av vårt eget land med virke och för att utveckla den export av träprodukter, som är nödvändig för vår handelsbalans. Nu har visserligen såväl Kungl. Maj:t som utskottet skrivit mycket välvilligt i avseende på denna punkt, varför man må hoppas att någon större olycka ej inträffar, om riksdagen skulle godta utskottets förslag. Då jag emellertid anser, att 75-procentlinjen ur såväl skoglig som nationalekonomisk synpunkt borde vara den normgivande, vidhåller jag den och ansluter mig till det yrkande, som på denna punkt framföres i motionen nr 291.

Beträffande lönerna till skogsvårdsstyrelsepersonalen — de må vara länsjägmästare, länsskogvaktare eller tillhöra kanslipersonalen — äro dessa enligt det förslag, som ligger på kammarens bord, inte tillfredsställande. De föreslagna låga lönerna äro ägnade att väcka allvarliga bekymmer med hänsyn till de svårigheter, som komma att inställa sig vid rekrytering av skogsvårdsstyrelsekåren med förstklassiga krafter. Jag tvivlar inte på att vi komma att få platserna besatta, men jag befarar att det kan bli i det undre skiktet och mellan-skiktet inom skogsmannakåren, vi få hålla oss, under det att vi borde ha möjligheter att rekrytera våra tjänstemän ur det övre skiktet med hänsyn till de ansvarsfulla och krävande tjänster, varom här är fråga. Det i motionen nr 291 framförda förslaget till löneplacering av olika befattningshavare inom skogsvårdsstyrelseverksamheten är ingalunda tilltaget i överkant. Det är enligt min mening ett minimum, om vi skola kunna rekrytera skogsvårdsstyrelsekåren med goda krafter.

Det är också rimligt och rättvist, att befattningshavarna skola äga tillgodoräkna sig den tid före den 1 juli 1946 som de innehaft motsvarande befattning hos skogsvårdsstyrelse. Jag har just i dag fått ett brev från en länsskogvaktare, vari han skriver: »Det är verkligen bittert att länsskogvaktarna synbarligen icke skall få tillgodoräkna sig sina tjänsteår för löneklassuppflyttning, annat än möjligen i inskränkt mening. Trotjänarna ha fått många vackra omnämnanden, men därutöver bra litet. Så vitt jag är rätt underrättad tillerkändes folkskollärarna rätt att tillgodoräkna sig redan fullgjorda tjänsteår vid deras senaste lönereglering. Detta borde väl nästan kunna betraktas som ett prejudikat även för skogsvårdsstyrelsepersonalens del, emedan anställningens halv-

Ang. skogsvårdsstyrelsernas organisation m. m. (Forts.)

statliga typ i båda fallen är densamma.» Han har enligt min mening rätt, läns-skogsvaktaren, med vad han skriver, och jag hoppas att riksdagen också ger honom rätt. Att man emellertid härvidlag inte bör inskränka förmånen i fråga till endast läns-skogsvaktarna, utan utvidga den till samtliga befattningshavare, synes mig självklart, ehuru saken för dessa andra har betydligt mindre betydelse. Men principiellt sett böra alla befattningshavare vara jämställda.

I detta sammanhang vill jag till herr statsrådet Sköld rikta frågan när det tillfälliga lönetillägg kommer att utbetalas till skogsvårdsstyrelsernas personal, varom riksdagen den 27 februari detta år beslutat i enlighet med Kungl. Maj:ts proposition angående provisorisk förbättring av löneställningen för vissa befattningshavare i statens tjänst. Av jordbruksutskottets utlåtande nr 61 framgår, att utskottet anser att frågan bör upptagas till prövning i »annat sammanhang». Men när? De många lågt avlönade skogsvårdsstyrelsetjänstemännen i landet avvakta med otålighet svar på frågan.

I propositionen föreslås, att i stället för de av skogsvårdsutredningen föreslagna tjugo befattningarna såsom skogstekniskt biträde tills vidare skola inrättas läns-skogsvaktarbefattningar. Som motiv härför uttalar departementschefen, att frågan om kompetenskraven för vissa förrättningsmän enligt lagen om enskilda vägar ännu inte lösts och att för behörighet att handlägga synförrättningar rörande vissa förslag gäller 7:e kapitlet vattenlagen jämte särskilda bestämmelser, vilka behövde ändras, om dessa nya befattningar som skogstekniska biträden skulle inrättas. Jag vill framhålla, att det aldrig varit utredningens mening, att de skogstekniska biträdena skulle erhålla den behörighet, som departementschefen åsyftar. Det torde även i fortsättningen vara nödvändigt och lämpligt, att jägmästare handlägga sådana saker som synförrättningar. Däremot föreligger det verkligt behov av tekniskt utbildad personal för planläggning och utstakning av skogsvägar och skogsdikningar. Av särskild vikt är att skogsvägsnätet utbygges, så att också avlägsna skogstrakter kunna lämna sin tribut till den allmänna hushållningen även av mindre virke. Dessa arbetsuppgifter äro så kvalificerade, att de väl motivera inrättandet av befattningar som skogstekniska biträden. Då emellertid departementschefen som sagt föreslagit en ökning av antalet läns-skogsvaktare, motsvarande de föreslagna skogstekniska biträdena, och dessa kunna anlitas även för de ändamål, jag har framhållit, samt utskottet följt denna linje, skall jag på denna punkt inte framställa något yrkande men uttalar förhoppningen, att särskilda befattningar som skogstekniska biträden inom en snar framtid komma att inrättas.

I andra paragrafen tredje stycket i förslaget till ny skogsvårdsstyrelseförordning föreslås, att klagan må föras över skogsvårdsstyrelsens beslut om tillsättande eller entledigande av personal hos styrelsen samt om tillämpning av gällande avlöningsföreskrifter. Besvärsmått över sådana beslut torde emellertid icke vara ur personalens synpunkt påkallad annat än i fråga om ordinarie, d. v. s. pensionsberättigade, befattningar. Därtill kommer, att en dylik besvärsmått skulle vara direkt olämplig beträffande sådana personalgrupper som äro tillfälligt anställda som arbetare eller förmän, då det synes mig önskvärt, att styrelserna för att kunna anpassa verksamheten efter växlande behov i dessa hänseenden äga oinskränkt rörelsefrihet. Vilket prejudikat skulle inte detta bli för arbetarna i t. ex. Norrbottens järnverk, statens skogsindustrier och andra statsägda företag, om i dessa företag styrelsernas beslut om inskränkning i driften såsom följd av en konjunkturförsämring e. d. skulle underkastas besvärsmått från de anställdas sida i fråga om anställningen. Jag vill därför yrka bifall till den reservation, som på denna punkt avgivits av herr

Ang. skogsvårdsstyrelsernas organisation m. m. (Forts.)

Bondeson och som går ut på att den ifrågasatta ändringen må avse allenast ordinarie befattningar.

Den i propositionen föreslagna nya skogsvårdsavgiften, utgående i förhållande till värdena å skogsmark och växande skog, innebär otvivelaktigt en form av särbeskattning på skogsbruket, vilken liksom den nuvarande avgiften för avverkat virke i och för sig och med tanke på förhållandena inom andra delar av näringslivet knappast synes motiverad. Under förutsättning, att skogsvårdsstyrelserna i allt väsentligt få behålla sin självbestämmanderätt och erhålla tillräcklig rörelsefrihet i fråga om användningen av inflytande skogsvårdsavgiftsmedel med medelsreserver som grundval, varigenom det halv- eller helförstatligande undvikes, som blir följden, om skogsvårdsavgifterna inlevereras till statskassan, torde emellertid — trots de principiella betänkligheterna — skogsägarna komma att finna sig i att underkasta sig skyldighet att utgöra skogsvårdsavgift. Endast under denna uttryckliga förutsättning har jag inom utredningen biträtt förslaget om bibehållandet av skogsvårdsavgifter. Och under samma förutsättning är jag alltjämt beredd att rösta för det samma. Skulle emellertid i enlighet med propositionen och utskottets utlåtande skogsvårdsstyrelserna avkopplas från den friare dispositionsrätten i fråga om medelsanvändningen, och om det i propositionen tillkomna hotet mot skogsvårdsstyrelsernas självbestämmanderätt skulle genom ett riksdagsbeslut komma att kvarstå, vill jag inte vara med längre. Jag kan inte anse det rimligt och rättvist att belasta de enskilda skogsägarna med en skatt som under sådana förhållanden blir liktydig med en extra fastighetsskatt. Vill man snöra in skogsvårdsstyrelseverksamheten till den grad, att det praktiskt taget innebär ett förståtligande, bör man vara beredd att ta konsekvenserna. Staten bör i så fall helt svara för finansieringen. Vid en sådan utgång är jag beredd att ansluta mig till de yrkanden om befrielse för skogsägarna att utgöra skogsvårdsavgift som framförs i motionerna nr 290 och 295.

Tjänstetiteln för länsskogsvaktarna har kommit mycket buller åstad. Inom utredningen voro vi tämligen eniga om, att länsskogsvaktartiteln var lämplig med hänsyn framför allt till den goda klang, den allmänt har ute i bygderna, tack vare inte minst det skickliga och ambitiösa arbete länsskogsvaktarna i gemen under åren presterat till skogsvårdens fromma. Att vi emellertid trots detta gick in för att föreslå en ändrad titel berodde på samma sak, som tydligen föranlett departementschefen att göra sammaledes. Vi ville genom ett bifall till länsskogsvaktarnas framställning i titelfrågan markera vårt erkännande och vår uppskattning av denna kår. När det sedan påvisades, att andra befattningshavare med till och med lägre utbildning fått konsulenttiteln, gick vi in just för denna, vilken länsskogsvaktarna med tillfredsställelse accepterade. När emellertid denna lösning nu tycks vara utesluten bör länsskogsvaktartiteln enligt min mening bibehållas. Det bör framför allt inte få komma i fråga att usurpera skogsmästartiteln. De, som redan bära denna titel, ha förvärvat den genom avlagd examen, och de böra också ha rätt att få behålla den.

De synpunkter i olika avseenden, för vilka jag nu gjort mig till tolk, återfinnas i motionen nr 291, som jag och 14 andra ledamöter i denna kammare väckt. Under hänvisning till denna och till vad jag nu anfört ber jag, herr talman, att få framställa mina yrkanden eller instämna i andras liknande yrkanden, när de olika punkterna i betänkandet komma att föredragas.

På framställning av herr talmannen beslöts att den fortsatta överläggningen i förevarande fråga skulle uppskjutas till aftonsammanträdet.

Herr *Wahlmark* avlämnade en av honom och herr *Velander* undertecknad motion, nr 368, om pension åt vaktmästaren hos första kammaren M. J. Ericsson.

Motionen bordlades.

*Interpellation
om åtgärder
mot de svenska
nazisternas
verksamhet.*

Herr *Nerman* erhöll på begäran ordet och anförde: Herr talman! Den nazistiska konspirationen mot demokratin och freden har tyvärr överlevat det nazistiska Tysklands fall. I olika länder reser rörelsen åter huvudet. Även i Sverige märks en ökad aktivitet i skygd av den frihet svensk demokrati medger nazismen som en politisk åsiktsriktning bland andra. Detta är ingen isolerad svensk fråga, som kan behandlas enbart som en inre svensk angelägenhet. Rörelsen är internationell, och nazisterna i Sverige samarbeta med anhängare i grannländerna. Det har t. ex. visat sig, att norska quislingar fått hjälp av svenska kamrater att illegalt inkomma i vårt land och här hålla sig dolda.

Denna verksamhet har helt naturligt väckt indignation i Norge, där det socialdemokratiska huvudorganet *Arbeiderbladet*, även organ för Norges regering, den 2 juni har nödgats ta itu med trafiken och uttala önskemål om bättre kontroll över Sveriges nazister. *Arbeiderbladet* skriver: Upprensningen bland svenska »fula fiskar» är en svensk angelägenhet och myndigheterna få välja de vägar de anse bäst, men saken har intresse också för det övriga Norden, inte minst för Norge, som fått motta en del högst ovälkomna besök av dessa nazister i Sverige. Medan vi här i landet stå mitt uppe i en utrensningsprocess, som är absolut nödvändig för vårt fortsatta liv som demokratisk nation, knyta dessa svenska nazistceller förbindelser över gränsen med de spillror här de anse sig kunna räkna med. Detta är ett förhållande som inte kan fortsätta. De svenska nazisterna kunna inte tillåtas utgöra ett moderparti för de förvillade individer här i Norge som alltjämt drömma om att införa nazism. Därför äro vi också på norskt håll intresserade av att det görs någonting effektivt i Sverige för att hålla nazisterna under kontroll.

Detta norska krav synes juridiskt berättigat och moraliskt omöjligt att avfärda. Då det måste vara ett svenskt intresse att här tillmötesgå Norge och även att skydda svensk demokrati mot nazismens undermineringsverksamhet, anhåller jag om kammarens medgivande att till herr statsministern få rikta följande interpellation:

1. Har regeringen observerat, att den nazistiska rörelsen i Sverige har förgreningar till utlandet och att detta väckt pinsam uppmärksamhet i Norge?

2. Kunna åtgärder från regeringen väntas för att hindra, att andra länder skadas genom de svenska nazisternas verksamhet?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågavarande spörsmål finge framställas.

*Interpellation
ang. vägför-
valtningarnas
inköp av skär-
vad sten.*

Ordet lämnades härefter på begäran till herr *Elofsson, Gustaf*, som yttrade: Herr talman! Sedan det svenska vägväsendets underhåll och nybyggnader helt övertagits av staten ha större svårigheter uppstått att finna avsättning av skärvad sten till rimliga priser för de jordbrukare, som önska rationalisera sina jordbruk genom att spränga bort stenen från åkrarna.

De priser, som vägförvaltningen betalar för den skärvade stenen i Kristianstads län, variera emellan 2:25 och 3 kr. per kubikmeter, men medelpriset tyckes ligga vid 2:50 kr. per kubikmeter. Att detta pris icke täcker mera än halva arbetskostnaden framgår därav, att endast skärvningen av stenen kostar 4 till 4:50 kr. per kubikmeter. Därtill kommer, att stenen skall sammanköras

Interpellation ang. vägförvaltningarnas inköp av skärvad sten. (Forts.)
och upplagsplats för flera år framåt lämnas fritt, vilken kostnad belöper sig till minst 1:50 kr. per kubikmeter.

Om man utgår ifrån att jordbrukarna själva böra vidkännas den senast berörda kostnaden på grund av den förbättring, som uppstår på jordbruket, så är detta riktigt. Men det torde väl inte vara obekant för regeringen, att de priser, som måste betalas för stenskarvning, äro de, som kunnat åstadkommas vid förhandling med arbetarnas organisationer, och då borde det väl också ligga i statsmakternas intresse att se till att inga dumpingpriser få tillämpas på detta område, när stenen skall inköpas.

Som exempel kan nämnas, att man ifrån vägförvaltningens sida bjuder ett mycket lågt pris med den motiveringen, att vill Ni inte sälja för det priset, så skola vi skaffa oss ett grustag, det kan bli billigare. Det kan väl ifrågasättas om sådana metoder äro ägnade att gagna en statlig institution i framtiden?

Med stöd av vad som ovan anförts får jag vördsamt anhålla om första kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet framställa följande frågor:

1) Anser herr statsrådet, att de priser som vägförvaltningen betalar för skärvad sten per kubikmeter äro skäliga?

2) Om så ej är förhållandet, har herr statsrådet för avsikt att utfärda sådana bestämmelser beträffande dessa uppköp, att ett sådant pris betalas, som täcker skärvningskostnaden, och att vägdistriktet icke tillåtes godtyckligt handhava denna prissättning?

Det sålunda begärda tillståndet lämnades av kammaren.

Fru **Svenson** fick nu ordet och anförde: Herr talman! Onsdagen den 27 februari interPELLERADE herr Fredrik Ström i denna kammare statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet angående breddning av Tullbron i Falkenberg. *Interpellation om statens övertagande av Tullbron i Falkenberg.*

Interpellanten framhöll bl. a. att drätselkammaren i Falkenberg med 6 röster mot 3 vidhållit sitt tidigare beslut att genom en vandaliserande breddning av Falkenbergs gamla tullbro förstöra ett av de förnämsta byggnads- och kulturminnesmärkena i vårt land, vår märkligaste och vackraste bro, som sannolikt är hela Nordens förnämligaste brobyggnad.

Bron betraktades länge som det allmännas egendom och stod under statens och ej stadens beskydd och vård, och först så sent som den 16 juni 1911 medgav Kungl. Maj:t att densamma finge överlätas å Falkenbergs stad. I överlåtelsevillkoren stadgades dock uttryckligen, att staden vid reparation skulle tillse, att bron utseende ej förändrades, en synpunkt, som av tillgängliga protokoll att döma de då makthavande i staden helt gillade, eftersom de förklarade sig vilja iståndsätta bron med bevarande av dess nuvarande vackra och egendomliga karaktär.

Det är väl knappast någon som besökt den lilla vackra sommarstaden Falkenberg utan att också taga sig en titt på den gamla Tullbron. Den ligger där, över 200 år gammal, så stilen och vacker, vittnande om svunna generationers sinne även för skönhet. Den utgör förbindelseleden över Åtran mellan norr och söder. Trafikförhållandena i Falkenberg äro visst inte de bästa. Tullbron, den enda genomfartsmöjligheten, är ganska smal, och den allt mer och mer tilltagande trafiken pockar på att säkerhetsåtgärder med det snaraste vidtagas. Diskussionens vägor i denna angelägenhet ha länge gått höga i den lilla staden, och de styrandes meningar äro delade angående bästa sättet att lösa frågan. En del utav dem anser det vara lyckligast och även tillräckligt,

Interpellation om statens övertagande av Tullbron i Falkenberg. (Forts.) att den gamla bron breddas. Andra däremot äro utav den uppfattningen, att en ny bro bör och skall byggas. För några dagar sedan beslöto stadsfullmäktige i Falkenberg med 13 röster mot 7 att bron skulle breddas.

För min del anser jag det vara ett helgerån att bygga om den gamla Tullbron, som har ett för alla kulturälskare mycket stort värde i det skick den nu befinner sig. Om det varit den enda lösningen för att få tillfredsställande trafikförhållanden, då skulle jag kunnat förstå den omfattning diskussionen tagit. Jag är i stället övertygad om att man på den vägen icke alls löser denna för ortsbefolkningen och alla västkustresenärer så viktiga trafikfråga. Den enda tillfredsställande lösningen är utan tvekan, att det bygges en helt ny bro över den s. k. Garvarforsen och att det ordnas med enkelriktad trafik genom staden. Enligt min mening borde den gamla bron ånyo övertagas av staten.

I det läge frågan nu kommit synes det vara angeläget att så snart som möjligt få kännedom om hur de statliga myndigheterna ställa sig till frågan.

I anslutning till det anförda får jag hemställa om kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet framställa följande fråga:

Anser herr statsrådet det vara en framkomlig väg att lösa tvisten om den gamla Tullbron i Falkenberg, att staten ånyo övertager ansvaret för bron?

Även detta spörsmåls framställande medgavs av kammaren.

Anmälades statsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 265, till Koningen, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under sjätte huvudtiteln gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1946/47 till Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut m. m.

Skrivelseförslaget godkändes under förutsättning att utskottets hemställanden i utlåtande nr 175 bifölles även av andra kammaren.

Anmälades bevillningsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Koningen:

nr 299, i anledning av väckta motioner om skattefrihet för Nobelstiftelsen;
nr 300, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändrad lydelse av den vid förordningen den 30 juni 1943 (nr 477) om skatt å vissa pälsvaror fogade förteckningen över pälskinn; samt

nr 301, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 1 § förordningen den 31 januari 1932 (nr 17) om accis å silke, m. m.

Skrivelseförslagen godkändes under förutsättning beträffande vart och ett av dem, att andra kammaren i avseende å motsvarande utskottsutlåtande fattade samma beslut som första kammaren.

Justerades protokollsutdrag för detta sammanträde, varefter kammaren åtskildes kl. 4.52 eftermiddagen.

In fidem
G. H. Berggren.

Onsdagen den 5 juni eftermiddagen.

Kammaren sammanträdde kl. 7.30 eftermiddagen.

Fortsattes överläggningen angående 2 § i det av jordbruksutskottet i utlåtande nr 61 punkten A 1 tillstyrkta förslaget till förordning om ändring i förordningen den 30 maj 1941 (nr 350) angående skogsvårdsstyrelser.

Ang. skogsvårdsstyrelsernas organisation m. m.

(Forts.)

Herr Tjällgren: Herr talman! När det gäller föreliggande utskottsutlåtande tillhör jag ju utskottsmajoriteten utom på en punkt, nämligen i fråga om uttagandet av skogsvårdsavgifter. Jag har därför inte nu anledning att uppehålla mig vid utskottets utlåtande i annan del än vad rör dessa avgifter.

Såsom av utlåtandet framgår har utskottet i likhet med Kungl. Maj:t föreslagit, att för finansiering av skogsvårdsstyrelsernas verksamhet skola uttagas skogsvårdsavgifter. Dessa skola emellertid inte såsom nu utgå i förhållande till värdet av det avverkade virket, utan efter vid fastighetstaxering åsatta värden för skogsmark och växande skog. Härvid har räknats med att denna skogsvårdsavgift skall utgå med högst 1,5 promille på taxeringsvärdet.

Enligt vår mening — d. v. s. reservanternas — kommer genom nämnda anordning en ny skatt att påläggas skogsfastigheterna. Det lär inte kunna av någon bestridas, att en på alla skogars taxeringsvärden med fasta procenttal utgående årlig avgäld blir fullt jämställd med en för skogsbruket speciell fastighetsskatt. Så vitt jag och mina medreservanter kunna förstå, måste en sådan anordning anses strida mot de allmänna principer i fråga om beskattning, som hittills i regel tillämpats. Vad det här rör sig om är en objektskatt för ett särskilt ändamål, något som är en nyhet i vår skattelagstiftning.

Vi vilja naturligtvis inte bestrida, att skogsvårdsstyrelsernas skogsvårdande verksamhet i första hand blir till nytta för skogsägarna själva, men det torde heller inte kunna bestridas, att dessa åtgärder i minst lika stor utsträckning äro en synnerligen viktig samhällsangelägenhet av betydelse även för andra än skogsägarna. På grund härav kan det inte — som vi också i reservationen tillåtit oss framhålla — vara riktigt att kostnaderna för skogsproduktionens vidmakthållande läggas på det relativt obetydliga och föga bärkraftiga rotvärdet. Man kan våga säga, att detta har så mycket mindre fog för sig som avkastningen av sagda skogsvärde ganska hårt beskattats på flera andra sätt redan förut. Jag skall inte ingå på att uppräknat dessa olika sätt, men alla här närvarande veta ju, att skogsbeskattningen är synnerligen hård.

Såsom i motionen nr 290 i denna kammare framhållits, tala starka skäl för att skogsvårdsavgiften helt borttages och att skogsvårdsstyrelsernas verksamhet därefter finansieras med statsmedel. I motionen heter det vidare: »Skogsvårdsavgiftsmedlen skola ju såsom föreslagits ej till någon del få användas lokalt inom länen, utan de skola helt inlevereras till statskassan. Då därtill de inflytande avgifterna skola disponeras centralt för fördelning mellan de olika skogsvårdsstyrelserna enligt de årliga stater som fastställas, kommer skogsvårdsstyrelsernas självbestämmanderätt icke att bli större därigenom att en del av deras utgifter finansieras genom uttagande av skogsvårdsavgift.» Därför ha vi tillåtit oss i vår reservation föreslå, att någon skogsvårdsavgift icke

Ang. skogsvårdsstyrelsernas organisation m. m. (Forts.)
 skall uttagas. I överensstämmelse härmed kommer jag också, herr talman, att vid föredragningen av förordningen om skogsvårdsavgift yrka bifall till den av mig m. fl. vid utlåtandet fogade reservationen, dock med den ändringen, att i reservationens kläm eller yrkande orden »utom i vad gäller upphävande av gällande förordning i ämnet» utgå.

Sedan tillåter jag mig att med några ord beröra en del av de anmärkningar, som herr Sundberg i sitt anförande här framställde. Herr Sundberg ansåg att bestämmelsen i 2 § av förordningen om ändring i förordningen angående skogsvårdsstyrelser hade fått en mindre god avfattning. I denna paragraf står, som också herr Sundberg nämnde: »Vid bestämmande av anställnings- och avlöningsvillkor för denna personal skall styrelsen ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, som må av Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, av skogsstyrelsen meddelas.» Och därefter följer den passus, som herr Sundberg särskilt vände sig emot: »Över skogsvårdsstyrelsens beslut om tillsättande eller entledigande av personal hos styrelsen samt om tillämpning av gällande avlöningsföreskrifter må klagan föras hos Kungl. Maj:t inom trettio dagar efter den dag, då beslutet tillkännagivits genom anslag i styrelsens lokal.»

Utskottet har i överensstämmelse med vad som skrivits i den kungl. propositionen ansett det rimligt, att skogsvårdsstyrelsernas personal skulle äga anföra besvär över beslut i de avseenden, där de enligt vederbörandes mening inte äro riktiga eller inte äro till deras fördel. Jag tillåter mig påpeka, vad utskottet sagt om denna sak på s. 32 i utskottsutlåtandet. Där talas först om de motioner, vari ändring i detta avseende föreslagits, och därefter heter det: »Enär eljest skogsvårdsstyrelsernas rörelsefrihet att kunna anpassa personalen efter växlande behov skulle hindras, bör enligt motionärernas mening sådan besvär rätt förekomma allenast beträffande ordinarie befattningar.» Härtill säger utskottet: »De farhågor som här kommit till uttryck synas utskottet knappast grundade. Å andra sidan måste det ur personalens synpunkt anses tillbörligt att kunna få hithörande frågor prövade av överordnad myndighet. Besvärsrättens utformning enligt propositionen torde sålunda böra godtagas av riksdagen.»

Så vitt jag kan förstå är det ett rimligt krav från personalens sida att den tillerkännes denna besvär rätt, helst som denna personal, såsom framgår av författningen, kommer att tillsättas endast för sex år i sänder.

Herr Sundberg anförde vidare, att den nya förordningen måste anses utgöra en attack mot skogsvårdsstyrelsernas självbestämmanderätt och rörelsefrihet. Ja, det kan ju hända, att skogsvårdsstyrelsernas rörelsefrihet blir i någon mån inskränkt i jämförelse med vad hittills gällt, men jag kan inte finna, att denna inskränkning är av den arten eller det omfånget, att den på något sätt skulle komma att vara till skada för skogsvårdsstyrelsernas verksamhet.

Jag skulle också vilja understryka ett uttalande, som utskottet har gjort på s. 28 i utlåtandet. Med anledning av motioner om utökning av personalen vid skogsvårdsstyrelsen i Gävleborgs län säger utskottet: »Såsom motionärerna framhållit synes den skogstekniska verksamheten inom Gävleborgs län ha fått en så stor omfattning att därstädes erfordras en särskild ledare för denna verksamhet, varför utskottet icke vill motsätta sig att redan från början räknas med fem befattningar av förevarande slag.» Jag har ingenting emot den sålunda förordade utökningen av vad som föreslagits i propositionen. Men jag vill understryka, vad utskottet säger i fortsättningen: »Vid behandlingen av sistberörda motioner har inom utskottet dryftats behovet av en dylik befattning även för Västernorrlands län och ansetts att slutlig ståndpunkt härtill bör tagas vid Kungl. Maj:ts fortsatta överväganden.» Då jag ser att herr statsrådet och

Ang. skogsvårdsstyrelsernas organisation m. m. (Forts.)

chefen för jordbruksdepartementet är här närvarande, skulle jag vilja vädja till honom att, som det står här i utlåtandet, taga denna fråga i övervägande och om möjligt även ge skogsvårdsstyrelsen i Västernorrlands län en sådan befattningshavare. Jag tror uppriktigt sagt, att skogsvårdsstyrelsen i Västernorrlands län är i lika starkt behov av en sådan befattningshavare som skogsvårdsstyrelsen i Gävleborgs län. Därmed har jag på intet sätt velat bestrida, att ett sådant behov föreligger inom Gävleborgs län.

Jag nämnde i början av mitt anförande, att jag inte hade anledning att här närmare ingå på utskottets förslag, när jag tillhör dess majoritet. Det är endast ytterligare en sak jag skulle vilja vidröra. Jag har jämte herr Näsgård i en motion föreslagit, att länsskogvaktarna skulle erhålla en löneställning motsvarande lönegrad A 13. Detta har utskottet inte velat vara med på, och jag har inte reserverat mig på den punkten. Men jag kan i alla fall inte frångå att det hade varit rättvist, om länsskogvaktarna uppförts i denna lönegrad. Jag tillåter mig att här citera några rader ur den nämnda motionen I:289, där det heter: »Länsskogvaktarnas arbete är av självständig natur, vilket måste tillmätas väsentlig betydelse vid bedömning av lönens storlek. Deras rådgivande verksamhet berör ständigt vitt skilda såväl skogliga som ekonomiska spörsmål, något som kräver betydande mått av kunskaper och god anpassningsförmåga efter växlande förhållanden. Länsskogvaktarna stå därjämte i upphörlig kontakt med skogsägarna för att bistå dem med råd och anvisningar i fråga om skogens skötsel. Med hänsyn till här berörda faktorer böra lönerna avpassas så, att verkligt dugliga personer med härför lämpad utbildning söka sig till dessa platser. Det måste anses ligga i det allmännas intresse att även de lägre befattningshavarna vid skogsvårdsstyrelserna äro skickliga och väl utbildade för sina arbetsuppgifter. En höjning av lönerna för den skogsskoleutbildade personalen vid skogsvårdsstyrelserna till A 16 för förste länsskogvaktare och till A 13 för länsskogvaktare framstår som i hög grad befogad.»

Jag har tillåtit mig foga dessa rader till kammarens protokoll därför att jag anser, att det är ett rättvist krav, som här har framförts, även om jag inte har reserverat mig mot utskottets beslut och inte heller kommer att göra något yrkande om bifall till motionen. Detta beror inte på att jag skulle ha frångått min uppfattning när motionen väcktes, utan det sammanhänger med att vi inom utskottet ha kommit fram till en kompromiss på en annan punkt, nämligen i fråga om länsskogvaktarnas rätt att tillgodoräkna sig tjänsteår. Det är på denna grund jag har ansett, att jag inte borde reservera mig beträffande löneställningen.

Slutligen vill jag uttala den förhoppningen — som jag tror att också herr Sundberg gav uttryck åt — att skogsvårdsstyrelserna i fortsättningen måtte få utöva sin verksamhet så självständigt som möjligt, naturligtvis inom ramen för gällande författningar.

Vid behandlingen av de olika punkterna kommer jag, herr talman, att framställa yrkanden om bifall till utskottets förslag utom vad beträffar förordningen om skogsvårdsavgift.

Häri instämde herrar *Näsgård*, *Gustavson* och *Ljungdahl*.

Herr **Sten**: Herr talman! Ödet har ju fogat det så, att talesmännen för reservanterna och för utskottsmajoriteten också äro representanter för de två stora ägargrupperna inom det enskilda skogsbruket i vårt land. När alltså nu disponenten och hemmansägaren talat, kan det vara på sin plats att den, som representerar en grupp som inte kan åberopa någon på ägande grundad rätt men som ändå har ett intresse av och, jag vågar också påstå ett intresse för dessa ting, säger några ord i denna fråga.

Ang. skogsvårdsstyrelsernas organisation m. m. (Forts.)

Att jag har tagit ordet före dem, som eventuellt representera utskottets mening på alla punkter, beror inte på att jag har någonting väsentligt att erinra mot utskottsutlåtandet, utan endast på att jag, mot slutet av mitt anförande, på ett par punkter måhända framställer någon erinran eller fråga, som det ju kan vara praktiskt att få besvarad under den fortsatta debatten.

För mig framstår denna proposition och detta utskottsutlåtande som led i ett genomtänkt skogsprogram, som i stort sett bygger på hur man på basis av den svenska skogens nuvarande fördelning på olika ägaregrupper skall få fram det ur hela folkhushållets synpunkt bästa resultatet. Jag utgår från att man med fog kan tala om ett skogspolitiskt jämviktsläge. Det har kunnat avläsas i riksdagens uttalanden under senare tid, alltså både år 1937 och 1945, av vilka det har framgått, att riksdagen i stort sett slår vakt om status quo i detta avseende. Man kan också säga, att detta jämviktsläge har ett reellt underlag. Tidigare har ju diskussionen om vilka som bäst sköta sin skog böljat fram och tillbaka. Ibland har man ansett att det varit bolagen och ibland bönderna. Professor Streifferts uttalande i vintras på basis av den nya riksskogstaxeringens resultat har, kan man väl säga, ådagalagt att det inte råder några stora skiljaktigheter mellan de olika ägaregruppernas sätt att tillvarata skogsmarkens produktiva egenskaper eller i fråga om råvarukapitalet efter arealen räknat. Man kan alltså säga, att i den mån som den uppfattningen har levat kvar, att bolagen och storskogsbruket överhuvud taget skulle vara överlägsna i dessa avseenden, så har bondeskogsbruket fått en viss upprättelse. Man har här i dag strött blommor för skogsvårdsstyrelseorganisationens insatser under de senaste 40 åren, och det synes mig tydligt, att man inte kan bestrida att den har medverkat till detta resultat.

Nu stå vi emellertid inför två stora arbetsuppgifter på detta område, som de olika ägaregrupperna och riksdagen gemensamt måste försöka fullgöra. Så vitt på skogsvårdsstyrelseorganisationen ankommer, måste man i görligaste mån skapa garantier härför i och med det beslut, som i dag fattas. Den ena av dessa stora arbetsuppgifter gäller skogsproduktionens effektivisering. Vi veta, att skogsmarkens produktivitet icke är till fullo utnyttjad. Av de utredningar som gjordes fram till mitten av 1930-talet framgick, att man genom att på den svenska skogsmarken lägga ned alla de åtgärder, som den var i behov av, kunde öka tillväxten med omkring 20 procent. Man kan alltså konstatera, att här har det enskilda skogsbruket brustit. För varje år som går, då man icke till fullo utnyttjar skogsmarkens produktivitet, uppstår ju en framtida förlust både för de olika ägaregrupperna och för nationen.

Den andra stora arbetsuppgift, som vi stå inför, är att genomföra en planmässig avverkningspolitik, som syftar till råvarukapitalets uppbyggande. De förhandsuppgifter, som lämnats om resultatet av den senaste riksskogstaxeringen, visa att vi på stora områden, framför allt i de norrländska länen, icke ha det skogskapital som är nödvändigt för att man skall få ut den maximala tillväxten. Det ligger ju i själva begreppet tillväxt, att det måste finnas någonting att växa på. Det är på basis av detta enkla förhållande vi befinna oss i det predikamentet att det, så vitt man nu kan se, är nödvändigt att under de närmaste årtiondena taga ut kanhända endast 75 eller 80 procent av den årliga tillväxten och lägga återstoden till kapitalet för att genom åstadkommande av det erforderliga skogskapitalet få den tillväxt, som vi rätteligen böra ha.

Man har givetvis anledning att räkna på all medverkan i detta hänseende från de olika ägarekategorierna inom vårt skogsbruk. Genomförandet av ett sådant avverkningsprogram ligger ju i alla parterns intresse. Men man kan inte känna sig övertygad om att detta kommer att ske av sig självt. Och när

Ang. skogsvårdsstyrelsernas organisation m. m. (Forts.)

man hörde den förste talaren här i debatten yttra sig om nödvändigheten av frihet och självständighet på detta område, nödgades man ställa frågan: tror herr Sundberg, att skogsägarna kunna komma att klara denna sak utan statlig ledning och medverkan vid de rådslag och åtgärder, som äro erforderliga? För min del har jag den uppfattningen, att propositionen i detta avseende står på verklighetens fasta mark och att det även ur det enskilda skogsbrukets egna synpunkter är nödvändigt, att vad som i propositionen säges om att skogsvårdsstyrelserna blivit »bärare av det allmännas intresse att skogsvårds- och avverkningspolitiken i landet föres efter kloka och framsynta linjer» skärpes på det sätt som departementschefen har gjort, på nästa sida, där det står, att skogsvårdsstyrelseförordningen bör »giva större utrymme för de statliga myndigheterna att påverka skogsvårds- och avverkningspolitiken för landet i dess helhet». Jag för min del tror, att detta är den riktiga och ofrånkomliga linjen, om man vill undgå stora olyckor med avseende på avverkningspolitiken — alltså en hård konkurrens och ett allas krig mot alla i ett läge, där en allmän återhållsamhet är av nöden — och om man vill undgå uppsplittande strider på detta område.

Vad beträffar de bägge anföranden, som här hållits, kan jag inte underlåta att bekänna att de, trots de riktiga synpunkter de i vissa avseenden innehöllo, ge mig anledning att påminna om det gamla ordet att den, som Herren vill förgöra, slår han med blindhet. Detta gäller såväl när herr Sundberg gjorde sig till tolk för självständigheten och friheten på detta område som när herr Tjällgren, med bortseende från att det här dock är fråga om det enskilda svenska skogsbruket, framställde sitt yrkande på att skogsvårdsavgifterna skola avskaffas. För min del har jag under den tid, då vi haft de gamla skogsvårdsavgifterna, som baserats på skogsaccistaxeringen, sökt verka för den tanken att man, då konjunkturerna äro bättre och rotvärdet högre, borde ta ut en extra skogsvårdsavgift. Det är väl ändå rimligt att en viss del av skogens avkastning återbäres till uppbyggande av det framtida skogsbeståndet. Man måste räkna med att exempelvis en del av hemmansskogsbuket tyvärr är hårt skuldbelastat — det är en av konsekvenserna av den svenska skogens nuvarande fördelning på olika ägaregrupper — och när detta rotvärde kan skördas har man många andra hål att stoppa i. Därför gör man i många fall inte så mycket annat åt skogsvården — och kan i en del fall inte göra det — än vad som genom det allmännas försorg blir gjort. Det är därför en rimlig fordran att skogsbruket självt på det ena eller andra sättet blir i tillfälle att återberda en del av rotvärdesavkastningen till skogsproduktionens främjande.

Herr Tjällgrens linje kan inte medföra någon annan konsekvens än att det inflytande, som det enskilda skogsbruket vill behålla, den självständighet och frihet, som det här slår vakt om, med en naturlags nödvändighet komma att gå förlorade. Ty där man icke gör några insatser i den ena eller andra formen kan man heller inte få så värst mycket att säga till om.

Det är på två punkter jag har vissa reflexioner att knyta till det föreliggande utskottsutlåtandet. Först och främst gäller det kompetensfordringarna för skogsvårdsstyrelseledamöter. Jag har lagt märke till att utskottet av någon anledning har bemödat sig om att använda andra ord än departementschefen. Departementschefen säger, att till ordförande och ledamöter böra utses »kompetenta personer med tillräcklig auktoritet». Och vidare heter det: »Vid personvalet måste därför största avseende fästas vid erfarenhet och kunighet i skogsbruk och skogsvård.» Men utskottet har gått på en annan linje. Så vitt jag kan finna har utskottet inte understrukit vad departementschefen sagt, utan har i stället betonat, att »vid personvalet bör tillses att styrel-

Ang. skogsvårdsstyrelsernas organisation m. m. (Forts.)

serna erhålla en med hänsyn till skogsägarekategorierna inom varje område lämplig sammansättning och att alltså däri bliva representerade de skilda intressen som skäligen kunna göra anspråk på att vara företrädare i en dylik styrelse».

Departementschefen trycker alltså på kunnigheten och auktoriteten, under det att intressesynpunkten förefaller vara det väsentliga för utskottet, såvida man inte får fatta utskottet på det sättet, att man vid tillämpningen av departementschefens grundsatser så långt möjligt bör se till att skogsvårdsstyrelserna få en lämplig sammansättning även ur de olika ägaregruppernas synpunkt. Hittills har man dock vid exempelvis landstingens val av representanter, och som jag tror med ganska gott resultat, ibland utsett personer, som själva icke tillhört någon av dessa skogsägarekategorier, och det har förekommit, att departementschefen i viss utsträckning hållit sig till samma princip, när det gällt att utse ordförande. Jag vet inte, om det är denna tendens, som utskottet här vänder sig emot. Jag vill med detta inte ha sagt, att man inte kan erhålla en mycket god rekrytering till dessa poster inom de olika skogsägarekategoriernas ram. Vi känna ju till att den nuvarande departementschefen vid det tillfälle då han innehade samma ämbete som nu, med som jag tror i allmänhet mycket gott resultat, inte var rädd för att anlita företrädare för storskogsbruket såsom ordförande i skogsvårdsstyrelserna, om de samtidigt på grund av vetenskapliga eller pedagogiska meriter eller genom att ha ådagalagt allmänt intresse för dessa ting dokumenterat sig såsom lämpliga krafter att inneha dessa befattningar. I andra fall har man placerat representanter för bondeskogsbruket på dessa poster. I den mån man kan utläsa någon skillnad mellan departementschefens och utskottets uppfattningar på denna punkt, förefaller det emellertid som om den uppfattning, som departementschefen givit uttryck åt, i sakens intresse måste anses vara att föredraga.

Den andra reflexionen som jag gjort när jag läst utredningens förslag, propositionen och utskottsutlåtandet är: får man verkligen här en tillräckligt elastisk organisation på detta område? Jag förstår ju nödvändigheten av att man får en permanent organisation, och jag förstår önskemålet från jägmästarnas och länsskogvaktarnas sida, att de få en så långt möjligt fast och trygg ställning, men å andra sidan kan man inte komma ifrån att denna verksamhet, särskilt från den synpunkt, som jag finner så viktig och som tar sikte på insättandet av skogsvårdsarbeten i större utsträckning under tider, då arbetsmarknadsläget gör detta möjligt, blir i ganska hög grad konjunkturbetonad. Jag har inte fått riktigt klart för mig, hur man tänkt sig kunna tillgodose den synpunkten. Jag förstår, att man i viss mån kan arbeta så att säga på lager. I den krisberedskap, som vi för närvarande ha, beräknas ju för skogsvårdens del några miljoner dagsverken, vilka äro så gott sig göra låter planlagda och förberedda inom de olika skogsvårdsstyrelserna, men jag föreställer mig, att behovet kan bli mycket mycket större vid vissa tidpunkter. Det förefaller därför som om det både för skogsvårdsstyrelserna och kanske i ännu högre grad för det centrala organet på detta område, skogsstyrelsen, bör vara en angelägen uppgift att se till att man har den personal och de möjligheter i övrigt, som äro erforderliga för att man skall kunna utföra planläggningsarbeten och utöva arbetsledning, när arbetsmarknadsläget är sådant, att man kan sätta in några extra miljoner dagsverken på dessa områden. Skulle det finnas några upplysningar att lämna under den fortsatta debatten om överväganden på denna punkt, som till äventyrs inte äro redovisade i de tryckta handlingarna, vore det ur mina synpunkter synnerligen tacknämligt.

Ang. skogsvårdsstyrelsernas organisation m. m. (Forts.)

Såvitt jag kan förstå, kan man alltså i allt väsentligt ansluta sig till det föreliggande utskottsutlåtandet, och då det torde vara svårt att få igenom några avvikelser i detsamma, även om det på vissa punkter vore önskvärt, exempelvis när det gäller lönesättningen för den lägre skogsvårdspersonalen, kan jag för min del först som sist sluta med att yrka bifall till jordbruksutskottets föreliggande hemställan.

Herr **Grym**: Herr talman! Jag har med stort intresse lyssnat på herr Stens anförande. Herr Sten är ju lekman på detta område, men han kan tydligen sina saker. Det är ett oerhört vidlyftigt område vi här äro inne på, och för den som sysslat med skogsvård och skogsvårdsfrågor var det verkligen ett nöje att lyssna på ett så trevligt anförande, som det herr Sten här höll. För min personliga del skall jag dock inte, trots att jag är skogsman, ge mig in på detta vidlyftiga område. För övrigt ger ju varken utskottets utlåtande eller reservationen anledning därtill.

Jordbruksutskottets föreliggande utlåtande är ju i allt väsentligt sammanfallande med den kungl. propositionen. Utskottet har gjort vissa smärre avvikelser, vilka dock i det stora hela sakna praktisk betydelse. Såsom exempel på några av dessa avvikelser må jag nämna, att utskottet inte godtagit Kungl. Maj:ts förslag om titeländring för länsskogvaktarna. Jag vill inte fördjupa mig i denna fråga, ty i praktiken spelar det ingen som helst roll, om länsskogvaktarna tituleras för länsskogvaktare, skogsmästare, skogsvårdskonsulenter eller någonting annat i den stilen. Jag för min del har ganska svårt att förstå, att denna praktiska tjänstemannakår utvecklat en sådan energi för att få en annan titel än den den för närvarande har, en titel, som det inte alls är något fel på.

I fråga om personalens anställnings- och avlöningsvillkor har utskottet följt Kungl. Maj:t med några mindre justeringar. Jag kan inte tro, att utskottet skulle ha begått något majestätsbrott, om utskottet hade föreslagit, att länsskogvaktarna skulle placeras i lönegrad A 13. Jag kan inte heller tro, att riksdagen för sin del skulle haft någonting emot ett sådant förslag från utskottets sida. Jag kan inte finna det rättvist, att länsskogvaktarna stå i en lägre lönegrad än vad exempelvis vägmästarna göra, vilka äro placerade i lönegrad 13. Visserligen äro deras arbetsområden olika, men när man känner till bägges arbetsförhållanden, måste man säga, att länsskogvaktarna ha ett fullt ut lika ansvarsfullt arbete som vägmästarna. Därmed har jag ingenting ont sagt om vägmästarna.

Utskottet skriver visserligen mycket välvilligt i denna fråga, men med dessa vackra ord komma länsskogvaktarna inte långt, och i själva saken ha dessa vackra ord ingen som helst betydelse. Utskottet befarar vissa konsekvenser, om länsskogvaktarna placeras i lönegrad 13, och därför har utskottet inte velat tillstyrka, att dessa tjänstemän sättas i denna lönegrad. Det skulle vara synnerligen intressant att få veta vilka konsekvenser utskottet närmast syftar på. Denna fråga vill jag ställa till jordbruksutskottets ordförande.

Skogsvårdsstyrelseutredningen har föreslagit, att länsskogvaktarna placeras i lönegrad A 13, och i motioner från olika håll har hemställts att länsskogvaktarna måtte erhålla en löneställning, som motsvarar denna lönegrad.

I utskottet synes emellertid tillräcklig hänsyn inte ha tagits vare sig till utredningsmännens förslag eller till yrkandena i dessa motioner. Inte ens jordbruksutskottets ordförande, som man återfinner bland motionärerna, har velat vara med om att flytta upp länsskogvaktarna till denna lönenivå. Visserligen har jordbruksutskottets ordförande i sitt anförande mycket sympatiskt framhållit det berättigade i att länsskogvaktarna placeras i lönegrad 13, men det

Ang. skogsvårdsstyrelsernas organisation m. m. (Forts.)

har på något mystiskt sätt kompromissats i jordbruksutskottet, och dylika kompromisslösningar bruka ju i vanliga fall bli mindre lyckade.

Jag har ingenting emot att biträdande länsjägmästare och distriktsjägmästare placerats i de lönegrader, som föreslagits i propositionen och av utskottet tillstyrkts. Jag vill dock starkt ifrågasätta, om det är riktigt gentemot motsvarande tjänstemän vid statens skogsväsende, att de komma i ett lägre löneläge. Det kan inte gå i längden att ha det på det sättet. Statens skogsväsende kommer helt säkert att bli lidande på det. Vi kunna vara ganska säkra på att det leder till svårigheter att rekrytera tjänstemannakåren inom det statliga skogsväsendet. Jag kan inte tänka mig, att länsjägmästarna, vilka nu — åtminstone en del av dem — föreslås placerade i lönegrad A 30, på något sätt ha ett större ansvar eller en större arbetsböda än en överjägmästare inom statens skogsväsende, som är placerad i lönegrad 29, eller att en 27:e lönegradens länsjägmästare skulle ha en tyngre arbetsböda att bära än en revirförvaltare har, som är placerad i lönegrad 26. Jag vågar påstå, att även jag känner till vad en revirförvaltare sysslar med, vad han har för arbetsböda och vad han har för ansvar, och jag vet också mycket väl vad en distriktsjägmästare i skogsvårdsstyrelsens tjänst har att syssla med. Ingen skall tro, att jag missunnar dessa distriktsjägmästare att de placeras i lönegrad 26, men då måste man också vara beredd att ta konsekvenserna därav. När den tiden kommer, och vi få hoppas, att den kommer snart, får man vara beredd att placera revirförvaltarna i en väsentligt högre lönegrad än den de nu befinna sig i, annars får man ingen jämvikt och ingen rättvisa till stånd. Vi måste hålla i minnet, att de privata skogsägarna äro sina egna skogsförvaltare, varför skogsvårdsstyrelsernas tjänstemän slippa allt besvär i den vägen. Tjänstemännen i statens skogsväsende ha däremot även hand om den ekonomiska förvaltningen av statens skogar, och det är sannerligen inte alla gånger någon lätt uppgift.

Jag har inte kunnat finna av utskottsutlåtandet, att utskottet tagit ställning till Kungl. Maj:ts uttalade åsikt, att distriktsjägmästarna i regel böra vara stationerade var och en inom sitt distrikt. Allmänheten är helt naturligt bäst betjänt av att distriktsjägmästarna äro bosatta var och en inom sitt arbetsområde. Det väckte på sin tid en viss förvåning bland allmänheten, åtminstone i Norrbottens län, att skogsvårdsstyrelsen i detta län, när det var fråga om distriktsjägmästarnas bostadsort, gjorde ett så bestämt uttalande, att distriktsjägmästarnas bostadsort skulle vara Luleå och ingen annan plats. Jag skall be att få citera några rader i det yttrande, som skogsvårdsstyrelsen i Norrbottens län avgivit i fråga om distriktsjägmästarnas bostadsort. Det heter där: »Vidare skulle en sådan anordning med de ödsliga förhållandena, som känneteckna Norrbottens landsbygd, helt säkert medföra svårigheter för styrelsen att rekrytera kvalificerade befattningshavare för ifrågavarande viktiga tjänster. Skogsvårdsstyrelsen måste beträffande Norrbotten bestämt framhålla, att här föreligga särskilda tungt vägande skäl för att de hittills rådande förhållandena beträffande distriktsjägmästarnas bostadsort bibehållas.» Man måste säga, att detta uttalande från skogsvårdsstyrelsens sida innebär en överdrift, åtminstone enligt mitt sätt att se, av ganska stora mått. Enligt skogsvårdsstyrelsens mening skulle inte ens sådana orter som låt mig säga Piteå, Älvsbyn, Arvidsjaur, malmfälten, Kalix, Övertorneå, och inte ens Överkalix, som dock är den ort, där ordföranden i Norrbottens läns skogsvårdsstyrelse hör hemma, vara lämpliga bostadsorter åt distriktsjägmästarna. Det skulle ha varit värdefullt, om utskottet uttalat sin åsikt även i denna fråga. Den utgör visserligen en liten detalj i det stora hela, men allmänheten anser, att det är en mycket viktig detalj.

Jag har, herr talman, gjort dessa små reflexioner på vissa punkter. Jag

Ang. skogsvårdsstyrelsernas organisation m. m. (Forts.)

beklagar än en gång, att länsskogsvaktarnas lönefråga inte fått en bättre lösning än den nu får genom utskottets förslag. Det skulle för all del vara frestande att yrka bifall till några av de väckta motionerna om en förbättrad löneställning åt länsskogsvaktarna, men jag anser det fullkomligt meningslöst. Det blir endast en ren demonstration.

Jag har, herr talman, intet yrkande.

Herr Anderberg: Herr talman! Det utskottsutlåtande, som vi nu äro i färd med att behandla, har förorsakat jordbruksutskottet mycket arbete. Det är inte mindre än tjuguen motioner, som med anledning av den kungl. propositionen förelegat till behandling, och många olika synpunkter ha förts fram vid behandlingen av detta ärende. Utskottet har mycket omsorgsfullt och noggrant sökt komma till rätta med de olika problemen.

Man tycks på alla hålla vara på det klara med att det förslag, som föreligger i den kungl. propositionen, är i stort sett tillfredsställande, även om motionerna i vissa detaljer sökt få till stånd en del ändringar.

Det väsentligaste ändringsförslaget kommer till synes i den reservation angående finansieringen av skogsvårdsstyrelsernas verksamhet, där jordbruksutskottets ordförande står såsom förste reservant. Men innan jag går in på denna reservation, skall jag säga ett par ord med anledning av några av de inlägg, som gjorts i debatten. Jag börjar med vad herr Sten anförde.

Herr Sten nämnde, att utskottet gjort vissa ändringar beträffande sammansättningen av skogsvårdsstyrelserna. Det är ju ganska naturligt, att vi inte upprepat vad departementschefen anført beträffande kvalifikationen för styrelseuppgifter. Vid den debatt, som fördes i utskottet på denna punkt, voro alla eniga om att vid personalvalet största avseende måste fästas vid erfarenhet och kunighet i skogsbruk och skogsvård. Det rådde ingen tvekan därvidlag. Det framkom emellertid inom utskottet förslag om ett tillägg, att styrelserna borde erhålla en med hänsyn till skogsägarekategorierna inom varje område lämplig sammansättning. En ledamot skall utses av hushållningssällskapet inom området, en av landstinget och en av Kungl. Maj:t, och det ansågs önskvärdt att såväl bondeskogsbruket som bolagsskogsbruket erhöill representanter. Detta har utskottet velat särskilt trycka på, men någon annan mening än den departementschefen givit uttryck åt har aldrig framkommit inom utskottet.

När man nu ändå tagit detta steg mot en centralisering av skogsvårdsstyrelsernas verksamhet, kan det ju synas naturligt, att man tar steget fullt ut och helt förstatligar denna verksamhet, och jag får säga, att jag nog själv lutat en aning åt den uppfattningen. Men även om vissa skäl tala för ett dylikt steg, har utskottet funnit, med stöd av vad departementschefen anført och debatterna i utskottet givit vid handen, att vi böra fortsätta att bygga på den erfarenhet, som inom skogsvårdsstyrelserna förefinns på detta område till gagn för skogsvården i vårt land. Skogsvårdsstyrelserna äro ju lokala organ för främjande av skogsvården och för övervakande av skogslagstiftningens efterlevnad, och i stort sett kan man ju säga, att de fyllt sina särskilt i dessa tider svåra och grannliga uppgifter på ett mycket tillfredsställande sätt. Vi äro inom utskottet klart medvetna om att det finns undantag, och vi ha under de senaste åren i jordbruksutskottet och riksdagen sett exempel på att det väl behövs en tillsyn från det allmännas sida över dessa organisationer, men vi ha ändå funnit, att detta sätt att lösa frågan har varit tillfredsställande.

De många motionerna ha till stor del behandlat frågan om ett bättre utnyttjande av det s. k. normalprogrammet, så att skogsvårdsstyrelserna skola kunna ordna med mera arbete, men av vissa hänsyn — främst till tillgången på arbetskraft, som nu i stor utsträckning saknas, och till tillgången på frö och

Ang. skogsvårdsstyrelsernas organisation m. m. (Forts.)
plantor — har en beskäring ansetts nödvändig, och därför har såväl utredningen som departementschefen och nu utskottet stannat för normalprogrammets realiserande till omkring 65 procent. Det finns ju vissa skogsvårdsstyrelser som hunnit längre på detta område, och det är ju meningen, att de skola fortsätta sina värdeskapande åtgärder på detta område. Man skulle då så snart sig göra låter försöka genomföra normalprogrammet till 75 procent. Om det blir förändrade förhållanden på arbetsmarknaden och vi behöva sysselsättning för folket, är det ju möjligt att överväga en ökning av organisationen i detta syfte. Herr Sten talade om hur detta nya organ skulle kunna utnyttjas effektivt, och man har ju möjlighet att utbygga på dessa områden i händelse man möter en arbetslöshetsperiod.

Vi ha vidtagit en liten ändring i förslaget, på en punkt som jag inte tror att någon har berört men som befattningshavarna själva fästa ett visst avseende vid och där departementschefen tillmötesgått dem, nämligen titelfrågan för den stora grupp som nu kallas länsskogvaktare. Man funderade på många olika titlar och stannade vid titeln distriktsskogsmästare. Vi tyckte det var ett funkt namn, och det förelåg också motioner om att den gamla hävdvunna titeln länsskogvaktare, som fått en så hedrande klang runt om i vårt land, skulle bibehållas. Vi funno också att det inte var skäligt och lämpligt att nu ta ifrån dem denna titel. Det har icke varit någon avvikande mening på denna punkt, utan vi ha varit eniga om att man borde frångå departementschefens förslag och icke göra någon ändring i det nu gällande.

Placeringen i lönegrad har föranlett en hel del debatter. Man vill ge länsskogvaktarna en högre löneställning, och det har i olika motioner föreslagits, att de skulle placeras i A 13. Nu senast förde herr Grym fram en del synpunkter på detta. Majoriteten inom utskottet har dock icke kunnat gå så långt, och det resultat som föreligger i utskottsutlåtandet har blivit en kompromiss. Man har försökt att skriva sig samman. Med hänsyn till de hörda myndigheterna och till det allmänna och i betraktande av hur befattningshavarna i övrigt äro placerade har man icke kunnat gå längre än till en placering i A 12, men man har dock genom utskottets förslag vunnit, att de äldre länsskogvaktarna skulle få en sådan placering, att de under minst tre år före avgången skulle komma upp i 16 löneklassen, den högsta inom den lönegrad där de äro placerade.

Då en del talare här framhållit, att länsskogvaktarna icke ha fått den löneökning som vore önskvärd, ha de glömt bort den förbättring i pensionerna som denna nya placering innebär, när länsskogvaktarna komma in i det statliga lönesystemet, men det är också en synpunkt, som man måste lägga på denna fråga. Det var också genom en kompromiss i utskottet, som ett par av jägmästarna, som inte alls hade fått den placering, som man ansåg vara skälig och riktig, medtogos i denna uppgörelse.

Jag kommer sedan till den fråga som har föranlett den reservation, som icke mindre än fem av utskottets medlemmar undertecknat, nämligen finansieringen av skogsvårdsstyrelsernas verksamhet. Vi trodde även på denna punkt, att vi skulle genom skrivsättet i utskottsutlåtandet kunna nå en viss enighet, och vi voro på väg till det, men i sista stund har man ändå stannat för en reservation på denna punkt. Utskottsmaioriteten har ansett, att det är riktigt, att skogsägarna få erlagga ett visst vederlag för de tjänster som i fråga om skogens skötsel och vård lämnas dem av skogsvårdsstyrelserna. Själva rättsgrunden för skogsvårdsavgifterna bygger alltså på intresseprincipen. I enlighet med utskottets förslag har man emellertid gått in för nya grunder för skogsvårdsavgifternas erläggande. Enligt de nya grunderna i det nya systemet skulle skogsvårdsavgifterna utgå efter 1,5 pro mille på taxeringsvärdena i stället för som nu

Ang. skogsvårdsstyrelsernas organisation m. m. (Forts.)

efter avverkad skog. Det är ju givet att man från skogsägarhåll vill vara befriad från erläggandet av dessa avgifter, men här har av såväl utredningen som departementschefen framlagts så starka argument för att vi fortfarande skola uttaga dessa avgifter, att vi inom utskottets majoritet icke funnit någon som helst anledning föreligga att slopa dessa avgifter.

Skogsvårdsavgifterna inta ju en särställning i skattesystemet. De äro, som jag nyss sade, ett vederlag för ett utfört arbete, för skogsdikning, utstämpling, anläggning av skogsvägar och den konsulterande verksamhet som länsjägmästarna och länskogvaktarna utföra. De, som möjligen skulle kunna protestera, äro bodelagen och det allmänna, som få betala för sina skogar samma avgifter som bondskogarna, trots att de själva ha personal, som kan sköta det arbete som för böndernas skogar åligger länsjägmästarna och länskogvaktarna. Kronoskogarna och de ecklesiastiska skogarna utgöra ju icke mindre än 14 procent av hela landets. Reservanterna medge ju att skogsvårdsstyrelsernas skogsvårdande verksamhet blir till nytta för skogsägarna, men trots detta vill man icke betala dessa skogsvårdsavgifter, utan säger att det allmänna också har ett intresse av saken. Det är ju klart att man i sådana intressefrågor söker få fram argument, men majoriteten inom utskottet har icke funnit någon anledning att slopa dessa bestämmelser.

Det är ju på denna punkt, herr talman, som de väsentligaste meningsmotsättningarna uppstått inom utskottet. Majoriteten hävdar samma uppfattning, som göres gällande i propositionen, och anser att det icke finns någon anledning att avstå från dessa avgifter.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets utlåtande i dess helhet.

Herr Näslund: Herr talman! Det är tydligt, att det föreliggande ämnet inbjuder till stora och väl formulerade tal. Jag skall anstränga mig till det yttersta för att koncentrera mig på de punkter i det föreliggande överläggningsämnet, där det råder några meningsmotsättningar.

Herr Sten tycktes vara orolig för att det inte i en eventuell arbetslöshetskris skulle igångsättas tillräckligt med skogsarbeten. Han uttryckte sig inte på det sättet, men han efterlyste utskottets ståndpunkt till det spörsmålet. Jag vet ju inte hur stora krav herr Sten har på ett riksdagsutskotts skrivsätt, men på s. 22 i utlåtandet, där utskottet för ett resonemang om skogsvårdsprogrammets genomförande och har stannat för att 65 procent skulle utföras, säger utskottet så här: »Såvitt utskottet kunnat finna råder full enighet om angelägenheten av att skogsvårdsstyrelserna få bedriva sin verksamhet i största möjliga omfattning, varför här närmast föreligger en bedömningsfråga om vad som är görligt för närvarande.» Jag understryker detta, och jag försäkrar att om utskottet hade ansett det nödvändigt att skriva ännu mera eller uttrycka sig på annat sätt för att ge tillkänna sin ståndpunkt, skulle utskottet inte ha haft någon svårighet att bli enigt på den punkten. Det är således endast fråga om i vilken omfattning det är möjligt att genomföra detta program, och jag tror, uppriktigt sagt, att för det närmaste året kunna vi med hänsyn till läget på arbetsmarknaden vara tacksamma, om man kan verkställa den arbetsvolym som be-tecknas med 65 procent.

Det är, herr talman, en rätt egendomlig situation som föreligger här i dag. Jag ber att få påminna kammaren om att jag återfinnes bland undertecknarna av motionen nr 291, som i denna kammare väckts av herr Sundberg, men det oaktat icke befinner mig bland reservanterna. Jag ber därför att få uppehålla mig några ögonblick vid den punkten. Mina personliga önskemål och min personliga ställning till detta spörsmål återfinnas visserligen i denna motion, men när man befinner sig i ett riksdagsutskott, där det råder många olika me-

Ang. skogsvårdsstyrelsernas organisation m. m. (Forts.)

ningar i en fråga, kan man ju i anständighetens namn inte ange sin avvikande mening på alla punkter. Då brukar det väl ändå vara klokare, att man försöker jämka ihop sig så mycket som möjligt, och i det avseendet har jag varit med nästan till bristningsgränsen i detta fall, men jag har därför inte funnit anledning att bedöma värdet av utskottets ståndpunktstagande på det sätt herr Sundberg här har gjort.

Det är visserligen riktigt, som herr Sundberg påpekade, att skogsvårdsstyrelsernas fria ställning har blivit mer och mer kringskuren. Detta beror väl utslutande på att skogsvårdsstyrelserna ha saknat tillräckligt med egna medel för att bedriva verksamheten i den omfattning, de skulle ha önskat, och att de därför ha nödgats ta emot statshjälp i större eller mindre utsträckning, d. v. s. i allt mer ökad utsträckning. Därigenom får följdriktigt det allmänna ett allt större inflytande över skogsvårdsstyrelserna. Jag skall medge, att genom de ändringar, som Kungl. Maj:t har vidtagit beträffande utredningens förslag, skogsvårdsstyrelsernas fria ställning i icke ringa grad har ytterligare kringskurits. Men därför att man erkänner detta behöver man inte som herr Sundberg anse, att stycket 4 i 4 § skogsvårdsstyrelseförordningen är en snara, som drages åt om halsen på skogsvårdsstyrelserna. Det uttrycket var väl inte heller riktigt så allvarligt menat.

Jag vill med den polemik, jag här för, bara säga, att även om vi inte äro fullt tillfredsställda med Kungl. Maj:ts ståndpunkt i detta avseende, ha vi väl ändå ingen anledning i dag att svartmåla i onödan och att avsäga oss den smula fria ställning, som skogsvårdsstyrelserna ändå ha kvar. Jag har funnit angeläget att för mitt vidkommande uttala denna mening, och jag hoppas, att utvecklingen skall komma att visa, att mina förhoppningar i alla fall inte äro alldeles ogrundade.

Jag skall, herr talman, sedan be att få säga några ord direkt riktade till herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet, och jag hoppas, att han finner anledning att beakta och överväga mina påpekanden. Genom att, på sätt Kungl. Maj:t här har föreslagit, skogsvårdsavgifterna skola inflyta på riksstatens inkomstsida, har departementschefen alldeles följdriktigt kommit till den slutsatsen, att det då blir obehövt för skogsvårdsstyrelserna att fondera några medel. Detta är naturligtvis alldeles riktigt. Men så säger departementschefen, att det i skogsvårdsstyrelsernas inkomst- och utgiftsstatser ju bör föras upp en post för oförutsedda utgifter, avsedd att ersätta den fondering, som utredningen föreslagit. Ja, det är alldeles riktigt och det kan hända, att om Kungl. Maj:t vid prövning och fastställelse av skogsvårdsstyrelsernas utgiftsstatser bedömer dessa på ett vidsynt och välvilligt sätt, komma naturligtvis skogsvårdsstyrelserna att få ett mycket gott handtag i fråga om sin fria verksamhet. Jag vill därför på det enträgnaste understryka, vad utskottet sagt i detta avseende å s. 39 i utlåtandet, och jag fortsätter med att tillägga, att om Kungl. Maj:t inte beräknar de kapitalbelopp, som hänföras under rubriken oförutsedda utgifter, alltför snävt, få skogsvårdsstyrelserna där ett värdefullt handtag.

Det kanske också bör sägas, att ett tillmötesgående av skogsvårdsstyrelsernas önskemål i detta avseende givetvis också skulle ha en utomordentligt god psykologisk verkan.

Herr talman! Detta ämne är så vittomfattande, icke minst för mig som norrlänning och som en, som har haft nöjet att få vara med i skogsvårdsstyrelserns verksamhet under några årtionden, att det verkligen är svårt för mig att begränsa mig, men jag skall ändå fullfölja min föresats att inte här betunga kammarens protokoll alltför mycket. Jag vill bara helt kort med avseende å tvisten om det berättigade i att fortfarande taga ut skogsvårdsavgifterna säga,

Ang. skogsvårdsstyrelsernas organisation m. m. (Forts.)

att när man i dag talar om att införa en ny skatt, en objektsskatt, en grundskatt och allt vad man kallar det, ligger det väl ändå en inte så liten överdrift i detta. Det är ju ingenting nytt som införes. Det nya, som här sker, är, att man ändrar grunden för debiteringen och att man ändrar villkoren för dispositionen av de inflytande medlen. Möjligheten för skogsvårdsstyrelserna att enligt nu gällande förordning regionalt använda intill 90 procent av skogsvårdsavgifterna bortfaller, eftersom avgifterna skola redovisas centralt och fördelas centralt. Detta är vad som sker. Men skogsvårdsavgifterna i och för sig äro ju ingen nyhet. Jag har verkligen ansträngt mig till det yttersta för att försöka bedöma, huruvida det skulle vara något skäl för representanter för bondeskogsbruket att här anmäla något missnöje, men jag har inte kunnat finna annat, än att bondeskogsbruket har betydligt mera nytta av skogsvårdsstyrelsernas verksamhet än andra skogsägargrupper, som ha ringa eller ingen nytta av skogsvårdsavgifterna.

Herr talman! Med det sagda har jag velat tillkännagiva min uppfattning och ståndpunkt i frågan. Jag slutar som jag börjat med att säga, att mina personliga önskemål finnas uttryckta i motionen nr 291. Men när det inte har gått att utvinna mer ur den än en förbättrad ställning för de äldsta länsskogvaktarna, har jag i nu rådande situation ansett det vara min plikt att ge efter på de punkter, där jag haft en annan mening än mina kamrater i utskottet, och i stället försöka ta vara på det mesta möjliga av vad som gått att få igenom.

Därför ber jag, herr talman, att få instämna i de yrkanden, som redan framställts om bifall till utskottets utlåtande.

Herr **Mannerskantz**: Herr talman! Det framgår av denna debatt, att man kan yttra sig om både ett och annat i detta ärende. Jag skall emellertid begränsa mig till att motivera trenne yrkanden, som jag senare under ärendets behandling kommer att framställa.

Det första rör skogsvårdsavgiftens bibehållande eller icke. Jag har för min del länge ansett, att det inte är riktigt att den medborgargrupp, som äger skog, skall betala en särskild skatt därför. Jag vill inte såsom motiv för att just nu ta bort denna skatt utslutande åberopa det motiv, som den förste ärade talaren här i debatten anförde, nämligen att dessa medel enligt förslaget komma att gå in direkt till statskassan och att tilldelning därifrån sedan kommer att ske till skogsvårdsstyrelserna, varigenom möjligheterna att disponera en del av dessa medel på ett friare sätt minskas. Jag anser givetvis, att detta stärker motiveringen för denna skatts borttagande, men jag tycker att själva tanken på att betala en särskild skogsvårdsavgift är en kvarleva från de tider, som vi numera när det gäller alla andra grupper kommit bort ifrån. Det är svårt att numera på något annat område finna en motsvarighet till detta, att en närings- eller medborgargrupp får erlægga en särskild årlig, fast skatt på sin näring utöver de skatter de liksom andra betala. Det finns många saker som andra närings- och medborgargrupper få hjälp med från statliga institutioner, men inte behöva de därför i särskild ordning hjälpa till att finansiera detta. Jag tycker därför, att det är principiellt oriktigt att gå till väga på detta sätt.

Om det ändå fortfarande skall finnas en skogsvårdsavgift, tycker jag att det föreslagna förfarings sättet innebär en förbättring i förhållande till det gamla med dess skogsaccis på rotnettot, ty man slipper åtminstone därigenom det ständiga trassel, som uppstår då det gäller att i taxeringsnämnderna fastställa rotnettot. Det föreslagna förfarings sättet för skogsvårdsavgifternas uttagande kan komma att bespara många skogsägare och tjänstemän ett onö-

Ang. skogsvårdsstyrelsernas organisation m. m. (Forts.)
 digt arbete, och det innebär i så måtto ett framsteg att man slipper de där förtretligheterna.

Jag vet inte, om utskottets ordförande ställde något yrkande, men jag kommer i varje fall att ställa ett sådant, nämligen även om en skrivelse till Kungl. Maj:t om den nuvarande avgiftens borttagande.

Nästa punkt, där jag för min del vill framställa ett yrkande, gäller den fortsatta utvidgningen av skogsstyrelsens personalstater. Redan när skogsstyrelsen bildades, hade jag en känsla av att det var någonting rätt onödigt som skedde. Utan tvivel hade nämligen under den långa tid, då skogsvårdsstyrelserna arbetat utan annat överhuvud än skogsvårdsstyrelsernas förbund, en oerhörd utveckling på bondeskogsbrukets område ägt rum. Jag skulle till herr Sten vilja säga, att om man med statliga ingripanden och med statens starka hand över bönderna och skogsägarna kan åstadkomma lika stora framsteg per decennium som de, vilka skett under de hittills gångna åren av 1900-talet, kunde man vara oerhört förtjust. Jag tror inte det finns något bättre sätt att komma fram till en utveckling, särskilt av bondeskogsbruket, än att undervisa dessa skogsägare om de bästa framgångsmetoderna och att övertyga dem om det ekonomiskt kloka i olika slags åtgärder. Lyckas man med detta, kommer en tillräckligt stor procent av de svenska skogsägarna också att sköta sin skog väl, men om man för att klara den mycket ringa procent av skogsägare, som eventuellt på detta sätt inte kan driva upp skogsproduktionen på sin mark till maximum, skulle ta till alltför stora, dyrbara och våldsamma åtgärder med alltför hårda skärpningar av skogslagarna och alltför snäva ingripanden från statsmakternas sida, tror jag, att man skulle komma att göra det hela en otjänst. Ty om flertalet skogsägare börja leva i den tron, att vad de göra sker på Kungl. Maj:ts och kronans ansvar, blir resultatet sämre än om man försöker få dem att nå bättre resultat på övertygelsens, upplysningens och kunskapens väg. Jag tror därför inte att det är klokt att vidga ut de administrativa organen, särskilt i centrum, för mycket. Man måste reagera emot den allmänna tendensen för närvarande här i landet att det administrativa bara skall växa och växa.

I en motion, nr 295, som jag och en annan kammarledamot ha avgivit, ha vi något närmare motiverat, på vilka sätt man skulle kunna neutralisera en utebliven utökning av skogsstyrelsens personalstat. Jag skall inte trötta med att recitera det utan vill bara här anmäla, att jag för min del finner, att riksdagen fortfarande bör inta samma ståndpunkt som 1943, då den i stort sett sade nej till förslag om ytterligare utvidgning av skogsstyrelsen. Riksdagen sade då, att den förutsatte, att det inte var meningen att skogsstyrelsen skulle växa ut till ett mycket stort centralt verk. Men redan nu, tre år efteråt, ser det ut som om man hade glömt den förutsättningen. Jag tror inte att skogsvårdsstyrelserna komma att sköta sin verksamhet sämre, om de få vara litet mera i fred än vad jag förstår att de komma att få bli enligt den föreslagna utvidgningen. Den mänskliga naturen är sådan, att en större självständighet gör att arbetet utföres effektivare och på ett angenämare sätt.

Jag kommer nu fram till den tredje punkt, på vilken jag skall framställa yrkande. Den gäller bestämmelserna i avdelning X om övergången till den nya organisationen för personalen inom skogsvårdsstyrelserna.

Från utskottets sida har både dess ordförande och den siste ärade talaren erinrat om att man kompromissat i denna fråga. Det finns motioner om att läns-skogsvaktarna skulle placeras i trettonde lönegraden, och det finns ett förslag från Kungl. Maj:t, enligt vilket de varken skulle placeras i denna lönegrad eller få räkna sig sin tidigare tjänstgöring inom skogsvårdsstyrelserna till godo för löneklassplacering. Den kompromiss, man säger sig ha kommit till, består inte i att man — vilket jag tycker hade varit riktigt — visserligen

Ang. skogsvårdsstyrelsernas organisation m. m. (Forts.)

inte gått med på att placera vederbörande i 13:e lönegraden men väl tillerkänt hela den personal, som nu skall gå in under det nya lönereglementet, rätt till tjänsteårsberäkning för förutvarande tjänstgöring inom skogsvårdsstyrelserna. Det hade, tycker jag, varit en mera acceptabel kompromiss än den, som nu föreslås, vilken bara består i att man ger de 80 äldsta skogsvaktarna sådan placering att de få möjlighet till litet bättre pension än de annars skulle kunna få. Denna kompromiss är dock inte bättre än att de länskogvaktare, som ha tjänstgjort under t. ex. 20 år, skulle komma in i den nya organisationen såsom noviser och få samma löneklassplacering som de, som intagas 1946. Det kan inte vara riktigt att så skall kunna ske, och om jag inte har så stor förhoppning om att på de båda föregående punkterna få kammaren med på de yrkanden, som jag vill framföra, tycker jag dock, att det skulle vara möjligt att få kammaren inte på denna punkt rätta till utskottsfröslaget.

Jag har egentligen inte hört någon talare, som inte sagt sig anse, att det skulle vara riktigt att ifrågavarande personal placerades i lönegraden A 13, men man talar om konsekvenser därvidlag och det kan jag möjligen förstå.

Jag skulle för min del anse det vara riktigtast, att dessa länskogvaktare komme i lönegraden A 13 och att man sedan såsom herr Grym har påpekat finge ta de konsekvenser, som man behövde ta. Det är också riktigt, tycker jag, eftersom lönen i lönegraden A 13 inte är särskilt hög i förhållande till vad en vanlig skogsarbetare förtjänar, och säkerligen finns det många länskogvaktare, vilkas inkomster äro lägre än skogsarbetarnas.

Vill kammaren emellertid inte nu gå med på ifrågavarande personals placering i lönegraden A 13 på grund av att kanske många av kammarens ledamöter äro rädda för de svårdefinierbara konsekvenserna av ett sådant beslut, tycker jag i alla fall, att kammaren kunde gå med på det uttalandet, att befattningshavarna inom skogsvårdsstyrelserna för placering i löneklass skola äga tillgodoräkna sig den tid före den 1 juli 1946, varunder de ha innehaft motsvarande befattning inom skogsvårdsstyrelse. Som motivering till att utskottet inte har vågat sig på detta har utskottet på en sida i sitt utlåtande krystat ihop en massa saker. Men innehållet i detta är, att utskottet har upptäckt, att finansministern vid något tillfälle har uttalat, att sådana arbetare i statens tjänst, som få befordran till tjänstemannaställning, böra kunna få komma upp i en något förmånligare löneklassplacering med hänsyn tagen till deras tjänstgöringstid. I här ifrågavarande befordringsfall har man dock inte trott att det går för sig att direkt besluta om vederbörandes tjänsteårsberäkning, utan man har i stället förklarat, att Kungl. Maj:t bör i varje särskilt fall göra framställning om vederbörandes löneklassplacering. Jag kan inte finna, att dessa saker likna varandra. Det gäller ju här bara en viss omorganisation i fråga om administrationen och anslagsfinansieringen m. m., men tjänstgöringsförhållandena för dessa befattningshavare och kanske i all synnerhet för länskogvaktarna komma inte alls att ändras. Därför kan jag för min del inte finna det vara riktigt att snegla så hårt på det förut angivna exemplet inom statens affärsverk, och med hänsyn härtill, herr talman, skall jag, när vi komma till den punkten, be att få ställa det yrkande, som är framfört i motionen nr 285, en motion som är undertecknad av herrar Wagnsson och Åman. Jag tycker att kammaren borde göra rättvisa på den punkten, även om kammaren inte vill följa mig på de övriga.

Herr statsrådet **Sköld**: Herr talman! Jag ber att här få göra vissa uttalanden, och jag vill börja med avlöningsfrågan.

Herr Grym hänvisade till att utskottet hade talat om konsekvenser, och han frågade, vilka dessa konsekvenser voro. I en följande avdelning av sitt anförande förklarade herr Grym mycket uttryckligt, vari dessa konsekvenser be-

Ang. skogsvårdsstyrelsernas organisation m. m. (Forts.)

stodo. Han visade t. ex. att det föreligger ett jämförelseförhållande mellan befattningshavare i statens skogsväsen och vid skogsvårdsstyrelserna. Han fann vid sin jämförelse, att skogsvårdsstyrelsernas personal egentligen hade kommit för högt enligt det föreliggande förslaget i förhållande till befattningar vid skogsstyrelsen. Han började med överjägmästarna och jämförde dem med länsjägmästarna. Han fortsatte med att jämföra revirförvaltare med distriktsjägmästare, och jag antar, att det bara var blygsamheten som hindrade herr Grym från att fortsätta jämförelsen mellan kronojägare och läns-skogsvaktare.

Det ligger väl ändå i sakens natur, att det måste göras en jämförelse mellan dessa båda grupper av befattningshavare, eftersom staten i verkligheten betalar lönerna på båda hållen. Alla känna ju till, att det nu pågår en löneutredning — jag tror, att finansministern har hoppats kunna förelägga riksdagen densamma redan i slutet av detta år. Det kommer i samband därmed att göras ett nytt försök till avvägning mellan olika slag av befattningar, och det kommer alltså därvid att bli en ny jämförelse mellan skogsstatens personal å ena sidan och andra statstjänstemän å andra sidan samt mellan skogsstatens tjänstemän och tjänstemännen vid skogsvårdsstyrelserna. Jag antar väl ändå, att kammarens ledamöter förstå, att det gäller att i detta läge omedelbart före en löne reglering gå fram med en viss försiktighet, så att man inte skapar prejudikat, och jag menar därför, att utskottet och Kungl. Maj:ts sitt förslag i fråga om lönegradsplaceringarna nog ha gått så långt, som rimligt är i avvaktan på den allmänna löne reglering som står på dagordningen.

Jag vill också säga ett par ord i frågan om läns-skogsvaktarnas möjlighet att för löneklassuppflyttning få räkna sig till godo sin föregående tjänstetid. Jag vill fästa kammarens uppmärksamhet på att det ju numera är mycket vanligt, att personal överföres från andra avlöningssystem till det statliga och att därvid i stort sett den principen har tillämpats, att tiden i den föregående anställningen inte får tillgodoräknas. Man torde därför kunna säga, att utskottet även i detta avseende har genom sina ändringar i Kungl. Maj:ts förslag lovat upp så nära vinden som överhuvud taget är möjligt, och jag skulle vilja avråda kammaren från att göra några ruckningar i dessa förslag. Det är nämligen omöjligt att i dag avgöra, varthän konsekvenserna leda. Det kan hända att en och annan statstjänsteman i kammaren känner sig lockad att skapa konsekvenser, men jag tror att man får vara försiktig, innan man gör det.

I detta sammanhang skulle jag vilja fästa herr Sundbergs uppmärksamhet på den kungliga propositionen nr 297, punkten 20 a, där det föreligger förslag om ett anslag på 190 000 kronor för tillfällig löneförbättring åt skogsvårdsstyrelsernas personal. Den frågan kommer sålunda att ordnas, så snart riksdagen har fattat beslut och anvisat dessa medel.

Herr Sundberg hade också ett resonemang med anledning därav att propositionen inte upptager några skogstekniska konsulenter, som de kallas i de sakkunnigas förslag. Min motivering var ju den, att man inte nu kan fastställa vilken kompetens som kan erfordras för dessa befattningar, eftersom dessa frågor inte äro klara vare sig beträffande behörigheten att göra förrättning när det gäller enskilda vägar eller i fråga om behörigheten att göra förrättning enligt vattenlagen. På den punkten sade herr Sundberg: »Vi hade aldrig tänkt oss någon sådan behörighet», d. v. s. herr Sundberg har aldrig tänkt sig, att dessa personer skulle ha någon speciell kompetens. De skulle ha läns-skogsvaktarkompetens. Men varför skulle de då ha högre lön än läns-skogsvaktarna? Man skall inte sätta folk i högre löneställning på en ny plats, om det inte av dem på denna plats kräves antingen högre kompetens eller större ansvar. Men jag vill kraftigt bestrida, att en sådan skogsteknisk konsulent får större ansvar än en läns-skogsvaktare har. Och kompetensen ville herr Sundberg inte höra talas om.

Ang. skogsvårdsstyrelsernas organisation m. m. (Forts.)

Jag gillar tanken på att befattningar som skogstekniska biträden med skogs-skoleutbildning skola tillskapas, ty det är utan tvivel ekonomiskt, om vi kunde låta en del enklare förrättningar utföras av sådana personer och sluppe att där-till använda högkvalificerad arbetskraft. Men om vi skola ha dessa skogstek-niska konsulenter, skola de dock ha någon annan kompetens, vara litet längre komna än vilken länsskogvaktare som helst, och därför är det enligt min me-ning fullkomligt riktigt, som både Kungl. Maj:t och utskottet här resonerat, att vi få vänta med att införa denna kategori, till dess att vi kunna fastställa vad det är vi skola begära av dem. Frågan är därför ingalunda avförd från dagord-ningen, men den måste nog i alla fall ställas en liten smula på framtiden.

Nu vill jag tala om den snara, som jag skulle ha lagt om herr Sundbergs hals. Jag skulle för min del vilja säga, att det inte är någon snara. Enligt den senaste lydelsen av skogsvårdsstyrelseförordningens 4 § finns det där en be-stämmelse, som säger att skogsvårdsstyrelserna äro skyldiga att efterfölja gäl-lande lagar, författningar och bestämmelser, utfärdade av Kungl. Maj:t och skogsstyrelsen. Därav drar man nu den slutsatsen, att detta stycke skall an-vändas till att beröva inte bara skogsvårdsstyrelserna friheten — ty då skul-le det väl vara en snara om benen — utan till och med livet, eftersom det säges vara en snara om halsen.

Det är emellertid på det sättet, att vi ha en lagstiftning angående skogs-vårdsstyrelser, men vi ha också numera åtskilliga statsanslag för olika skogs-vårdsbefrämjande arbeten på skogarna. För dessa anslag gälla bestämmelser. Det ligger väl då i sakens natur, att man bör söka komma fram till en så en-hetlig tillämpning som möjligt av lagar, författningar och bestämmelser. Där-med följer visst icke, att det skall vara något enhetligt sätt att t. ex. stämpla skog eller något enhetligt system, som en dikesförrättare skall tillämpa, då han drar sina diken, eller något enhetligt system för skogsplantering, t. ex. så att man skulle påbjuda vilket slags plantor som finge användas av de olika skogsvårdsstyrelserna. Det är ju alls icke meningen, utan meningen är att försöka att från denna centrala ledning ge vissa anvisningar om den gemen-samma tillämpningen av bestämmelser.

Jag har en mycket stor erfarenhet från ett annat område, nämligen för-svarsväsendets, där floran av bestämmelser är ännu rikligare. Där har det vi-sat sig, att de anvisningar, som försvarsväsendets civilförvaltning tid efter annan utsänder för att ge myndigheterna ett hum om vad man egentligen i centrum menar med de olika bestämmelserna, ha varit till ett ovärderligt stöd för dessa myndigheter. Försvarets myndigheter skriva ständigt till sin cen-tralledning och fråga om sådant. Genom ett sådant förfarande skapas i verk-ligheten ett stöd för arbetet till förminskning och underlättande av det ad-ministrativa arbetet, och det blir på intet sätt något klavbindande av de olika skogsvårdsstyrelserna i deras praktiska arbete.

Man skall inte göra saker värre än de äro, men man skall komma ihåg, att det på detta område förr var så, att besvären över skogsvårdsstyrelsernas be-slut gingo till länsstyrelserna. Den ena länsstyrelsen beslöt si och den andra beslöt så, och därför blev det ingen enhetlig praxis. Nu gå besvären till skogs-styrelsen. Vad är då naturligare än att skogsstyrelsen ger sina vinkar åt skogs-vårdsstyrelserna om hur man inom skogsstyrelsen ser på de olika bestämmel-sernas innebörd? Jag tror man skall finna, att detta blir mera en praktisk an-ordning än något egentligt tvång.

Jag skulle också vilja säga något till herr Mannerskantz i fråga om ut-ökningen av skogsstyrelsen. Jag är ju rätt ny på denna post, och jag har inte varit med om 1943 års förslag och vad riksdagen då uttalade. Men jag har ob-servererat, att riksdagen efter år 1943 har beslutat åtskilliga ting, som ha ökat

Ang. skogsvårdsstyrelsernas organisation m. m. (Forts.)
skogsstyrelsens uppgifter. Där har man sökt lösa de administrativa frågorna genom att låta en mängd befattningshavare i skogsstyrelsen gå på sakanslag. Jag försöker nu att få bort befattningarna från sakanslagen och få fram en ordentlig personalstat.

Beträffande den personal, som jag beräknar kan bli erforderlig, vågar jag för min del göra det påståendet, att det förslag, som här föreligger rörande skogsvårdsstyrelsens organisation, i själva verket icke innebär en utökning, utan tvärtom kanske kan komma att visa sig innebära en viss inknappning. Detta bör man ta i betraktande, innan man lånar sitt öra åt herr Mannerskantz' tal på denna punkt.

Jag kommer så slutligen fram till frågan om skogsvårdsavgifterna. Jag vill inte förneka, att herr Mannerskantz' ståndpunkt ju har sina skäl för sig. Herr Mannerskantz säger: »Varför skola vi lägga särskild skatt på skogsägarna?», och visst kan det diskuteras. Men jag skulle bara vilja säga, att om det vore på det sättet, att Kungl. Maj:t hade känt med sig, att här finnes en risk för att riksdagen skall avskaffa skogsvårdsavgiften just nu, så skulle Kungl. Maj:t inte ha förelagt riksdagen det förslag, som här diskuteras, ty då skulle statsfinansiella skäl ha kommit att lägga hinder i vägen för den mycket utökade verksamhet, som här föreslås. Därför tror jag inte, att det är rimligt att i dag diskutera frågan från den principiella utgångspunkten: skola vi ha skogsvårdsavgifter, eller skola vi inte ha dem?

Det har sagts från andra talare, att skogsvårdsavgifterna inte ha tillkommit i dag, utan att de tillkommo i början av detta sekel, och det är ju riktigt. Vad har då hänt, som har förändrat inställningen till dessa skogsvårdsavgifter? Ja, herr Sundberg hade en motivering, som jag skall något närmare granska.

Det är nämligen så, att herr Sundberg har varit med bland de sakkunniga och där förordat, att skogsvårdsavgiften skall vara kvar och att denna skogsvårdsavgift nu skall läggas på taxeringsvärdet i stället för att den förut lades på det avverkade rotvärdet. Nu säger herr Sundberg, att han har måst ändra sin mening, därför att Kungl. Maj:t och utskottet ha ändrat de utgångspunkter, som de sakkunniga arbetat ifrån.

Låt oss nu granska detta! Det är riktigt, att de sakkunniga ha tänkt sig, att staten skulle av vanliga statsmedel betala lönerna åt skogsvårdsstyrelsens personal. Skogsägaren skulle med sina skogsvårdsavgifter betala övriga kostnader. Kungl. Maj:t och utskottet ha därvidlag föreslagit, att man i stället skall göra på det sättet, att skogsvårdsavgiften tages ut och lägges på botten och att staten fyller ut ovanpå med vad som behövs. Är herr Sundberg säker på att de sakkunnigas förslag var ur skogsägarens synpunkt bättre? En utökad verksamhet måste ju ständigt leda till ökade skogsvårdsavgifter, vilka skulle principiellt bära vissa kostnader. Dessa skulle staten inte lägga sig i utan medlen därtill skulle tagas ut i form av skogsvårdsavgifter: vill man ha ökad verksamhet, så följer därmed högre skogsvårdsavgifter. Den skogsvårdsavgift, som nu uttages, kan inte höjas mer än som här föreslås; därom äro alla överens. Vad blir då följden? Jo, så snart en utökning sker — och alla sträva vi ju efter att, så snart råd och lägenhet finnes, kunna öka verksamheten och kunna komma över de 65 procenten — blir följden, att staten i varje nytt läge får öka på med nya anslag, under det att skogsvårdsavgiften är orörlig.

Enligt de sakkunnigas förslag skulle skogsvårdsavgifterna i huvudsak tillfalla varje skogsvårdsstyrelse för sig. Blev det då något över, skulle detta reserveras hos vederbörande skogsvårdsstyrelse. Enligt Kungl. Maj:ts förslag skall en stat för skogsvårdsstyrelsen göras upp, och man skall se till, att vissa poster finnas i staten, som det här tidigare talats om, vilket avser att ge styrelsen en viss rörelsefrihet. Blir det då något över, går överskottet tillbaka

Ang. skogsvårdsstyrelsernas organisation m. m. (Forts.)

till Kungl. Maj:t, men inte till statskassan utan, eftersom hela anslaget ju är ett reservationsanslag, skall vad som besparas i skogsvårdsstyrelsernas anslag gå tillbaka och bilda en reservation, som Kungl. Maj:t sedan kan använda för att tillgodose de olika skogsvårdsstyrelsernas behov. Om man kunde vara säker på att den skogsvårdsstyrelse, som fick pengar över, skötte sig bäst, under det att den, som inte kunde få pengarna att räcka till, skötte sig sämst, då kunde herr Sundbergs system kanske anses vara bättre, men nu är det inte så. Det är svårt att från början avgöra behovet, och uppdelningen kan bli ojämn. Är det inte då bättre, att den reservation, som uppstår, är gemensam och av Kungl. Maj:t kan användas för att fylla i på varje punkt, där det föreligger ett behov hos någon skogsvårdsstyrelse?

Följaktligen, herr Sundberg, måste jag påstå, att det icke är med logiken förenligt att som herr Sundberg säga: »Om staten följer de sakkunnigas förslag, går jag med på en skogsvårdsavgift, men om staten går den väg Kungl. Maj:t föreslår, är jag inte med på det.» Detta resonemang håller inte, herr Sundberg, och därför måste jag säga, att det argumentet kunna vi icke ta hänsyn till.

Utskottet har sagt som rätt är, att tidpunkten inte är inne att ta upp principfrågan, om skogsvårdsavgiften skall finnas eller ej. Den tidpunkten kan komma, om det en dag förelägges ett förslag, att denna verksamhet skall förstatligas. Vore det inte bättre att vänta med att tvista om skogsvårdsavgiften, till dess vi komma i en situation, där det på verkligt allvar kan frågas, om denna avgift bör finnas eller ej? Jag menar, att med hänsyn till den långa tradition, som denna skogsvårdsavgift har bakom sig, med hänsyn till nödvändigheten av att i dag åstadkomma en utvidgning av skogsvårdsstyrelsernas verksamhet och med hänsyn till nödvändigheten att få pengar till detta skulle det vara högst oklokt, om man nu försökte att ta bort dessa 4¹/₂ miljoner kronor från statens kassa. Jag vet icke, var de i stället skola tas.

Jag skulle därför vilja sluta med att rekommendera kammaren att godtaga utskottets förslag. Jag tillhör dem, som mycket beundra den verksamhet skogsvårdsstyrelserna ha utfört under de gångna fyrtio åren. Det är ett verk av stor betydelse, icke minst därför att skogsvårdsstyrelserna steg för steg ha lyckats att med statsmakternas stöd skaffa sig ett allt starkare förtroende hos landets skogsägande bönder, ett förtroende, som tillför landet mycket stora värden. Men det är min bestämda uppfattning, att även ett bifall till utskottets förslag kommer att låta utvecklingen fortsätta i samma välsignelsebringande spår som hittills. Det göres här en del ändringar, som egentligen alla finna vara nödvändiga och som väl framför allt ha framkallats därav, att staten mer och mer har intresserat sig för denna verksamhet. Staten har blivit mer och mer villig att offra medel på denna verksamhet. Just denna vilighet från statens sida att gå de enskilda skogsägarna till handa med hjälp och stöd i skogsvårdens intresse bör vara en garanti för att det föreliggande förslaget icke kommer att leda till en stagnation, utan till en fortsatt utveckling. Den omständigheten, att skogsvårdsstyrelserna ha kunnat med sin personal tillvinna sig förtroende hos den stora allmänheten, är väl också en borgen för att vi icke vilja förstöra denna tillgång och ta bort möjligheten för skogsvårdsstyrelserna att bibehålla och förkovra detta förtroende.

Herr Näsgård: Herr talman! Jag har redan tidigare instämt med herr Tjällgren, och jag vidhåller givetvis de synpunkter, som jag instämt i. Herr Tjällgren talade bland annat om skogsvårdsavgiften, och jag måste efter att ha hört herr statsrådets anförande säga, att det är en ganska väsentlig skill-

Ang. skogsvårdsstyrelsernas organisation m. m. (Forts.)

nad på skogsvårdsavgiften nu och tidigare, därför att skogsvårdsavgiften nu helt och hållet går in i statskassan. Jag skall inte säga mer om det.

I övrigt vill jag framhålla, att när det gäller den omstridda 4 § om skogsvårdsstyrelsens inflytande över avgörandena, så står jag på propositionens sida. Jag kan inte följa herr Sundberg där. Antingen man tar ut skogsvårdsavgiften på det ena eller det andra sättet, måste man ju erkänna, att här gäller det statsmedel, och då bör också statsmakten genom sina organ ha inflytande över användningen. Vi få inte driva den principen för långt, att skogsvårdsstyrelserna äro lokala organ och skola företräda lokala synpunkter. Det är klart, att de skola företräda lokala synpunkter, men de äro också statsorgan.

Egentligen har jag begärt ordet för att tala om ett par motioner. Jag har t. ex. väckt en motion om länsskogvaktarnas titelfråga, och jag vill tacka utskottet för att det har följt den motionen, som ju innehåller samma yrkande som ett par andra motioner. Samtidigt vill jag säga, att fastän jag inte vill gå med på att kalla länsskogvaktarna för distriktsskogmästare — därför att det finns en stor och med varje år växande kår, som har skogmästartiteln såsom examenstitel — så anser jag att länsskogvaktarna med hänsyn till sina mycket viktiga uppgifter böra bli gynnsamt behandlade av statsmakterna.

Jag har tillsammans med herr Tjällgren undertecknat en motion om att länsskogvaktarna skulle flyttas upp en lönegrad från tolfte till trettonde och förste länsskogvaktarna från femtonde till sextonde, och det anser jag vara mycket berättigat. Jag förstår, att utskottet inte har vågat gå på den linjen med hänsyn till att det också har varit diskussion om domänstyrelsens befattningshavare, kronojägarna, men jag skulle tro, att om man hade kunnat genomföra en enhetlig lönegrad för kronojägarna, skulle detta ha kunnat ordnas rätt enkelt. För några år sedan, när kronojägarnas lönefråga var uppe till avgörande, blev deras lönegradsplacering mycket uppspaltad, och den högsta lönegraden blev den tolfte. Jag har inhämtat från vederbörligt håll, att denna uppdelning inte kunnat genomföras på ett rättvist sätt. Jag skulle tro, att om jordbruksdepartementet hade upptagit ett förslag i huvudtiteln till detta år, att samtliga kronojägare skulle placeras i tolfte lönegraden, skulle det inte ha mött så stor svårighet att nu flytta upp länsskogvaktarna i trettonde lönegraden. Med hänsyn till de viktiga funktioner, som länsskogvaktarna ha, skulle det ha varit ytterst berättigat. Det har redan nämnts här i debatten, att vägmästarna inom länen stå i trettonde lönegraden, och enligt min mening ha länsskogvaktarna befattningar, som ur olika synpunkter, både i fråga om utbildning och ansvar, få anses kanske t. o. m. ligga över vägmästarnas. När det har gällt titel- och lönefrågan, har det varit mycket tal om länsskogvaktarnas ställning. Ute i bygderna är länsskogvaktaren ofta mera känd än länsjägmästaren, ty det är länsskogvaktaren, som skogsägarna i bygden komma i kontakt med, och det är med honom de resonera om sina angelägenheter.

I övrigt vill jag uttala min tillfredsställelse med utskottets ställningstagande till en länsmotion, som jag står för i denna kammare. Det gäller ett par befattningshavare, som utskottet nu har föreslagit, att länet skulle få utöver propositionens förslag. Jag tror, att denna utökning är sakligt mycket berättigad.

Däremot är jag mindre nöjd med att utskottet inte har tagit hänsyn till samma motion, när det gäller placeringen av länsjägmästarbefattningen. Kungl. Maj:t har föreslagit, att länsjägmästarna i Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län skola placeras i trettonde lönegraden, medan däremot länsjägmästarna i bland annat Gävleborgs län placerats i tjugunionde lönegraden. Den som känner det utomordentligt intresserade och omfattande arbete, som

Ang. skogsvårdsstyrelsernas organisation m. m. (Forts.)

skogsvårdsstyrelsen i Gävleborgs län utfört, kan inte gärna sväva i tvivelsmål om att även detta län borde ha fått sin länsjägmästare placerad i den högsta klassen.

Jag skulle tro, att det i fortsättningen blir en ganska angelägen uppgift att rätta till dessa små skönhetsfel i propositionen, som utskottet nu inte har vågat sig på, även om utskottet har gjort en del ansatser, vilket jag mycket villigt erkänner.

Länsskogvaktarnas löneklassplacering är en särskild fråga. Hur man skall tolka den sida, som utskottet har skrivit härom, skulle kunna bli föremål för en pristävlan. Jag har dragit den slutsatsen, att utskottet har skrivit detta i ett visst samråd med finansdepartementet, och jag hoppas, att resultatet av detta skall bli, att länsskogvaktarna placeras i en löneklass, som motsvarar ej blott deras hittillsvarande löner utan även deras tjänstgöringstid.

Herr talman! Jag har med dessa ord velat yrka bifall till utskottets förslag.

Herr **Tjällgren**: Herr talman! Jag begärde ordet närmast i anledning av min gode vän herr Stens enligt min mening i flera avseenden märkliga anförande. Jag vet inte, om herr Sten själv äger skog eller skogsmark och på grund därav känner till på vad sätt skatt utgår för sådana objekt, men jag föreställer mig, att om herr Sten har skogsmark, har han sig bekant, att skatt för skog nu utgår på flerahanda sätt. Vi ha först — det kan kanske förefalla onödigt att omtala detta här i kammaren — den s. k. garantiskatten, sedan ha vi kommunal inkomstskatt, i den mån avverkning sker, och vidare ha vi skogsaccis och därtill skogsvårdsavgift, i den mån avverkning sker. Då kan man väl inte gärna säga annat än att det är berättigat att påstå, att detta är en objektskatt, som lägges på ett visst föremål.

Vidare uttalade herr Sten sina farhågor med anledning av vad utskottet hade sagt eller kanske snarare inte sagt beträffande utseendet av skogsvårdsstyrelser. Jag vill då fästa uppmärksamheten på att på s. 13 i utlåtandet refereras, vad vederbörande statsråd har sagt här. Där säges: »I anslutning till vad skogsvårdsstyrelseutredningen uttalat, vill emellertid även jag» — säger statsrådet — »framhålla, att en nödvändig förutsättning för att styrelserna skola kunna fylla sin uppgift är att till ordförande och ledamöter utses kompetenta personer med tillräcklig auktoritet. Vid personvalet måste därför största avseende fästas vid erfarenhet och kunnighet i skogsbruk och skogsvård.» Detta har utskottet så att säga redovisat på s. 16, där utskottet ingalunda vill ta bort någonting av vad statsrådet har sagt, utan tvärtom understryka det men i alla fall anser, att det är önskvärt, att till ifrågavarande befattningar utses sådana personer, »att styrelserna erhålla en med hänsyn till skogsägarekategorierna inom varje område lämplig sammansättning och att alltså däri bliva representerade de skilda intressen som skäligen kunna göra anspråk på att vara företrädare i en dylik styrelse». Genom detta uttalande har utskottet naturligtvis inte alls velat stryka något av vad statsrådet har sagt. Då kan jag inte förstå, att det skulle vara något fel från utskottets sida att framhålla, att dessa egenskaper också böra finnas jämte de egenskaper, som ha framhållits av vederbörande statsråd.

Vidare ställde herr Grym en direkt fråga till mig. Den löd ungefär så: »Varför har utskottet inte gått med på motionen om uppflyttning av länsskogvaktarna till lönegraden A 13, då man så vackert pläderat för det?» Jag vill säga herr Grym, att en sak är vad man vill och en annan vad man kan. Det fanns inte möjlighet att få majoritet för denna motion inom utskottet, men jag tror kan jag betyga, att jag gjorde vad jag kunde för att detta yrkande skulle bi-

Ang. skogsvårdsstyrelsernas organisation m. m. (Forts.)
fallas. Men jag ansåg mig kunna släppa detta önskemål och gå med på den kompromiss, som tidigare har nämnts här i dag och som gick ut på att länsskogvaktarna skulle få på ett drägligt sätt tillgodoräkna sig förutvarande tjänstetid. Detta var orsaken, men jag upprepar vad jag tidigare i dag har sagt, att jag ingalunda därför har uppgivit min åsikt om att länsskogvaktarna äro berättigade att vara placerade i lönegrad A 13, alldeles som vägmästarna. Men jag skall inte närmare syssla med den saken nu.

Herr talman! Även jag ber att få yrka bifall till utskottets utlåtande utom beträffande den punkt, som sammanfaller med min reservation.

Herr **Velander**: Herr talman! Någon av de föregående talarna har åberopat sin egenskap av norrlänning såsom skäl för sitt uppträdande i debatten. Jag kan falla tillbaka på ungefär samma motivering för mitt deltagande däri.

Jag har den inställningen — och utskottet har nog varit inne på den tanken — att det är av den största vikt, att det skogliga återuppbyggnadsarbetet i Norrland bedrivs så skyndsamt som möjligt. Det är därför med en viss beklämning jag konstaterar, att det s. k. normalprogrammet kanske inte kan komma att omsättas under överskådlig tid. Det förutsattes dock, att den skogliga verksamheten kan komma att bedrivas effektivare eller intensivare inom vissa skogsvårdsstyrelsedistrikt än i andra, och för min del vill jag hoppas, att det förra skall komma att gälla Norrland.

Man finner en uppgift i utskottsutlåtandet, som jag i detta sammanhang vill understryka. Där säges, att enligt inhämtade uppgifter ha de förefintliga kalmarkerna uppskattats till sammanlagt omkring 900 000 hektar och skräpskogarna till omkring 500 000 hektar. Det är klart, att inte dessa områden i sin helhet finnas i Norrland, men jag utgår ifrån att en inte oväsentlig del därav är tillfinnandes just i Norrland. Det måste alltså finnas utrymme för mycket energiska insatser för att förbättra skogsbrukets betingelser, när det gäller dessa områden och även när det gäller en uppbyggnad av virkeskapitalet i allmänhet, som för de norrländska skogarna i många fall måste anses vara alltför lågt.

Jag skulle förresten kunna tänka mig, att en del medel för detta ändamål skulle kunna hämtas från de prisutjämningsavgifter, som vi tidigare i dag i annat sammanhang ha diskuterat här i kammaren. En annan förutsättning för de av mig avsedda åtgärderna i Norrland är ju, att det finns tillgång på arbetskraft. Jag hoppas, att föreliggande svårigheter i det hänseendet också skola kunna övervinnas.

Vidare skulle jag vilja säga några ord om en sak, som här diskuterats i olika sammanhang. Det är omläggningen av de s. k. skogsvårdsavgifterna. Jag har mycket uppmärksamt lyssnat på debatten för att få något plausibelt skäl till att man nu går in för denna omläggning. Det är egentligen två talare, herrar Anderberg och Sten, som ha antytt vissa synpunkter i det hänseendet. Jag måste säga, att jag inte kan finna dem bärande. Herr Anderberg är i motsats till herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet fullt övertygad om att denna omläggning är det bästa som kan ske, och han förklarade, att den motiverats av intresseprincipen. Men sedan kom herr Anderberg in på att den föreslagna objektskatten på skogsfastigheterna skulle drabba det allmännas skogar och skogsindustriföretagens stora skogsinnehav. Jag utgår ifrån att det allmänna vid skötseln av sina skogar inte behöver ta skogsvårdsstyrelseorganisationen i anspråk, och jag utgår också från att detsamma gäller om de skogsägande bolagen. Följaktligen finns det med mitt sätt att se inte något utrymme för intresseprincipen, när det gäller att förklara eller försvara denna omläggning, som herr Anderberg så varmt förordade.

Ang. skogsvårdsstyrelsernas organisation m. m. (Forts.)

Vidare träder väl intresseprincipen i bakgrunden med hänsyn till att man här i debatten på olika håll samt på flera ställen i utskottets utlåtande betonar, att skogsvårdsstyrelserna äro organ för det allmänna och att i vissa sammanhang i utskottsutlåtandet antydes, att man måhända nu bara tar ett steg på vägen från ett halvt förstatligande till ett fullständigt sådant. Därmed erkännes ju, att skogsvårdsstyrelsernas uppgifter äro av statlig karaktär, och detta leder, såvitt jag kan förstå, fram till att kostnaderna för skogsvårdsstyrelsernas verksamhet skola betalas av det allmänna. De böra alltså finansieras över den allmänna budgeten.

Herr Stens resonemang leder, efter vad jag förstår, till alldeles samma resultat. Han säger, att det föreliggande förslaget är ett led i ett genomtänkt skogsprogram med syfte att nå fram till det ur hela folkhushållets synpunkt bästa resultatet. Vidare säger han, att det behövs en statlig medverkan och ledning, för att man skall komma till rätta med föreliggande uppgifter, samtidigt som han betonar, att hemmansbruket för närvarande är så hårt skuldsatt, att det egentligen inte orkar med några utgifter av här ifrågakarande art. Jag kan för min del inte draga någon annan slutsats av dessa premisser än att man bör gå in för ett bestridande med allmänna medel av kostnaderna för skogsvårdsstyrelsernas verksamhet.

Jag uppmärksammade med tillfredsställelse de uttalanden, som jordbruksministern gjorde på denna punkt. Han sade, att det nog kan diskuteras, huruvida fastighetsägarna eller skogsägarna skola bidra till kostnaderna för skogsvårdsstyrelsernas verksamhet eller om dessa skola helt bestridas av allmänna medel. Men herr statsrådet sade vidare, att de statsfinansiella skälen ha varit så starka, att, om man skulle ha gått in för sistnämnda ordning i detta sammanhang, hade propositionen överhuvud taget inte kunnat framläggas. Det är alltså finansministern, som här har sagt sitt veto, då det förefaller, som om jordbruksministern hade kunnat vara med därom.

Men även om man accepterar jordbruksministerns ståndpunkt, att man av statsfinansiella skäl i detta sammanhang inte hade kunnat överväga att överflytta hela kostnaden för skogsvårdsstyrelsernas verksamhet på staten, så uppkommer frågan, varför inte den gamla ordningen bibehållits i avvaktan på det definitiva ståndpunktstagande, som kan komma att leda till ett annat resultat, som jordbruksministern föreföll villig att diskutera. Det har åberopats ett skäl — jag tänker mig, att det ur vissa synpunkter framstått såsom ganska starkt — för att man bör underkänna den nuvarande ordningen. Man säger, att skogsvårdsavgifterna inflyta så ojämnt, att det alltså uppstår olägenheter på den grund, att skogsvårdsstyrelserna ena året få så och så stor medelstildelning och andra året en så och så liten. Men den saken bör, såvitt jag förstått den rätt, ha kunnat ordnas på ett mycket enkelt sätt, nämligen genom att behandla de nu utgående skogsvårdsavgifterna på samma sätt som man avser att behandla de nya: man låter dem ingå i den allmänna budgeten och tilldelar över denna skogsvårdsstyrelserna de medelsanslag, som de behöva. För sådant fall skulle statsverket icke få vidkännas annan uppoffring, än att statsverket bleve något slags clearinginstitut för skogsvårdsavgifternas utjämnande olika år emellan, men resultatet skulle väl bli detsamma som med den nu föreslagna ordningen.

Om man förresten har den inställningen, att denna fråga skall komma upp på nytt, varför skall man då gå in för den nya ordningen nu? Denna innebär dock, att man inför en ny objektsbeskattning av fastigheter. Och har man en gång sanktionerat en sådan beskattning, misstänker jag, att det kommer att erfordras ganska starka krafter för att sedan åstadkomma någon ändring därtinnan.

Ang. skogsvårdsstyrelsernas organisation m. m. (Forts.)

För min del är jag mycket känslig, när fråga är om objektskatter. Vi ha ju den nuvarande fastighetsskatten, som på grund av utvecklingen har kommit att bli ganska tryckande. Till stöd för ett bibehållande därav, misstänker jag, att man numera knappast kan åberopa några andra skäl — ja, »några andra skäl» var kanske överord, men jag menar, att de huvudsakliga skälen för denna objektsbeskattning av fastigheter är av historisk natur. Det fanns en tid, då det åtminstone på landsbygden inte existerade andra skatteobjekt än fastigheter. Beskattningen var vidare så låg — även om man tar hänsyn till de undan för undan inträdda förändringarna i penningvärdet — att en särbelastning av fastigheter inte framstod som alltför tryckande. Man kände heller inte till ett sådant begrepp som den allmänna skatteutjämningen, vilken är av ganska nytt datum. Jag misstänker alltså, att, om man skulle på allvar överväga, huruvida denna objektsbeskattning av fastigheter är principiellt betingad och principiellt befogad samt överhuvud nödvändig med hänsyn till skatteunderlaget i kommunerna i närvarande stund, det inte är säkert, att resultatet skulle bli sådant att svaret bleve jakande. De farhågor, som vanligen anföras i sådana sammanhang, skulle kanske inte komma att verifieras vid en dylik undersökning. Åtminstone tror jag, att, särskilt när det gäller jordbruksfastigheterna, dessas betydelse såsom föremål för objektsbeskattning skulle visa sig vara mycket blygsam med hänsyn till skatteunderlaget i kommunerna.

För att kunna bibehålla eller försvara en sådan objektsbeskattning som den hos oss nu gällande har i olika sammanhang ifrågasatts, att den skulle utvidgas till att avse även andra objekt än fastighet. Företagna utredningar ge emellertid vid handen, såvitt jag förstått, att man näppeligen har någon möjlighet att tekniskt eller annorledes genomföra en sådan beskattning, och räknar jag därför med att frågan därom inte blir aktuell. Men då så är fallet, måste det med mitt sätt att se vara mycket olämpligt att nu gå in för en ny och ökad objektsbeskattning av fastigheter, som man — om den accepteras, vilket väl kommer att ske — får räkna med under avsevärd tid.

Jag vill också säga, att ett uttagande av skogsvårdsavgifter på det sätt, som nu föreslås, strider emot de utgångspunkter, som man har haft, när man tidigare har diskuterat hithörande ting. Objektsbeskattningen av fastighet är ju lägre, när det gäller skogsmark och växande skog än när det gäller fastigheter av annan fastighets natur resp. jordbruk. Varför är den det? Jo, man har menat, att skogsaccisen skulle vara en kompensation för det lägre repartitionstalet för skogsmark och växande skog, och detta av den anledningen, att det skulle vara lättare för fastighetsägaren att betala skogsaccisen resp. denna del av garantiskatten i samband med att han tar ut en del av sitt virkesförråd och valuta därför inflyter. Men samma skäl kan man anföra till stöd för att man bör bibehålla skogsvårdsavgiften i dess nuvarande konstruktion i stället för att gå in för den föreslagna nya ordningen.

Jag skall, herr talman, inte ytterligare fördjupa mig i dessa ting. Jag har dock velat antyda, att jag har svårt att finna den här föreslagna ordningen motiverad och att jag därför kommer att ansluta mig till den reservation, som tar sikte på ett eliminerande av förordningen om skogsvårdsavgift.

Herr Sundberg: Herr talman! Herr Sten talade i sitt anförande något om blindhet. Men han måtte emellertid själv varit blind, när han försökte komma till rätta med min motion, och han måtte också ha varit döv under mitt anförande här i dag, ty jag har aldrig skrivit och aldrig talat om att skogsvårdsstyrelserna böra vara suveräna och oberoende av statliga direktiv. Detta vore oriktigt, eftersom staten bidrar med betydande belopp till skogsvårdsstyrelsernas finan-

Ang. skogsvårdsstyrelsernas organisation m. m. (Forts.)

siering. Men det vore lika oriktigt, om staten ensam toge ledningen av skogsvårdsstyrelsernas verksamhet, alldenstund skogsbruket å sin sida betalar avsevärda belopp till denna, ja, till och med lejonparten. Enligt det föreliggande förslaget skulle således på skogsbruket årligen komma sammanlagt 6,3 miljoner kronor mot 2,7 miljoner på staten. Om man går tillbaka till åren 1936—43, finner man, att skogsbrukets utgifter till skogsvårdsstyrelserna i medeltal uppgingo till 3,8 miljoner per år, medan statens uppgingo till 1,95 miljoner.

Mot bakgrunden av dessa och de andra förhållanden, jag tillåtit mig framhålla i debatten här i dag, har det synts mig lämpligt och rättvist, att de linjer och principer för skogsvårdsstyrelseverksamheten, som hittills tillämpats, också i fortsättningen komma till användning, även om skogsvårdsstyrelserna utan knot gå med på att inskränka sin självbestämmningsrätt i sådana fall, där det behöves enhetliga bestämmelser beträffande uppgifter, som äro gemensamma för styrelserna i de olika länen. Jag har sålunda ingen invändning i detta avseende att göra mot herr statsrådet Skölds uppläggning i debatten här i dag. Det torde emellertid böra påpekas, att redan nu föreligga möjligheter för Kungl. Maj:t och skogsstyrelsen att ingripa reglerande i skogsvårdsstyrelseverksamheten. Sålunda finns den bestämmelsen i nuvarande skogsvårdsstyrelseförordning att skogsvårdsstyrelse skall »tillhandagå skogsstyrelsen med de upplysningar och det biträde, som av skogsstyrelsen påkallas och som ligga inom området för skogsvårdsstyrelsens verksamhet». Vidare heter det på ett annat ställe i samma förordning: »Vid fullgörandet av sin uppgift har skogsvårdsstyrelsen att ställa sig till efterrättelse vad i övrigt finnes föreskrivet i författningar och det reglemente, som Kungl. Maj:t efter skogsstyrelsens förslag fastställer.» Det är ändringen av denna senare punkt, som vi inom skogsvårdsstyrelsekretsar motsätta oss, då vi anse, att det inte finns någon anledning eller något behov av en skärpning beträffande densamma.

Däremot ha vi inte rest några invändningar mot sådana i självbestämmningsrätten starkt ingripande bestämmelser, som återfinnas i andra stycket, andra § av den nya skogsvårdsstyrelseförordningen. Dessa äro av följande lydelse: »Vid bestämmande av anställnings- och avlöningsvillkor för denna personal skall styrelsen ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, som må av Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, av skogsstyrelsen meddelas.» Vi ha heller inte reagerat mot den nya lydelsen i näst sista stycket av 4 § där det heter: »Skogsvårdsstyrelse skall äga att med tillämpning av de föreskrifter, skogsstyrelsen fastställer, bestämma de villkor, under vilka styrelsen må lämna biträde vid planläggning av skogsbrukets drift eller vid skogens vård och skötsel i övrigt.» När skogsvårdsstyrelserna godtagit dessa betydande inskränkningar i sin rörelsefrihet, hade de hoppats, att denna av ansvarskänsla burna redobogenhet till även långt gående restriktioner skulle ha besparat dem den irriterande och enligt min mening onödiga skärpningen av 4 §, sista stycket, som föreslås. Vi ha inom skogsvårdsstyrelsekretsar inte kunnat undgå att i detta sammanhang vid ställningstagandet till denna fråga tänka på det uttalande, som gjorts av skogsstyrelsen, däri den ifrågasätter huruvida det organ — Föreningen Sveriges Skogsvårdsstyrelser — som utgör en sammanlutning mellan landets olika skogsvårdsstyrelser och är ett forum för gemensamma angelägenheters dryftande och utbytande av vunna erfarenheter skulle äga rätt att med stöd av skogsvårdsstyrelsemedel få fortsättningsvis uppehålla sin verksamhet. Det bör upplysas om att dessa medel äro mycket små och icke spela någon som helst roll i någon skogsvårdsstyrelses budget. Så mycket större är emellertid skogsvårdsstyrelsernas glädje och tacksamhet mot statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet för att han inte tagit upp vad skogsstyrelsen här insisterat på. Man skulle i detta fall kunna göra den jämförel-

Ang. skogsvårdsstyrelsernas organisation m. m. (Forts.)

sen att lantbruksstyrelsen framlade ett förslag, att de hushållningssällskapsledamöter, som varje år delta i de s. k. lantbruksriksdagarna, inte skulle få rätt till traktamenten och reseersättning för dessa sina resor. Detta skulle ju betyda, att lantbruksriksdagarna måste inhiberas. Vilken misstämning och förvåning skulle inte detta komma att väcka i lantmannakretsar! Någon dylik situation behöver emellertid självfallet ej befaras.

Statsrådet Sköld började sitt anförande med att uppehålla sig vid herr Gryms påpekande att skogsvårdsstyrelsernas tjänstemän enligt det föreliggande förslaget i regel skulle bli bättre avlönade än domänstyrelsens motsvarande tjänstemän. Detta är riktigt, men det betyder inte, att skogsvårdsstyrelsernas löner äro för höga. Det betyder endast, att domänverkets personallöner i nuvarande läge äro för låga. Tyvärr förhåller det sig så, att de löneregleringar, som tid efter annan skett inom skogsmannavärlden, aldrig ägt rum samtidigt för domänverkets och skogsvårdsstyrelsernas personal. Detta har gjort, att man vid alla löneregleringstillfällen kunnat spela ut den ena kategorien mot den andra. Detta har i sin tur haft till följd, att skogsmannakåren i gemen alltid kommit i lägre lönehänseende än tjänstemän med motsvarande utbildning på andra områden. Jag skulle vilja fästa herr statsrådets och chefens för jordbruksdepartementet uppmärksamhet på lämpligheten att för framtiden tillse, att löneregleringarna för domänverkets och skogsvårdsstyrelsernas personal ske samtidigt.

Jag ber att få tacka herr statsrådet för vad han nämnde om utbetalningen av det tillfälliga lönetillägget till skogsvårdsstyrelsepersonalen. Jag har själv inte observerat den kungl. proposition, som nyligen avlämnats i denna fråga, men den kommer att utlösa tillfredsställelse och tacksamhet inom skogsvårdsstyrelsekreter.

När herr statsrådet därefter talade om de skogstekniska konsulenterna — eller de skogstekniska biträdena, som jag kallat dem i min motion — framhöll han, att det inte var lämpligt att tillsätta sådana med åtföljande högre löneställning, därför att de inte ha den behörighet, som enligt lagen erfordras för hållandet av laga syneförrättningar. Jag framhöll redan i mitt förra anförande, att skogsvårdsstyrelseutredningen aldrig tänkt sig, att de behöfve ha en sådan behörighet. Jag vidhåller fortfarande att detta inte är varken behöfligt eller lämpligt. Däremot behöva de en annan behörighet, som inte är mindre betydande. De måste ha en särskild kompetens och en specialutbildning i fråga om de tekniska detaljerna. Ja, det kan till och med ifrågasättas, om dessa skogstekniska biträden i stället för skoglig utbildning borde ha teknisk utbildning som grundläggande merit. Jag vill upprepa, att de skogstekniska biträdena enligt min mening behövas och att det också finnes anledning att sätta dem i en högre löneklass än de vanliga länsskogvaktarna.

Sedan återkommer jag till den snara, som jag talade om och som bl. a. av statsrådet här berörts. Jag är glad över att den aldrig skall komma att dras åt, ja, att det överhuvud taget inte är fråga om någon snara. Men om det nu är så som herr statsrådet säger, att skogsvårdsstyrelserna skola ha en självständig befogenhet inom den ram som statsmakterna utstaka — och jag är fullt övertygad om att statsrådet verkligen menar vad han härvidlag säger — så skulle man sätta värde på om detta också komme till uttryck i själva lagtexten och inte bara i det allmänna resonemanget i en proposition eller i en debatt.

Vad till sist angår frågan om finansieringen, skall jag ge herr statsrådet rätt i mycket av vad han sade beträffande den. Det bör emellertid framhållas, att utredningens förslag inte gick så långt i beskattningshänseende, som propositionen. Den gick inte längre än till 1,3 promille i stället för propositionens

Ang. skogsvårdsstyrelsernas organisation m. m. (Forts.)

1,5. Även om verksamheten utvidgades till 75 % av normalprogrammet, skulle det med utredningens finansieringssystem inte behövts mer än 1,3 promille, om, i enlighet med den föreliggande motionen, vissa utgifter för tjänstelokaler o. d. bestridas av staten, något som principiellt sammanfaller med hittillsvarande normer för finansieringen. Det egentliga skälet till mitt ställningstagande att ansluta mig till utredningens förslag i denna fråga ligger dock på ett annat plan, men jag skall inte vid denna sena timme trötta kammaren att gå in därpå. Jag skall endast, med hänsyn till vad herr statsrådet yttrade om skogsvårdsavgifterna i framtiden, uttala min glädje över detta hans uttalande och uttrycka förhoppningen om att en kommande utredning skall leda till att den dubbelbeskattning eller extra fastighetsbeskattning, som dessa avgifter de facto innebära, må komma att för framtiden avlyftas från skogsbruket.

Herr statsrådet **Sköld**: Herr talman! Endast en liten replik till herr Velander! Han frågade mig, varför jag införde en ny objektsskatt. Jag har icke föreslagit någon ny sådan. Det finns ända sedan omkring år 1904 en objektsskatt, som kallas för skogsvårdsavgift och som ligger på skogen, där applicerad på det avverkade virkets rotvärde. Denna objektsskatt har här föreslagits omändrad, men det är ingen ny objektsskatt, ehuru själva grunden för den har gjorts om.

Då frågar herr Velander: varför har man gjort en sådan reform? När en sakkunnig kommitté enhälligt har föreslagit en omändring och när praktiskt taget alla hörda myndigheter ha tillstyrkt den, skulle det väl vara ganska underligt, om jag hade sagt: nej, det får vara. Jag kan för min del inte bedöma skogsvårdsavgiftens framtid, och jag kan inte finna något skäl, varför jag inte skulle följa denna mycket starka opinion för ändringen.

Till sist skulle jag vilja fråga reservanterna, om inte det yrkande, de här ha ställt, leder till konsekvenser, som inte äro avsedda. Enligt deras yrkande skall den gamla skogsvårdsavgiften vara kvar. Den ger cirka 4 miljoner kronor. Av detta belopp skola 90 procent gå direkt till de olika skogsvårdsstyrelserna. Samtidigt föreslås här ett statsanslag på över 6 miljoner kronor. Ett bifall till reservanternas förslag skulle ju innebära, att för skogsvårdens befrämjande skulle komma att nästa år stå till förfogande över 10 miljoner kronor i stället för de något över 6 miljoner kronor, som föreslås i propositionen. Kan det vara meningen?

Herr **Velander**: Herr talman! Jag har ingalunda förbisett, att den nuvarande skogsvårdsavgiften kan rubriceras såsom en objektsskatt, men den är en objektsskatt, som drabbar den inflytande valutan för avyttrat virke. Den ordning, som jordbruksministern går in för, är däremot en objektsbeskattning, lagd på skogsfastighet, alldeles oavsett om avverkning sker eller inte, och som därför drabbar ett konstruerat skatteunderlag och ett skatteunderlag, som inte markerar någon som helst skatteförmåga.

Jag ställer mig ju också kritisk till att skogsvårdsavgiften utgår på det avverkade virket eller på den influtna valutan härför, men jag finner dock, att det är någon reson i det.

Sedan säger herr statsrådet, att han inte kunnat framlägga något annat förslag, eftersom en sakkunnigutredning enhälligt eller så gott som enhälligt har förordat det. Herr Sundberg, som här hållit långa anföranden, har emellertid — såvitt jag har förstått honom rätt — sökt uppvisa, att de förutsättningar, under vilka han har varit med om att föreslå en omläggning av skogsvårdsavgiften, inte accepterats i propositionen, och det har därför förefallit mig,

Ang. skogsvårdsstyrelsernas organisation m. m. (Forts.)
 som om herr Sundberg såsom sakkunnig med denna utgångspunkt inte tillstyrker den ordning, som herr statsrådet har förordnat och förordar beträffande skogsvårdsavgiftens uttagande i fortsättningen.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr talmannen yttrade, att i avseende på den under behandling varande paragrafen yrkats dels att densamma skulle godkännas, dels ock, av herr *Sundberg*, att paragrafen skulle godkännas med den ändring, att det i tredje stycket förekommande ordet »personal» utbyttes mot »ordinarie personal».

Sedermera gjordes propositioner i enlighet med dessa båda yrkanden; och förklarades propositionen på paragrafens godkännande enligt utskottets förslag vara med övervägande ja besvarad.

Aterstående delar av ifrågavarande förordningsförslag.

Godkändes.

Det av utskottet tillstyrkta förslaget till förordning om skogsvårdsavgift.

1 §.

Herr **Tjällgren**: Herr talman! Jag ber att i anslutning till mitt tidigare anförande få yrka bifall till den av mig m. fl. avgivna, vid utskottsutlåtantet fogade reservationen, dock med uteslutande i klämman av orden »utom i vad gäller upphävande av gällande förordning i ämnet».

Herr **Mannerskantz**: Herr talman! Under debatten har jag sagt, att jag skulle yrka bifall till motionen nummer 294 vid denna punkt, och jag har styrkts i detta av herr statsrådets senaste anförande, där han förklarade att, vid ett bifall till den reservation, som här avgivits, de gamla skogsvårdsavgifterna skulle komma att kvarstå. Jag ber alltså för min del att få yrka bifall till motionen nummer 294, vari hemställts »att riksdagen ville dels avslå förslaget till förordning om skogsvårdsavgift och dels i skrivelse till Kungl. Maj:t påkalla upphävande av nu gällande förordning i samma ämne».

Herr **Anderberg**: Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Efter härmed slutad överläggning yttrade herr talmannen, att därunder yrkats 1:o) att den nu föredragna paragrafen skulle godkännas; 2:o) att paragrafen skulle avslås; samt 3:o), av herr *Mannerskantz*, att riksdagen skulle dels avslå förslaget till förordning om skogsvårdsavgift och dels i skrivelse till Kungl. Maj:t påkalla upphävande av nu gällande förordning i samma ämne.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner enligt berörda yrkanden och förklarade sig anse propositionen på paragrafens godkännande vara med övervägande ja besvarad.

Herrar *Tjällgren* och *Mannerskantz* begärde votering, i anledning varav och sedan till kontraposition därvid antagits avslag, uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som godkänner 1 § i det av jordbruksutskottet i utlåtantande nr 61 punkten A 1 tillstyrkta förslaget till förordning om skogsvårdsavgift, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, avslås nämnda paragraf.

Ang. skogsvårdsstyrelsernas organisation m. m. (Forts.)

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Mannerskantz* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 66;

Nej — 28.

Därjämte hade 7 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Övriga delar av förevarande lagförslag.

Godkändes.

Utskottets hemställan i punkten A 1.

Förklarades besvarad genom kammarens föregående beslut.

*Punkten A 2.**Utskottets under avdelningarna III och IV i utlåtandet gjorda uttalanden.*

Godkändes.

Utskottets under avdelningen V gjorda uttalanden.

Herr **Sundberg**: Herr talman! Jag föreslår, att utskottets utlåtande ändras så, »att utskottet tillstyrker, att normalprogrammet för skogsvårdsstyrelsernas verksamhet i princip genomföres till 75 procent».

Herr **Tjällgren**: Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan på denna punkt.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att i avseende på utskottets nu ifrågavarande uttalanden yrkats dels att desamma skulle godkännas, dels ock, av herr *Sundberg*, att nämnda uttalanden skulle godkännas med den ändring, att däri förordades, att det uppställda normalprogrammet för skogsvårdsstyrelsernas verksamhet skulle i princip genomföras till 75 procent.

Därefter gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på godkännande av utskottets uttalanden vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Sundberg* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som godkänner jordbruksutskottets uttalanden i utlåtande nr 61 under avdelning V, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, godkännas nämnda uttalanden med den ändring, som under överläggningen påyrkats av herr *Sundberg*.

Första kammarens protokoll 1946. Nr 22.

Ang. skogsvårdsstyrelsernas organisation m. m. (Forts.)

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästs, verkställdes omröstningen genom uppresning; och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

Utskottets under avdelningen VI gjorda uttalanden.

Godkändes.

Utskottets under avdelningen VII gjorda uttalanden.

Herr Andersson, Alfred: Herr talman! Av särskild anledning var jag förhindrad att närvara i utskottet, när denna fråga slutbehandlades där. Om jag varit närvarande i utskottet då, hade jag stått här som reservant vid sidan om herr Bondeson i den del reservationen avser länsjägmästarnas löneförhållanden. Vid realbehandlingen i utskottet yrkade jag, att de av länsjägmästarna, som enligt förslaget äro placerade i A 27, skulle flyttas upp i A 28.

Det är enligt min mening en orättvisa att göra denna skillnad i lönehänseende inom en tjänstemannagrupp, vars representanter ha samma utbildning och samma kostnader för sin utbildning. Jag tycker detta är ett irritationsmoment, som är onödigt.

Den kostnad, som skulle uppstå om man genomförde den ändring jag påyrkat, är inte stor; den torde belöpa sig till omkring 7 000 kronor. Jag menar då, att om man kan skipa rättvisa för denna lilla slant, tycker jag, att det är väl använda pengar.

När vi behandlade det här spörsmålet framhölls, att orsaken till denna skillnad i lönehänseende var, att de stora skogsdistrikten krävde mera arbete av länsjägmästarna. Jag deklarerade då, att jag hade ytterst svårt att förstå, att det skulle erfordras mera arbete för en länsjägmästare därför att han hade ett större distrikt att sköta; det betyder väl närmast, att han måste ha en större personal till sitt förfogande.

Den länsjägmästare, som nu är placerad i A 27, alltså i ett av de små distrikten, t. ex. i Malmöhus län, har ju så mycket färre medhjälpare till sitt förfogande, men hans arbete är utan tvivel lika stort och lika ansvarsfullt som en länsjägmästares i ett stort distrikt. I de stora distrikten är väl skogsbeståndet tämligen jämnstruket; det är barrskog överhuvud taget. I ett skogsvårdsdistrikt som Malmöhus län förekomma ju däremot praktiskt taget alla trädslag, och varje trädslag kräver sin speciella omsorg. Jag har därför ytterst svårt att förstå, när man åberopar skogsvårdsdistriktens storlek som skäl för denna skillnad i lönehänseende.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till den del av herr Bondesons reservation, som avser en uppflyttning av länsjägmästarna i A 27 till A 28. Det betyder att lönestaten för länsjägmästarna skulle omfatta lönegraderna A 28, A 29 och A 30.

Herr Anderberg: Jag vill å utskottets vägnar yrka bifall till dess förslag. Vi ha inom utskottet behandlat saken, och de synpunkter, som min bankkamrat här framfört, ha prövats, men vi ha icke funnit dem vara så bärande, att vi kunnat ta någon hänsyn till dem. Inom många områden av statsförvaltningen är befattningarnas placering i lönegrad beroende på arbetsuppgifterna, och fall, som äro likartade med detta, förekomma inom vägväsendet m. m.

Jag ber alltså, herr talman, att helt kort få yrka bifall till utskottets förslag.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, gjordes i enlighet med de yrkanden, som därunder framkommit, propositioner, först på godkännande

Ang. skogsvårdsstyrelsernas organisation m. m. (Forts.)

av utskottets nu föredragna uttalanden samt vidare därpå att nämnda uttalanden skulle godkännas med den ändring, som föranleddes av att länsjägmästarnas löneställning bestämdes på sätt som förordats i den av herr Bondeson därom anförda reservationen; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Utskottets uttalanden under avdelningarna VIII och IX.

Godkändes.

Utskottets uttalanden under avdelningen X med undantag av vad som rörde anslagsberäkningarna och förordningsförslagen.

Herr **Mannerskantz**: Herr talman! Jag ber att få ställa det yrkande, som jag förut har omnämnt. Det går ut på att utskottets yttrande under avdelning X måtte godkännas med den ändring, som föranledes av bifall till andra punkten i motionen nr 285. Den punkten lyder: »att nyssnämnda befattningshavare för placering i löneklass skola äga tillgodoräkna sig den tid före den 1 juli 1946 som de innehaft motsvarande befattning hos skogsvårdsstyrelse».

Det är ett rimligt krav, som jag ber kammaren beakta.

Herr **Tjällgren**: Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr talmannen yttrade, att därunder yrkats dels att utskottets nu förevarande uttalanden skulle godkännas, dels ock, av herr **Mannerskantz**, att nämnda uttalanden skulle godkännas med den ändring, som föranleddes av bifall till andra punkten i motionen I: 285.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner i enlighet med berörda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på godkännande av utskottets uttalanden vara med övervägande ja besvarad.

Herr **Mannerskantz** begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som godkänner jordbruksutskottets uttalanden i utlåtande nr 61 under avdelning X, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, godkännas nämnda uttalanden med den ändring, som under överläggningen påyrkats av herr **Mannerskantz**.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästes, verkställdes omröstningen genom uppresning; och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

Utskottets hemställan i punkten A 2.

Förklarades besvarad genom kammarens föregående beslut.

Punkten A 3.

Herr **Mannerskantz**: Herr talman! Jag ber att få yrka, att denna punkt måtte återremitteras till utskottet. Det är nämligen så att man för att ställa ett direkt yrkande, avseende avslag å propositionens begäran om ökning av skogsstyrelsens personalstat, skulle här föredra en hel personalstat i enlighet med den gamla, och det tycker jag bör vara utskottets sak.

Ang. skogsvårdsstyrelsernas organisation m. m. (Forts.)

Jag hemställer därför, att denna punkt måtte återremitteras till utskottet med hemställan att det måtte uppgöras en personalstat i överensstämmelse med den som nu gäller.

Herr **Tjällgren**: Jag tror inte det tjänar någonting till att återremittera denna punkt till utskottet. Jag tar för givet att utlåtandet skulle komma tillbaka med samma innehåll som det nu har. Därför ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan och avslag å herr Mannerskantz yrkande.

Efter härmed slutad överläggning yttrade herr talmannen, att i avseende på den under behandling varande punkten yrkats dels att vad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock att punkten skulle visas åter till utskottet.

Sedermera gjordes propositioner enligt dessa båda yrkanden; och förklarades propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Punkterna A 4, A 5 och B.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Vid förnyad föredragning av första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 9, i anledning av väckt motion om utredning och förslag angående riktlinjer för planläggning av bebyggelsen i Bohusläns fiskelägen, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt;

och skulle jämlikt § 63 riksdagsordningen detta beslut genom utdrag av protokollet delgivas andra kammaren.

Justerades ytterligare protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 10.55 eftermiddagen.

In fidem
G. H. Berggren.

Fredagen den 7 juni.

Kammaren sammanträdde kl. 4.30 eftermiddagen.

Herr statsrådet *Danielson* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition nr 310, angående godkännande av en mellan Sverige och Island träffad handelsöverenskommelse.

Efter föredragning av ett från andra kammaren ankommet protokollsutdrag, nr 467, med delgivning av nämnda kammares beslut över dess andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 16, över motion om utredning angående en effektiv statlig kvalitetskontroll på saluförda varor och motion om utredning och förslag angående en teknisk och ekonomisk kontroll över den industriella produktionen, beslöt första kammaren hänvisa detta ärende till sitt andra tillfälliga utskott.

Föredrogs ett från andra kammaren ankommet protokollsutdrag, nr 468, med delgivning av nämnda kammares beslut över dess tredje tillfälliga utskotts utlåtande nr 10, i anledning av väckt motion om utredning och förslag angående riktlinjer för planläggning av bebyggelsen i Bohusläns fiskelägen.

Herr andre vice talmannen: Herr talman! Jag hemställer, att första kammaren, som den 5 innevarande månad bifallit sitt andra tillfälliga utskotts i dess utlåtande nr 9 gjorda hemställan, vilken överensstämmer med andra kammarens enligt det nyss upplästa protokollsutdraget fattade beslut, måtte finna delgivningen av andra kammarens beslut ej föranleda vidare yttrande.

Denna hemställan bifölls.

Anmäldes och godkändes bankoutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 303, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående reglering av vissa familjepensioner m. m.; och

nr 304, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt befrielse för riksbanken från skyldighet att inlösa av banken utgivna sedlar med guld m. m.

Anmäldes och godkändes sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 305, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående prisutjämningsavgifter m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

Föredrogs och hänvisades till bankoutskottet den av herrar *Wahlmark* och *Velander* väckta motionen, nr 368, om pension åt vaktmästaren hos första kammaren M. J. Ericsson.

Föredrogs och bordlades Kungl. Maj:ts denna dag avlämnade proposition nr 310.

Anmäldes och bordlades

utrikesutskottets utlåtande nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tillämpningen av det svensk-engelska betalningsavtalet av den 6 mars 1945;

konstitutionsutskottets utlåtande nr 19, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag rörande ny indelning av riket i borgerliga kommuner m. m. ävensom i ämnet väckta motioner;

statsutskottets utlåtanden och memorial:

nr 176, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt disposition av vissa äldre reservationsanslag;

nr 177, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anvisande av vissa investeringsanslag för budgetåret 1946/47 för uppförande av centrala tvätt- och reparationsanstalter för försvaret jämte i ämnet väckt motion;

nr 178, i anledning av väckt motion om engångsanslag till vissa arbeten å fritidslägrer vid Skönstavik;

nr 179, i anledning av väckta motioner om anslag för budgetåret 1946/47 till befrämjande av fartygs förseende med radiotelegraf- eller radiotelefonstation;

nr 180, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statsbidrag för anordnande av skolmåltider jämte i ämnet väckta motioner;

nr 181, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag för budgetåret 1946/47 till skolor tillhörande barna- och ungdomsvården jämte i ämnet väckta motioner;

nr 182, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utbyggnad av reumatikervården jämte i ämnet väckta motioner;

nr 183, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning i vissa fall i anledning av sjukdom, ådragen under arbete i civilförsvarets flyktingverksamhet;

nr 184, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag till bidrag till barnhusen;

nr 185, i anledning av väckt motion angående skadestånd åt förre fabriksarbetaren J. E. Andersson;

nr 186, i anledning av väckt motion om utredning angående utbyggnad av kommunikationsnätet i norra Värmland;

nr 187, i anledning av väckta motioner angående utredning om byggande av en tvärbana Mellansel—Meselefors;

nr 188, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående kapitalinvestering i värnpliktslånefonden för budgetåret 1946/47;

nr 189, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående markbyte med Hälsingborgs stad;

nr 190, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för mästerlotten P. O. Kolberg och lotten F. H. Pettersson från viss ersättningsskyldighet till kronan; samt

nr 191, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statliga åtgärder för tryggande av vedförsörjningen m. m.;

bevillningsutskottets betänkande nr 37, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om krigskonjunkturskatt för år 1946 jämte i ämnet väckta motioner.

bankoutskottets utlåtanden:

nr 53, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 34 och 56 §§ förordningen den 5 juni 1942 (nr 325) om jordbrukets kreditkassor;

nr 54, i anledning av delegerades för riksdagens verk framställning i fråga om reglering av vissa familjepensioner vid riksdagens verk; samt

nr 55, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående pensionsreglering för vissa befattningshavare vid skogsvårdsstyrelserna jämte i ämnet väckt motion;

första lagutskottets utlåtanden:

nr 36, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om införande av nya rättegångsbalken, dels ock en i ämnet väckt motion;

nr 37, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om handläggning av domstolsärenden m. m.;

nr 38, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i sjölagen m. m.;

nr 39, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 12 maj 1917 (nr 189) om expropriation, m. m.;

nr 40, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 1, 3 och 4 §§ förordningen den 20 november 1845 (nr 50 s. 1) i avseende på handel om lösören, som köparen låter i säljarens vård kvarbliva, m. m.;

nr 41, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vattenlagen;

nr 42, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 18 juni 1926 (nr 326) om delning av jord å landet;

nr 43, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om högsta domstolens sammansättning och tjänstgöring, m. m.;

nr 44, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag med särskilda bestämmelser angående vittne vid vissa rättshandlingar; samt

nr 45, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i utlänningslagen den 15 juni 1945 (nr 315), dels ock väckt motion angående viss ändring av 56 § samma lag;

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 29, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 6 juni 1924 (nr 361) om samhällets barnavård och ungdomsskydd (barnavårdslag);

nr 30, i anledning av väckt motion angående viss förbättring av semesterförmånerna för arbetare, som uttaga sina semestrar under perioder av bristande arbetstillgång;

nr 33, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 30 december 1939 (nr 934) om tjänsteplikt;

nr 34, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1943 (nr 444) om tillståndstvång för byggnadsarbete;

nr 35, i anledning av väckt motion om ändrade bestämmelser angående överinseendet över anstalter för bildbara sinnesslöa; samt

nr 36, i anledning av väckta motioner om utredning angående en frivillig pensionering av i enskild tjänst anställda;

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 62, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fastställande av personalförteckning för domänverket, m. m. jämte i ämnet väckt motion;

nr 63, i anledning av väckta motioner om utredning angående statligt stöd åt seminiföreningar för nötboskap;

nr 64, i anledning av väckta motioner om utbetalning av premier till fiskare för viss trålsill som fiskas i Nordsjön;

nr 65, i anledning av väckta motioner om översyn av gällande bestämmelser angående vägnämnds arbetsuppgifter och befogenhetsområde, m. m.;

nr 66, i anledning av väckta motioner om rätt för landskommuner att övertaga byggande och underhåll av enskilda vägar och broar;

nr 67, i anledning av väckta motioner om upphävande av priskontrollen på rundvirke och rotstående skog;

nr 68, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till rikets allmänna kartverk för budgetåret 1946/47 m. m. jämte i ämnet väckt motion; samt

nr 69, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1946/47, såvitt angår jordbruksärenden; ävensom

första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtanden:

nr 10, i anledning av väckt motion om åstadkommande av för hela riket enhetliga varupriser; samt

nr 11, i anledning av väckt motion om ökat statligt inflytande inom sockerindustrin.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 4.44 eftermiddagen.

In fidem
G. H. Berggren.
